

Victor Bott: Antropozófus orvoslás

I. kötet A gyógyítás művészetének kitágítása

TARTALOM

I kötet

A gyógyítás művészetének kitágítása. Bevezetés.....4

Első rész

AZ EMBER AZ ANTROPOZÓFIA FÉNYÉBEN.....6

1. fejezet Az ember négy összetevője.....7

Kérdések, melyeket az élet állít fel. Az éteri erők megnyilvánulása. „Szenzitív kristályosítás” Az állatok élete. Állatoknál az interiorizáció folyamatai. Lélek- vagy asztrálest. Alexis Carrel kísérlete. Függőleges helyzet. Beszéd és gondolkodás. Individuális Én. Az ember és a szabadság. Emberi individualizmus. Kapcsolat a négy elem között.

2. fejezet Az emberi hármasság.....13

Az ember hármasság tagozódása. A polaritás élettani aspektusa. A hármasság tagozódás általános fogalma. Az emberi lény bonyolultsága. A két pólus egymásra hatása. Kísérleti alátámasztás. Az élet pólusa és a halál pólusa. Az étererők metamorfózisa a gondolkodásban. A táplálkozás folyamatának két oldala. Az asztrálest és a szervezet kapcsolata. Hogyan működik az asztrálest és az Én. Ellentét a tudat és az élet között.

3. fejezet Egészség és betegség.....18

Tudat és betegség. Az idegi-érzéki folyamatok eltolódása az alsó pólus felé. A fizikai test rezonanciája. Az egészség – instabil egyensúly. Eltolódás a felső pólus felé. A túl korai intellektualizáció következményei. Hamis szimptómák. Az irányok időbeni megfordulása. A megbetegedés okainak keresése. Az okot kell gyógyítani és nem a tünetet. Példa: pneumonia. A gondolkodás nevelése. A lelki tényezők jelentősége.

4. fejezet Hisztéria és neuraszténia.....22

A lénytagok egymásra hatása az alsó és a felső pólusnál. A felső komplexum hatása a szervezetre. Hisztérikus tendencia. Neuraszténikus tendencia. Ezeknek a tendenciáknak a megnyilvánulása. Migrén. A fájdalomcsillapító (érezéstelenítő) szerek veszélyessége. A migrén valódi gyógyítása. Silicea. Kephhalodoron. A szervezet különféle reakciói. Szklerózis. A kóros megnyilvánulások három típusa. Terápiás bizonyítás. A sematizálás veszélyei. A „hisztéria” gyógyítása. Albuminuria (fehérjevizelés) esete. A neuraszténia gyógyítása. Görcsök gyógyítása. Ezüst és foszfor.

5. fejezet Alvás és ébrenlét.....28

Az alvászavar modern betegség. Az alvás ritmusa. Az Én és az asztrálest az alvás alatt. Miért alszunk? Az álmatlanság okai. Az elmélyült kikerdezés szükségszerűsége. Az álmatlanság gyógyítása. A hideg szerepe. Emésztési faktorok. A neuraszténikus alvászavar és a gyógyítása. A hisztérikus alvászavar és a gyógyítása. Megtévesztő elképzelések az altatókról. Gyermek alvászavarának gyógyítása. Időskori alvászavarok gyógyítása. Alvászavar és materializmus.

6. fejezet Gyulladás és szklerózis.....34

A gyulladás jellegzetességei. Kapcsolat a lénytagokkal. A láz és a gyulladás. Öregedés és megkeményedés. A tudatosodás folyamata – az öregedés oka. Polaritás a gyulladás és a szklerózis között. Apis és a Belladonna. Miért mérgező ez a növény? Asztrális folyamat a belladonnánál. Belladonna és gyulladás. A gyulladások gyógyítása. A láz kontrollálása. Hogyan hatnak az antibiotikumok? Szklerózis. A nyírfa folyamatai. Terápiás alkalmazás. Ólom alkalmazása szklerózisnál.

Második rész

AZ EMBERI FEJLŐDÉS LÉPCSŐFOKAI.....	40
7. fejezet Születéstől a 7. évig.....	41
<i>Az ember és a lehetőségek gazdagsága. Fejlődés hétéves ciklusokban. Öröklődés és individualitás. Az újszülött testének arányai. A fej szerepe. A növekedés erői és az utánzás. A környezet és a környező közeg jelentősége. Nevelés. Növekedés és a tej összetétele. A csecsemő emésztése. Hús és tojás. Az emésztési pólus és a mozgató erő. Felállás és az első lépések... beszéd...és gondolkodás. Az első fogak megjelenése. Az Én megjelenése. A test arányossága a hetedik évben. Betegségekre való hajlam. Angolkór. D-vitamin. Az angolkór gyógyítása és megelőzése. „Kicsi és nagy fejek”. Skarlát és kanyaró. A kanyaró gyógyítása. A skarlát gyógyítása. Szamárköhögés. Emocionális tényező. A szamárköhögés gyógyítása.</i>	
8. fejezet A 7. évtől a 12. évig.....	49
<i>Az étererők átalakulása. Diszlexia. A mérsékelt intellektuális aktivitás szükségszerűsége. Az érzelmi élet fejlődése. Érzelmi élet hétéves korig. Az emocionalitás nevelése. Az Én az élet évében. Mozgás és tudat. Chorea vagy Szent Vitus-tánc. A Chorea gyógyítása. A Bouillaud-betegség és a gyógyítása. Scoliosis (gerincferdülés) és kyphosis. A scoliosis megelőzése és gyógyítása. Mutálás (hangtörés).</i>	
9. fejezet A 14. évtől a 21. évig	54
<i>Az asztrálest születése. Az ember és az állat. A klorózis és a gyógyítása. Tuberkulózis. Tüdőtuberkulózisra való hajlam. A fény szerepe. A tüdő-tuberkulózis gyógyítása. Az Én születése.</i>	
Harmadik rész	
A NÉGY FŐ SZERV.....	57
10. fejezet A tüdő	58
<i>A tüdő a föld szerve. Asztma. Asztma és tuberkulózis. Asztma és exsudatív diathesis. Asztma és bronchitis(hörghurut). Az asztma gyógyítása. Szénanátha és allergia. A szénanátha gyógyítása. Az asztma és a szénanátha közötti különbség. A tüdő hatása a lélekre. Melankolikus temperamentum. A pszichózis kapcsolata a tüdővel. A melankolikus pszichózis gyógyítása.</i>	
11. fejezet A máj.....	63
<i>A máj az élet szerve. Az anyagcsere központja. A hő pólusa. A vízanyagcsere rendellenessége. Az epeműködés rendellenességei. Epekövek. Új gyógyszerek. Hepatodoron. Choleodoron. Ón. A máj és a temperamentum. „Élet-félelem.” A májpszichózis és a gyógyítása.</i>	
12. fejezet A vese.....	67
<i>Részleges egyensúly. Asztrális szerv. Artériás szerv. A fehérjék „emberiesítése” (humanizálása). Vese-sugárzás. A vese-sugárzás elégtelensége és a gyógyítása. Kiválasztási rendellenességek és gyógyításuk. A túlzott vese-sugárzás. A só kérdése. Ödémák. A túlzott vese-sugárzás gyógyítása. A krónikus nefritisz és a gyógyítása. Mellékvese. Fertőző folyamatok és gyógyításuk. A vesekő betegség és a gyógyítása. A vese és az érzelmi élet. Skizofrénia. A vese-pszichózis gyógyítása.</i>	
13. fejezet A szív	73
<i>A szív szerepe a vérkeringésben. A vér és az idegek. Diasztolé és szisztolé. A szívritmus változásai. Pulzus és lélegzés. A szívbetegségek eredete. Az anyagcsere-pólus túlsúlyának betegségei. Példa. Az anyagcsere-túlsúllyal kapcsolatos szívbetegségek gyógyítása. Az idegi-érzékszervi pólus túlsúlyának betegségei. Az idegi-érzékszervi túlsúlyból származó szívbetegségek gyógyítása. A szívritmus és a Nap-ritmus. Aritmia (szívritmuszavar). Bouveret-szindróma (paroxysmalis tachycardia). Érzelmi tachycardia. Basedow-betegség. Pár szó a Basedow-betegség gyógyításáról. A szív és a tűz elem. A szív és a temperamentum. Szív-pszichózis. Szív-neurózis. A szív-neurózis és a szív-pszichózis gyógyítása. A szívbetegségek terápiájának rövid áttekintése. Sémakon túl. Különféle főbiák.</i>	
Negyedik rész	
NÉHÁNY RÉSZTERÜLET TANULMÁNYOZÁSA.....	82
14. fejezet A rák problémája.....	83
<i>A probléma öt alapkérdése. A normális növekedés. Arndt kísérlete. Carrel kísérlete. Az egyensúly</i>	

változása az életkorral. Az étererők metamorfózisa. Elégtelen metamorfózis. „Szervképződés szigetei”. A rák és a skizofrénia. Gyulladás, szklerózis és rák. „A rák: egy ál-érzékszerv”. A forma katasztrófája. Anarchikus hatások. Lelki tényezők. A vírusok kérdése. A daganat az utolsó fázis kezdete. A lokalizáció tényezői. Druckrey kísérlete. Kémiai termékek a táplálkozásban. A gyenge pont. A betegség fokozatai. A daganatmegelőző állapot szemiológiája. A korai diagnosztika jelentősége. Második és harmadik fázis. A kifejlődés időtartama. A rák gyógyítása. A gyógyítás klasszikus változatai. Fagyöngy. Az onkológiai fagyöngy-preparátumok készítési módja. A fagyöngy kutatása. Az Iscadorral való gyógyítás eredményei. Hatása az étererők metamorfózisára. A pszichikum szerepe. Kiegészítő gyógyítás. Korai terápia – a siker tényezője. A nevelés és a pedagógia szerepe a rák megelőzésében.

15. fejezet A női ciklus.....	95
<i>A menstruációs ciklus és az Én. Interiorizált Hold-ritmus. A ciklus két fázisa. Kóros folyamatok. A szaporodás felépítő erőinek a túlsúlya. A leépítő folyamatok túlsúlya a szaporodási szerveknél. Amenorrhoea. Elsődleges amenorrhoea. Amenorrhoea, ami az étererők feleslege által jött létre. A menorrhagia gyógyítása. A hypomenorrhoea gyógyítása. Dismenorrhoeák és gyógyításuk. Az amenorrhoea gyógyítása.</i>	
16. fejezet A bőrbetegségek problémája.....	100
<i>A bőr hármasság tagozódása. A bőr, mint idegi-érzéki szerv. A növekedés átalakult erői. Ritmikus folyamatok. Anyagcsere-funkciók. Az anyagcsere zavarai. Száraz dermatitis. A ritmikus működés zavarai. Szemölcsök. A bőr és a belső szervek. Polaritás a máj és a bőr között. Az exsudatív diatézis és a gyógyítása. A demineralizáció funkciója. A száraz dermatózis gyógyítása. Az erős viszketés (pruritus) gyógyítása. A pszoriázis gyógyítása. Az akne (pattanás) és a gyógyítása. A mycosis gyógyítása. Sebek és égési sebek. A sebek gyógyítása. Égési sérülések gyógyítása. A külső szerek szerepe.</i>	
Utószó az I. kötethez.....	106
Megjegyzés a gyógyszerészeti preparátumokhoz.....	107

(Антропософская медицина / Виктор Ботт; [пер. с фр. под ред. к. м. н. В. А.]

<http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/Bott.doc>

A könyv szerzője – Viktor Bott (1918-1996) – kiváló orvos és közéleti személyiség – egész életét a franciaországi antropozófus orvoslás tanulmányozásának és fejlődésének szentelte. Ennek a sokéves munkának az összegzése egy kétkötetes mű lett, amit Párizsban publikált az 1970-es években, és később a világ több nyelvére lefordították. A szerző rendhagyó szemlélete a fiziológia, patológia és terápia terén, továbbá klinikai tapasztalata érdekes és hasznos kiadvánnyá teszi ezt a művet olyan orvosok számára, akik tanulmányozzák és a gyakorlatban is alkalmazzák az antropozófus orvoslást, a homeopátiát és a fitoterápiát.

I. kötet

A gyógyítás művészetének kitágítása

Bevezetés

„Ne legyen előírva egyik út sem, ami a jóhoz vezet” Alekszandr Szolzsenyicin

A gyógyítás művészete minden korban az embernek a saját magáról alkotott képét tükrözte. Így a mi modern medicinánk is a XIX. század materialista gondolkodásának erős hatása alatt formálódott. Az orvoslásban jelenleg is az a tendencia uralkodik, hogy az ember testét kémcsőnek tekintjük, melyben minden úgy zajlik, mint a laboratóriumban. De az orvos, aki a beteg ágyánál áll, tudja, hogy ez a megközelítés igen sokszor a valós élettől távolinak bizonyul. Ennek eredményeképpen az orvosi gyakorlatban többé vagy kevésbé a saját tevékenységükkel kapcsolatban elégedetlenséget éreznek, mivel nem tudnak a rendeltetésük magas fokán állni.

Ez vajon nem arról tanúskodik-e, hogy az emberről való modern ismeretek nem pontosak vagy nem teljesekek? Nem kell-e, hogy újra és újra áttekintsük tradicionális nézeteinket, mélyítve és tágítva azokat, hogy olyan orvoslást alkossunk meg, ami az ember lényének minél teljesebb elképzelésén alapul, ami megfelel az ember sokrétű testi, lelki és szellemi realitásának?

Az emberi lét legújabb, elmélyült analízisét a XX. század hajnalán Rudolf Steiner, az Antropozófia alapítója adta. Azok a gyakorlati eredmények, melyeket a követői értek el a legkülönbözőbb területeken, mint mezőgazdaság, pedagógia, medicina, annak az útnak a helyességéről tanúskodhatnak, amin ő járt. Az Antropozófia olyan irányzat, a megismerés módszere, amit ugyanolyan pontosság és szigorúság jellemez, mint a többi, szigorúan tudományos kísérletet.

Az, aki elkezd az Antropozófiát tanulmányozni, lehet, hogy csodálkozni fog, hogy az kapcsolatot létesít egymástól távolinak tűnő tudományágak között. Nem különös például, hogy van valami közös a geológiában és a gyógyításban? Azonban, ha elkezdjük megérteni, hogy a Föld és az Ember fejlődése elválaszthatatlan, akkor azt is megértjük, hogy némelyik közet miért szolgál gyógyszer alapanyagául az ember olyan beteg szervei számára, melyek a fejlődésben körülbelül akkor keletkeztek, mint amikor ezek a közetek. Ezt példákon mutatjuk meg. A mi oktatásunk – néha antioktatásnak hívnám – egy erőteljes technikai fejlődést szolgál, amit saját magunkon tapasztalunk, de ez a képzés csak akadályt képez az Ember és az őt körülvevő Világ megismerésében. Az iskolapadból hozott megszokás birtokában vagy fizikai, vagy kémiai, vagy matematikai szemlélettel kell gondolkodni, és elveszítjük azt a képességet, hogy elfogulatlanul tekintsünk a megismerés olyan területeire, melyek kívül esnek a „mérték, szám és súly” számításától. Azt állítani, hogy ezek a más területek, melyek ma elérhetetlenek az érzékeink számára, egyszerűen nem léteznek, annyira megalapozatlan, mint a vak hit az ellenkezőjében. A nyugati kultúra modern embere az ő materialista tudatával távol áll attól, hogy higgyen a metafizikában, holott a materializmus is egy sajátos hit, hit abban, hogy a világ arra korlátozódik, amit vagy közvetlenül érzékelünk, vagy az egzakt tudományok módszereivel tanulmányozhatók. Eközben elfelejtik, hogy az ilyen módszerek alkalmazása, mellyel csak a fizikai világot tanulmányozzuk, valójában eltávolít bennünket attól a felállított feladattól, miszerint az ember a sokféle megnyilvánulásában semmiképpen sem szűkíthető mértékre, számra és súlyra. Mindenekelőtt maga a gondolkodás, mint a korszerű tudományos megismerés fő eszköze, nem degradálható anyagi folyamatra. A gondolkodás érzékfelettségét legegyszerűbb módon azzal támaszthatjuk alá, hogy gondolkodni nemcsak az érzékelhető külvilágról tudunk, hanem saját magunkról is. Más szavakkal, a gondolkodást szigorúan tudományosan lehet tanulmányozni magával a gondolkodással. Ez az az út, amin Rudolf Steiner

haladt a „Szabadság filozófiája” c. művében.

Megmutatta, hogy a megismerésnek léteznek más útjai is, és ezeket részletesen leírta. Ezenkívül megírta az érzékfeletti világról folytatott kutatásainak eredményeit is, amik arról tanúskodnak, hogy az ember lényé még szigorúan tudományos értelemben sem lehet mindössze egy test, hanem szellem, lélek és test szerves hármas egysége. Rudolf Steiner alkotói hagyatéka több tucat könyv mellett, kb. 6 ezer előadás, melyek többségét életében gyorsírással jegyzetelték, és közülük sokat ki is adtak.

Az antropozófus gyógyászatba bevezető egyetlen könyv alapján nem lehet az Antropozófiát mélyen tanulmányozni, ezért némelyik fogalom a felkészületlen olvasónak dogmatikusnak tűnhet. Ezért nekik más antropozófiai műhöz kell fordulniuk, melyek egy része francia nyelvre is le van fordítva. Mégis, a mondanivalómat mindenki által érthető módon fejtettem ki. Ezzel együtt szeretném megjegyezni, hogy ennek a műnek az objektív kritikai analízise csak magának a tárgynak, azaz az Antropozófiának az alapos ismeretén alapulhat. Az Antropozófia a gondolatok szabadságának tiszteletén nyugszik, amit Rudolf Steiner gyakran ismételt, nem követelve tőlünk hitet, ellenkezőleg, azt javasolja, mindent ellenőrizzünk. Hozzáadhatom, hogy 45 évvel a halála után is az Antropozófia igazságának ellenőrzése pozitív eredményeket adott. Íme egy a példák közül. Azon az előadáson, amit Rudolf Steiner 1924. július 3-án tartott, a Hold közetéről beszélve azt állította, hogy azok ásványi összetételük alapján különböznek a földiektől, és üvegszemcséket tartalmaznak. Abban az időben sem rakéta, sem űrhajósok nem voltak, és Steinernek ez a felfedezése csak szellemi úton történhetett meg. Jó néhány tudós néhány hónappal ezelőtt mosollyal viszonyult volna Steinernek ehhez az állításához. De az Apollo-11 és az Apollo-12 űrhajósai olyan Hold-közetekről tájékoztattak, melyek apró üveggömböcskéket tartalmaznak, s melyek forrását eddig még senki sem magyarázta meg. „Ez csak pusztá véletlen”, mondják a szkeptikusok. De amikor az empirikus ellenőrzésnél Steiner egyik állítása a másik után igaznak bizonyul, akkor már nincs jogunk mindent a pusztá véletlenre bízni.

Amikor én magam az antropozófiai gyógyászat felfedezéseit használva elkezdtem betegeket gyógyítani, sokszor éreztem magam hitetlennek. Akkor a bázeli Dr. Martyhoz fordultam segítségért, akinek már nagy gyakorlati tapasztalata volt, s akinek hálával szentelem ezt a könyvet. Azt mondta nekem: „Előre! Bátrabban!”. S ezt is tettem, arra törekedve, hogy több időt és figyelmet fordítsak minden betegre. Eleinte kellemes meglepetés volt, később meggyőződésemmé is vált, hogy nem volt olyan beteg, akinek legalább valamiben nem tudtam segíteni. Ezt a könyvet azért írtam, hogy a sikerben való saját meggyőződésemet megosszam azokkal az orvosokkal, akik elégedetlenek az „egyetemi orvoslás” hagyományos módszereivel. Szeretném megadni nekik a szükséges kezdeti tájékoztatást, ami segít nekik is azon az úton járni, amin én is jártam.

1970. február Victor Bott

Első rész

Az ember az Antropozófia fényében

Az ember lényéhez nem férhetünk hozzá úgy, ha csak materiális aspektusból vizsgáljuk. Csak akkor kaphatunk kellő elképzelést az emberről, ha test, lélek és szellem összességként tekintünk rá. De maga az emberi test is két részből áll: az egyiknek tömege van és a térrel kapcsolatos, a másik pedig ezt élővé, folyamatosan változó lényé teszi. Ez a másik rész az időhöz tartozik. Ezt a két összetevőt figyelembe véve, az emberben már négy részt különböztetünk meg, amelyeket „alkotó elemeknek” fogunk hívni.

Az emberi lényt másik szempont szerint tanulmányozva, amikor úgy a látható formákat, mint azok feladatát is figyelembe vesszük, hármasságok tárulnak fel, melyek a két ellentétes pólust tartalmazzák és egy harmadikat, a középső részt, ami összekapcsolja ezeket a pólusokat.

Ilyen módon az embert olyannak képzelhetjük el, aki egyidejűleg négy elemből áll, ha az egyik oldalról nézzük, s háromból, ha a másik oldalról. Az Antropozófia tanítása szerint csak akkor ismerhetjük meg az embert, ha látjuk a különbséget és a kapcsolatot e két aspektus között. Mindezt megpróbáljuk megvilágítani a könyv első részében.

1. fejezet

Az ember négy összetevője

Kérdések, melyeket az élet állít fel. Az élettelen természet világának általunk tanulmányozott fizikai-kémiai folyamatai az élőt csak megsemmisíteni tudják, de az életet nem tudják támogatni, és arra végképp nem képesek, hogy az élettelenből valami élőt alkossanak. A melegítés, hűtés, elektromosság, legkülönbözőbb kémiai reakciók segítségével a növények elhalási, szétesési folyamatát lehet demonstrálni, de nem lehet életet lehelni a kőbe. Ha az élőt megkíséreljük megérteni, s ehhez olyan ismereteket alkalmazunk, melyekhez az élettelen természetet tanulmányozva jutottunk, akkor az zsákutcába vezet bennünket, mivel olyan kérdéseket vet fel, melyek válasz nélkül maradnak. Tudjuk, ahogy a Föld bolygón a nagy felfedezéseknek köszönhetően eltűntek a fehér foltok, úgy egyidejűleg folyamatosan nőtt az élőről való megválaszolatlan kérdések száma. Sokasodnak a következtetések, melyek olyan elméleteken alapszanak, amik közül egyik a másik után hamisnak bizonyul.

Az ásványvilág törvényei nem adnak magyarázatot az életre. Hogyha ahelyett, hogy még messzebb jussunk a végtelen kicsi részecskék számbavételével, az élő szervezetek folyamatainak összességével, együttesével foglalkozunk; ha ennek során elhagyjuk azokat az előítéleteket, melyek csak azért éltek ilyen sokáig, mert tudományos köntösbe voltak öltöztetve, akkor máris konstatálhatjuk, hogy az élet mindenütt harcban áll az élettelen természettel. Mindig ellenáll azoknak a fizikai-kémiai folyamatoknak, amelyek az élettelen birodalmában zajlanak.

A növények világa temérdek példát mutat erre. Egy darab élettelen anyag a gravitációs mezőben tartózkodva mindig le akar esni, hogy minél alacsonyabb helyen legyen. Az élő növény ellenkezőleg, felfelé nő, a nehézségi erővel szemben. A nedvesség a növény szárában nem az ozmózisnak köszönhetően kúszik fel, hanem az ozmózis ellenében. Az élettelen anyagok elegye ki akarja szabadítani az energiát, és így alacsonyabb energetikai szintet akar elfoglalni. A növények világában fordítva van, a végső energetikai szint magasabban van a kezdetinél. Ez alapján feltételeznünk kell a növényeknél valami különös, igen erős erők jelenlétét. Newtont a leeső alma a gravitáció-elmélethez vezette, de sajnos eközben nem merült fel benne kérdésként az a nem kevésbé csodálatos tény, hogy hogyan maradt fenn az alma a fa ágán. Az az alma, amelyik leesik, eltávolodik az élettől, és már csak a fizika törvényeinek rendeli alá magát, mint pl. a gravitáció, amely a Föld középpontja felé irányul. De amikor az alma még az almafa része volt, akkor a Nap és a többi égitest kozmikus erőinek hatása alatt állt, amik ellenkező irányban hatnak. Ezeknek a kozmikus erőknek a hatása nem közömbös az egyes szubsztanciákra, a helyre, amit azok elfoglalnak a fizikai világban. Ezek az erők a kiválasztott szubsztanciákat életre keltik, szortírozzák, orientálják a térben, új tulajdonságokat adnak nekik, általánosabban szólva, szervezik őket. És mindezt az egyes típusok saját, előre felállított tervével összhangban. Ezek az erők nemcsak a strukturálódás és a növekedés faktorai, hanem a szaporodásé is. Ezeket az erőket, amelyek nélkül teljesen lehetetlen az élet, az antropozófia étererőknek vagy formáló erőknek hívja. Ezeket az erőket nem szabad összekeverni a hipotetikus „életerővel”, amelyről a XIX. század tudománya beszélt, és amely csak fikció volt, fügefalevél annak az eltakarására, amit valójában ignoráltak. Az éteri erőknek a fizikusok hipotetikus „éteréhez” sincs semmi köze. Az éteri vagy formáló erők minden élőlény számára valamilyen szinten egy második testet alkotnak, amely a legszorosabb módon kapcsolódik a fizikai testhez, az egyedülihez, amit a fizikai érzékszerveinkkel érzékelhetünk. Úgy tűnik, könnyű lenne azt az ellenvetést felhozni, hogy senki sem látta még magát az étertestet. De erre azt válaszolhatjuk, hogy szintén soha senki sem látta az elektromosságot, a mágnesességet és a gravitációt sem – ezek olyan erők, amiknek csak a hatását észleljük. Ugyanígy minden ember meggyőződhet az étertest létezéséről a hatása alapján. Nem látjuk az étertestet ugyanúgy, mint ahogy a színvak sem különbözteti meg a színeket. A színvak ilyen marad egész életében. De minden

embernek van csíráállapotban szellemi szeme, és ezt a szemet olyan mértékig lehet fejleszteni, hogy segítségével érzékelnünk tudjuk az étererőket és még pontos leírást is tudunk róluk adni.

Az éteri erők megnyilvánulása. Annak ellenére, hogy az éteri erők a természetük alapján teljességgel különböznek az elektromágneses erőktől, léteznek hasonló módszerek, amelyek megkönnyítik a hatásuk kinyilvánítását. Önök tudják, hogy ha papírlapra vasreszeléket teszünk, és a lap alá egy mágnest, akkor a vasreszelék a papíron karakteres rajzolatot képez, a mágneses mező erőinek irányával megegyezőt. Ugyanígy, ha tútelített sóoldatba pár csepp élőanyag-kivonatot cseppentünk, akkor az oldatból kiváló kristályok szintén meghatározott rajzolatot adnak, ami nemcsak a szervetlen só tulajdonságait tükrözi (magában a kristályokban), hanem a tanulmányozott élő szubsztancia étererőinek a módosító hatását is.

„*Szenzitív kristályosítás*” Ezt a módszert Ehrenfried Pfeiffer dolgozta ki Rudolf Steiner javaslatára alapján és „szenzitív kristályosítás”-nak¹ nevezzük. Nem mennyiségi, hanem minőségi módszerről van szó. Hasonlósága a mágneses mező vizualizációs módszeréhez külsőleges. A mágneses mező rajza mindig ugyanolyan marad, míg a szenzitív kristályosodás végtelenül sokféle képet mutat. De a tapasztalt megfigyelő elmondhatja Önöknek, milyen típushoz tartozik az a kivonat, amelyet a sóoldathoz (a gyakorlatban réz-kloridot használnak) hozzáadtak, és még azt is, hogy a növény mely részéből való: a gyökérből, a levélből vagy a virágból. A kristályok rajzolata a szubsztancia minőségétől függően változik, és lehetővé teszi megkülönböztetni a növényeket a természet módja szerint. Emberi vér analizálásánál a szenzitív kristályosítás módszere fontos információkat ad betegségek diagnosztizálásához, mivel pontosítani lehet a betegség némely jellemzőjét és lokalizációját.

Az étererőknek anyagi hordozóra van szükségük. Ilyen hordozó elsősorban a folyékony közeg. Ahogy egy növény kiszárad, az étererők elhagyják, és halottá válik. A magokban ezek az erők alvó állapotban évekig megmaradnak. Elegendő megnedvesíteni a magokat, s láthatjuk, hogyan aktivizálódnak és hogyan nyilvánulnak meg ezek az erők a mag csírázásában és a hajtások növekedésében, valamint a növény kisebb-nagyobb strukturálódásában. Az élettelen természet világából kapott anyagok átalakítódnak, és a növényvilág szintjére emelkednek fel. Következésképpen olyan új tulajdonságokra tesznek szert, amelyekkel nem rendelkeztek az élettelen természet világában. A kémia szempontjából semmilyen különbség sincsen, hiszen a kémiai analízis csak azokat a tulajdonságokat észleli, melyek az élettelen természetre jellemzőek. Eközben azok az új tulajdonságok, amelyek az éteri erők segítségével jönnek létre, csak más, különleges módszerek alkalmazásával észlelhetők. Azok a módszerek, amiket az élettelen természet világában alkalmaznak, itt nem felelnek meg.

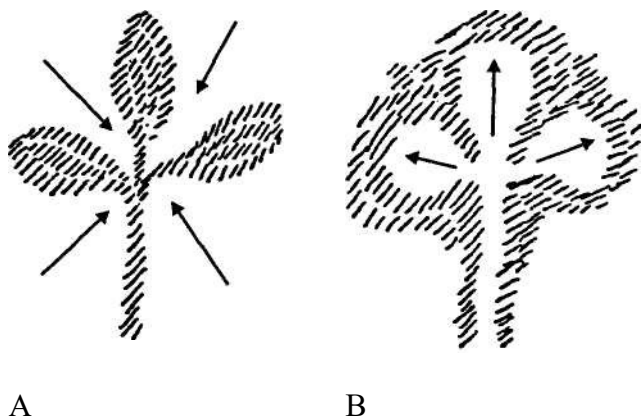
Az állatok élete. A növények, ahogy láttuk, részben legyőzik a nehézségi erőt. Az állatok „vízszintes” lények, úgy tűnik, elveszítették ezt a képességet, de ez csak első látásra van így, mivel a növények statikusak, az állatok viszont dinamizmussal rendelkeznek: szabadon tudnak mozogni, ugrálni, mászni, némelyek repülni. Az állatokra jellemző mozgás elválaszthatatlan a másik minőségtől, az érzékeléstől. A mozgást indulat vagy félelem hívhatja elő. A vonzás és a taszítás, vagy másképpen a „szimpátia” és az „antipátia” az a két pólus, amik között az állati lét megszakítás nélkül ingázik, egész élete folyamán. Ez a lelki vonzás és taszítás, a szimpátia és antipátia² közötti belső állapot, ami az állatra jellemző, kívülről a mozgásában nyilvánul meg. Amit az állat lelkének hívunk, az a külső stimulációk hosszabb vagy rövidebb ideig tartó hatásának az eredménye. Az állat lelkének és mozgásának elválaszthatatlan kapcsolatát már az ókori Rómában is nagyon jól értették

¹ Pfeiffer M. Empfindliche Kristallisationen als Nachweis von Formkräften im Blut. Emil Weise Verlag, Dresden, 1936. — Bes-senich F. Les forces formatrices et la méthode des cristallisations sensibles. / Triades, t. 1, N 2. Paris, 1953.

² Gyakran használjuk az antipátia és szimpátia fogalmakat, ezért pontosítanunk kell, mit értünk ezalatt. Szimpátia – mindaz, ami odalök (odavonz) a másik lényhez, antipátia – ami eltaszít bennünket. Végző soron minden mozgás ezek közül az egyikkel kapcsolatos, ha ezeket a mozgásokat szélesebb és mélyebb értelemben vizsgáljuk.

és ezt etimológiailag közeli szavakkal fejezték ki: animal – állat, minden élőlény, minden élő, anima – élet, lélek, élő teremtmény, szellem. A mozgás képességével csak az rendelkezik, akinek lelke van. Az állat „lelkes” lény, és amiatt fölényben van a növényekkel szemben.

Állatoknál az interiorizáció folyamatai. Ezenkívül az állatoknál új, nagyon fontos képességet észlelünk, amivel a növények nem rendelkeznek, és ez – az interiorizáció. A külső környezet az állat részévé válik. Ez tükröződik a testének a felépítésében. Hogy megértsük ezt a különbséget, elegendő a növény lélegző szervét, a levelet összehasonlítani az állatok tüdejének hólyagocskáival. A levél levegővel van körbevéve, ami hozzá viszonyítva külső tényező. A tüdőhólyagokban belül lévő levegőt, pont fordítva, a szerv veszi körül, ugyanakkor a mozgás lélegzés formájában nyilvánul meg. (1. Ábra) Ráadásul az embrió nagyon korai fejlődési állapotában már észlelhetjük az interiorizáció folyamatát. Amikor a petesejt osztódni kezd, a sejtek fürtöket képeznek, melyet szedercsírának (morula) nevezünk, mivel hasonlít a szederhez (2. ábra). A következő stádiumban a sejtek a periférián csoportosulnak és egy sajátságos buborékot képeznek, amit blastula-nak nevezünk. Ettől a pillanattól kezdve, az egyik válaszfal betüremkedik, ami a gastrula stádiumhoz való áttérést jelenti. Ez az elnevezés a gyomor formájával való hasonlóság miatt van. Ez a betüremkedés, amit invaginációnak nevezünk, az interiorizáció folyamatának tipikus megjelenése az állatoknál. A növény sohasem lép túl a blastula határain.

1. ábra A – növény levele; B – tüdőhólyag

2. ábra A – morula; B – blastula; C – gastrula

Lélek- vagy asztrálest. Fel kell tennünk a kérdést, vajon mi vezet a gastrula képződéséhez? A növekedés, a sejtosztódás, a szaporodás az étererők megnyilvánulása, de a gastrula képződésekor egy új jelenség, új erő jelenik meg, ami különbözik az étererőktől, és a növényeknél nem létezik. Invaginációt okozva és üreget képezve, ez az erő megtelepszik benne, mint egy fészekben. Az állatnál ez egy harmadik elemet képez -az első kettő a fizikai és az étertest – amit az antropozófiában lélek- vagy asztrálestnek nevezünk. Az okot, ami miatt ezt az elnevezést kapta, jelen munka keretében nem tudjuk feltárni. Mindaz, ami az érzések világához tartozik – ösztönök,

kívánságok, szenvedélyek, vonzódás és idegenkedés – az ennek az asztráltestnek a kifejeződése.

Minden, amit a külvilág hoz, az asztráltest segítségével interiorizálódik, majd ismét a külvilágba megy ki, mozgás formájában. Ez egy sajátos lélegző mozgásra emlékeztet, az interiorizáció („szimpátia”) és az exteriorizáció („antipátia”) váltakozására, és ez arra készítet bennünket, hogy feltételezzük, a levegő belélegzése valamilyen mértékben lelki lélegzés is. Az étertest működéséhez folyadékra van szükség, az asztráltest csak légnemű anyagokon keresztül tud működni.

Említettük, hogy lehetséges az ember rejtett képességeinek olyan fejlődése, amely lehetővé teszi az étertest érzékelését. Ha ezeknek a képességeknek a fejlesztését megfelelő gyakorlatokkal folytatjuk, akkor az asztráltestet is érzékelhetjük, ráadásul nemcsak a hatásaiban, megnyilvánulásaiban, hanem közvetlenül is, a létében.

Az étertest, ahogy láttuk, ellentmondásban áll a fizikai világ törvényeivel, viszont az asztráltest az étertesttel áll ellentmondásban, de ez az ellentmondás más természetű. Ha az asztráltest az étertestnek kiadta a feladatokat, akkor egyik oldalról korlátozza annak a gazdag és forrongó életét, másik oldalról új lehetőségeket nyújt neki.

Alexis Carrel kísérlete. A kísérlet, melyet mindannyian jól ismerünk, mégpedig a csirke szívével kapcsolatos kísérlet, segít felismerni az asztráltest hatását. A csirke szívének sejtjét izolálták a szervezettől, de eközben tápoldatba helyezték. Nem állt kapcsolatban az állatnak sem a lélegzésével, sem az idegrendszerével, nem hatott már rá a csirke asztrálteste. Mi is történt vele? Oszródni kezdett, szedercsíra képződött, formája alapján a morula-ra emlékeztetve, és ennek a morula-nak az élete tisztán növényi jellegűvé vált, ahogyan mondjuk, tisztán éterivé; a sejtérzékenység és differenciálódás eltűnt. Erről a kísérletről mellesleg lesz még alkalmunk beszélni.

Függőleges helyzet. Az állat, ahogyan már konstatáltuk, „vízszintes lény”, a földi környezetben megszokott helyzete alapján. Áttérve az ember tanulmányozásához, a függőleges helyzetet kezdjük kutatni. A növényekhez viszonyítva, az állatok evolúciósan a térben 90°-os fordulatot hajtottak végre, az ember pedig 180°-osat. Az a tény, hogy az emberre mint a legfejlettebb állatra tekintünk, a materialista tudomány egyik hibája, s az emberről és az evolúcióról való tudásunk fejlődését ez zavarja leginkább. Az ember és az állat között, s ugyanígy az állat és a növény között evolúciós szakadék van, és az „átmeneti” formák és típusok keresése megbocsáthatatlan és naiv kísérlet arra, hogy leegyszerűsítsék a létezés a materialista tudomány összhangja kedvéért. Ennek az evolúciós szakadéknak egyik legfigyelemreméltóbb megnyilvánulása az ember vertikális helyzete. Kétségtelenül vannak olyan állatok, amelyek képesek rövid időre a hátsó lábukra emelkedni, de ez olyan erőfeszítést igényel tőlük, amit hosszú időn keresztül nem tudnak tartani. Az embernél, ellenkezőleg, az egész test tömege olyan nagyszerűen kiegyensúlyozott, hogy az erő kifejtés, ami az egyenes álláshoz szükséges, minimális. A függőleges tendencia a legkisebb részletekben is megmutatkozik az egész megjelenésében, de különösen a csontvázban. Elegendő az ember csontvázát összehasonlítani az emberszabású majom csontvázával, hogy ezt megértsük. A majmoknál, pl. az arcerendezés súlyosságát kompenzálnia kell a tarkó erős izomzatának, ugyanakkor az embernél a fej egyensúlyát a gerinc biztosítja. Ez utóbbi kiegyenesedett, és a kígyó hajlékonyságát csak egy kissé őrizte meg, ami teljesen elegendő, hogy a szükséges rugalmasságot megadja neki.

Beszéd és gondolkodás. Az ember következő jellemzője a beszéd. Az állatok rikácsolnak, bőgnek, csak az ember beszél (a papagáj csak imitálja a hangokat, melyek számára semmit sem jelentenek). Az állatok reakciója valamilyen szinten automatizmus, és idomítással új fajta, hasonló reakciókat kaphatunk. Az emberi nyelv nem a születéstől kezdve adott. El kell sajátítani, ugyanúgy, mint a felállást, ráadásul szüntelen erőfeszítés árán. A harmadik képesség, nevezetesen a gondolkodás képessége, szintén csak az ember sajátja. A gondolkodás messze nem azonnal fejlődik ki, és ezért mindig csodálkozunk, amikor egy kisgyereknél a gondolkodás első felvillanásait

észleljük.

Individuális Én. Az állat teljesen a külső stimulációktól és a saját ösztöneitől függ. A körülmények, melyekben az adott konkrét pillanatban van, mindig a múlt körülményeivel ütköztetik, melyek ösztönök és reflexek formájában élnek benne. Csak az ember képes tudatosan emlékezni a múltra, saját akarata szerint elmélyedni benne. Az ember képes magába zárkózni és a saját gondolatait figyelni. Saját maga kutatási tárgyává válhat, és ezzel a rövid szóval nevezheti meg magát: Én, amit senki másra nem lehet használni. Nemcsak felismeri az őt körülvevő külső világot, ahogy ez az állatoknál van, az ember meg is különbözteti magát a külső világtól, és éntudata van. Ez az Én nem egy absztrakció, ahogy némelyik filozófus gondolja, hanem egy olyan reális lény, mint a fizikai, éter és az asztráltest, s ez az emberi szellem. Éppen öbelőle fakadnak azok az erők, melyek a testünknek individuális emberi formát adnak, az erők, melyek arra készítetik a gyermeket, hogy felálljon, beszéljen, gondolkodjon. Az élő emberben az Énnek ugyanúgy, mint a többi testnek, anyagi alapja van: a hő-szervezet. Ha a hőt el tudnánk különíteni a szervezetünktől, meglátnánk, hogy nem mindenütt egyforma, hanem jól szervezett szerkezete van a testünk hőjének (amit melleleg, részlegesen infravörös felvételeken láthatunk), ezért teljesen indokolható a „hő-szervezet” kifejezés. Éppen ezen a „hő-szervezeten” át hat az Én, ahogy az asztráltestet a „levegő-szervezet”, az étertestet a „víz-szervezet” közvetíti. A következő táblázatban összegezzük a fentieket.

Az ember főbb elemei	Testi közvetítő	Természeti elemek
Fizikai test	Ásványi szervezet	Föld /Ásvány/
Étertest	Víz-szervezet	Víz /Növény/
Asztráltest	Levegő-szervezet	Levegő /Állatok/
Én /Szellem/	Hő-szervezet	Tűz /Ember/

1. Táblázat

Az embernek ily módon ásványi eredete van a fizikai testében, növényi eredete az étertestében, állati eredete az asztráltestében, de csak neki van Én-je, emberi szelleme.

Az ember és a szabadság. Mindegyik ezek közül az eredetek közül valamilyen módon ellentétben áll az előzővel. S ugyanezt észleljük, ha az ösztönvilághoz való viszonyukban hasonlítjuk össze az állatvilágot az emberrel. Az állat teljes egészében az ösztöneinek, impulzusainak van alárendelve. Az ember, Én-erejének köszönhetően, ezeknek ellen tud állni. A szabadság lehetőségét hordozza: a saját morális ideáival összhangban választhat. Ez a szabadság nem adottság (különben már nem szabadság lenne), hanem az ember tudja azt kiharcolni a rá jellemző akarattal. A szenvedélyeink, vonzalmaink, ösztöneink az összes többi emberrel azonosak; abban különbözünk egymástól, ahogyan a szenvedélyeinket és ösztöneinket irányítjuk.

Emberi individualizmus. Az állatok egy faj keretén belül kölcsönösen helyettesíthetők, nincs egyéniségük. Ezzel szemben minden ember egyedi lény az ő faján belül. Ez a fizikai felépítésén is látszik, pl. az egyik ember vére sosem lesz teljesen azonos összetételű egy másik ember vérével. Ez az individualitás a legkisebb részletekben is megnyilvánul, egészen a fehérjék összetételéig. Mindamellet az egyedi tulajdonságok állandóságát nem a fizikai test biztosítja, az csak az Én lenyomatát kapja az asztráltest és az étertest közreműködésével. Tulajdonképpen a fizikai test 7 évente teljesen megújítja az ásványi összetételét, következésképpen az emberi struktúrát nem lehetne teljességében fenntartani az Énnek a fizikai testre gyakorolt hatása nélkül, melyben az asztrál és az étertest közreműködik. Az anyag 7 évenkénti megújulását Rudolf Steiner számtalanszor megerősítette, és csak nemrég, a mesterséges radioaktív elemeknek köszönhetően,

kaptuk meg annak a bebizonyítását, hogy ilyen megújulás valóban létezik. Tekintet nélkül erre a megújulásra, továbbra is meg vagyunk győződve saját identitásunkról. A szubsztanciánk változik, a kinézetünk is apránként, a lelkünk is átalakul, de ettől függetlenül egy pillanatra sem kételkedünk, hogy ugyanaz a személyiség maradunk, azokkal az emlékekkel gazdagon, melyeket az életünk során összegyűjtöttünk.

Kapcsolat a négy elem között. Ez a négy összetevő elem többé vagy kevésbé szorosan kapcsolódik egymáshoz. A fizikai test és az étertest szorosan kapcsolódik és csak a halálkor válnak el egymástól. Ők alkotják az alsó, fizikai-éter komplexumot. A felső komplexum, az asztrálest és az Én, szintén szoros kapcsolatban állnak, de itt már nem beszélhetünk térbeli kapcsolatáról, mint a materiális világban, itt a tudatosság szintjeiről van szó. A felső és az alsó komplexumok közötti kapcsolat kevésbé szoros, és különféle változásoknak van kitéve. Alváskor a felső komplexum elválik az alsótól, és azt, ami az ágyban marad, a növényhez lehet hasonlítani, azzal az egy különbséggel, hogy az embernél a felső részek egy maradvány-impulzust adnak az étertestnek. Ez az impulzus fokozatosan gyengül, és amikor az emberi lény már nem tud élni e nélkül az impulzus nélkül, arra van szükség, hogy az Én és az asztrálest az alsó komplexumba testesüljön, más szavakkal, hogy az ember felébredjen. A felébresztett tudat és az öntudat valójában kapcsolatban vannak az Én-nek és az asztrálestnek az alsó komplexumban való jelenlétével. A halál pillanatában az étertest elhagyja a fizikai testet, ez utóbbi az ásványvilágba tér vissza, ahol feloszlik.

2. fejezet

Az emberi hármasság

Ha tudunk az ember érzékfeletti elemeinek létezéséről, már megtettük az első lépést ahhoz, hogy az embert mint testi-lelki-szellemi egységet értsük meg. Most azokat a kapcsolatokat kell tanulmányoznunk, amelyek ezek között az elemek (lénytagok) és a fizikai test különféle területei között vannak.

Az ember hármasság tagozódása. A megfigyelés elénk tárja a szervezetünk „felső” és „alsó” része közötti polaritást. A koponya csaknem gömb formája ellentétes a végtagok sugár-szerkezetével. A koponyacsontok egy nagy héjat képeznek, melyek megvédik a puha részeket; az ellenkező oldalon, a végtagokon, a kemény részek belül vannak. Bármilyen furcsán hangzik, ha külön nézzük az ember fejét, a gerinctelenekhez lehet számítani, ha a végtagjait, akkor a gerincesekhez. Még jobban el tudjuk képzelni a végtagok sugár-formájú struktúráját, ha megszámloljuk a csontokat: egy – a csípőben, kettő – a lábszárbán, öt – közvetlenül a végtagokban. Az emberi lény megalkotásához nem elegendő a két pólus. Szükség van egy középső részre, a kapcsolat elemére, ami nélkül a pólusok nem tudnának létezni. Ilyen elem a mellkas. Ha egészben nézzük, a mellkas még őrzi valamelyest a koponya gömbölyűségét, de ha minden oldalát külön nézzük, megnyúlást észlelhetünk, ami a végtagokra jellemző. A mellkas a puha szövetek számára védőburok, de őt magát jelentős izom védi. Ha egészében nézzük a gerincet, ez egy megnyúlt szerkezet, izomzattal körülvéve, mint a végtagok, ugyanakkor a csigolyákat egyenként nézve, kis koponyát képviselnek, melyek a csontvelő puha részeit burkolják.

A polaritás élettani aspektusa. Azt, amit megnyit számunkra az anatómia, a fiziológiában is észleljük, a funkcionalitásban. A koponyacsontok, az állkapocscsont kivételével, mozdíthatatlanul egyesülnek egymással, az ellentétes póluson a végtag csontjai kölcsönösen mozognak. A mellkas csontjai csak részlegesen mozognak, és nincsen olyan mértékű szabadságuk, mint a végtagoknak. Az ő mozgásuk ritmikus, csakúgy, mint azoké a szerveké, amelyeket védenek, így ezt a középső területet ritmikusnak nevezzük.

A fej-pólus a koncentráció helye, a fényt, a hangokat, a levegőt, a táplálékot az ő közreműködésével érzékeljük. A másik póluson a váladékok centrifugális mozgásának szétszórtságába ütközünk. A két pólus (a felső és az alsó) között mindig dinamikus egyensúly áll fenn, amiért a ritmikus (középső) rendszer szervei a felelősek. Az idegi-érzékszervi rendszer, amelyik főleg a fej-pólusban koncentrálódik, alapjában az észlelő, gondolkodó, tudati funkciók eszköze. Az alsó pólus a mozgás, anyagcsere (ez is mozgás), csere pólusa, mind az izomzat belsejében, mind az emésztőrendszerben. Ő az akarat eszköze. Harmonizálva a fentet és a lentet, megvalósítva a gondolkodás és az akarat kapcsolatát, a ritmikus rendszer az érzések, emocionális érzelmek eszköze.

A hármasság tagozódás általános fogalma. Ilyen módon az ember három részből áll. Ugyanakkor a fenti leírás csak nyers közelítés a valósághoz, mivel ezt a három részre osztást az emberi szervezet bármely szintjén meg tudjuk tenni, bármely területen, minden szervben, minden elemében, bármilyen kicsi is legyen az. Így a fejben a felső pólus gömb-eleme a tartalmával (az idegi szubsztanciával) csak a koponya szintjén dominál. Az alsó állkapocs a mozgékonyosságával, izomzatával, emésztő nyálmirigyével az alsó pólusra emlékeztet. Az orr a ritmikus rendszerre hasonlít, amivel a légutakon keresztül kommunikál, ugyanúgy, ahogy a száj az emésztőrendszerrel áll kapcsolatban. De a fent felsorolt három „fej-szint” közül a gömbölyű, agyi és idegi-érzékszervi marad a domináns. Ezt a három szintet az alsó pólusban is megtaláljuk, fordított dominanciával. Így a csípőfej képezi a fejet, ami kapcsolatban áll a hosszúkás zónával, azaz a lábbal (lábszárral és lábfejjel) a combnyakon keresztül, ami ebben az esetben a középső rész. A lábfejen a sarok kerekése a fejpólusra emlékeztet, az ujjak sugár formában nyúlnak ki, ami a végtagokra jellemző.

Az emberi lény bonyolultsága. Az ember nagyon bonyolult lény, és pl. ezt támasztja a lábainak a hármasszögű tagozódás szemszögéből való tanulmányozása. Ha a sarok a kerek formájával a fej-pólusra emlékeztet minket, akkor a feladata alapján, azaz akkor, amikor keményen érintkezik a földdel, az alsó pólus akarat-elemére emlékeztet. Ez élesen megmutatkozik, amikor a harag dobantásra kész. Az ujjak, ellenkezőleg, akár „végtagoknak” minősülnek a szerkezetük alapján, mégis, az idegi hálózat gazdasága és a szerepkörének erejénél fogva, az idegi-érzékszervi rendszerhez tartoznak. Itt egyfajta paradoxont észlelhetünk, a forma és a funkció szétválását.

Ilyen nyilvánvaló ellentmondásokkal az ember tanulmányozása során gyakran találkozunk. Nagyon fontos megértenünk, mit is jelentenek, ha a kísérleteink során előre akarunk haladni. A láb esetén a paradoxont meg lehet magyarázni, ha törekszünk megérteni, hogy mit is képvisel az érzékszervi folyamat egészében. Az érzékelés tisztán idegi-érzékszervi folyamat, de az ujjakban, melyek szorosan érintkeznek a földdel, jelen van az „érzékelés akarata”, ami egyidejűleg akarati és érzékszervi folyamat. Éppen ennek az „érzékelés-akarat”-nak, a föld megérintésének köszönhetően az idegi-érzékszervi rendszer a saját hálóját kiterjeszti egészen a végtagokig. Az akaratnak ez a részvétele történik mellesleg az összes érzékszervi tevékenységnél, amikor valahová irányítjuk a tekintetünket vagy hallgatunk valamit.

A kéz kapcsán is tehetünk analóg megjegyzéseket, amelyek hol ökölbe van szorítva, egy feje emlékeztetve a miniatúrában, ekkor az akarat szimbóluma, hol pedig kinyújtózkodik és érzékszervvé alakul át, ami érint, vagy pedig a külvilággal való érintkezés ritmikus eszközévé, a szociális kontaktus eszközévé válik, amikor a szomszédunknak kezét nyújtunk.

Mindaz arra mutat rá, hogy mennyire meg kell őriznünk az élő gondolkodást, észlelést, ha meg akarjuk érteni az embert, az ő lényegét. A túl sematikus, száraz intellektuális gondolkodás erre nem képes, mert az csak boncol, és ahhoz jut el, ami halott, mint a kémikus, aki ahhoz, hogy egy szubsztanciát analizáljon, először megöli.

Sorban tanulmányozva az idegi-érzékszervi pólust majd az anyagcsere (vagy motorikus emésztés) pólusát, s azután a ritmikus rendszert, ami közvetít az első kettő között, mintha széttagolnánk az embert. De az ember egységes egész, és most ilyen szemszögéből kell rátekintenünk.

A két pólus egymásra hatása. Amikor a nyelvünkre helyezünk egy kevés cukrot, egy érzést tapasztalunk, és pedig a cukor ízét. Ebben az esetben egy idegi-érzékszervi folyamatról van szó, ami a nyelvünkre helyezett anyag minőségét segít felismerni. A valóságban az egész szervezet részt vesz ebben a folyamatban, és arra készül, hogy befogadja a cukrot, transzformálja, megemésze és oda irányítsa, ahol szükség van rá. De a tudatunkat csak az éri el, ami az idegi-érzékszervi szférában megy végbe. Azután, ahogy a táplálék a garaton áthaladt, minden további teljesen tudat alatt zajlik. És fordítva, mindaz, ami a motorikus emésztő pólusban megy végbe, a fej-pólusban tükröződik, hiszen itt tudatosodik a mozgásaink eredménye, ami lehetővé teszi azok kontrollálását.

A normális állapot alatt azt értjük, hogy egyensúly van a két pólus között. Ha az egyik pólus túl aktívvá válik, szükséges, hogy helyreállítódjon az egyensúly. Ennek a feladatnak a megoldásával a ritmikus rendszer foglalkozik, melynek „főszereplője” a szív. Ez utóbbi egyidejűleg idegi-érzékszervként is funkcionál, amely mindent érez, ami fent és lent történik, másrészt mint egy gát, amelyik korlátozza és irányítja a vérkeringést, a két tendencia harmonizálása céljából. Az egyik legnagyobb zavar a vérkeringés fiziológiájáról való ismeretek fejlődési útján az volt, amikor a szívet egy mechanikus pumpához, szivattyúhoz hasonlították. Ez az előítélet annyira megerősödött a tudatunkban, hogy nagyon nehéz megszabadulni tőle.

Egy előadás-sorozatban, amit Rudolf Steiner 1920-ban, orvosok számára tartott, ezt mondta: „Elsősorban egy csere zajlik a folyékony ételek és a légzés során kapott légnemű anyagok között. Ezt a cserét alaposan tanulmányozni kell. Ez a csere erők kölcsönhatásában mutatkozik meg. Minden, ami

kölcsönhatásban van, a szívbe kerül, mielőtt még a csere különféle fajtáiba kezdene. A szív egy gyűjtőedényként működik, elválasztógátként azok között, amit a szervezet alacsonyabb szintű tevékenységeinek nevezhetünk – táplálék-felszívódás és feldolgozás – és a magasabb szintű tevékenységek között, melyekből a legmagasabb szinten a légzés található. A szubsztanciák szívben való gyűjtése ritmikusan, folyamatosan zajlik, és az a legfontosabb, hogy a szív tevékenysége a folyékony táplálékok és az elnyelt levegő csere-folyamatának az eredménye. Mindent, ami a szívben feltűnik, mindent, amit megfigyelhetünk benne, úgy kell néznünk, mint következményt, és elsősorban mechanikus aspektusában kell analizálni.”¹.

Kísérleti alátámasztás. Ezt a koncepciót, miszerint a szív az egyensúly fenntartásának a szerve, csak nemrég ellenőrizték, méghozzá két különböző úton. Manteuffel professzor² ebben a könyvében: „Gondolatok a szív mechanikai tulajdonságairól”, és még 10-nél több más munkában, melyeket a 60-as években írt, leírja azokat a kutyákon végzett kísérleteket, amikben kivezették a vérkeringést a szívből. Konstatálja, hogy ennek során a perctérfogat jelentősen megnőtt. Ha a szív pumpa lenne, akkor csökkenést konstatálnánk vagy a vérkeringés teljes leállítását. Szívrendellenességgel született gyermekeknél szintén megfigyelhető a vérkeringés perctérfogatának jelentős megnövekedése. Manteuffel professzor beszámolt egy kilencéves gyermekről, aki 25 kg súlyú, akinél a vérkeringés 11,3 l vérből állt. Az operáció után, amit az USA-ban végeztek, a vér mennyisége 1,451 liter lett, azaz normális mennyiségűvé vált. Más adatok is alátámasztják a fentieket. Az embriológusok ragyogóan tudják, hogy a vérkeringés megjelenése megelőzi a szív és a pulzus megjelenését. A továbbiakban látni fogjuk, hogy az a tény, hogy a szívet, mint az egyensúly fenntartásának szervét nézzük, előnyös lehet a szívbetegségek terápiájának szemszögéből.

Az élet pólusa és a halál pólusa. Most egy kicsit részletesebben tanulmányozzuk a szervezet két pólusának tevékenységét. Az alsó pólust a mozgás és az anyagcsere (ez szintén mozgás – anyagok mozgása) pólusaként határoztuk meg. Itt intenzív vitalitással találkozunk, és következésképpen olyan tevékenységgel, ami az étertesthez tartozik. Az emésztési traktus sejtjeinek állandó megújulása, a szaporodási szervekben a sejtosztódás, ez mind éteri folyamat, az élet megnyilvánulása. Az ellentétes oldalon, az idegi-érzékszervi pólusban a halál folyamatai dominálnak. A dolgok ilyen helyzete a kulminációs pontot az idegsejt szintjén éri el, amelyik nem tud helyreállítani. Az a benyomásunk támad, hogy egészen kevés kell ahhoz, hogy teljesen meghaljon. De azt jelenti-e ez, hogy a felső pólusnál hiányoznak az étertest erői?

Az étererők metamorfózisa a gondolkodásban. Éppen itt hat a kompenzáció szabálya, amiről már beszéltünk. Azok az étererők, melyek elszakadtak az idegi-érzékelő szervektől, és azoknak egy viszonylagos élet-nélküliséget okoztak, más szemszögéből lesznek alkalmasak: a gondolkodás terén. Minden képességet a regenerációhoz, a mobilitáshoz, végtelenül sok és különféle plasztikus formákhoz, melyek az életre és az éteri erőkre jellemzőek, mindezt egy új szinten találjuk meg: a gondolkodásunkban. Képzeletünkben a legkülönbözőbb képeket alkothatjuk, átalakíthatjuk őket, egyesíthetjük, törölhetjük majd újra előhívhatjuk a formák és nézőpontok olyan gazdagságában, mint amilyeneket a külső érzékeléskor pl. a növényi világban megfigyelhetünk. Íme, mibe alakulnak át az éteri erők a felső pólusban, részlegesen elszakadva az idegrendszer és az

¹ Rudolf Steiner: Szellemtudomány és orvoslás (GA 312). // Steiner R. Geistwissenschaft und Medizin. Dornach, 1990.

² Manteuffel-Szoega L. et al. Reflexions sur la nature des fonctions mécaniques du coeur. / Minerva Cardioangiologica Europea, VI, 261—267, 1958. Manteuffel-Szoega L. et al. Remarks on energy sources of blood circulation. Bull. Société Inter. Chirurg., XIX, 371 — 374, 1960. Manteuffel-Szoega L. Observation on energy sources of Blood Circulation. / Polish Med. Science and Hist. Bull., I 11, 86, 1960. Manteuffel-Szoega L. Energy sources of blood circulation and the mechanical action of the heart. / Thorax, XV, 47, 1960. Manteuffel-Szoega L. New observations concerning the haemodynamics of deep hypothermia. / Journ. Cardiovas. Surg., III, 316, 1962. Manteuffel-Szoega L. Haemodynamic disturbances in Normo and Hypothermia with Excluded Heart and during acute Heart Muscle failure. / Journ. Cardiovas. Surg., IV, 551, 1963. Manteuffel-Szoega L. On Stopping and Restarting of Circulation in Deep Hypothermia. / Journ. Cardiovas. Surg., V, 76, 1964.

érzékszervek tisztán materiális folyamataitól. Az alsó pólusnál azok mélyen és megszakítás nélkül kapcsolatban állnak az anyagi szubsztanciákkal, az anyagcsere intenzív vitalitását biztosítva ezzel. A felső pólusnál az étererők nem a szubsztanciák plasztikus változtatásában és strukturálásában vesznek részt, hanem a gondolkodás módjának strukturálásában. Ennek következménye, hogy az étertest kapcsolata a fizikai testtel a felső pólusnál lényegesen kevésbé szoros. Ezek az étererők a gyermeki fejlődés meghatározott korszakában átalakulnak, és az asztrálest és az Én rendelkezésére állnak. Lelki-szellemi szinten jelennek meg.

A táplálkozás folyamatának két oldala. A táplálék, amit elfogyasztunk, idegennek minősül a szervezetünk viszonyában, nem-emberi tulajdonságai vannak. Ahhoz, hogy a szervezet megemészsze pl. a növényi szénhidrátot vagy az állati fehérjéket, szükséges, hogy megszabaduljanak a rájuk jellemző, a növényi vagy állatfajnak megfelelő étererőktől. Ez zajlik az emésztő-traktusban. Ott, a felső pólus asztrális erőinek hatása alatt az étel széthasítódik, elveszíti a nem-emberi éteri erőit. Törekedvén legyőzni az idegen étererőket, a szervezet maga megerősödik; és éppen ebben van az emésztési folyamat lényege. Itt nem annyira az anyagok a fontosak, hanem az erők, melyeknek a vektorai ezek az anyagok.

Ezek a szubsztanciák a lebontás után átlépik az emésztő-traktus küszöbét, és újból feldolgozási folyamatban vesznek részt. Emberi éter- és asztrális erőkkel telítődnek. Látjuk, hogy az asztrálest ellenkező módon hat az emberi szervezet két pólusán. A felső pólusból a szubsztanciák lebontását kezdeményezi, az alsó pólusból a feldolgozási folyamatokat. A ritmikus rendszer szintjén az asztrálest erői állandóan e két folyamat között ingáznak.

Az asztrálest és a szervezet kapcsolata. Már beszéltünk arról, hogy az asztrálestnek anyagi támaszra van szüksége a működéséhez: gáz-elemre. Az alsó pólusnál, normál feltételek között, ez a gáz-elem nem szabad, hanem oldott állapotban van a folyadékokban; az asztrálest itt szorosan kötődik a szervezethez. A ritmikus rendszerben az asztrálest részlegesen felszabadul, ellökve magától a gáz-alátámasztást, amelyik így ritmikusán szabad állapotban tűnik itt fel. Mivel ezen a szinten az asztrálest már nem részese az anyagcsere-folyamatnak, erőinek egy része felszabadul az emocionális élethez. Most értjük meg, hogy az asztrálest miért kapcsolódik ennyire szorosan a ritmikus rendszerünkhöz. Hiszen a mi érzelmi életünk is állandóan ingázik a két pólus, a szimpátia és az antipátia között, a maga nemében ez a lélek lélegzésének a folyamata.

Hogyan működik az asztrálest és az Én. Míg az anyagcsere-póluson az asztrálest és az én olyan folyamatokat kezdeményeznek, melyekkel szoros kapcsolatban állnak, addig az idegi-érzékszervi póluson minden teljesen másképpen történik. Itt, miután az asztrálest és az Én a gyermekkorban felépítette az érzékszerveket a „saját képére”, mintha háttérbe húzódnának, s ennek köszönhetően mintegy „tükröt” képeznek. S éppen ez teszi lehetővé a felfogást, a tudatosságot. Ha az asztrálest és az Én ezeknek a szerveknek a belsejében aktívak maradtak volna, akkor az észlelés és a felébresztett tudatosság nem lenne lehetséges. Teljesen szükségszerű, hogy az idegi és érzékszervek „üresek” maradtak – szabadon a külső benyomások fogadására. Már láttuk, hogy az asztrálest erői, melyek a felső pólusból erednek, az elfogyasztott táplálékok lebontását kezdeményezik. A felső pólusnál ezek az asztrál-erők kezdeményezik maguknak a szerveknek a lebontását mindannyiszor, amikor azok az organikus folyamatba belépnek, azaz, az észlelés és tudatosság pillanataiban. Az Én-erők, melyek az ember, mint személyiség fejlődése során felszabadulnak az anyagban végzett munka alól, a szervek tevékenységébe való visszatérés során olyan folyamatot idéznek elő, ami nem annyira a leépülésre, hanem inkább a valódi halálra hasonlít. És az, hogy ezek a szervek nem semmisítik meg teljesen magukat, csak annak köszönhető, hogy étertest azon része, amelyik kapcsolatban áll velük, gyorsan (főleg alvásakor) helyreállítja azt, ami tönkrement, Ellentmondást fedezünk fel a fizikai-éter komplexum és az asztrál-Én felső komplexuma között, mely ellentmondás alapvető viszonyának minősül az ember szelleme, lelke és teste között, fejlődésének a modern fokán. Ez az ellentmondás a fő oka az ember betegségre és halálra való képességének –

mellesleg, a Szentírás, a Biblia, az emberi lét e lépcsőfokának elérési folyamatát nevezi „bűnbeesésnek”.

Ellentét a tudat és az élet között. A tudat aktivizálódásának folyamatai a vitalitás csökkenésével állnak kapcsolatban; így jobban megértjük, miért olyan, mintha az élet az érzékszerveinktől „el lenne választva”; miért nem áll helyre az ideg, miért emlékeztet a szem valamilyen mechanikus gépre. Előfordulhat, hogy az anyagcsere-folyamatok túlzott aktivitást mutatnak ott, ahol normál állapotban lényegesen alacsonyabb kellene. Ez előfordulhat pl. szem- vagy fülgyulladásokkor, akkor a szerv ideiglenesen veszít az érzékelési feladatok végrehajtásának képességéből. Egy egyszerű kötőhártyagyulladás lényegesen korlátozhatja a látóképességet, fülgyulladásokkor a beteg füle nem hall. Ennek a megértése új horizontokat nyit számunkra a különböző megbetegedések megismerésében.

3. fejezet

Egészség és betegség

A holttest felboncolása a betegség lényegét nem segít megértenünk. Az anatómia csak a következményeket boncolja, de nem az okokat. Csak az élő ember megfigyelése segít a betegségek megértéséhez való közeledésben.

Tudat és betegség. A betegség egyik jellemzője a saját tudatunk állapotának a változása. Az egyszerű migrén ugyanúgy, mint a köszvényes roham, együtt jár az tudatállapotunk megváltozásával: „betegnek **érzem magam**”. A fájdalmat érzékelve a szervezetünk folyamataira fordítjuk figyelmünket, melyek általában észrevétlenek maradnak. A normális közérzetünket az jellemzi, hogy nem tudatosodik bennünk, mi történik a szerveinkben; arról, hogy léteznek, csak akkor szerzünk tudomást, ha a normális működésükben valami zavar támad. A tudat folyamatait általában az idegi-érzékszervi rendszer, az agy irányítja. Ott ezek a folyamatok a helyükön vannak. Azonban, ha tudat-többlet jelenik meg az anyagcsere-pólusban vagy a ritmikus zónában, akkor ez valamiféle beteg állapot, valamilyen anomália megnyilvánulása.

Az idegi-érzéki folyamatok eltolódása az alsó pólus felé. Láttuk, hogy a tudatosodás folyamatai az asztráltest és az Én jelenlétét igénylik, és olyan jelenségekkel járnak együtt, mint az ember szerves szubsztrátumának lebomlása és halála. Abban az esetben, ha az idegi-érzéki folyamatok túl nagy szerepet kezdenek játszani, akkor elkezdődik a szervezet többi részének az elfoglalása, ahol ezek a folyamatok az egyensúlytól – „normális közérzet” – való eltérés formájában jelennek meg. Az ilyen eltérések lehetnek erősebbek vagy gyengébbek, megjelenhet egy egyszerű feszülő érzés, egy fájdalom, egy görcs formájában. Ezzel párhuzamosan az anyagcsere- és a mozgási funkciók sérülnek. A szervezet egy része (vagy valamelyik külön szerv) lehetőséget kap úgymond „vezetni a szervezetet”, a tudat és a rombolás folyamatai felerősödnek az anyagok feldolgozási és regenerációs folyamatainak kárára. Megkapjuk a Tudás Fájának a gyümölcsét, de elveszítjük az Élet Fájának a gyümölcsét. Ilyen módon, a betegség egy áthelyeződésben nyilvánul meg, az asztrális erők túlsúlyba kerülnek az étererőkkel szemben. Az, ami a szervezet egyik részében a helyén volt, ezen a részen kívül betegséggé válik. A tudatosság folyamatai az idegi-érzékszervi rendszerhez tartoznak, azaz a fej-pólushoz, és ez a megfelelő helyük. Ha a tudatosodás az anyagcsere- vagy a ritmikus rendszerbe húzódik, akkor az egy rendellenes állapot kifejeződése.

A fizikai test rezonanciája. Amíg az asztráltest (és az Én) abnormális tevékenysége csak az étertestre terjed ki, a szervezetünk funkcionális zavarokkal reagál, de ha a hatás aránylag sokáig tart, elérheti a fizikai testet, és mintegy a pecsétjét rátéve, deformálja azt. Éppen ezeket a deformációkat észlelik boncoláskor. Ugyanakkor az étertest elég erős lehet ahhoz, hogy kompenzálja az asztráltest és az Én hatását. Ebben az esetben a betegség még funkcionálisan sem jelenik meg, és láthatatlan marad. A betegség csak akkor nyilvánul meg, ha az étertest nem képes helyreállítani a harmóniát.

Az egészség – instabil egyensúly. Ilyen módon az egészség egy instabil állapot, mintha egy instabil egyensúly lenne, ami állandóan helyre kell állítani. A bajkeverő az asztráltest, a nagy gyógyító pedig az étertest. És ezen nem kell csodálkoznunk, hiszen emlékszünk, hogy az asztráltest az ösztöneink, szenvedélyeink, impulzusaink hordozója. Arra is emlékszünk, hogy az ember, mivel nála az éteri erők egy része a gondolkodás folyamatára fordítódik, sokkal sebezhetőbb a betegségek értelmében, mint azok a kevésbé fejlett lények, amelyeknél az étererők csak a regeneráció folyamataira fordítódnak.

Eltolódás a felső pólus felé. Emlékezve az asztrál-erők túlsúlyára, akkor a betegségnek csak egy aspektusát érintettük, de lehetséges az ellentétes folyamat is. Történhet, hogy a szabadon maradó étererők használaton kívül maradnak, de az Énnek nincs elég ereje az átalakításukhoz. Ezek a felhasználatlan étererők ilyen esetben a saját belátásuk szerint fognak működni, a sejtek felgyorsult

növekedését okozzák, különféle anomális vegetatív kinövések megnyilvánulását, tumorok képződését.

S így, a betegségnek két ellentétes aspektusa van: az első esetben az étertest túlzottan igénybe van véve. Azok az erők, amelyek neki szükségesek lennének a szervezet regenerációjához, valamilyen szinten másra vannak elvonva. A második esetben a szabadon maradt étererők nincsenek használatban, és elkezdenek „saját szakállra” tevékenykedni, különféle anomáliákat okozva. Az étererők ilyen túlsúlya a tudat gyengülésével is jár, valamilyen szinten elsötétítve azt.

A túl korai intellektualizáció következményei. Az étererők idő előtti használatára példa a túl korai iskolai tanítás, ami túlzottan erősíti az intellektuális fejlődést akkor, amikor az étererők, amik ehhez a kulturális ugráshoz szükségesek, még nem szabadultak fel a szervezet felépítéséből, és a szervek működésének megalapozásából. Természetesen ezeket az erőket el lehet vonni a szervezettől a mielőbbi intellektuális fejlődés kedvéért, de éppen az a veszély, hogy az étererők ilyen „kihúzása” árt az egészségnek. Még ha a következmények nem is nyilvánulnak meg rögtön, attól lehetnek egész távoliak és az egész élet folyamán feltűnhetnek.

Hamis szimptómák. A fent elmondottak valószínűleg nagyon egyszerűnek tűnnek. A gyakorlatban sokszor nagyon nehéz meghatározni, hogy a két fent leírt tendencia közül melyikhez tartozik az adott betegség, miután azok a szimptómák, amiket a valóságban észlelünk, a szervezet válaszai, reakciói, és lehet olyan, amikor két rendkívül hasonló megnyilvánulásnak tökéletesen ellentétes oka van. Így, ha az asztráltest erői, amik a fej-pólusból indulnak, nem elegendők az étel-szubsztanciák lebontásához, és arra, hogy eltávolítsa azok saját étererőit, akkor az át nem dolgozott anyag a bélflórában kórokozók tenyészhelyévé válik, erjedést észlelhetünk, amit haspuffadás kísér. De az is megtörténhet, hogy az asztrál-erők egy lépcsővel lejjebb ereszkednek, és azt, amit általában a tüdő szintjén hajtanak végre, azaz a széndioxid gáz felszabadítása, a gyomor sőt a bél szintjén okozzák. Ez aerogastria vagy aerocolia betegséghez vezet, amit szintén a has puffadása kísér, s amiket nem szabad összekeverni a hasonló tünetekkel, amit a túlzott fermentáció okoz.

Az irányok időbeni megfordulása. Előfordul az is, hogy azok a fázisok, ami az első vagy második tendenciához tartoznak, idővel felcserélik egymást, ráadásul a második, néha, reakció az elsőre. Hasonlóan rendkívüli esetet észlelhetünk, ha megfigyeljük, mi történik egy sebbel. A seb első fázisában fájdalom tűnik fel, és gyulladás keletkezik, ami az asztráltest (fájdalom) és az Én (hő) megnövekedett aktivitását fejezi ki. Ezután a seb összehúzódásának fázisa következik, aminek során az étertest összehúzza a sérült szöveteket. S végül a harmadik fázis, az újra formált szövetek megkeményítése és edzése, melynek során az étertest újra átengedi a helyet az asztráltestnek, amelyik megerősíti tevékenységét a seb környékén, s ez a húzó szövetek viszketésében nyilvánul meg. Abban az esetben, ha valami akadályozza a fent felsorolt fázisok valamelyikét, nem lesz szabályos a gyógyulás. Így, ha az első szakasz elhúzódik, s következőképpen a második nem tudja időben átvenni a stafétabotot, a seb forradásának renyheségét észleljük, gyógyulásra való hajlam nélkül. Ha a második fázis húzódik el (ami gyakori reakció a nem a maga idején adott és túl erős fertőtlenítésre), akkor eredményként egy húsos kelés képződik, ami gyakran tályoggá alakul át.

A megbetegedés okainak keresése. Nagyon fontos megjegyezni a gyakorlatban gyakran előforduló polaritást (az is lehet, hogy az állandó polaritást) a tünet megjelenésének helye, és a között a hely között, ahol a megbetegedés okát kell keresnünk. Emlékeztetünk, hogy pl. a dermatitisz (bőrgyulladás) a májtól ered. Hasonló polaritást észlelhetünk az otitis (fülgyulladás) esetén is: a gyulladást okozó folyamat, a szövetek feloszlása, genny képződése, mindez lényegében egy anyagcsere-folyamat, csak helytelen helyen nyilvánul meg: az idegi-érzékszervi területen. Erre a betegségre éppen azok hajlamosak, akiknél az anyagcsere-pólus túlsúlyban van (pl. a gyerekek). Ilyen módon, nagyon fontos, hogy a tüneteket a valódi jelentőségük szerint tudjuk értékelni, és mindig keressük azok kapcsolatát az ellenkező pólussal.

Az okot kell gyógyítani és nem a tünetet. Minden orvosi iskola ezt mondja, de nem maga az

állítás a fontos, hanem az orvos valódi tevékenysége, mindenekelőtt a gondolati tevékenysége. Egyszerűen csak azt tudni, hogy a betegnek tüdőgyulladás (pneumonia) van, nem elegendő a valódi terápiás impulzushoz. A modern gyakorlati orvoslás ebben az esetben antibiotikumot ír fel, ami csak egy polimer, amely a fertőzés másodlagos tüneteinek megszüntetését célozza. Az adott tünet elnyomása nem a betegség gyógyítása, és majdnem mindig azt okozza, hogy a betegség a szervezetbe még mélyebbre hatoljon. Ennek során a betegség hasonló vagy valamilyen más, de gyakran rejtettebb, krónikusabb formában fog megjelenni. Bármelyik orvos, hacsak kicsit is figyel, konstatálhat hasonló állapotot, ami az „elnyomott” betegséget követi.

Példa: pneumonia

A tüdőgyulladás egy tünetét vizsgáljuk, mégpedig a tüdő „hepatizáció”-ját. Ez az érzékletes kifejezés nagyon jól átadja a következőt: a tüdő egy része olyan állagot vesz fel, mint amilyen általában a máj. A tüdő valamelyest olyan szervvé válik, ami hasonlít a májhoz, ahhoz a szervhez, amelyik az anyagcsere felelőse. Minden úgy zajlik, ahogyan általában a máj szintjén szokott, ha elképzeljük, hogy egy szinttel feljebb helyezkedett, a tüdő szintjére. Kétségtelen, a hasonlóság nem teljes, a tüdő struktúrája ezt nem teszi lehetővé, és az, ami a tüdő szintjén megy végbe, az csak tükröződés. Ha lenne lehetőségünk helyreállítani azokat az anyagcsere-folyamatokat, amik áttörtek a tüdő szintjére, és visszavezetni őket a normális állapotba, nem érnék-e el sokkal teljesebb gyógyulást, mint a mikrobákkal való kemény háborúban, melyek a már beteg szervezetben telepedtek meg? Ez valóban lehetséges: ilyen helyreállító erőt találhatunk az antimon-ban, pontosabban a *Tartarus stibiatus* homeopátiás preparátumban. Példaként a betegségnek csak egy aspektusát vizsgáltuk. Az adott kérdés alaposabb tanulmányozása elvezetne bennünket más gyógyító anyagok használatához, pl. *Phosphorus* vagy *Ferrum phosphoricum*, de most ez bennünket más irányba vezetne.

A gondolkodás nevelése. A fenti példának ösztönöznie kell bennünket, hogy mélyebben behatoljunk abba, ami a beteggel történik. A patológia és a terápia közötti kapcsolatot nem lehet intellektuális érveléssel feltárni. Ez az orvostól mély meditatív gondolkodást igényel; mély és erős tudatot, ami messze meghaladja a mindennapi lelki képességeket. Ez nem könnyű út, de az, aki ezt a gyakorlatban meg tudja valósítani, aki tudatosan képes világos gyógyászati intuíciót elérni, szélesebb lehetőségeket kap a gyógyításra azoknál, mint amiket a passzív tanulmányokból kapunk, melyek olyan erőfeszítést igényelnek, mint az emlékezési erő, és mechanikusan „olvasni” az eszközök és az elemzések adatait.

A lelki tényezők jelentősége. Az általunk észlelt tünetek között a lelki tünetek nem kevésbé fontosak, mint azok, melyek fizikai méréssel tárulnak elénk. A betegségek lelkire és szomatikusra való osztályozása sematikus, és végső soron azzal áll kapcsolatban, hogy a megfigyelt tünetek közül az egyik túlsúlyba kerül. A két kategória között a határ elmosódik. Láttuk már, hogy minden betegséget az éntudat változása kísér, és nem létezik egyetlen ún. lelki betegség sem, amit ne kísérne egész sor fizikai elváltozás. A test, pontosabban a fizikai-éteri komplexum, a másik komplexumnak, az asztrál és Én komplexumának az eszköze. Hogyan tudna ez utóbbi helyesen funkcionálni egy hibás eszköz közvetítésével? Ezért semmi meglepő nincs abban, hogy a lelki tünetek segítenek, hogy jobban megértsük, mi zajlik magukban a szervekben. A továbbiakban majd meglátjuk, hogy léteznek lelki tünetek, melyek meghatározott szervek betegségeire jellemzők. Pl. kapcsolatot állíthatunk fel a félelem különféle formái és az egyes szervek között. A homeopátiás szakemberek ezt jól tudják, gyakorlati úton jutottak erre, de ez az empirizmus, bármilyen gyümölcsöző legyen a gyakorlatban, nem elégíthet ki bennünket a tudományos gondolkodás szempontjából. A saját mélyünkben tapasztaljuk a megértés követelményét, hogy kapcsolatot teremtsünk különböző megfigyeléseink között, és a tudatunk jelenlegi szintjén nem elégedhetünk meg hittal vagy tradícióval, ha nem tudunk eligazodni közöttük a gondolkodásunk segítségével. A betegségek és a tudatállapotunk között kapcsolatot felállítva, helyes lenne megkérdezni, hogy miért az asztráltest hordozza ezt a betegség-potenciált? Az erre a kérdésre adott válasz az orvosi munka

kereteiből kilóg, de aki érdeklődik a kérdés iránt, az antropozófia más műveiben választ találhat.¹

¹ Id. pl. Rudolf Steiner: A szellemtudomány körvonalai

4. fejezet

Hisztéria és neuraszténia

Már rámutattunk, hogy a fizikai test, az asztrálest és az Én közötti kapcsolatok a szervezet két pólusán nem egyformák.

A lénytagok egymásra hatása az alsó pólusnál... Az alsó pólusnál (anyagcsere és mozgásszervek pólusa) az Én a többi testtel szoros kapcsolatban működik. Pontosabban szólva az Én a szervezetre az asztrálest, az étertest és a fizikai test közvetítésével hat. Ez a közvetített hatás a szervezetben a formaképzés, a regeneráció, a vitalizáció folyamataiban mutatkozik meg, melyek hordozója a véráram, az szállítja az egész szervezetbe, egészen az idegi-érzéki pólusig. A szív szabályozza és ritmizálja ezt az áramlatot, és habár ez az áramlat az egész testben szétárad, származása alapján az anyagcsere-pólushoz tartozik.

...és a felső pólusnál. Az idegi-érzéki pólusnál ellenkezőleg, az Én, az asztrál-, éter és fizikai test tevékenységei valamilyen fokon szétválnak¹. Ezen a szinten az Én ahelyett hogy a többi test közreműködésével tevékenykedne, közvetlenül kapcsolódik a szervezethez. Az Énnek ez a közvetlen hatása az idegi pályákon valósul meg, a lebomlás, a halál és a strukturálás folyamatait kezdeményezve²

A felső komplexum hatása a szervezetre. Az anyagcsere (alsó) pólusból eredő erők áramlata élteti a szubsztanciákat, „éterrel itatja”. Az idegi-érzékszervi (felső) pólusból eredő második áramlat megöli azokat, mineralizálja, de ilyen módon teszi lehetővé a gondolkodás folyamatát, a tudatos szellemi tevékenységet. Azt, amit a felső pólusból eredő áramlat megöl, az alsó pólusból eredő, életet adó áramlat kell, hogy helyreállítsa, ellenkező esetben a szervezet meghal. A két áramlatnak állandóan harmóniában kell együttműködni, és ez a ritmikus rész, pontosabban a szív közvetítésével valósul meg Ezeknek az áramlatoknak az egyensúlya nem egyforma a különböző embereknél, és ha az egyik vagy a túlsúlyba kerül, akkor az különféle betegségi állapotokat okozhat.

Hisztérikus tendencia... A lebontási folyamatok, amiket a felső áramlat kezdeményez, fontos szerepet játszanak az emésztésben. Láttuk, hogy a táplálék elemei, mielőtt áthaladnak az emésztőrendszer küszöbén, el kell hogy vesszítsék a saját jellegzetességeiket, le kell bontódnuk, majdnem a megsemmisülésig. Ha a felső áramlatok túl gyengék a táplálék elemeinek teljes lebontásához, akkor azok megőrzik a saját jellegzetességeiket a szervezeten belül, idegen anyagokat és erőket visznek belé, a külvilág kémiai és fizikai állapotát. Azokat a zavarokat, melyeket az idéző elő, hogy a szervezetben idegen erők működnek, Rudolf Steiner „hisztériának” nevezte. Ebben az esetben ez a szó nemcsak az orvoslásban ismert pszichés tüneteket jelenti, hanem azoknak a zavaroknak az összességét, melyeknek a hisztéria, mint pszichiátriai kategória, csak kulminációs pontja.

...és neuraszténikus tendencia. Történhet épp ellenkezőképpen: ha a felső áramlat formalebontó erőinek hatása túl intenzív. Akkor az Én elhasználja az erejét az idegi-érzéki pólusnál, és így már nem marad elegendő erő sem az alsó pólus teljes körű uralására az asztrálest, az étertest és a fizikai test közreműködésével, sem az anyagátalakító folyamatokra. A halál és az öregedés folyamatai érvényesülnek, a szervezet mintha túl „intellektuális” válna. A regeneráció elégtelen volta oda

¹ A „szétválnak” szó nem egészen pontos, mivel itt nem térbeli és nem materiális folyamatokról van szó. Mégis, jobb híján, használhatjuk ezt a szót, emlékezve, hogy ez a valóságnak csak egy képét adja.

² Paradoxonnak mutatkozhat a lebomlás és a formaképzés folyamatainak gondolati egyesítése, de az élővilágban, minél bonyolultabb valamelyik szerv, annál kisebb az életereje. – A rendkívül strukturált idegrendszer nem képes a regenerációra. A gyermek kissé-formált, gyengén strukturált szervezete tele van életerőkkel. – A struktúra és a forma többlete halálhoz vezet. Ahogy a szobrász, keresve a mind tökéletesebb formát, még és még átdolgozná a régit, de a végén csak egy halom forgács maradna (a szerző megjegyzése)

vezet, hogy metabolitok, hulladékok halmozódnak fel, amik lekötődnek a szervezetben, és idegen testet képviselnek. A zavaroknak erre a második fajtájára, amiben az öregedés folyamatai túlsúlyban vannak, Rudolf Steiner a „neuraszténia” szakkifejezést használta, s ezt is szélesebb értelemben, mint ahogy a pszichiáterek használják. Nagyon fontos, hogy a két fent említett betegséget okozó tendencia – a hisztéria és a neuraszténia – között fennálló dinamikus polaritás élő képét megértsük. Mondhatjuk, hogy általában minden létező betegség többé vagy kevésbé az első vagy a második tendenciához ba illik.

Ezeknek a tendenciáknak a megnyilvánulása. Ha nem fejlesztjük ki magunkban a tisztánlátás képességét, akkor ezeket az áramlatokat nem tudjuk közvetlenül megfigyelni, de megfigyelhetjük a tüneteket, a szervezet válaszait ezekre a folyamatokra. A tünetek mellesleg végtelenül sokfélék és gyakran félrevezetőek. A szervezet az idegen testekre válaszolhat gyulladáson alapuló folyamattal, hogy eltávolítsa azt, vagy betokozódással – „szklerózis”-sal, attól függően, mennyi életerővel rendelkezik ehhez. Kétségtelen, hogy bármelyik gyulladásra – vérbőséggel, intenzív életfolyamatokkal – ebben a kontextusban „hisztérikus” tendenciaként kell tekintenünk. Ugyanakkor előfordul, hogy ez a folyamat „neuraszténikus” betegség-okokra adott reakció. A másik oldalon, az ateroszklerózis az öregedés folyamataival, leépüléssel, halállal, üledékképződéssel tipikusan neuraszténikus tendencia. Ugyanakkor ehhez hasonló reakciót találunk hisztérikus típusú betegnél, akinek a szervezete, úgymond, „megalázkodott”, és többé nem képes gyulladáson alapuló reakcióra. Az ilyen jelenségek ismerete rendkívül rugalmas terápiás utat nyit meg számunkra, ami lehetővé teszi, hogy támogassuk a szervezetet az öngyógyításban való erőfeszítéseiben, és ne ellenében tegyünk. Hiszen a testünkben fennálló dinamikus egyensúly mindig feltételezi a szervezet valódi törekvését az öngyógyításra.

Migrén. A fentebb elmondottak fényében érdekes megnéznünk egy tipikus „hisztérikus” betegséget. Azokban az esetekben, amikor a felső áramlatok gyengesége következtében a táplálék nem kellőképpen bomlik le, annak elemei a bél-küszöbön áthaladva megőrzik az idegen jellegüket. Normális állapotban az emésztő traktus elején még létezik valamiféle tevékenység, ami az ember belső folyamataitól idegen. De a bélküszöb után az ember „belsejébe” érünk, ahol csak „emberi” folyamatok létezhetnek. Minden, ami idegen, itt méregként működik, amitől a szervezetnek meg kell szabadulnia. Ez nem mindig sikerül neki, különösen ha a máj elégtelenül működik. A vérkeringés ezeket a toxinokat az idegi-érzéki pólushoz szállítja, amelyik viszont törekszik „megemészteni” azt, azaz befejezni, amit az emésztőrendszer félbehagyott. Természetesen az idegi-érzéki pólus szervei nem valók ilyen tevékenységre. Az asztráltest és az Én mintegy koncentrálik az erőfeszítéseiket ezekre a szervekre, és ezt mi fájdalomnak érzékeljük. Megrajzoltuk a migrén képét, ami a **fájdalom** tünetet megmagyarázza, amire már Friedrich Husemann¹ is rámutatott.

Most már értjük, miért van az, hogy minden, ami a felső pólusnál csökkenti az asztráltest és az Én tevékenységét, migrénszerű szindrómát képes fejleszteni. Így a menstruációs időszakban, ami az asztráltesttől és az Éntől az alsó pólusnál megnövekedett tevékenységet kíván, elvonva az amúgy is elégtelen erőt a felső pólusból, migrén léphet fel. Ha túlesszük magunkat, a felső áramlat ugyanígy nem képes a saját feladatkörét ellátni, és a migrénnel szenvedők ösztönösen csökkenteni törekszenek az elfogyasztott étel mennyiségét. Az érzelmek, heves viták, intellektuális túlterhelések, a túl sok inger, melyek a modern életet kísérik, túlzottan igénybe veszik az asztráltestet és az Ént, s ez megakadályozza, hogy a táplálék emésztésében a feladatukat ellássák, ami szintén betegséget okozhat. Megjegyezzük, hogy a férfiaknál az asztráltest és az Én tevékenysége intenzívebb kapcsolatban áll a felső pólussal, és így összességében kevésbé lesznek migrénesek, mint a nők, akiknél a lénytagok ezzel ellentétesen az alsó pólussal állnak szorosabb kapcsolatban.

Mit tegyünk a kezdődő migrénnel? Milyen terápiát javasoljunk ennél a világosan megmutatkozó hisztérikus betegségnél? A krízis pillanatában a folyamat már túlságosan előrehaladt, és nehezen veti alá magát a gyógyításnak, habár ez nem jelenti, hogy nincsen néhány mód a könnyítésre. Itt

¹ Friedrich Husemann F. Das Bild des Menschen als Grundlage der Heilkunst. B. 2. Stuttgart, 1956.

idéznek egy receptet, amivel nekem néha sikerült feltartóztatnom a kezdődő krízist: olyan edény felett kell lélegezni, amiben forró mustár-főzet van. Normál állapotban ez hamar égő érzést okoz a szemekben és az orrban, utána könnycsordulást. Migrén esetén mustár-gőzt lehet lélegezni, ahányszor csak akarunk, anélkül hogy kellemetlenséget tapasztalnánk. A mustárból eredő kénkiválás az asztrálestet feladata teljesítésére készíti, a folyamatot alsóbb szintre téríti, s ennek eredményeként csökken a fájdalom.

A fájdalomcsillapító (érzéstelenítő) szerek veszélyessége. Nem beszélhetünk a migrénről, ha nem ejtünk szót az aszpirinról és más fájdalomcsillapító szerről. Kétségtelen, hogy végszükségben, pl. vizsga esetén, nem marad más, mint hogy fájdalomcsillapító szerhez forduljunk. De annál inkább fontos tudnunk, hogy az analgetikumok csak bénítják a felső lénytagok hatását az idegi-érzéki szervekre (innen is ered a fájdalomcsillapító hatásuk), de gyakori használatuk gyengíti a felső áramlatokat, amik már a betegnél enélkül is sérültek, s végső soron csak erősödik a migrénre való hajlam.

A migrén valódi gyógyítása. Rudolf Steiner, megértve ennek a betegségnek a szociális jelentőségét, s figyelembe véve a széles körű elterjedését, amit a modern élet feltételei okoznak, csodálatos gyógyszert javasolt a gyógyítására. A *Kephalodoron*-ról van szó (Svájcban és Franciaországban Biodoron [Ferrum sulfuricum 5%, Silicea 5%, Mel 5% aa trit]). A vas és a kén kombinációja az emésztési és a légzési folyamatok találkozásának helyén hat. A kén, amivel már találkoztunk a mustárnál, intenzívebbé teszi az anyagcsere-folyamatokat, a vas a légzési folyamatokra hat, innen ered a szerepe a hemoglobinnak. Ha a vas és kén e kombinációját írjuk fel, harmonizáljuk a légzési és anyagcsere-folyamatokat, és ilyen módon megakadályozzuk az emésztési folyamat áttörését a felső pólusba.

Silicea — kicsapódott metakavasav vagy a kvarc természeti előfordulása, melyet a felépítő erők jellemeznek. Ezek az erők, ahogyan láttuk, normális állapotban a felső pólusban hatnak, ahol rejtőznek. A kvarc alkalmazásával a formaképzés felső áramlatait erősítjük. Egy egyszerű kép segít nekünk megérteni ennek az ásványnak a hatását, és emlékeztetni arra a kapcsolatra, ami a szervezetben a formaképzés és a gondolkodás lelki tevékenysége között van – nem mondjuk-e a gondolatról, hogy kristálytiszt? A Mel — méz — az Énerőket hívja meg. A méhek között, melyeknek különleges képességük van arra, hogy a környezetük állandóságát, így pl. a hőmérsékletet fenntartsák (a rovarok világában ez egyedülálló tény), és az ember Énje között szoros kapcsolatok vannak.

A Kephalodoront 7 hétig, naponta 3-szor kell szedni, egy kávéskanál-hegynyit (ha tritúrátum) vagy egy tablettát. Ezután 5 hét szünet, ami alatt Aurum D10-et lehetne felírni és a májfunkciók erősítésére szolgáló terápiát. Ebből a célból *Hepatoront* és *Choleodoront* írunk fel (ld. még a 11. fejezetet). A *Kephalodoron* preparátummal héthetes ciklusokban végzett gyógyításnak hónapokig kell folytatódnia, sőt akár 2-3 évig is, de már az első két hét folyamán is valódi javulást konstatálhatunk. Ha végleges gyógyulást szeretnénk, türelmesnek kell lennünk, továbbá szükséges az életmód és az étkezési szokások megváltoztatása is.

A szervezet különféle reakciói. A migrén a szervezet egyik fajta reakciója arra, hogy idegen folyamatok hatolnak belé. Ilyen reakciókat különféle szinteken megfigyelhetünk. Így a fehérje, ami megőrizte a „nem-emberi” tulajdonságát, a vese által kilökődik, ami abszolút nem arról tanúskodik, hogy a vesék betegek, de azzá válhatnak, ha ezt a kizáró munkát hosszú időn keresztül megköveteljük tőle. A szervezet szintén megszabadulhat attól, amit nem fogad el, akut gyulladási folyamat segítségével, pl. angina segítségével vagy bőrbetegség, pl. ekcéma segítségével.

Szklérozis. Az Ének és az asztrálestnek a szervezetre való közvetlen hatása a lebontási folyamatok túlsúlyával jár együtt, s ennek következtében nem organikus, sőt ásványi szubsztanciák is megjelennek. Az Ének csak minimális mennyiségben van szüksége ezekre az ásványokra, a maradékot pedig étererőknek kell elfogyasztaniuk, kezdve az alsó pólusból áramlóakkal. A

neuraszténikus típusú megbetegedéseknél a lebontási folyamatok túlsúlya a vitalizációs folyamatokhoz képest maradvány megjelenéséhez vezet, aminek lerakódásos jellege van, ez a maradvány mint idegen test viselkedik, amitől a szervezet igyekszik megszabadulni. Azok a tünetek, amiket észlelünk, a kiválasztásra való kísérletek, a szervezet reakciói az ilyen „raktározásra”. A fiatal szervezet gyulladással fog reagálni, genny segítségével törekszik megszabadulni az idegen anyagoktól. Az angina (torokgyulladás) és az enteritis (bélgyulladás) ilyen módon a szervezet reakciója, amit neuraszténikus típusú folyamatra ad. De a későbbiekben, ha az okok nem szűnnek meg, a szervezet elfárad, beletörődik, és képtelenné válik gyulladással szemben. Ebben az esetben az idegen elemek le fognak üledni kövek, arteriosclerotikus plakkok, sóraktárak formájában, s összességében a szervezet keményedik. Olyan megbetegedési folyamatot látunk, amely az idős szervezetre jellemző.

De a szervezet teljes belenyugvása előtt a lehetséges védelemnek van még egy eszköze – a betokozás. Ebben a folyamatban egy membrán képződik, amelyik az idegen testet izolálja. Éppen azért válik ez a test idegenné, mert az étererők nem tudnak többé behatolni. Ekkor ezek az erők a test határán koncentrálnak, s ez a beágyazódás tokosodásához vezet.¹ A ciszta a szervezet védelmi eszközének minősül, természetesen nem annyira reménytelen, mint a gyulladással szemben. Ez azt is megmagyarázza, hogy a daganat, amelyik szintén idegen erők torlódása, abban az esetben, ha a betokozódás membránjával van körbevéve, akkor általában jóindulatú.

Eddig a pillanatig a hisztériát és a neuraszténiát szervi aspektusból vizsgáltuk. Most megpróbáljuk kibogozni, miért észleljük, hogy hol a pszichés vagy funkcionális, hol a fizikai megnyilvánulások dominálnak. Hogy ezt megértsük, vissza kell térnünk az alábbi fogalmak megértéséhez: egyensúly, harmónia, kompenzáció, amelyeket a ritmikus rendszer valósít meg a fent és a lent között.

A kóros megnyilvánulások három típusa. Amíg kompenzáció lehetséges, semmilyen tünetet nem észlelünk, de ahogy az egyik összetevő túl intenzív, funkcionális zavarok megjelenését észleljük, más szavakkal, az étertest diszfunkcióját. Ha az okok ismétlődnek, ha az egyensúlyt nem lehet helyreállítani, akkor az étertest rendellenességei nyomot hagynak a fizikai testben, mintha viaszba pecsétet nyomnánk. Ekkor fizikai tünetek jelennek meg, melyeket tapintással, auszkultációval (hallgatással), radiográffal, endoszkóppal és anatómiával lehet észlelni. Ebben az esetben a szerv ideiglenesen vagy végleges megsérül.

De az is megtörténhet, hogy a zavar, habár hosszan tartó, de nem eléggé intenzív ahhoz, hogy funkcionális zavarokat hívjon elő, azaz éteri síkon nem jelenik meg. Az étertestben zavar van, de ez semmilyen módon sem jelenik meg. Ahogy Rudolf Steiner mondja, az étererők a lenyomatukat megteszik a fizikai szervekre, de ez a lenyomat kevésbé mély, kevésbé feltűnő, valamilyen értelemben, felületesebb, de mégiscsak zavarja a szervet abban, hogy a lélek „tükrének”, szerszámának a szerepét beteljesítse. Olyan, mintha a tükör (az étertest) elvesztette volna az áttetszőségét, s nem teszi lehetővé az asztrálestestnek és az Éntnek, hogy helyesen „tükröződjének” benne, s ez különböző torz, kóros pszichés jelenségek fejlődéséhez vezetnek. Ilyen jelenségek jellemzőek meghatározott sérült szervekre és azok működésére, megjelenhetnek csak magukban, de sokkal gyakrabban váltakoznak a megfelelő szervi fájdalokkal.

Fontos megjegyezni, hogy a „felületesebb” sérülésekkel ellentétben, a szervek komoly sérülései, azok, amelyeket fizikai vizsgálattal észlelünk, szinte sohasem vonnak maguk után pszichés zavart, azok bizonyos értelemben a „tükör” mögött maradnak, nem változtatva képességüket a pszichés jelenségek tükrözésére. Azt lehet mondani, hogy ezek a mélyebb sérülések valamilyen módon elterelést képviselnek, a folyamat áttételét fizikai szintre; így gyakran tapasztaljuk, hogy a pszichés betegségek nyugalmi fázisba kerülnek vagy teljesen eltűnnek szervi megbetegedések

¹ A szervezet gyulladással és a betokozódással védekezik a véletlenül behatoló idegen testek ellen is, és azok az étererők számára szintén áthatolhatatlanok.

kapcsán.

Terápiás bizonyítás. Be lehet-e bizonyítani, hogy kapcsolat van a szervek és a pszichés zavarok között? Némely esetben igen, de a mi kutatási módszereink nem annyira kifinomultak, hogy ezt teljes mértékben állíthassuk. Ugyanakkor maga a gyógyítás gyakorlata tagadhatatlanul megerősíti, mihez vezet bennünket a szellemtudományos kutatás.

A sematizálás veszélyei. Csábító lenne, ha minden betegséget „hisztérikusnak” vagy „neuraszténikusnak” osztályoznánk. A migrénes példammal nem a szisztematizálás céljából hozakodtam elő, hanem azért, hogy megmutassam a gondolkodás folyamatát. Hiszen nincs fontosabb, mint megtanulni megkülönböztetni minden konkrét esetben, mi zajlik a valóságban. Egy kész szisztematizálás azt a hatalmas veszélyt jelentené, hogy a különféle betegségeket egy rubrikába rangsorolnánk, mivel végső soron nem a név a fontos, amit a betegségnek adunk, hanem a folyamat reális megértése. Természetesen léteznek tipikus betegségek, és a hasonló esetekben feltűnik a rendszer szükségessége, hogy értékeljünk és megőrizzünk az emlékezetünkben néhány elemet. Meg kell szokni, hogy a sémákra támaszként tekintsük, melyekre valamennyi ideig szükségünk van, de azután el kell hagynunk azokat. Csak pontosan megértve, hogy a beteg egészében milyen, akkor juthatunk el oda, hogy a betegségében megértjük az individualitását.

A „hisztéria” gyógyítása. Ha hisztérikus típusú beteggel van dolgunk, törekedjünk megerősíteni az Ént és az asztrálestet a felső áramlataikban, amit a Stibium segítségével tudunk elérni. Az Antimon a természetben vékony sugár formájú tücskék formájában kristályosodik, erős képessége van a struktúrálódásra, különösen a fehérjék vonatkozásában. Azt is mondhatjuk, hogy úgy hat a szervezetben, mint az Én, ideiglenesen helyettesítve azok meggyengült erőit, lehetővé téve nekik, hogy helyreálljanak. Az antimont injekció vagy cseppek formájában írjuk fel: Stibium metallicum praep. D6—D10¹. Az antimonnak az ezüsttel való egyesülése a Dyskrasit ásvány, különösen olyan betegeknek javasolt, akik mind pszichés, mind fizikai tünetektől szenvednek.

Ebben az esetben magas potenciálban lehet használni, pl. D30. A hisztéria heveny megnyilvánulásánál Bryophyllum-ot (korallvirág) rendelünk, injekcióban vagy cseppekben D3-tól D5-ig, vagy 5%-os hígításban. Ez a varjúhájfélék családjába tartozó növény egyedülálló reproduktív képességgel rendelkezik: már egy levéldarabbal is tud szaporodni, ami arról tanúskodik, hogy rendkívüli élet, azaz étererőkkel rendelkezik. Ha korallvirág-gyógyszert juttatunk a szervezetbe, ezek az idegen étererők intenzív munkára ösztönzik az ember analóg erőit, mintha összekapcsolnák őket. És a szervezet szükséges részére irányítják, zavarva ilyen módon azt, hogy felesleges aktivitás legyen az idegi-érzéki pólusnál (éppen ezért kell ezeket az injekciókat a csípőbe adni). A hisztéria akut megnyilvánulásainál főleg Bryophyllum Argento cultum -ot használunk, un. „éterizált fém”-et, ami ezüstöt tartalmaz, magával a növényvel dinamizálva². 0,1% vagy 1% koncentrációban írjuk fel, szubkután injekció formájában.

Albuminuria (fehérjevizelés) esete. Abban az esetben, ha a proteinlebontás elégtelen volta a szervezetben idegen fehérjék megjelenéséhez vezet, és azok vese általi „kidobásához”, akkor Ferrum sidereum D10 / Pancreas D6 aa trit. vagy dil. -t írunk fel. A vas a megtestesülés fémje (a szellemi-lelki bevitele a testibe), felébreszti az Ént, hogy jobban uralja a szervezetet (adott esetben a proteinek teljesebb lebontását segíti). A homeopatizált állati hasnyálmirigy-preparátumot vassal egyesítve, hatását arra a szervre irányítjuk, amelyiknek egyik feladata éppen a proteinek lebontása. Nagyon javaslom, hogy ezt a készítményt az olyan lázas betegségek utáni gyógyulási időszakban is írjuk fel, mint a megfázás, kanyaró, skarlát, torokgyulladás, stb.

¹ Ritka kivétellel, az antropozófiai orvoslásban használt injekciók bőr alattiak. Ha az injekció helyét nem írjuk, akkor a vállba adják be

² „Éterizált” fémek úgy kapunk, hogy a megfelelő növény természetesen a földet speciális, fém alapú kompozttal dúsítjuk. Az „éterizált” fémek ideáját Rudolf Steinernek köszönhetjük, aki a homeopatizált fémek gyógyító tulajdonságát a gyógyító növények meghatározott fajtaival való organikus egyesítésével javasolta aktivizálni.

A neuraszténia gyógyítása. A neuraszténikus típusú betegségek alapkészítménye a Phosphor alacsony potenciálban: D5 v. D6. Ez az elem, amelyik képes váratlanul lánggra lobbanni, az Én számára – képletesen – jelzőlángként szolgál, és az anyagcsere folyamatoknak a tudat részvétele szempontjából sötét területére irányítja őt. Intellektuális túlterheltség esetén inkább Kalium phosphoricum D6-ot írunk fel. De sohasem szabad elfeledkeznünk a Prunus spinosa – kökényről. Ez a tüskés növény rövid és élénk virágzással, összehúzó terméseivel, valamelyest oppozícióban áll a Bryophyllum-mal, amiről korábban beszéltünk, A kökénynek van néhány jellegzetessége – pl. ha öreg almafa alá néhány kökénybokrot ültetünk, akkor képes azt smét virágzásra és terméshezatalra bírni. Az emberi szervezetben a kökény (a termése vagy a fiatal hajtások) az életerők felemelkedését könnyíti meg. A Prunus Spinoza-t meleg fürdő formájában rendeljük (egy kávéskanálnyi kivonat a fürdőkádba), belsőleg cseppekben, vagy bőr alá adott injekcióban (D3).

Görcsök gyógyítása. Általában abban az esetben keletkezik görcs, ha az asztrálest túl intenzíven hat az izomzatra. Függetlenül a konkrét okoktól, a görcsöt hatékonyan lehet gyógyítani réz alapú kenőccsel (Cuprum 0,4% Ung., a kenőcsöt körkörös mozdulatokkal hordjuk fel alulról felfelé, este). Ugyanezt a kenőcsöt használjuk gyermekeknél, görcsös székrekedés és köldök-környéki (parumbilical) kólikánál (a kenőcsöt az óramutató járásával egy irányban, körkörös mozdulatokkal hordjuk fel, s mindig csak kevés kenőcsöt használjunk). A Cuprum kenőcs alkalmazása annyira sokrétű, hogy a hatásairól itt csak általános áttekintést tudunk adni.

Ezüst és foszfor. A neuraszténikus típusú betegségeknel megfontolandó az Argentum használata is. Csodálkozhatnánk, hogy itt is találkozunk a használatával, hiszen a hisztéria kapcsán már beszéltünk róla. Az ezüst és a foszfor két poláris gyógyszer, és tilos őket párhuzamosan szedni. Viszont alternatív módon sikeresen lehet használni: Argentum – növekedő holdnál este, és Phosphor – fogyó holdnál, reggel.(az antropozófiai gyógyítás, ami egyenlő az antropozófiai farmakognózia és farmakokinetika-val, nem csak a holdfázisokat veszi számításba, hanem a bolygók és a csillagok meghatározott állását, azaz azok konstellációját is, mivel a homeopatizált fémek gyógyító tulajdonságai a bolygóerőket stimulálni és gyengíteni is tudják). A gyógyítás ilyen módja különösen szenzációs eredményeket ad, ha olyan beteggel van dolgunk, aki érzékeny a Holdra, függetlenül attól, hogy inkább a hiszterikus vagy a neuraszténikus típushoz tartozik-e. Ennek a két gyógyszernek a fenti útmutatás szerinti alkalmazása csodálatos segítséget nyújt, amikor a funkciók közötti harmonikus egyensúlyt akarjuk helyreállítani.

5. fejezet

Alvás és ébrenlét

Az alvászavar modern betegség. A nyugati világban a kortársaink közül sokan alvás-problémákkal gyötrődnek, és ugyanígy „ébredési zavarokkal” is, mivel ha éjjel rosszul alszanak, akkor gyakran napközben is rosszul érzik magukat. De az ébrenlét és az alvás problémáit csak akkor tudjuk megoldani, ha jól értjük, mi zajlik ebben a két állapotban.

Az alvás ritmusa. E két állapot váltakozásakor rögtön meglátjuk a ritmikus folyamatot, a két pólus közötti ingázást, aközött, amit teljesen uralunk a tudatunkkal, és aközött, amikor a tudat eltűnik. E között a két pólus között van egy átmeneti állapot, az álomállapot, amelyen belül az ébredési álom és az elalvási álom csak egy nüansz, amelyik az egyik vagy másik pólus felé irányul.

Az ébrenlét állapotában érzékelünk, elképzeléseket alkotunk, érzéseket tapasztalunk, az akaratainkat kinyilváníthatjuk. A külvilágtól és más emberektől eltérőnek, individuumnak érezzük magunkat. Ezen felül, amikor felébredünk, a folytonosság érzését tapasztaljuk, pontosabban azt is mondhatjuk, hogy abszolút meg vagyunk győződve arról, hogy amilyen tudattal egyik nap elalszunk, másnap ugyanazzal a tudattal fogunk felébredni (néhány esetben az álomunk tartalmával megnövelve)

Míndez azt jelenti, hogy az ébrenlétben az alsó testekben (éter- és fizikai) jelen van az asztráltestünk és az Énünk. Az, hogy mit tapasztalunk magában az „én felébredek” aktusban, nem adható át racionális módon, csak akkor érthetjük meg, ha belülről figyeljük magunkat, „meditálva” saját magunkon. Ez megnyitja számunkra a megismerés útját, ami nem a formális logika törvényein alapszik, mint a külső tudományokban, de ami mindazonáltal nem kevésbé informatív. Ellenkező kísérletet is végrehajthatunk: figyeljük meg egy alvó embert. Láthatjuk a külső formáját, lemérhetjük a súlyát, méretet vehetünk róla, következésképpen, a fizikai testet vizsgáljuk, de fiziológiai jelenségek egész komplexumát is észlelhetjük, amik segítenek bennünket, hogy megkülönböztessük, hogy valaki alszik-e vagy meghalt. Ugyanolyan életjelenségek tanúi vagyunk, mint a növényeknél, és ez arra a következtetésre vezet bennünket, hogy a fizikai test mellett étertest is létezik.

Az Én és az asztráltest az alvás alatt. De semmi sem utal alvó embernél az Én és az asztráltest jelenlétére (nem tapasztal sem éntudatot, sem tudatot). Következésképpen, feltételeznünk kell, hogy az Én és az asztráltest elhagyták a szervezetet az alvás alatt, bizonyos értelemben elkülönültek tőle. Most megérthetjük, hogy miért van az, hogy a felső lénytagok, eszköz híján, ami számukra a fizikai és étertest, nem tudnak emlékezni, mit tapasztaltak az alvás idején, magukon kívül. A materializmus némelyik irányzata szeretne bennünket meggyőzni, hogy a lélek csak az agy élettevékenységének a produktuma, mivel az agyba történő beavatkozás a tudatállapotunkat is képes megváltoztatni. De ez ugyanolyan abszurd, mint azt feltételezni, hogy az idő megállhat attól, hogy ha eltörjük az órát.

Ugyanakkor azzal, hogy az alvó embert a növényvel összehasonlítjuk, nem jutunk túl messzire. Az ember rendkívül bonyolult lény, és az általunk feltételezett séma csak egy lépcsőfok lehet a lényegének teljesebb megértéséhez vezető úton.

Az előző fejezetben láttuk, hogy az asztráltest nem egyformán hat a felső és az alsó pólusnál. Az anyaglebontási folyamatokért felel az idegi-érzéki pólusnál, ilyen módon nyitva meg az utat a tudatosság folyamatainak, s felel az anyagok építéséért és feldolgozásáért az emésztő pólusban. Az alvás idején az asztráltestnek az egyik része, amelyik kapcsolatban áll az idegi-érzéki rendszerrel, elválk az alsó testektől. Másik része kapcsolatban marad az emésztő pólussal, és ellenkezőleg, nagyon szoros kapcsolatot valósít meg az alsó lénytagokkal. A lebontási folyamatok, amelyek a tudatosság számára nélkülözhetetlenek, felfüggesztődnek, a regenerálódási folyamatok pedig, ezzel

ellentétben, aktívabbakká válnak. Mindezek a jelenségek tisztánlátó tudattal közvetlenül megfigyelhetők. Ennek a képességnek a hiányában az alvásnak és az ébrenlétnek csak a külső megnyilvánulásait konstatálhatjuk.

Miért alszunk? Általában azt gondolják, hogy az alvásvágyat a fáradtság idézi elő. Ez nem pontos. Lehetünk nagyon fáradtak és még sincs aludni kedvünk, és fordítva, fáradtság nélkül is előfordulhat, hogy aludni akarunk. Ez kicsit játék a szavakkal, mivel a fáradtság és a lefekvés vágya egymáshoz kapcsolódó fogalmak, éles határ nélkül. Az, amit alvásvágnál tapasztalunk, lényegében azt fejezi ki, hogy a magasabb testeknek (asztrálest és Én) szükségük van az alacsonyabb testektől (éter- és fizikai) elszakadni. Némely fél-narkotikum segítségével, mint a kávé, tea, meg tudjuk fékezni ezt a szükségletet, és elúzni valamennyi időre a fáradtság érzését. Más narkotikumok segítségével az ellenkezőjét okozhatjuk.

Míg az Én és az asztrálest az alvás idején elkülönülnek az alacsonyabb testektől, addig ébredéskor visszatérnek hozzájuk. Ha valamilyen okból kifolyólag ennek a visszatérésnek a normális folyamata sérül, akkor rosszul ébredünk, fáradtság érzését tapasztaljuk (amely rövid idő alatt tökéletesen és a legkisebb pihenés nélkül elmúlhat). Végeredményben azt mondhatjuk, hogy az alvászavar azt jelenti, hogy a felsőbb lénytagok nehezen vagy egyáltalán nem tudnak az alacsonyabbaktól elszakadni. Ennek többféle oka lehet, néhányat megnézünk, ami megmutatja nekünk a terápiás lehetőségeket.

Az álmatlanság okai. Ha valamelyik szerv ilyen vagy olyan okból sérült, a fizikai és az étertest között eltérés, diszharmónia keletkezik. Ez azt vonja maga után, hogy az asztrálest intenzívebben tevékenykedik az étertesten, hogy ez utóbbit helyreállító erőfeszítésre készítse. Az is megtörténhet, hogy az asztrálest közvetlenül munkálkodik a fizikai testen, ami fájdalmakban és görcsökben fejeződik ki. A fájdalom alapjában véve az asztrálest felfokozott tevékenységének a megnyilvánulása. Nyilvánvaló, hogy az asztrálest intenzívebb kapcsolata az alacsonyabb lénytagokkal a szervezet bármely pontjában akadályt képez az elalváshoz szükséges szétválásban. Az asztrálest és az Én az éter- és fizikai testhez kötözve maradnak, és egy kompenzálatlan izgalmat, idegi zavart kapunk, (ld. 4. fejezet). Hasonló kapcsolat ugyanakkor megmaradhat a tudatosság szintjén kívül, vagy tudattal nem értékelhető módon valamelyik ideg sérülése miatt (pl. tönkrement fog), következésképpen, nem fog fájdalomérzésben megnyilvánulni (tudjuk, hogy némelyik szerv még akkor sem fáj, ha komoly betegsége van).

Az elmélyült kikérdezés szükségszerűsége. Mindig részletesen ki kell kérdezni a beteget az alvásáról. Megtörténhet, hogy a figyelmüket valami más elvonta, és ezt elfelejtették megtenni, majd a beteg, akit kigyógyítottak valami egészen más betegségből, arról tájékoztatja önöket, hogy az alvászavar megszűnt. Ez a bizonyítéka annak, hogy az oki terápia elsőbbséget élvez a tüneti kezeléssel szemben. Nagyon fontos tudni, hogy a beteg hogyan alszik el, hogyan ébred, hogyan értékeli az alvásminőségét és az ébrenléti állapotát. Némely beteg teljességgel csak estére ébred fel, mások pedig fordítva, teljes erőben vannak a felkelés pillanatától, de képtelenek este ébren lenni. Ezek a jelek elárulják a kapcsolatot az ember különböző burkai között, amilyen az asztrálest, az étertest és a fizikai test.

Gyakorlatot szerezve a különböző testek között megmutatkozó diszharmónia olvasásában, képessé válunk igazán oki terápiát alkalmazni, s ez kell hogy legyen minden valódi gyógyítás célja.

Az álmatlanság gyógyítása. Az ilyen zavarok néha semmilyen nyomot sem hagynak a fizikai testben, és néhány év folyamán lehet, hogy csak funkcionális területen nyilvánulnak meg (az étertest területén). Az ilyen betegeknél az alvási zavarok egy angina után jelennek meg, amit lehetséges, hogy átmeneti fehérje-ürítés követett. Mindez annyira rejtett, hogy az analízisek és a funkcionális tesztek semmit sem mutatnak. Ebben az esetben a vesék funkcionális állapotára gondolunk és Equisetum D6-ot írunk fel. Valamennyi idő elteltével az alvás visszatér a

normálishoz. Másik betegnél, aki rendszeresen hajnali 3-kor ébred, a máj sérülésére gyanakodhatunk. Hepatodoron-t írunk fel neki, s naponta 3-szor, evés előtt kell bevennie, hogy a máj működése helyreálljon. Lehet Choleodoront is, amely inkább az epe-működést befolyásolja (10 csepp evés után fél pohár meleg vízben). A máj területére meleg borogatást is készítünk cickafark főzetből, és csodálkozni fogunk, ha látjuk, hogy ehhez a depresszióra hajlamos beteghez visszatért az életerő és az alvás.

Jó tudni, hogy az ilyen nem nyilvánvaló sérülések néha pár év lefolyása alatt keletkeznek, megmérgezik ezeknek a betegeknek az életét, de néha ezeket a zavarokat a beteg képzelődésének tulajdonítják; pedig elég lett volna csak egy kevés figyelem, és képesség a beteg állapotának átélésére, hogy segítségére tudjunk lenni. Természetesen, ilyen betegségeknel nem a vesék és a máj az egyedüli „gyanús” szerv, ezeket csak példaképpen választottam. Bármelyik szerv lehet az álmatlanság oka. A továbbiakban néhány olyan lelki szimptomát fogunk tanulmányozni, ami diszharmóniára mutat meghatározott szervekben. Az alvászavar – ne feledjük – komolyabb betegségek megnyilvánulása is lehet. Gyakran találkozunk álmatlansággal a rák korai stádiumában. Ebben az esetben ragyogó eredményt kapunk az Iscador preparátum injekció-kúrájától (ez a „Weleda” preparátuma, fehér fagyöngyből [Viscum album]). A későbbiekben, a rákról szóló fejezetben, visszatérünk ehhez a kérdéshez.

Semmilyen szervben nem lokalizált, de mégis különösen feszült diszharmónia keletkezhet lelki, morális megrázkódtatás következményeképpen, amelyekről mindegyik beteget különös szorgalommal kell kikérdezni. Ha az anamnézisben ilyen megrázkódtatás szerepel, Argentum metallicum D6-ot vagy Argentum metallicum praeparatum D6-ot írunk triturálásban, vagy ami még jobb, bőr alatti injekciókban, lehetőleg a Hold növekvő fázisában. Ha a sokkot nagyon régen élte át, akkor nagyobb potenciált használunk (D15 vagy D20), de alapjában D6-tal jobb kezdeni. Az Argentum általában az étertest (az életerők komplexuma) fenntartásának fő orvossága, és néha a páciens általában bármilyen betegségét jó néhány Argentum injekcióval kezdeni. Abban az esetben, ha a szerintünk helyes terápia hatástalannak minősül, megállíthatjuk ezt a terápiát, a köztes időszakban Argentum-kúrát alkalmazunk, majd visszatérünk a korábbi gyógyításhoz. Az étererők ilyen hívása után a terápia hatásosabbá válhat.

A hideg szerepe. Néhány szó a hidegről, ami szintén lehet oka az álmatlanságnak. A hideg kárt okozhat a „hőszervezetünkben”, mert akadályozza az asztráltestet és az ént a szervezettől való elszakadásban. Mindnyájan tudjuk, hogy a lehülés félbeszakíthatja az alvást. Ilyen esetekben elegendő egy vagy két takaró ráterítése, s az helyreállítja a normális alvást. Azoknak a betegeknek, akiket hideg láb gyötör, lábfürdőt írunk elő, hideg és meleg vízzel váltogatva (1 perc meleg vízben, 15 másodperc hideg vízben, s ezt 12-szer ismételni), majd könnyedén bedörzsöljük a lábát Ung. Cupri 0,4% kenőccsel. A hő-felesleg is alvászavarhoz vezethet, de a betegek általában jobban figyelnek alvás idején a túlmelegedésre, mint a túlhűlésre. Az idő előtti felébredésnek az éhség is lehet oka, a hypoglikémia (ami elgondolkodtat bennünket arról, hogy nagyanyáink idején egy pohár édesített víz éjszakára nem számított képzeletbeli követelménynek).

Emésztési faktorok. A túlzott táplálkozás is gyakran oka az álmatlanságnak, pontosabban, a rossz alvásnak. Amikor sokat eszünk, ami az emésztőrendszerrel különösen nagy erőfeszítést igényel, túlzottan aktivizáljuk az asztráltestet és az én lebontó erőit, melyek a felső pólusból indulnak ki, így semmi csodálkozni való nincs abban, hogy ezzel a szabaddá válásukat akadályozzuk, ami a normális alváshoz szükséges lenne. Ezért teljesen természetes, hogy túlzott vacsora esetén álmoságot érzünk, mivel a lebontó erők nem tudnak az idegi-érzékszervi pólusban a tudati folyamatokkal foglalkozni. Ugyanakkor ilyen állapotban nem tudunk sem teljesen ébren lenni, sem teljes értékű alvásra szert tenni. Amíg az asztrálttest ki nem szabadul az aktív emésztési folyamatból – normális alvásunk nem lesz. Az is megtörténhet, hogy a táplálék elemei, ahogy ezt már a migrénél láttuk, a bélmembrán küszöbén áthaladnak, de nem vesztik el az összes idegen, „nem-emberi” természeti tulajdonságukat. Ebben az esetben ezek a szervezetten belül idegen

tulajdonságokat hordoznak, és azt, ami az emésztő traktus végéig nem történt meg, azoknak a szerveknek kell befejezniük, amiknek teljesen más szerepük van. Ilyen folyamatot észleltünk migrénes betegeknél. Tudnunk kell, hogy létezik még „kis migrén”, ezeknél a betegeknél a domináns szimptóma az álmatlanság. Az ilyen betegeknek is, mint a többi, közönséges migrénben szenvedő betegnek, Kephalodoront írunk fel.

A neuraszténikus alvászavar... Mindaz, amit fentebb kifejtettünk, közelít bennünket a „konstitúciós” alvászavar kérdéséhez, amivel hisztérikus és neuraszténikus típusú betegeknél találkozunk. Ez utóbbiaknál, ahogy az előző fejezetben láttuk, az Én és az asztráltest kapcsolata az idegi-érzéki rendszerrel túl intenzív, így nem csodálkozhatunk, hogy a szétválásukkor nehézségek lépnek fel. De ezeknél a betegeknél van még egy tünet: nehezen kelnek fel reggel. Ha figyelmesen megnézzük őket, hogy a nem teljes ébredés nem a tudat hiányában van, mert a gondolkodásuk kellőképpen aktív, habár valamennyire szétszórt, a lényeg az, hogy nem képesek a cselekedetre, az akarati megnyilvánulásokra. Hogy ezt jobban megértsük, a következő módszert használjuk: képzeljünk el egy íjászt, akinek a jobb keze – aktív oldal – kifeszíti az íjat, ami az akaraterőt fejezi ki. Bal keze irányítja a nyilat (az idegi-érzéki pólusból eredő gondolkodási erő kifejeződése, ez irányítja az akaratot). Ez a két erő az Én kifejeződése a szervezet különböző szintjein. Az, ami a neuraszténiásnál nem ébred fel reggel, ez a „jobb keze”, az akaraterő. A feje felébredt, de az Énje nem tud uralkodni az anyagcsere-póluson, az akarat kikötőjénél. Az ilyen betegnél múltó gondolatok sokasága figyelhető meg, mivel az embernél a gondolat is az akarat segítségével koncentráldódik.

... és a gyógyítása. Phosphor gyenge hígításban (D5-D6) az Énre hat, mint a fény az emberre, ami felébreszti őt hajnalban, s elvezeti az alsó pólushoz a hatását. Mint Prometheus tüze, úgy hat a beteg akaratára. Így segítve a betegnek, hogy a testét jobban tudja irányítani reggel, gyökeresen megkönnyítjük az esti elalvását, ami még egyszer megmutatja nekünk a szervezet feladatainak ritmikus aspektusainak a fontosságát. A foszfor kapcsán megkérdezhetjük magunkat, milyen hatása lesz magas potenciálban, pl. D25-ben? Ha a D6 az Ént az alsó pólusban koncentrálja, akkor magas potenciálban szétszórja, a kozmikus térbe irányítja. Következésképpen, Phosphor D25 este adható, egyszeri bevételre, hogy megkönnyítse az elalvást.

A hisztérikus alvászavar... A neuraszténiásokkal és a gyenge, nyurga, magas emberekkel (Asthenia) ellentétben, a hisztérikus felépítés a jól táplált embereknél fordul elő, akiknél az emésztési pólus van túlsúlyban. Ha megint a nyíl képzetéhez fordulunk, akkor itt a „jobb keze” – az akaraterő – van túlsúlyban. Költeni kontroll nélkül – ez a tendenciája, néha a teljes pénzvesztésig (4. fejezet). Itt az asztráltest és az Én, amiatt, hogy a felső pólusnál gyengék, meg akarják erősíteni magukat, mint az alpinista a falon, aki érzi, hogy az erői kimerültek. Az ilyen reakció ellenáll annak az áramlásnak, ami az alsó pólusból ered. De mivel az asztráltest és az én „megkapaszkodtak”, nagy nehézségük lesz az elváláskor. Ez az oka a hisztérikusok alvászavarainak.

... és a gyógyítása. A recept, ahogy a 4. fejezetben láttuk, Bryophyllum, amit 5%-os oldatban adunk, tíz cseppet 18 órákor. Némelyik betegnél az erő alsó pólusból történő túlradásának következménye megnyilvánulhat szívszorongás, szívdobogás, fulladás formájában (a cardialgia – szív táji fájdalom – a neuraszténiás betegeknél fordul elő gyakrabban). Primula / Onopordon comp.-ot írunk fel neki, hogy harmonizáljuk a ritmikus funkcióit (10-15 csepp naponta 3-szor evés előtt) vagy még Aurum metallicum D10-et is, 10 cseppet reggel 9 körül.

Emlékezzünk, hogy azok az alvászavarok, amelyeket olyan májzavar okoz, amikről feljebb beszéltünk, a hisztérikus típusúakra jellemzők, habár az étkezésünk „minősége” a neuraszténikus típusú betegeknél is vezethet ilyen tünetekhez. Ellenben az idegi-érzéki benyomások többlete által előidézett alvászavar, ami a modern életre jellemző, a neuraszténikusoknál fordul elő, és más típusú betegnél nem találkozunk ezzel.

Megtévesztő elképzelések az altatókról. Figyeljék meg, hogy eddig a terápia leírásában nem használtunk altatót. Általában, altató nélkül meg lehet lenni, de azok a betegek, akik hosszú ideig

használtak, fokozatosan, 1-2 hét alatt szokjanak le. Ha a megszokás nem túl erős, az altatót rögtön el lehet hagyni, elmagyarázva a betegnek, hogy ha szeretné helyreállítani a normális alvását, akkor el kell fogadnia, hogy lesz néhány álmatlan éjszakája. Soha sem feledkezhetünk meg a hasonló betegek méregtelenítéséről. Mindig emlékeztetni kell őket, hogy az altató nem biztosít nekik normális alvást, ugyanúgy, ahogy az aszpirin-tabletta nem gyógyítja az influenzát vagy a fogszuvasodást. Meg lehetne erősíteni a szervezet törekvését az egészséges álmra szimptomatikus gyógyszer felírásával, mint a Ambra/Coffea comp, vagy Avena sa-tiva comp. Azoknak a betegeknek, akiknek a figyelmük dekoncentráálásával van nehézségük, ami az elalváshoz szükséges, vagy akik félelmet éreznek, 5 csepp Aconitum D20-at írunk fel. Annak, aki túl éber, Belladonna D20-at. Ellenkezőleg, a Coffea D6—D12 jól hat azokra a betegekre, akiknél az ész-koncentráció magas, vázlatos gondolatok sokaságával foglalkoznak.

Gyermekek alvászavarának gyógyítása. Kicsi gyermekeknél majdnem mindig az angolkór, vagy az arra való hajlam (ami még nem látszódik) az alvászavar oka, ezért az alap-gyógyszer a Phosphor D6 (5 csepp reggel). Itt a foszfor fénnel való kapcsolatát találjuk meg. Azoknak a gyerekeknek, akik éjszaka félnek, Argentum metallicum D6 trituráció egyszeri bevétele alvás előtt (növekvő Holdnál) Phosphor D6-tal felváltva: 5 csepp egyszeri bevétele felébredéskor (csökkenő Holdnál). Ez a csodálatos gyógyítás néhány hónapig kell, hogy tartson, és utána vas-terápiával kell megerősíteni: Ferrum metallicum praep. D20 naponta egyszer v. kétszer szedni. Gyakran megfigyeltem, hogy azok a gyerekek, akik D-vitaminból nagy dózist kaptak, éjszaka szörnyűségeket látnak. Ezekről a gyerekekről az a benyomásunk támad, hogy különösen „összeaszottak”, öregebbnek látszanak a koruknál, túl korai az intellektualizálódásuk (ami egyáltalán nem azt jelenti, hogy nagyon okosak, jó képességűek). Az utóbbiaknál hasznos, ha az Argentum metallicum-ot Argentum sulfuratum naturale (Argentit) D6-ra cseréljük. Végül, a neurózisos kisbabáknak és nagyobb gyermekeknek az elalvását segíti a Chamomilla rad,decoc. D6 dil (naponta 2-szer 5 csepp étkezés előtt).

Időskori alvászavarok gyógyítása. Az idősebb álmatlanoknak Plumbum mellitum D12 vagy D20-at adunk, amiről még a későbbiekben beszélni fogunk az arterioszklerózis terápiájánál.

Alvászavar és materializmus. Az orvoslásról 1924-ben orvosoknak és orvostanhallgatóknak tartott előadás-sorozatában Rudolf Steiner¹ arról beszélt, hogy századunk második felében valóságos alvászavar-járvány várható. A modern kor diszharmóniája és diszritmiája mellett még egy ok van, aminek a létezésében nem tudunk nem számot adni önmagunknak. Ahogy Dr. Husemann² mondta, az ember, aki a közelben csak atomok összességét látja, nem lehet ilyen elképzelése a saját személyéről. Ilyen módon alapvető ellentmondásra jut. A lelke apránként minden lehetőséget elveszt, hogy a szellemvilággal kapcsolatba kerüljön, így az számára sivataggá változik. A szellemvilágba való visszatérés tényét – miután az asztráltest és az én elszakadása lényegében az ember részleges visszatérése a szellemi világba – ez a lélek úgy veszi, mint a semmibe zuhanást, ami elől ijedten meghátrál, és ez a tudat alatti félelem zavarja az elszakadást, következképpen az alvást. Mégis, azoknál a betegeknél, akik a „materializmus szakadékát” elérték, gyakran találkozunk tudatalatti nosztalgiával a szellemi táplálék iránt. Az ilyen betegeknek azzal lehetünk a segítségére, ha naponta 5 percet tanácsolunk vagy szentelünk meditációra, választva egyet azok közül, amit Rudolf Steiner javasolt. Ilyenkor törekedjünk arra, hogy ne prédikáljunk, ne kioktassuk. Tiszteljük a beteg személyes szabadságát, és a hasonló meditációkat úgy tanácsoljuk, mintha orvosságot írnánk fel. Természetesen, ezt vagy azt a meditációt csak abban az esetben javasoljuk az embernek, ha mi magunk már elég régóta ismerkedünk a meditációkkal és el tudjuk képzelni, mi is az. Hiszen a meditáció amennyire az orvosi megismerő képességek fejlesztésének erőteljes eszköze,

¹ Rudolf Steiner Szellemtudomány és orvoslás (GA 312) // Steiner R. Geisteswissenschaft und Medizin. Dornach, 1990.

² Friedrich Husemann Das Bild des Menschen als Grundlage der Heilkunst. B. 2. Stuttgart, 1956.

annyira hatásos terápiai eszköz, ezért amit mi magunk nem értünk, azt egyszerűen tilos felírunk.

Az alvás és az ébrenlét számunkra úgy tűnik, mint egy nagy légzési ritmus: reggel belélegezzük az Ént és az asztrálestet, este pedig lehetővé tesszük nekik az elválást az alsóbb testektől, amelyek az ágyban maradnak. Az, ami nagyban egy nap alatt megy végbe, kicsiben megismétlődik a lélegzéskor. Minden belélegzés kicsit felébreszt bennünket, minden kilélegzés egy kicsit elringat. Az életben minden ritmikusan zajlik.

6. fejezet

Gyulladás és szklerózis

A gyulladás jellegzetességei. Celsus szerint a gyulladásnak négy megjelenési formája van, amiket így ismerünk: **calor**, **dolor**, **tumor** és **rubor** (hő, fájdalom, duzzanat, pirosság). Abból kiindulva, amit az előző fejezetekben megtanultunk, megpróbáljuk megjeleníteni azokat a lénytagokat, amelyek az adott tünethez tartoznak.

Kapcsolat a lénytagokkal. Láttuk, hogy az Én fizikai hordozója a „hőszervezet”. Az emberben minden hőfolyamat az Én tevékenységének a kifejeződése, és természetesen a **calor** tünetet az Én-nel azonosítjuk. A fájdalom a szervezet intenzív tudatosságának a kifejeződési formája, következésképpen a **dolor** szimptomát az asztráltesthez kell kapcsolnunk. A **tumor** egy felfúvódás, egy folyadék-tolulás, ami az étererők tevékenységét tükrözi. Fizikai szinten **pirosodást** konstatálunk, ami a vér jelenlétének a kifejeződése. Az itt elmondottakat egy táblázatban foglalhatjuk össze.

Calor – az Én kifejeződése

Dolor – az asztráltest kifejeződése

Tumor – az étertest kifejeződése

Rubor – a fizikai test kifejeződése

A gyulladás ilyen módon a négy összetevő elem egyidejű aktivitásának a kifejeződése, de ez olyan koordinált, szervezett tevékenység, aminél az Én a három másik lénytagon keresztül működik. Azért, hogy pontosabb elképzelést alkothassunk arról, mi történik, kissé megváltoztatjuk a táblázatunkat:

Én _____> Calor
Én —> asztráltest _____> Dolor
Én —> asztráltest—> étertest _____> Tumor
Én —> asztráltest—> étertest —> fizikai test—> Rubor

Megpróbálhatjuk elképzelni az étertest izolált működését, pl. az olyan megnyilvánulásánál, mint a felfúvódás, ödéma. De az a tény, hogy az ödémának nemcsak vizes és nyirok természete van, hanem a vérkeringés részvételével történik, arról tanúskodik, hogy ebben az esetben az Én hat az étertestre. Az ilyen lépcsőzetes tevékenység arra a folyamatra emlékeztet bennünket, amit a hisztériával kapcsolatban tanulmányoztunk, Valóban, a gyulladás a szervezet hő-pólusához tartozik, az anyagcsere-pólushoz, függetlenül a megjelenési helyétől. Mivel ez egy kóros folyamat, felerősíti az Én hatását a 3 testen keresztül, Jogunk lenne csodálkozni, konstatálva, hogy gyulladásos folyamatok lehetnek a szervezet legfelső szintjén, ha nem adnánk számot arról, hogy a felső pólus nem kizárólagosan, hanem csak alapvetően idegi-érzéki, ugyanúgy, mint az alsó pólus is, ahol az anyagcsere-folyamatok dominálnak, rendelkezik idegrendszerrel.

A láz és a gyulladás. Annyi maradt, hogy megtudjuk, milyen okai vannak a gyulladásnak, mikor jelenik meg? Válaszolhatunk: minden olyan esetben, amikor idegen test vagy idegen folyamat jelenik meg a szervezetben. Ha az idegen elem jelenléte véletlen (pl. szálka) akkor az diszfunkcióhoz, az egyensúly elvesztéséhez vezet olyan formán, mint ahogy ezt a 4. fejezetben tanulmányoztuk. Idegen folyamatok lehetnek trauma, túl hideg, vagy túl meleg következményei. Idegen szubsztancia szervezetbe való bekerülésére adott gyulladásos reakció tipikus példája – a hő, amely annál a csecsemőnél provokálódik, akit 1%-os tengeri sóval itattak meg. Így jutunk el annak a megértéséig, hogy a gyulladás nem feltétlen betegségi folyamat, hanem a szervezet (mindenekelőtt a hőszervezet) megbetegítő hatásra adott reakciója, azaz kísérlet az öngyógyításra,

ami az idegen anyagok és folyamatok szervezetből való eltávolítására szolgál. Ezt a tényt feltétlenül pontosan és világosan kell tudnia minden orvosnak, aki méltó akar lenni a nevéhez. Így a gyulladással minden alkalommal történő elnyomása – a természet ellen elkövetett durva hiba. Megeshet, hogy a gyulladás intenzitása vagy lokalizációja úgymond rosszindulatúvá válik, és esetleg veszélyes az életre, akkor az orvosnak meg kell azt fékeznie. De átgondolás nélkül elnyomni bármely gyulladást, azt jelentené, hogy Scylla és Charybdis közé kerülnénk, és a szervezetet nem kisebb veszélynek tennénk ki.

A legjobb feltételek esetén a gyulladással járó folyamatok beteljesedése, ha regenerálódik az, ami megsérült, és az étertest kidobja azt, ami idegen volt. Ez az, ami példaképpen végbemegy gyógyuláskor az első stádiumban. De a dolgok nem mindig ilyen jól történnek. Az idegen elemek, melyek az emberi éteri erők által nem elérhetők, gyakran remek táplálékot jelentenek a mikroorganizmusok számára, amelyek ezekben berendezkednek és szaporodnak. Hiszen a fertőzés általában másodlagos folyamat. Kétségtelenül, kísérletben valamilyen vírus beoltásával betegséget hívhatunk elő, de ennek annyira kevés köze van a megszokott fertőzéshez, mint a pisztolylövésnek a pofonhoz. Fertőzés esetén a szervezet védekező erői lényegesen erősebben aktivizálódnak, mint egy egyszerű gyulladásnál. Az, ami gyulladásnál egy lokális túlmelegedés volt, fertőzés esetén lázzá válik; az antitestek képződését úgy is nézhetjük, mint az Én megnyilvánulását, mivel ezek a vér individualizálódásának a tényezői. Az asztráltest, a betegséghez kapcsolódva, a kiválasztó szervek szintjén váladékképzést idéz elő. A leukociták tevékenysége gennyképződést okoz (azaz ez a tevékenység az étertesttől függ)

Öregedés és megkeményedés. Az éppen hogy megszületett gyermek még puha, a formái még nem pontosan jelöltek, a teste 70%-a vízből áll (a tinédzsernek testének 60%-a). Koponyájának csontjai még elasztikusak és nem forrtak össze, rugalmas hely marad közöttük, amit kutacsnak nevezünk. A gyermek apránként formálódik, nemcsak a csontjai, hanem a bőrreteg is keményedik, és ez a folyamat tart egészen a halálig. Ez a keményedés azzal járt, hogy jelentősen csökkenő tendenciát mutatnak a gyulladással járó folyamatok.

A tudatosodás folyamata – az öregedés oka. Ha ezt a tényt összehasonlítjuk a 4. fejezet adataival, akkor fel kell tételeznünk, hogy az Én tevékenysége a felső pólusnál végső soron sokkal észrevehetőbb, mint az alsó pólusnál, és hogy az idegi-érzéki folyamatok végül is túlsúlyban vannak az anyagcsere-folyamatok felett. Ha emlékezünk, hogy alvás idején az Én és az asztráltest elkülönülnek a felső pólustól, miközben az emésztő funkciók tevékenysége erősödik, akkor ezen a tényen már nem csodálkozunk. Valójában az ember átlagban 8 órát alszik, 16 órát ébren van. Az ébrenlét alatt az idegi-érzéki folyamatok dominálnak, ami az élő szubsztanciák leépüléséhez vezet, a mineralizálódáshoz. Az ami napközben leépül, nem teljes mértékben állítódik helyre éjszaka, s ez magyarázza a szervezet folyamatos öregedését, leépülését, egy szóval a szervezet megkeményedik. Egy bizonyos pontig ezek a folyamatok normálisnak számítanak, de ha ezt a pontot túllépik, kórosnak.

Polaritás a gyulladás és a szklerózis között. A megkeményedésben, a test mineralizációjában és az ezeket kísérő strukturálódásban egy olyan folyamattal van dolgunk, ami a gyulladással poláris; a gyulladás viszont lebomláshoz vezet, a testből való eltávolításhoz. Ez a két folyamat gyakran váltakozik az embernél. Ha a gyulladás az ásványosodásra, megkeményedésre adott reakció, akkor a szklerózis, ellenkezőleg, gyakran a szétesés folyamataira való reagálás. Ez látható a seb gyógyulásánál, amikor a gyulladással járó stádium után a hegesedés következik. Hiszen az orvosi gyakorlatban sokszor észlelhetjük a szklerózis és öregedés folyamatát, amely közvetlenül a fertőző gyulladást követi. Ez megrázó a tuberkulózis-betegek nagy számának megfigyelésénél, akik már több éve ebben a betegségben szenvednek. Szintén ez figyelhető meg azoknál a betegeknél, akiknek emésztőrendszeri vérbőségük van, ez egy olyan gyulladással járó folyamat, aminek során különösen gyorsan és intenzíven szklerózis fejlődik. Ez az inga-szabály segít nekünk az **a priori** paradox jelenségeket jobban megérteni.

Apis ... A gyulladás gyógyítása mindenekelőtt abból kell, hogy álljon, hogy a szervezetet a gyógyuláshoz való erőfeszítéseiben, de semmilyen mértékben sem szabad megszakítani ezt az erőfeszítést. Ebben az esetben két alap-gyógyszerrel rendelkezünk: **Apis** (méh) és **Belladonna** (nadragulya). Az Apis hatása már régóta ismert a klasszikus homeopátiában, mégis ennek a hatásnak az okai és maga a gyógyulás folyamata mégis érthetetlen maradt. A méhcsípést a gyulladás 4 tünete kíséri: calor, dolor, tumor, rubor. Nem érthetjük meg az Apis hatását, ha nem vizsgáljuk meg a kaptárt összességében, mivel a méhek magas fokon kollektív lények. A kaptár egy valódi szervezet¹. Ennek a szervezetnek a rovarvilágban egyedülálló képessége van: a méhek a kaptárban homeotermiát hoznak létre olyan hőmérséklettel, ami hasonlít az ember véérének hőmérsékletéhez. Ez a képesség feltárja számunkra a hasonlóságot a kaptár és az ember hőháztartása – az Én fiziológiai megjelenése – között. Ha Apis-t írunk fel, akkor a szervezetbe olyan hőfolyamatokat viszünk be, amik gyulladáskor az Én hatására megjelennek; valamelyest egy gyenge mesterséges gyulladást idézünk elő, segítve a szervezetet megvédeni magát, és a kóros gyulladást kontrollált gyulladással helyettesíteni. A kaptár másik jellemzője lépsejtek hatszögletű szerkezete. Itt közeledünk az ásványvilággal való analógiához, a kristályok világához – a hegyikristályhoz, ami ugyanilyen hatlapú felépítésű, igazi polaritás van a kaptár belsejében lévő majdnem emberi hőmérséklet és a lép majdnem ásványi-kristályi struktúrája között. Éppen ez a polaritás is segít nekünk, annak a hasonló polaritásnak köszönhetően, ami e között a kettő között van: az Én mineralizáló hatása az ember felső szintjén és a hőhatása az alsó szintjén. Ritmikusan bejuttatva a szervezetbe az Apis-t, a szervezetnek mintegy mintát adunk a helyes egyensúlyról.

... és a *Belladonna*. Ahhoz, hogy megértsük a Belladonna hatását, magunk elé kell képzelni ezt a növényt a valós környezetében: nedves félhomályos aljnövényzet. Tavasszal a Belladonna gyors növekedése az intenzív életerők kifejeződése, azután hirtelen az első levélke megjelenésével az a növekedés lelassul, s az a benyomásunk alakul ki, hogy valamilyen más erők megzavarták a növekedését.

Miért mérgező ez a növény? Láttuk, hogy a növényeknek általában csak fizikai és étertestük van. A gyökerek szintjén az ásványi erők dominálnak, a levelek szintjén az étererők. A virág megjelenésével a növény közeledik az állatok világához, kapcsolatba lép az asztrális erőkkel, de ezek kívül maradnak. Ilyen a „normális” növekedés folyamata, de a mérgező növényeknél ez az asztralitás ahelyett, hogy kívül maradna, és kívülről szellőztetné a növényt, belehatol, ami fizikai síkon toxikus anyagok megjelenésével fejeződik ki, növényi mérgekkel, legfőképpen alkaloidokkal. S pont ezért van az, hogy egy meghatározott pillanatban (a virágzási erők aktivizálódásakor) valami megzavarja a belladonna növekedését: ezek az asztrál-erők ellenállnak az étererőknek, fékezik őket. Minden úgy zajlik, ahogy ezt az állatoknál észleltük. Az ilyen növényeket gyógyításra használva a szervezetbe idegen asztrál elemet viszünk be, amely azoknak az idegen asztrál-erőknek a hasonló fejlődésére hat, amelyek az emberben a gyulladást kísérő mérgezéskor megjelennek.

Asztrális folyamat a belladonnánál. Az asztrál-erők jelenléte a növényben ahhoz vezet, hogy azokat azonosítsuk az állatoknál jelenlévő tulajdonságokkal. Így azt mondhatjuk, hogy a belladonnánál fellép egy sajátos „kívánság”, „szenvedély” nemcsak észlelni a külvilágot, a fényt, hanem érzékelni is azt. Mégis a növénynek nincsen olyan szerve, ami lehetővé tenné neki a látást, nézést. Képszerűen mondva, szeretné a szemét kinyitni, de nincsen neki. A Belladonna ezt csak egy állat vagy ember belsejében tudja megtenni, előidézve a pupilla tágulását, és a szem úgy viselkedik, mintha sötétben lennének.

Belladonna és gyulladás. Az asztrális elv másik megnyilvánulása a mozgásszükséglet, a mozgásképesség. A belladonna növénynek nincsen lehetősége a szabad mozgásra, nincsenek ehhez szervei. Ebből lehet megérteni azt a specifikus mozgási izgatottságot, amelyik az emberi szervezetet jellemzi belladonna-mérgezéskor, és a belladonna képességét helyes dózisban izgatottság ellen, ami

¹ Steiner R. Über die Bienen. Dornach, 1965.

a gyulladással mérgezéssel kapcsolatos. Az arc kipirulása, fejfájások, a pulzusszám megnövekedése – ezek az asztráltest reakciói az étertesten keresztül, amely megpróbál ellenállni az asztrál-erők fizikai testre való egyenes romboló hatásának (ami általában a légzőszervek szintjén történik, azok nyálkahártyáján). Míg az Apis az Én és a fizikai test játékára hat, addig a Belladonna azon munkálkodik, hogy az asztrált és az étert harmonizálja.

A gyulladások gyógyítása. Az Apis D3/Belladonna D3 aa páros gyulladások esetén az alapgyógyszer, különösen olyan esetekben, ha a gyulladással folyamatosan a felső pólust: a légzőutakat ejtette zsákmányul. Angina esetén Bolus eucalypti comp -ot adunk hozzá, garat porozásban, párhuzamosan Mercurius cyanatus D4 -gyel, minden órában vagy minden második órában. Nagyon batornak kell lenni, ha diftéria esetén a szérum helyett hasonló gyógyítást alkalmazunk, de az eredmények annyira meggyőzőek, hogy kételkedek abban, hogy az az orvos, aki akár csak egyszer hasonló gyógyítást alkalmazott, visszatér a szérumhoz. Orbánc, tályog, furunkulus esetén az Apis D3/Belladonna D3 aa dil-lel (másik megnevezés: Erysidoron 1) párhuzamosan, óránként cserélgetve, Carbo betulae 5% / Sulfur D2 trit -et adunk (másik megnevezése: Erysidoron 2)

A láz kontrollálása. Amikor a láz veszélyessé kezd válni, szükséges azt szabályozni. Magas hőmérséklet esetén megfontoljuk a beteg betakarását, mustártapaszt, és különösen olyan fürdőt, amiben a víz hőmérséklete 2 fokkal alacsonyabb a beteg testének hőmérsékleténél (és ne felejtünk el a fürdő előtt valamilyen könnyű szív-preparátumot, vagy még inkább, 5-10 csepp Primula/Onopordon comp. [Cardiodoron]-t). A kádból való kijövetel után fürdőlepedővel bebugyoláljuk, megtörlés nélkül. Ismét ágyba fektetjük, bodza vagy hárs kivonatot adunk neki inni, hogy stimuláljuk az izzadást, amely a hőmérsékletét csökkentve segíti a szervezetet, hogy megszabaduljon a mérgektől. A mustártapaszt segítségével képessé tesszük a szervezetet, hogy a betegséget a perifériákra tolja, ami az állapot javulásának a jele. Ha a hőmérséklet magas marad, egy vagy két napig Argentum D20 vagy D30 injekciót adunk. Ez a gyógyszer nem annyira a hőmérséklettel való harcban segít, mint inkább azokon a káros következményeken, melyeket a sokáig tartó láz maga után vonhat.

Hogyan hatnak az antibiotikumok? Elutasíthatjuk-e az antibiotikumot? Fontos, hogy a valóságban ne ítélkezzünk ezek felett a készítmények felett, másokat magasztalva, hanem pontosan értenünk kell, mit tesznek. Láttuk, hogy a mikroorganizmusok csak egyiknek minősülnek a tényezők közül, tünetek, de nem a betegség okai. Ezért egyszerűen ellenük harcolni tökéletesen logikátlan, hiszen ez csak az egyik tünet elnyomásához vezet, és végső soron az álcázásához, a betegség degenerálódásához, amelyik előbb vagy utóbb más szinten fog feltűnni. Erről úgy lehet meggyőződni, hogy összehasonlítunk két beteget, akit ugyanazzal a betegséggel kezelnek, az egyiket antibiotikummal, a másikat a saját védekezőerejének stimulálásával (beleértve a gyógyszeres kezelést is). Az első beteget lehet, hogy hónapokig gyógyítják, de ennek során az ereje nem tér vissza, gyakran nála és a környezeténél is, az a benyomás alakul ki, hogy ő már nem saját maga. A másik, ellenkezőleg, a „forró” helyzet után, a betegségnek mind morális, mind fizikai szintjén, tudatában van, és az a benyomásunk, hogy a testi és a lelki erői megújultak. Ha helyesen gyógyítottunk, akkor mindig azt mondja, hogy **nem úgy, hanem jobban érzi magát, mint a betegség előtt**. Ebben az esetben valóban azt lehet mondani, hogy a betegség le lett győzve. Az a beteg, akit antibiotikummal kezeltek, arra az emberre hasonlít, aki ahelyett, hogy úgymond megfizetné az adósságát, új váltót ír alá, ezáltal az eredeti adósság kifizetése csak bonyolódik. A homeopátiás (vagy más) terápia hatástalansága vagy nem elegendő hatása gyakran korábbi antibiotikummal aktív kezeléssel magyarázható. Ebben az esetben azt tanácsoljuk, hogy a gyógyítást Penicillium-mal kezdjük, magasabb vagy kevésbé magas potenciálban (Ch 5, 7 vagy 9), attól függően, hogy milyen időtartamon keresztül tartott az antibiotikummal való kezelés. Azt is tudnunk kell, hogy az antibiotikummal való kezelés ismétlése, az összes kellemetlenség mellett, folyamatosan öli a szervezet gyulladással való reakcióra való képességét, ilyen módon a rák útját egyengetve.

Szklerózis. Míg a gyerekkor a gyulladások kora, addig az öregség, ellenkezőleg, a szklerózishoz vonzódik. De nem minden idős ember áldozata neki, ugyanakkor megfigyelhetjük viszonylag fiatal embereknél is. Következésképpen, a szklerózis egy fájdalmas folyamat, amely a normális keményedési folyamatok erősödésekor lép fel. Mielőtt a gyógyításán gondolkoznánk, megkérdezzük magunktól, a hasonló megbetegedésnek létezik-e megelőzése? Ez utóbbi a folyamat geneziséből következik abban a formában, ahogyan azt ismertettük. Minden, ami feleslegesen felerősíti az Én hatását a fizikai testre, a szklerózis fejlődésének csodálatos oka lehet, és ezek az okok „lefektetődnek” főleg a korai gyermekkorban, mivel a fiatal lénynél a keményedés folyamatainak felgyorsulása az egész emberi életében folytatódni fog. Ezért nem paradox azt mondani, hogy ennek a betegségnek a megelőzését már a születés előtt el kell kezdeni, fejlődésének embrionális periódusában. Fogunk erről beszélni, a gyermeket tanulmányozva. Ha a szklerózis már megjelent a szervezetben, nagyon bonyolult legyőzni, és jó lenne az első tünetek megjelenésekor elkezdeni a gyógyítást. Erre az esetre két alapvető gyógyszerrel rendelkezünk: a nyírfa és az ólom.

A nyírfa folyamatai. Amikor a nyírfát nézzük, a tavaszi napfényben éppen csak kinyílt leveleivel, érezzük, hogy ez a fa az ifjúság kifejeződése. Rudolf Steiner az orvosoknak tartott első előadás-ciklusában¹ megmutatja nekünk, hogyan tükröződik a nyírfa némelyik tulajdonságában az emberi organikus folyamat. Az ember az alap-folyamataiban – mondja Steiner, abban, ami az emésztési szinten zajlik, a vérképződés folyamataiban, a lélegzésben, nagyon közel van az állathoz. Az ember, csakúgy, mint az állat, átalakítja bennük a növényi fehérjéket. Ezért, ha gyógyszerként növényi anyagot határozzunk meg, akkor ezekhez a központi folyamatokhoz fordulunk, azokhoz a folyamatokhoz, amelyek az állati és a növényi világ között „játszódnak”. Steiner azt mondja, hogy a szervezet perifériájához közeledve, a „parti” a „föld és az ég” között játszódik, a saját Én és az ásványi világ között, annak a kozmikus elemnek köszönhetően, amellyel az emberi Én rendelkezik. A bőr szintjén a sók eliminálódási folyamatát figyelhetjük meg (vagyis a demineralizációt). Ásványi gyógyszert megjelölve, ahhoz fordulunk, ami az emberben a legmagasabb, azaz az Énjéhez, amely véleményünk szerint meg tud birkózni az ásvánnyal, lebontja, feloldja azt. Éppen ez történik, amikor szilíciumot (Silicea vagy Quarz) írunk fel.

Valami hasonlót fedezünk fel a nyírfánál is: egyik oldalról a fehérje-termelés, ami a fiatal levélkéék szintjén koncentrálódik, a másik oldalon az ásványi sók (adott esetben káliumsók) kiválasztása a kéreg szintjén. Rudolf Steiner azt mondja nekünk, hogy a nyírfánál ez a két folyamat erősen szétosztódik, szétválasztódik a pólus szerint. Ha ezek egyesülnének, akkor a nyírfa csodálatos lágyszárú növény lenne. Ezzel a tendenciával a két folyamat elkülönülésére más fáknál is találkozunk, de a nyírfánál különösen kifejeződik. Következésképpen a nyírfakéreg a legjobb szer a szervezet számára a bőr demineralizációs folyamatainak a stimulálására. Ezt írjuk fel szklerózisnál és száraz dermatózisnál, melyeknél az a benyomásunk, hogy a bőr nem képes helyes módon eltávolítani az ásványi sókat.

Terápiás alkalmazás. A nyírfakérget túlnyomórészt bőr alatti injekció formájában használjuk, mivel a perifériákhoz fordulunk, Betula cortex I - 2% formában, 2-3 bőr alatti injekció hetente.

De szklerózisnál, mint mellesleg a reumatikus gyulladásoknál is, érdekes a fehérjék fent említett központi folyamatához fordulni. Ebben az esetben fiatal levélkékből készült kivonatot írunk fel per OS. Az adott gyógyszer különösen kellemes formája a Nyírfa-elixír („Weleda”). Ha nincsen, fiatal levelekből készített forrázatot használhatunk. A nyírfa példája különösen érzékletesen megmutatja nekünk a kapcsolatokat és a hasonlóságokat, amik az ember és a természet között létezhetnek, s amelyek megértése elvezethet bennünket az igazi terápiához.

Ólom alkalmazása szklerózisnál. Az ólomról részletesen fogunk beszélni a fémek későbbi tanulmányozásánál. Jelen pillanatban annak a formának a megmutatására szorítkozunk, amiben

¹ Rudolf Steiner: Szellemtudomány és orvoslás GA312 // Steiner R. Geisteswissenschaft und Medizin. Dornach, 1990.

felírjuk azt szklerózis esetén: Plumbum mellitum D12 (cseppek vagy por). Amikor a szklerózis az agy területén fejlődik, D20-as potenciálban adhatjuk. Ezt a preparátumot naponta 2-szer vagy 3-szor adják étkezés előtt 15 perccel, egy kávéskanálnyi nyírfa-elixírben (vagy nyírfa-level főzetben) feloldva, Négy-hat hét után szünetet kell tartani, ekkor Argentum D6-ot írhatunk fel, ez korigálja azt, amit az ólommal történő gyógyítás során esetleg túlzásba vittünk.

Második rész

Az ember fejlődésének lépcsőfokai

Az első részben az ember felépítésének körvonalait mutattuk be. A négy lénytag és a három funkcionális rendszer (a két pólus és a közép) közötti összefüggések, melyeket áttekintettünk, az élet folyamán változnak. A második részben megnézzük ezeknek a viszonyoknak a változását az ember fejlődésének 7 éves periódusaiban. Az olvasónak úgy tűnhet, hogy ezekben a fejezetekben túl sok figyelmet fordítunk a pedagógiára. Pedig nem lehet túlértékelnünk ez utóbbi hatását az ember egészségére, nemcsak a gyermekkorban, de az egész élete folyamán.

7. fejezet

Születéstől a 7 éves korig

Az ember és a lehetőségek gazdagsága. Míg a felnőtt ember a legfejlettebb az Isteni teremtmények között, addig az újszülött gyermek, a magasabb rendű állatok újszülöttjeivel szemben, a legtehetetlenebb és a legkevésbé fejlett. És ezen nincs mit csodálkozni, hiszen ahhoz, hogy az ember képességeinek gazdagsága és sokfélesége kifejlődjön, sok időre és a plasztikus felépítés kifogyhatatlan szervi és lelki erőire van szükség, melyek lehetővé teszik a belső és a külső emberkép állandó változását.

Az állat az összes képességével rendelkezik gyakorlatilag a születésétől kezdve. Csak tökéletesedik, de új képességre nem tesz szert. A magasabb rendű állatok képességei specializáltak, szűkek. Így a macska mancsa sokkal inkább alkalmas az élelem megszerzésére, mint az emberi kéz. De nem képes más bonyolult műveletet végrehajtani. Az ember keze viszont sok feladatot képes végrehajtani, de mindezt meg kell tanulnia. Milyen tökéletességet képes elérni! Gondoljunk a szobrász, az órás kezeire, vagy a zongoraművész kezeire. Azon is elgondolkozhatunk, hogy az ilyen képességek megszerzése másik ember – nevelő vagy tanár – közreműködése nélkül nem lehetséges. Az állat a benne lévő ösztönnek megfelelően cselekszik. A kacska, ami csirkeként vagy inkubátorban nő fel, minden tanulás nélkül is tud úszni.

Fejlődés hétéves ciklusokban. Az ember fejlődés hétéves ciklusokban történik, melyekben a fogváltás és a nemi érettség fontos mérföldkövek. Fontos megjegyezni, hogy ez a ritmus egybeesik a szervezet teljes megújulásának a ciklusával, amely szintén minden hetedik évben történik meg. A születés pillanatában az emberi lény a szüleitől kapott öröklődés gyümölcse. Ennek az áramlatnak, amiben egy meghatározott rasszhoz, néphez, családhoz tartozunk, szemben áll az, hogy hordozunk valami személyeset, ami senki másra sem hasonlító individuummá tesz bennünket. Ez lényünk elpusztíthatatlan (halhatatlan) szellemi magja, amely minden új leszületésnél egyesül a földi testtel, majd a halál pillanatában eldobja azt. Ha az emberi lényt tisztán materialista aspektusból vizsgáljuk, teljesen érthetetlen marad számunkra. Képzeld el egy pillanatra, hogy az ember csak az öröklődésének eredménye, akkor nem lenne nagyobb különbség két emberi lény között, mint két birka között.

Öröklődés és individualitás. Az, amit az ember a szellemi világból hoz, kölcsönhatásba lép az öröklődési áramlattal az első hétéves időszak egészében, és egy olyan test felépítésével ér véget, ami az Énünk struktúrájának felel meg. Olyan test felépítésével, amely lényegében az Én szerszáma, eszköze. Elegendő, ha figyelmesen megfigyeljük a gyermek fejlődését, hogy megértsük: csak az öröklődés és a környezet hatása nem tudják megmagyarázni az ember jelenségét.

Az újszülött testének arányai. Ha megfigyeljük az újszülöttet, megdöbbenünk fejének nagyságán. A teste és különösen végtagjai, a fej nyúlványának tűnnek. A fej-pólus viszonylagos fontossága annál világosabban kifejeződik, minél kevésbé fejlődött még ki az emberi embrió. A fogantatás legelején a megtermékenyült petesejtet mindössze egy fejnek tekinthetjük.

A fej szerepe. Az újszülöttnak ez a hatalmas feje nem tud gondolkodni. Mondhatjuk-e, hogy tétlen? Még Rudolf Steiner adott nekünk kulcsot ennek a rejtélynek a megoldásához. „Éppen a fejből származnak a növekedés erői, amelyek formázzák, „plasztikázzák” a testet, és amíg ez utóbbi el nem éri a fejlődés meghatározott lépcsőfokát, ezek az erők nem használhatók a gondolkodás folyamatára” – mondta Steiner.

A növekedés erői és az utánzás. A növekedés erői is étererők, melyek a sejtes reprodukcióban fiziológiásan realizálódnak, azaz a sejtek mennyiségének megnövekedésében, az ismétlés, az utánzás folyamatában. De a másik oldalról, pszicho-fiziológiai megnyilvánulási is vannak, a

gyermek utánzás-szükségletében, amely éppen az élet első hét évében jellemző, így az utánzás egy ismétlődő, reprodukív folyamat. Az utánzás mindennapi szükségletnek bizonyul, így a példának, amit a szülők és a gyermek egész környezete mutat, hatalmas jelentősége van nemcsak a morális nézete kialakításához, hanem a szervezete fizikai struktúrájának megalkotásához is. A gyermek, amikor ismétli, amit lát, az valós lenyomatot képez a fizikai struktúrájában. Ez egyenlő mértékben igaz a jó és a rossz példákra is. Ilyen módon a harmonikus környezet, amiben él a gyermek, mély következményekkel jár az egész lényére. Valamennyi idő elteltével az étererők más feladatok végrehajtásához fognak hozzá, megváltozik ezeknek az erőknek a kapcsolata az ember lényének többi tagjával, és az elkövetett hiányosságokat alig lehet bepótolni. Nem lehet kijavítani azt, ami eldeformálódott. Tipikus példát látunk erre a „farkas-gyerekeknél”¹. Ezek olyan gyerekek, akiket állatok neveltek fel, és saját maguk is állatokká váltak, és semmilyen későbbi, a nevelésre tett erőfeszítés nem volt képes valódi embert faragni belőlük. Kevésbé tragikus esetet mutat meg nekünk N. Glas² a „Korai gyermekkor” c. könyvében. Egy négyéves gyermekről van szó, akit örültség gyanújával vittek a klinikára, mivel nem beszélt, és egész idő alatt úgy futott és ugatott, mint egy kutya. A vizsgálat azt mutatta, hogy a gyermeket egy dajka nevelte, amelyik lényegében nem foglalkozott vele, nem beszélgetett, csak tisztán tartotta és etette őt. Általában egy parkban hagyta a gyereket, ahol néhány kutya élt, amelyekhez a dajka nagyon erősen ragaszkodott, s megajándékozta azokat figyelmének és gyengédségének számtalan jelével. Amikor egy megértő és odaadó embert találtak ennek a gyermeknek, akkor gyorsan elkezdett fejlődni, és fél év múlva tökéletesen normálissá vált. Tökéletesen helytelen lenne, ha itt valami trükköt keresnénk a gyermek oldaláról. Ez a példa megmutatja nekünk az ekkora gyermekekre jellemző utánzás szükségességét. És abban, hogy ez az utánzás jobban irányult a kutyára, mint a gyermekhez közömbös dajkára, semmi csodálkozni való nincsen. Sőt, a dajka kutyák iránti figyelme a gyerek iránti teljes figyelem-nélküliséggel a háttérben, szintén arra sarkallta, hogy a kutyát utánozza, és ne a dajkát.

A környezet és a környező közeg jelentősége. A fent leírt eset segít nekünk a mélyén megérezni a felnőttek által a gyerekeknek adott példa kivételes erejét az első hét évben, amit Rudolf Steiner különösen aláhúzott. Ezt mondta: „A gyermeket nevelni, azt jelenti, hogy magunkat kell nevelni.” De nemcsak az emberi környezet, hanem az az atmoszféra is fontos, amiben a gyermek van. A csúnyán kialakított lakás, a rossz ízlés a berendezésben, az ízléstelen, harsány színek, a gépi zene, vagy ami még rosszabb, az állandóan bekapcsolt televízió, mind méregnek számít, traumatizáló tényezőnek, amelyek a gyermek fizikai testén lenyomatot hagynak. A fentebb előhozott eset segít nekünk azt is megérteni, hogy a járni nem tudó gyermeknek Rudolf Steiner miért nem javasolt állat formájú játékot. A játékok nagy hatással vannak a gyermek fejlődésére. Ki kell zárni mind az olyan játékokat, amelyek karikatúrázzák az élővilágot vagy az állatok világát, mind az olyanokat, amelyek túlzottan tökéletesek, teljesek, technikailag befejezettek, s nem hagynak helyet a gyermek képzeletének. Az az atmoszféra, amelyben a gyermek növekedik, annál nagyobb jelentőségű, minél kisebb ő maga. Ezért a gyermek számára születése pillanatától meg kell teremteni az élet harmonikus feltételeit. A szülői ház hideg és arctalan atmoszférája kétségtelenül messze van attól, amit kívánni lehetne. Hány hibát követünk el hamis kényelmi megfontolásból! Például, amikor az újszülöttet izoláljuk az édesanyjától, akkor, amikor éppen mellette lenne normálisan a helye. Szüksége van az anyai melegre, nemcsak a fizikaira, hanem a szellemire is – az anyai szeretet melegére. Miután ez utóbbit nem lehet hőmérővel mérni, azt reklámozzák, hogy az nincsen, vagy nincsen semmilyen jelentősége. És íme egy szép napon észreveszük, hogy azok az intézkedések, amelyeket napjainkban önkényesen tettek, és amelyek az emberi természet teljes meg nem értéséről tanúskodnak, nemcsak a lelki, hanem a fizikai egészségre is hatással van, hogy ezek az intézkedések zavarokat idéznek elő, melyeknek a következményei megfigyelhetők egészen az öregkorig. Példa: a nők minden korban ringatták a gyerekeiket, ösztönösen érezték, hogy ez jó a gyermeknek. De egyszer valamilyen pedáns ember kijelenti, hogy a ringatás a gyermekben rossz

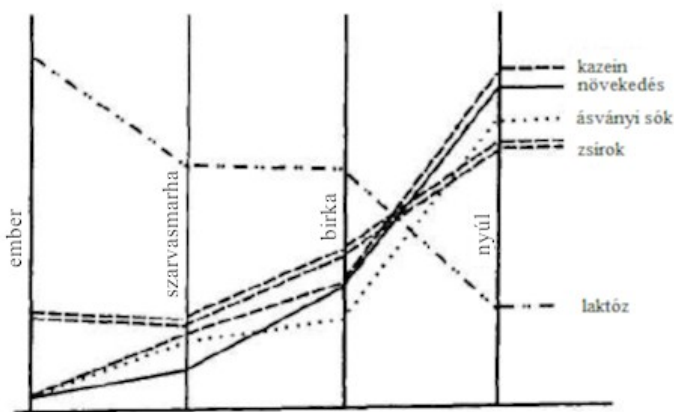
¹ Malson L. Les enfants sauvages, mythe et realite. / Union Generale d'Editions. Paris, 1964.

² Glas N. Premiere enfance. / Ed. Triades. Paris, 1966.

szokást alakít ki – dogma, amit az egész világ sietve megismétel, mivel a „tekintélykövetés” napjainkban olyan pompásan virágzik, mint még soha. Az amerikaiak, akik felmérés-mániások, felnőttek között felmérést tartottak, hogy kiderüljön, ringatták-e őket gyerekkorukban? Kiderült, hogy azok, akiket gyerekkorukban ringattak, harmonikusabb életet éltek. Amikor a csecsemőt ringatják, a ritmikus aktivitásának adnak táplálékot, az érzelmi életét harmonizálják. Ugyanebből a megfontolásból kell bölcsődalokat énekelni a gyermeknek, s egy kicsit később népmeséket mesélni (mindenekelőtt a saját nép meséit, de az olyan egyetemleges mesetörténeteket is, mint amiket a Grimm testvérek, Charles Perrault, vagy Andersen írtak).

Nevelés. A környezet és az érzelmi kontaktus csak egy része annak, amit a gyermek a külvilágtól kap. A táplálkozás és annak hatása a csecsemőre nem kevésbé fontos. **A 6. hónapig minden, ami nem anyatej, csak végső esetben használható.** Mit mondott Dr. Rita Leroi¹: A mell, amely kezdetben a női szépség legfőbb kifejeződése, a későbbiekben át kell, hogy alakuljon az erény szervévé.” Az a kívánság, hogy megőrizzük ezt a szépséget a gyermek egészségének rovására, az egoizmus megnyilvánulása és később melldaganathoz vezet. Kevesen tudják, hogy a melldaganatos nők fele sohasem szoptatott, és a másik felét olyan nők alkotják, akiknek 3-nál kevesebb gyermekük van, és nagyon rövid ideig szoptattak². Néha csodálkoznak, hogy mennyi nő használ cumisüveget, amikor pedig szoptatni egyszerűbb. Feltételezhető, hogy a kereskedelmi reklám – beleértve a tartósított tej reklámját – hozzájárult ehhez a divathoz. Mellesleg, nem igaz az az állítás, hogy a szoptatás során a mell deformációja elkerülhetetlen.

Növekedés és a tej összetétele. Akkor tudjuk elképzelni a szoptatás fontosságát, ha grafikusán összehasonlítjuk a növekedést és a tej összetételét az embernél és 3 emlős állatnál. Látjuk, hogy a növekedés sebessége gyakorlatilag egyenesen arányos a tej kazein és ásványi só-tartalmának (CaO+MgO+P₂O₅) %-os arányával. A %-os zsírtartalom szintén ebbe a vonalba illeszkedik bele, de gyengédebben. Viszont a %-os laktóztartalom fordítottan arányos a növekedéssel. Tehéntejjel szoptatni, magától értetődő, hogy nem vezet a növekedés háromszoros gyorsulásához, de az ásványi sók koncentrációja 2,3 gramm/100 gr. súlynövekedés lesz, ami az anyatejjel történő táplálásnál mindössze 1,45 gramm.

3. ábra

Következésképpen, a mesterséges táplálás túl gyors mineralizációt okoz. Könnyű észrevenni, hogy ez a tudat, a személyiség korai felébredésével jár együtt, a testi fejlődés kárára. Ilyen módon, a mesterséges táplálás az akceleráció folyamatát okozza, ami azután idő előtti öregedéshez vezet.

A csecsemő emésztése. Már tudjuk, hogy a táplálék feldolgozásához előzetesen le kell azt bontani

¹ Rita Leroi: Das Mammakarzinom. / Beitr. Erw. Heilk. 6, 1970.

² Kessler E. Stillen und Brustkebs. / Dtsch. Med. Wsch., 93(13), 1968.

(2. fejezet). A csecsemőnél a lebontás lehetőségei egészen korlátozottak – még nincsen meg az ehhez a folyamathoz szükséges ereje. Íme ezért van annyira kitéve a mérgező táplálék-fertőzések különböző fajtáinak. Következésképpen fontos, hogy ne terheljük a lehetőségein túl a lebontó erőit, a nem megszokott táplálékot javasolva, hanem minden változtatást csak óvatosan és fokozatosan kell bevezetni.

Hús és tojás. Némelyik gyerekorvos azt javasolja, hogy nagyon korán adjanak a gyermeknek húst, mivel megállapították az izomzat fejlődésére való hatását. Ez vitathatatlan, de kívánatos-e? Tudnunk kell, hogy a csecsemők hús fogyasztása a fejlődésüknek nemcsak a minőségét, hanem a sebességét is befolyásolja, s ennek következménye, hogy a fejlődés nem teljesértékű, egyoldalú lesz. Abszolút meggyőző, hogy sok felnőtt ember infantilis, egyoldalú, sérült pszichikuma napjainkban nem utolsósorban a gyermekkori táplálkozás karakterének következménye. Szintén emlékeztetünk, hogy a tojás, ha túl korán kezdik adni a gyermeknek, megfosztja őt a természetes táplálkozási ösztönétől, Felesleges a tojás amiatt is, hogy a benne található sok nemi hormon idő előtti nemi érést okoz, másfajta, az akceleráció szintén nem kívánt formáját. A gyermek étkezését érintő részletek jelen könyv kereteit meghaladják, ezekről más, speciálisabb művekben lehet olvasni¹.

Az emésztési pólus és a mozgató erő. A fej-pólusból, ami fizikailag fejlettebb, olyan erők indulnak, amik a szervezet többi részének megformálásán dolgoznak. Az emésztő és végtagrendszer pólusánál (az anyagcsere-pólusnál) még sugallat formájában található az akaratnak, mint az Én kifejeződésének különösen intenzív erői. Az Én kívülről modellezi ezt a szervezetet, hogy az saját eszközévé váljon. Az akaratnak ezeket az erőit a táplálkozás folyamatában akkor észleljük, amikor a gyermek lázasan keresi az anya mellét. Megfigyelhetjük, hogy az egész teste a szájától az ujjak végéig végtagokig részt vesz ebben a tevékenységben. Ezek az erők tűnnek fel a gyerek sírásában is és a mozgásában, s intenzitásukban messze meghaladják a testi fejlettségét, azaz erősen és akarattal tolják ezt a fejlődést előre.

Felállás és az első lépések... Apránként a kaotikusnak tűnő mozgások, meghatározott célra kezdenek orientálódni. A gyermek először a fejét emelgeti, utána a törzsét próbálja kiegyenesíteni, megtanul ülni, és már ezután, sok erőfeszítés után sikerül felállnia és megtanulnia járni. A két lábón való állás lehetősége a kísérletek fáradhatatlan ismétlésével érhető el, az akarat olyan erőivel, amikről csak egész homályos elképzelésünk van, és amilyenre a felnőttek közül csak egészen kevesen képesek. Ezt az érezheti meg, aki tökéletességet próbál elérni, pl. hangszeren való játszásnál. Míg kezdetben csodálkozni lehet azon a tényen, hogy az antropozófia az akaratot a végtag-pólussal (mozgás-pólus) kapcsolja össze, addig annak a gyermeknek a megfigyelése, aki a járást tanulja, bebizonyítja nekünk, mennyire helyes ez a megközelítés.

...beszéd... Ezekkel majdnem egy időben a gyermek beszélni is tanul. Mint a járás esetén, beszélni is az utánzás segítségével tanul. Ez a képesség szorosan kapcsolatban áll a légzéssel, és egyike az emberre jellemző első emocionális megnyilvánulásoknak. De a másik oldalról, különösen formálásának kezdetén, ez elsősorban mozgás, az ajak gyakorlata, következésképpen akarat tevékenység.

...és gondolkodás. És csak jóval később, mint ahogy a gyermek megtanult járni, kezd el gondolkodni, azaz tudatosodik benne a kapcsolat a kiejtett szó és aközött, amit jelent. Járnai, beszélni és gondolkodni, ez a gyermek 3 hatalmas győzelme a szervezete felett, melyet valamilyen mértékig megtanult irányítani. Az állatnál semmi ehhez hasonló nincsen, Semmi ehhez hasonló nincsen az állatnál, amelyik minden előzetes erőfeszítés nélkül tud ugrálni, mivel a lábón állás természet adta képessége, és ezt nem is kell tanulnia.

Az első fogak megjelenése. Az első fogak megjelenése majdnem egybeesik az első lépések

¹ Glas N. Premiere enfance. / Ed. Triades. Paris, 1966.

idejével. Előbújásuk szintén a belső akarat megnyilvánulása. Gyakran gyulladással járó folyamatokkal és hővel jár együtt. Nem indukál-e bennünk a fog a keménységével egy olyan gondolatot, miszerint ez egy idegen test, amelytől a szervezet meg akar szabadulni a gyulladás segítségével? A dolog, természetesen nem megy el a teljes száműzésig, de a legkeményebb rész, a zománccal borított korona, a felszínre tolódik. Ha a fog nehezen nő ki, akkor az akaraterők, amik cselekvésükben akadályoztatva vannak, fellázadhatnak, ami görcsökhöz vagy konvulzióhoz vezet.

Az Én megjelenése. Három éves korára a gyermek megtanulja szavak segítségével kinyilvánítani az érzéseit és kívánságait. Elkezd megkülönböztetni magát a külvilágtól, amihez eddig a pillanatig szorosabban kötődött, mint saját magához, mint egyénhez. Korábban harmadik személyben nevezte meg magát, mintha saját maga számára külső objektum lenne, ami hasonlít a többiekre, most azt mondja magáról, hogy Én. A szellemi lénye, az Énje sokkal mélyebben beletestésül a formálódó testébe és mint lakhelyét, elfoglalja. Ugyanebben az időben a gyermek kezdi felismerni a külvilágot, amit most tisztán elkülönít a saját belső lényétől, emlékekkel benépesítve a belső világát. Az önmegértésnek ez a fontos pillanata az önérvényesítés szükségességével jár együtt, és ezért válaszol a gyermek mindenre „nem”-et, bármit is javasoljanak neki. Ez nagyon megrémiszi a szülőket, de minél kevesebbet fognak ellenkezni a gyerekekkel, annál hamarabb elmúlik. Ettől a pillanattól kezdve a gyermek újból utánozni kezdi a környezetét, ahogy ez már valamivel korábban is volt, de ezt már tudatosabban teszi. Eddig a pillanatig az utánzásnak inkább egy automatikus jellege volt, most a gyermek úgy akar tenni, ahogy az anyukája vagy az apukája, és az ő segítségük nélkül. Feltétlenül szükséges, hogy ez az utánzási szükséglete szabadon tudjon fejlődni. Ha ebben megakadályozzák a gyermeket, a következmények jóval később tűnhetnek elő, és a felnőttből szörnyű csökönyös ember válhat. Az is teljesen valószínű, ha a gyermekeknek nagyobb lehetőségük lenne az utánzási szükségletük kielégítésére, akkor felnőtté válva nem lennének valamely felületen divat vak követői (csorda-rabjai). Persze természetes, hogy a gyermeknek nem szabad megengedni, hogy mindig azt csinálja, amit szeretne, de a nevelőnek tapintatra, gazdag képzelőerőre és nagy türelemre van szüksége, hogy megtanulja a gyermeket könnyedén a helyes irányba terelni. A nevelés a legvalódibb művészet, hiszen az ő alkotása a magasabb tudatos lény – a teljes Ember!

A test arányossága a hetedik évben. Az első hét év végén, a tejfogak kiesésével, a gyermek teljességgel megújítja a szervezetét. A test, mintha újonnan épült volna fel, hozzá tartozik minden funkciójában, és arányaiban sokkal jobban emlékeztet a felnőtt ember testére, mint egy újszülöttére. A fej és a végtagok aránya olyan, hogy a gyermek a kezét a feje mögé téve, eléri az ellenkező oldali fülét, ami az iskolaérettség tradicionális tesztje. Majd kicsit később jobban látjuk, miért van ez így.

Betegségekre való hajlam. Az az intenzív munka, amit a gyermek születésétől 7 éves koráig a teste alkotására fordít, annak is oka egyúttal, hogy nem eléggé ellenálló a betegségekkel szemben. Nincsen elegendő védelme a külső környezet hatásainak a kivédésére, (a felnőttekkel összehasonlítva, aki kevesebb erőt fordít a test építésére és csak a felépített „ház” -at kell rendben tartania), ezért feltétlenül biztosítani kell a kisgyermeknek a helyes táplálékot, és a külső tényezők hatásától való védelmet. A zaj, a hideg és a forróság, a túl intenzív fény szervi zavarokat hívhat elő. A hőszabályozás, ami az Én-től függ, mindaddig nem biztosítódik, amíg az Én nem uralja a testet, és fokozatosan nem formálódik a sajátos emberi „homeotermia”. Míg a túl erős fény a gyermeknél kényelmetlenséget és betegséget idézhet elő, addig a fény hiánya, habár ez napjainkban ritkábban fordul elő, mint száz évvel ezelőtt, angolkór okává válhat.

Angolkór. Ez a betegség a növekedési erők és a szervezet struktúra-erői közötti egyensúly felbomlásának a tipikus megnyilvánulása. És éppen ezért különös figyelmünkre szolgál. Az angolkóros (rozoga) csontok tanulmányozása egyik oldalról a kalcifikáció elégtelenségét mutatja, következképpen az anyagcsere zavarát, s a másiktól az egyesítő csontszövet kaotikus szétterjedését. Ilyen módon elégtelen mineralizációt és elégtelen strukturalódást észlelünk. Ez a két folyamat, ahogy az elején láttuk, az Énnek a szervezetre gyakorolt közvetlen hatásának a tükröződése. Angolkórnál az Én kissé gyenge ahhoz hogy az építésben realizálódjon, nem tud a

fény-metabolizmusban részt venni, átalakítani a fényt és a „csontok kémiai természetébe integrálni”. Előfordulhat, hogy az Énnek nem áll rendelkezésére elegendő fény. De napjainkban az angolkórnak ez az exogén formája ritkábbá vált.

D-vitamin. Az angolkór megelőzésére vagy gyógyítására a csecsemőknek általában szintetikus D-vitamint adnak. Ez terápiás szemszögből nézve elégtelen gyakorlat, mivel zavaró hatása van, nem éri el a betegség igazi gyökereit, de emellett még kockázatos is. Habár a D-vitamin terápia hat a mineralizációra, de a szerkezetre, azaz a szövetek minőségére általában nem. Ezért az ilyen terápia hiper-kalcifikációt okozhat, különösen a vesék szintjén (egészen a halálos esetekig). És habár ilyen komoly esetek viszonylag ritkán fordulnak elő, a D-vitamin rendszeres felírása mégis mindig a csontok és az összes többi szövet korai megkeményedését okozza. Könnyű az olyan gyermekeket észrevenni, akiket D-vitaminnal gyógyítottak: öreges arcuk van, túl kicsi fejük, és a későbbi fejlődésük nem tud normálisan haladni.

Az angolkór gyógyítása és megelőzése. Az olyan betegségeknél, amik a fényerőkkel és az Énnel kapcsolatosak, angolkór-típusúak, mindenekelőtt a foszforra kell gondolnunk, amit D5 v. D6 dózisban írunk fel, 3 cseppet kell az első reggeli étkezés előtt és a második reggeli étkezés előtt (foszfort alacsony potenciálban tilos estére rendelni). Ha a betegség különösen érinti a „fej-pólust” (craniotabes), akkor Foszfor D30-at írnak elő 5 cseppenként egy vagy két napon, amit este kell bevenni, 18 óra körül. A strukturáló erők stimulálására Silicea D10-et írunk fel, triturrációban (por), vagy cseppekben, naponta kétszer. Deformáció esetén Stannum D10-et írunk fel, naponta kétszer. A Stannumot craniotabes esetén kenőcs formájában rendeljük (Stannum 0,1% Ungt), a kenőcsöt az egész fejre kenjük éjszakára. Hogy stimuláljuk a gyermeknél az egyenes tartást, reggel borsónyi Ferrum sidereum D20-at adunk. Megelőzésre az anyának a várandósság idején „Aufbaukalk 1” preparátumot adunk reggel és „Aufbaukalk 2”-t este. Ezt a preparátumot a gyermeknek is adhatjuk, 9 hetes korától kezdve.

„Kicsi és nagy fejek” Az orvos számára mindig hasznos, ha gyakorolja e gyermekek csak látásra történő „nagyfejű” vagy „kisfejű” típusba való besorolását. Az első típusnál mindig az anyagcsere rendszer dominál, náluk a test keményedési és formálódási folyamatai viszonylag lassúak. A második típusnál, ellenkezőleg, a kalcifikáció, megkeményedés jelentősen gyorsabban zajlik. Ennek megfelelően, az első típus számára, ideális esetben az „Aufbaukalk 2”-t kicsit később írjuk fel, és az első hónapokban pl. Conchae D3-D6 preparátummal lehet helyettesíteni. Általában mondván, az Aufbaukalk 1 és 2 preparátumokat hasznos az egész gyermeki fejlődés időszakában felírni, a nemi érést, 4 hetes kurzusokban, a kurzusok között kéthetes szünetekkel. A június 15-től szeptember 15-ig tartó időszakban ezeknek a preparátumoknak a szedését meg lehet szakítani. Eközben figyelembe kell venni, hogy az „Aufbaukalk” az angolkór megelőzésében nem mindig bizonyul elegendőnek, ha valaki nyilvánvalóan hajlamos az angolkórra, Phosphor D6-ot kell egy alkalommal reggel adni, ha nem elegendő a napfény (ősztől késő tavaszig).

A D-vitamin túladagolásának megelőzésére Argentum sulfuratum naturale (Argentit) D6 -ot rendelünk (a szőkékénél, akik érzékenyek a kénre, ezt a preparátumot Argentum metallicum D6-tal helyettesítjük.), naponta 3-szor 3-5 csepp (vagy napi 3-szor triturrációt kávéskanál végére (késhegynyt)). Igénybe vehetünk meleg-forró fürdőt is, teáskanálnyi Kalium sulfuricum 30% hozzáadásával.

Skarlát és kanyaró. Az úgynevezett gyermekbetegségek lényegében az Én és az öröklési erők harcának a kifejeződései. A gyermeki fejlődésben olyan pillanatok következnek be, amikor a szellemi lény („kozmoszmodell”) különös intenzitással törekszik a fölényét kinyilvánítani; ez a törekvés, hogy a saját individuális mivoltát a fizikai szervezetbe belevesse, ez a skarláthoz való különös hajlamról tudósít. Más periódusokban a szellemi lény labilisabb az öröklési erők hatására, az ún. „földi modell”-re, ekkor a gyermek a kanyaróra hajlamosabb. Ennek a betegségnek kifejezetten „vizes” (ödémás) jellege van, a szervezetet mintha elárasztaná a víz, a szemek

könnyeznek, a szemhéj megduzzad, az arc és az egész test megduzzad. Ezek az étertest túlsúlyának világos tünetei. Ezzel ellentétben, a skarlát a dramatikusabb lefolyásával arra készítt bennünket, hogy inkább tűzre gondoljunk – a bőrfelszín szárazsága és a kiszáradás jellege az Én mineralizáló, hamvasztó szerepére emlékeztet (tűz, ami után csak hamu marad). Ez a mineralizáló hatás mutatkozik egészen a skarlát szövödményéig, melyek a nefritisz (vesegyulladás) és a reuma.

A kanyaró gyógyítása. Egyszerű. Gyulladásellenes szert adunk, mint Ferrum phosphoricum comp (Weleda homeopatikus golyócskák, 3-5 golyó, a kor függvényében) vagy Aconitum /Eucalyptus comp. (3—5 csepp) kétóránként, és borogatás a mellkas felső részére, hogy a kiütések könnyebben előjöhessenek. A jó, gazdag kiütés általában biztosítja a szövödmények teljes hiányát. Magától értetődik, hogy a gyermeknek elegendő időt kell eltöltenie melegben és nyugalomban, és a lázas időszakra folyadékban gazdag diétát kell előírni. Amikor a testhőmérséklete csökken, nem kell hirtelen abbahagyni a gyulladásgátló homeopátiás szereket, csak egyszerűen a beszedett mennyiséget kell csökkenteni. Szükség esetén köpetető teákat írhatunk fel kis mennyiségű mézzel vagy Pertudoron 1 és 2-t (váltogatva a № 1 és № 2, 3-4 óránként 3-5 cseppet), de sohasem adunk kodeint vagy hasonló szereket. A lábadozás időszakában a gyermeknek napi 1-2 alkalommal Ferrum sidereum D10 preparátumot adunk, 3-7 cseppet. És áfonya vagy homoktövis levét (szirup vagy tea formában).

A skarlát gyógyítása. Skarlátnál elsősorban a torokban és a gégénél zajló folyamatra kell hatni. Minden 4 órában beszórni: Bolus Eucalypti comp. Weleda [sajnos, Oroszországban még nem érhető el általánosan]. Ha az angina alapján hyperaemiás – vörös színű – minden 4 órában 3-5 csepp (vagy triturációs adag) Zinnober D20-at írunk fel (másik megnevezése Mercurius sulfuratum naturale D20) Ha az angina masszív (túrós), akkor a Zinnober helyett Mercurius cyanatus D4-et adunk (5-10 cseppet, a kortól függően. Skarlát esetén alapvető gyógyszernek számít a Cassiterit 0,1% ásvány triturációban, amit a fürdővízhez adnak (2 fokkal legyen a beteg hőmérsékleténél alacsonyabb): 1 evőkanállal. Ne felejtse el tonizáló szív-szert a fürdő előtt (7—10 csepp Primula /Onopordon comp.). Ha a fürdő nem lehetséges, a teljes test hideg borogatásával lehet helyettesíteni. Ehhez a lepedőt megnedvesítik olyan hideg vízben, amihez 1 teáskanál Cassiterit 0,1%-t adtak. A fürdő vagy a borogatás után a beteget száraz fürdőlepedővel bebugyoláljuk és bodzavirág- vagy hársvirág-főzetet adunk neki inni, izzasztásképpen. A fürdőt vagy borogatást napi egyszer alkalmazzuk, ha csak a magas láz miatt nem kell gyakrabban ismételni a felsorolt procedúrákat. A szívet mindig meg kell támasztanunk, ehhez Primula /Onopordon comp -ot adunk, naponta nem kevesebb, mint 3 alkalommal (5-10 cseppet kell bevenni). Mint más akut lázas betegségnél, víz-kúrával kell kezdeni, és nagyon óvatosnak kell lennünk, amikor a beteg visszatér a megszokott táplálkozáshoz (sem só, sem fehérjék). A gyógyulási periódusban a betegnek Ferrum sidereum D10 / Pancreas D6 aa és Equisetum D6 -ot adnak, még akkor is, ha semmilyen jele sincs a nefritisznek. Az ilyen módon meggyógyított skarlátnak szinte soha sincsen szövödménye.

Szamárköhögés. Míg a skarlát a tűzhez közelít bennünket, a kanyaró a vízhez, addig a szamárköhögés kétségtelenül a levegővel áll kapcsolatban és az asztrálttesttel. Köhögési rohamok jellemzik, melyek számunkra jól ismertek, és ezek azt mutatják, hogy a szervezet kétségbeesve próbál megszabadulni a tüdőben lévő levegőtől. Normál légzésnél az asztrálttest és a test többi része között a kapcsolat ritmusosan váltakozik. Szamárköhögésnél, a hörgők irritációjának következményeként a levegő a szervezetben marad, a hangrész görcsét előidézve, és még jobban akadályozza a kilégzést. A nem kiválasztott levegő, mint idegen test viselkedik, amitől a szervezet meg akar szabadulni, de a zárt hangrész miatt ezt nem tudja megtenni. Végül a vér megnövekedett széndioxid tartalma ájulást idéz elő, következőképpen az asztrálttest elszakítását. A görcs elmúlik, és a levegő sípolva visszatér a hörgőkbe. Paradoxonnak tűnhet, hogy a sikertelen kilégzés belégzéssel fejeződik be. A valóságban a kilégzési kísérlet csak a visszatartott levegőt érinti, ami idegen testként viselkedik. Nyitott hangrésnél a levegő rugalmasságánál fogva a torokba hatol. Ha megfigyelik a beteg viselkedését a szamárköhögés idején, akkor meglátják, hogy ahogy Rudolf

Steiner mondta, neheztett kilégzésről (expiratory dyspnea) van szó, és az asztráltest viselkedését ragadható meg.

Emocionális tényező. Az asztráltest szerepe segít nekünk megérteni a számarköhögés emocionális tényezőinek jelentőségét. Azoknál a gyerekeknél, akiknek az Istenek ideges, nyugtalan anyát ajándékoztak, nehezebben, dramatikusan folyik le a számarköhögés, mint azoknál a gyerekeknél, akiknek az édesanyja meg tudja őrizni a nyugalma kritikus helyzetekben is. Íme egy tipikus példa: Egy kollégám számarköhögéses gyermekét gyógyítottam. Minden remekül zajlott egészen addig a pillanatig, amíg az anya nem értesült arról, hogy hamarosan el kell utaznom a városból néhány hétre. Ideges lett, hogy is maradhat a gyermek orvos nélkül. Nyugtalanosága rögtön tükröződött a gyermekben: a számarköhögési rohamok lényegesen szaporodtak és intenzívebbé váltak, pedig a gyógyításban nem történt semmilyen változtatás.

A számarköhögés gyógyítása. A számarköhögés sikeres gyógyításához először a gyermeket körülvevő szülőket kell megnyugtatni, és némely kérdésben szigorú fegyelmet kell követelni. Ezután jelentősen csökkenteni kell a táplálkozást. Ez nem mindig egyszerű, az anyák félnek, hogy gyermekük éhen hal, de sohasem jut eszükbe, hogy a túlevésbe is bele lehet halni. Hányás esetén könnyű reggelit adunk számarköhögés fellépése után. Ha gyakran hány, akkor a klór-vegyületek elvesztésének kompenzációjáról kell gondoskodni és megnövelni a konyhasó használatát. Csecsemőknél a hányás a szervezet gyors kiszáradását okozhatja. Időben gondoskodni kell az elvesztett folyadék pótlásáról, és csak erősen hígított tejet vagy gyógynövény-teát adunk. Nagyon pontosnak kell lennünk a köhögéscillapító szerek adásánál, melyek számos szövődményt okozhatnak. Orvosi készítmények használata az asztráltest hatásának enyhítésére kell irányuljon. Ezt Pertudoron 1 és 2 segítségével érhetjük el. Ha az adagolásban tisztelettudóak vagyunk, akkor ragyogó eredményeket kapunk. A csecsemőnek a preparátumból max. 3 cseppet adunk, a nagyobbaknak és a felnőtteknek nem több mint 5 cseppet. N1-et és N2-t adunk felváltva, a kettő között 2 órás intervallumot tartva. Kezdetben a gyógyszert éjszaka is adjuk. 1-2 nap lefolyása alatt kisebb fogyás következhet be, de semmi esetre se növeljük az adagot sem mennyiségben, sem gyakoriságban. Sőt ellenkezőleg, inkább csökkentjük a dózist. Ezután a beteg állapota javulni fog. Szerencsétlenség a gyomor túlterhelése esetén következhet be. Nem kell attól félni, hogy a gyermek lefogy, mivel a gyógyuláskor visszatér az étvágy, és gyorsan visszanyeri a súlyát (kivéve, ha a köhögési rohamokat kodeinnel vagy származékával nyomjuk el). A Pertudoron 1 és 2-t a köhögési rohamok teljes megszűnéséig adjuk, de ahogy a gyermek kezdi jobban érezni magát, megváltoztathatjuk a gyógyszer bevételi rendjét, pl. éjjel elhagyhatjuk. Érdekes észrevenni, hogy egy kihordott számarköhögés után, néha több mint egy évig, különbözik a hörgők valamiféle ingerelhetősége, ami minden meghűléskor számarköhögésre hasonló köhögést idéz elő. A szülőknél nem kell azt gondolniuk, hogy ez egy nem gyógyított számarköhögés. Ha megfigyeljük az olyan gyermeket, akit így gyógyítottunk, csodálkozni fognak nemcsak az egészségessé válás gyorsaságán, hanem a fejlődésének új eredményein is, amit pl. a beszédének és gondolatainak gazdagságán is megfigyelhetünk. Az a gyermek, akinél a betegséget elnyomták, ellenkezőleg, néha hónapokig vagy akár egy évig is, rosszul érzi magát. Ha a fentiekből indulunk ki, nem kellene a gyermeknek számarköhögés elleni oltást adni, mivel az megfosztja őt a fejlődésnek attól a lehetőségétől, ami ebben a betegségben rejlik.

8. fejezet

7-14. évig

Az étererők átalakulása. Hétéves korig az étertest a világéterrel marad kapcsolatban, ugyanolyan módon, mint ahogy a fizikai test az anyával van kapcsolatban embrionális stádiumban, a születésig. A fogváltással az étertest szabaddá válik, úgy is mondhatjuk, megszületik. Eddig az időpontig a fizikai test felépítésével volt elfoglalva, a növekedésével, a fej és a test többi része közötti arányok kialakításával.

Ugyanakkor az étertest egy része kapcsolatban marad a szervezettel, és csakúgy, mint korábban, folytatja a növekedés és a regeneráció folyamatainak irányítását. A másik része, miután fizikai szinten teljesítette a feladatait, szabaddá válik. Milyen feladatok várnak erre a részre? A természetben semmi sem tűnik el, csak minden átalakul. Ezek a szabadon maradt étererők a gondolkodás, emlékezés, képzelet, asszociáció erőivé alakulnak. Most értjük meg, hogy miért lehet az iskolaérettséget megállapítani a fej és a végtagok méretének arányából kiindulva. Csodálatos dolog felfedezni a növekedéserők és a gondolkodás közötti hasonlóságot. A lenti táblázat megerősíti ezt a gondolatot.

2. táblázat

Az étertest hatása a ...	
növekedésre	gondolkodásra
Organikus elemek, pl. sejtek reprodukciója	Az érzékelés elemeinek reprodukciója (a képzeletben)
Szimmetria kidolgozása (jobb és bal oldal)	Ellentétekben való gondolkodás lehetősége
A szövetek strukturálása	A gondolkodás strukturálása
A szövetek formájának változatossága	A gondolatok változatossága
A sejtekben az „emlékezet” megőrzése „alvó” energetikai tartalék formájában, későbbi felhasználásra	Memorizálás (elemek megőrzése későbbi tudatos előhívásra)
A sejtek összekapcsolódása egy tervnek megfelelően.	A gondolatok összekapcsolódása logikus rendszerben
A szövetek „elágazása”	A gondolatok elágazása, asszociációk
stb.	stb.

Diszlexia. Ahhoz, hogy az étererők gondolkodási erőkké alakuljanak, szükséges, hogy az Én kellőképpen érett legyen azok használatára. Uralnia kell azokat, rendbe szedni, különben vegetatív stádiumig fejlődnek vissza. Az olvasásnak és az olvasott anyag megértésének a nehézsége az ilyen visszafejlődés egyik formája. A diszlexia az étertest helytelen metamorfózisáról tanúskodik, ami képek tükröződésében jelenik meg lelkiileg. Ez a szimmetrikus formák reprodukciójára emlékeztet bennünket, ami az étertest jellemzője. A gyermek a leírt d helyett q -t olvas, por helyett rop-ot, stb, mintha tükrözne. Szerencsére ezek a zavarok nem tartósak, s általában teljesen eltűnnek azután, hogy az Én megerősíti a pozícióit. A későbbiekben az étererők visszafejlődésének másik aspektusát fogjuk vizsgálni a rákkal kapcsolatban.

A mérsékelt intellektuális aktivitás szükségessége. Az étererők szabaddá válása megnyitja a lehetőséget az emlékezésre, és ekkor a gyermek valóban alkalmassá válik a tanulásra. Természetesen egy hároméves gyermeket is megtaníthatunk írni, de ebben az esetben túl korán használjuk azokat az étererőket, amik a szervezet építéséhez kellene megőrizni. Ráadásul az erőknél ez az átcsoportosítása még ha nem is vezet azonnali zavarokhoz, tükröződni fog az egészségen. És azután, hogy a gyermek betöltötte a hetedik évét, mindig figyelembe kell venni az individuális lehetőségeit. Ha a gyermek memóriáját túlterheljük, ha az idegi-érzéki pólust mértéken felül feszítjük, akkor a gyermek hamar sápadt és gyenge lesz. És fordítva, ha az intellektuális munka nem elegendő, akkor az anyagcsere pólus vércépző folyamatai túlsúlyba kerülnek, és a gyermek túlzottan izgatott lesz. Könnyű megállapítanunk, hogy a modern időkre a gondolkodási erők túlzott használata a jellemző.

Az érzelmi élet fejlődése. Az étertest részleges szabaddá válása a gyermeknek nagyobb szabadságot ad a világban. Ez az érzelmi élet fejlődéséhez feltétlenül szükséges, ezzel a fejlődéssel fog a gyermek a második hétéves periódusban foglalkozni. A lelki életet folyamatos ingadozás jellemzi a két alapvető érzés, a szimpátia és az antipátia között. Ez az ingadozás a két ellentét között következképpen váltakozás, ritmus, és a szervezet ritmikus részéhez tartozik. A gyermeknél az első hét évben csak a ritmikus rész alapjainak lefektetése történik, a második hét év folyamán ez a rendszer egészen addig fejlődik, hogy az érzelmi élet eszközévé váljon. Az első hét évben a szervezet formálása alapján az étertest irányításával történt, most a fejlődés karakterét az asztrálest fogja meghatározni. Az érzelmek, a lelki mozgások valamiféle táncnak minősülnek, mely az érzések „zenéjére” valósul meg és testi mozgásokban nyilvánul meg. E mozgások a fejre jellemző nyugalom, és a végtagok maximális mobilitása között ingadoznak. Ez szintén egy ritmus, aminek egyensúlyban kell lennie.

Érzelmi élet hétéves korig. A gyermek érzésvilága a hetedik évig kevésbé fejlett. Alapjában azt fejezi ki, hogy a testi állapota milyen kapcsolatban van a fizikai környezettel. Például, a gyermek az anyai melegre vágyik. De a saját világában él, mások érzéseinek gyakorlatilag nem nyílik meg, csodálatosan objektív, és szenvedéseket szinte nem tapasztal, lehet, hogy (a felnőttek szemszögéből) nagyon kegyetlen, mivel nem képes megérteni, hogy mások mit éreznek. Amikor két gyermek játszik, mindkettő saját magának játszik. Még akkor is, ha az egyik a másikat utánozza, nincs közöttük belső kontaktus.

Az emocionalitás nevelése. Az asztrálest belépésével előtűnik az érzések interiorizációja, A külvilág egyre több benyomása válik a lélek sajátjává, kontraszt alakul ki a belső világ és a külső világ között. Innentől kezdve a szimpátia és az antipátia a lélek egész mély részeibe hatol. A gyermek képessé válik a barátságra és az ellenségeskedésre is. Fejleszti a szociális érzékét: csoportban játszik, kórusban énekel, stb. Ebben az időszakban fontos szerepet játszik a zene, ami segíti a gondolkodás és az akarat erőinek harmonizálását. Elveszítettünk annak az ismeretét, hogy a testünk zenei törvények szerint épül fel, és hogy a hangközök viszonya teljesen pontosan visszaadja a test különböző részei közötti viszonyt. Következésképpen, segíthetjük a gyermek fejlődését, ha a hangszeres játékát tanulmányozzuk, és az adott pszicho-fiziológiai típusnak megfelelő hangszer tudatos választása valódi terápiává válhat, ami elsimítja a gyermek kialakuló fejlődési

rendellenességeit. Tulajdonképpen ugyanez vonatkozik a művészet más ágaira (agyagozás, szobrászkodás, festészet, tánc, stb.). Ezen túl, a gyermek életének ebben a periódusában bármilyen tanulásnak (még az egzakt tudományoké is) a művészetten kell alapulnia, és nem szabad szárazon intellektuálisnak lennie (nem ok nélkül fejlődött az utóbbi évtizedekben annyi pedagógiai rendszer, mely a játék princípium használatára épül, a játék lényegében a művészethez vonzódik). Ebben az esetben az iskola nem válik rabigává, ahol a gyermek természetes kíváncsisága nem kialszik, hanem olyan hely lesz, ahol a gyermek lelkét „Múzsák” fejlesztik és erősítik.

Az Én az élet évében. A kilencedik év körül zajlik le egy esemény, ami emlékeztet bennünket arra, ami a gyermek második és harmadik éve között zajlott: ez a soron következő határkő az Én inkarnációjában. Akkor (2-3 éves korban) az Ént az idegi-érzékszervi pólus irányította, most pedig az anyagcsere-pólushoz kapcsolódik szorosabban. Lehet, hogy ez a folyamat megszakad, ami anyagcsere-zavar okává válik, pl. cukorbetegségé. Ez utóbbi, lényegét tekintve azt fejezi ki, hogy az Én nem hat kellőképpen az anyagcsere egyes folyamataira. Érdekes megjegyezni, hogy az ifjúkori cukorbetegség leggyakrabban éppen ebben a korban jelentkezik.

A másik oldalról, a második hétéves szakasz az egészség legjobb állapotának a korszaka, ami a ritmikus, harmonizáló rendszer irányításának köszönhető. A betegség mindig valamelyik pólus túlzott fölényét fejezi ki, de a ritmikus rendszer megpróbálja ezt a helyzetet javítani, helyreállítani a pólusok közötti egyensúlyt.

Mozgás és tudat. Az Én, amikor egyesül a metabolikus rendszerrel (azaz az anyagok és mozgás cseréjének rendszerével), mint egy központból, apránként uralni kezdi az izmokat és a csontokat. A mozgások, amik eddig inkább automatikusan történtek, tudatosabbá válnak, ami néha nehézségekhez vezet. Elképzelhetik ezt, ha tudatosan megpróbálnak egy olyan mozgást végezni, amit általában tudattalanul végeznek. Az ügyetlenség, amit ilyenkor megtapasztalunk, megmagyarázza, hogy a gyermek tizenkét éves korában miért ilyen esetlen. Ez egyszerűen csak a saját mozgás részleges tudatosodásának folyamata. A gyermek nem tudja, mit tegyen a kezeivel, a zsebeibe süllyeszti, gyakran leejti a tárgyakat, amivel nagyon felbőszíti a közelállót. Mindez elég gyorsan elmúlik, de nem kizárt, hogy a zavarok komolyabbá válnak, és kamaszkori Chorea-ba vagy Szent Vitus-táncba fordulnak át.

Chorea vagy Szent Vitus-tánc. Emlékezzünk, mit mondtunk az elején az asztráltest szerepéről az érzések elmélyülésében, az emocionális benyomásokra való reakciókban, melyek külsőleg mozgás formájában jelennek meg. Itt egy igazi ritmusról van szó, egyféle „lélegzésről”, amiben részt vesz az Én, amelyik az érzékelést tudatosan, a mozgást pedig önkéntelenül valósítja meg. Ha az asztráltest nem képes a szervezetbe helyesen beleinkarnálódni, akkor ezek a folyamatok ritmustalanul fognak lezajlani. Az Énnek nem sikerül az asztráltesten keresztül harmonikusan kifejeznie magát, mivel meg lett állítva a test birtokba vételében. Az, hogy az asztráltest nem képes a feladatát végrehajtani, az étererők túlsúlyának a kifejezése, ami egyféle „viszkózitáshoz”, tehetetlenséghez vezet, ami akadályozza az asztráltest tevékenységét. Most már megértjük a Chorea tüneteit. E betegség gyakran valamilyen zavar, indulat, félelem következménye, amik az asztráltest gyengeségének esetén fordulnak elő. A lélegzés zavara az egyik első tünet. Az önkéntelen mozgások megjelenése az asztráltest mértékfeletti aktivitásának gondolatához vezet bennünket. Mégis, a valóságban a szituáció felett uralom természetlen kísérletét fejezik ki. Helyénvaló, ha emlékeztetünk az alpinista példájára, amit a görcsel kapcsolatban felhoztunk. De nem feledkezhetünk meg az alapvető különbségekről: görcs esetén a mozgás a merevségbe belefagy, és a tudatosság folyamatai betegesen intenzívvé válnak. Chorea-nál a mozgások kaotikus módon fokozódnak és a tudat legyengül, elhomályosodik. Ez jól mutatja, hogy a görcsök esetén olyan túlságosan aktív folyamatokkal van dolgunk, amik az idegi-érzéki pólusból indulnak ki (az Én és az asztráltest egyenes hatása a fizikai testre), míg a Chorea-nál azok az erők vannak túlsúlyban, amíg az anyagcsere és a mozgás pólusából indulnak ki (az Én és az asztráltest közvetett hatása a szervezet többi részére). Azt is megértjük, hogy hasonló betegség lehetséges a terhesség idején is,

melyet az alsó pólus és az étererők túlsúlya jellemez.

A Chorea gyógyítása. Hogyan gyógyítsuk a Chorea-t? Először is a gyermeket fel kell menteni az iskolai foglalkozások alól, hogy a lélek traumatizálódását megelőzzük, mivel a többi gyerek a viselkedését különféle megjegyzéssel illetné, ami rontaná az állapotát. Fontolóra vehetjük homeopátiás arzén-preparátum használatát. Rudolf Steiner azt mondta: „Arzént adni azt jelenti, hogy asztralizálunk”. De nagyon figyelmesnek és óvatosnak kell lennünk ezzel a gyógyszerrel. Túladagolással hamar túlmehetünk a feladatunk határain. Kívánatos, hogy vassal és rézzel való természetes kombinációban használjuk. Ilyen vegyület található Észak-Olaszország egyes forrásaiban (Levico, Roncegno). (a Weleda készít Levico D3, D6 stb. preparátumot). Hasonló természetes kombinációt laboratóriumi feltételek között nem lehet szintetizálni. A vas segíti az Én megtestesülését, a réz az asztráltest hatását harmonizálja. Ezt az ásványvizet felírhatjuk Levico D3 formájában, 5 cseppet reggel és délben. Van még egy csodálatos szer a Chorea ellen, ami két preparátumból áll. Ezt a találmányt Dr. Noll-nak köszönhetjük, aki az antropozófus orvoslás egyik úttörője: az első Agaricus D4 / Stramonium D3 / Mygale D5 aa Dil (№ 1), a második Cuprum aceticum D4 / Zincum valerianicum D4 aa Dil (№ 2). Kétóránként váltakozva kell adni az 1. és a 2. számút, 5 cseppet. Ugyancsak hasznos a kénes fürdő (Kalium sulfuratum 30% — meleg fürdővízbe kávéskanálnyit). A kén az asztráltest és az étertest egyensúlyát segít helyreállítani. Végül fantasztikus eredményei vannak a gyógyeuritmianak. Chorea-betegnél is alkalmazható, ha van rá lehetőség.

A Bouillaud-betegség ... A Chorea-t gyakran a Bouillaud-betegség vagy az akut ízületi reuma szövődményének tartják. Ugyanakkor ez a betegség gyakran önállóan lép fel. Mindazonáltal van kapcsolat e betegségek között, még akkor is, ha teljesen különböző tüneteik vannak, de általában hasonló okokból erednek. A szervezetben az étertest alapja minden folyadék, azaz a víz-organizmus. Ez utóbbit, ha kifejezhetjük így magunkat, az asztráltestnek kell átszellőztetni a levegő-organizmussal. Reumatikus arthritis-nél (Bouillaud-betegség) a szellőzés nem elég intenzív, az asztráltest lélegző szerepe nem eléggé intenzív. Ennek következménye, hogy megjelenik az, amit „éteri-vizes maradványoknak” hívhatunk, amik idegen testként viselkednek, s ezzel különféle gyulladáshoz vezetnek. Ennek a betegségnek különösen alárendeltek azok az emberek, akik hajlamosak az exsudációra, a limfatikus típusúak és a melankolikus temperamentumúak. Különösen azok, akik gyulladásra hajlamosak az étererők és a víz-szervezet túlsúlyával. Dunbar az ilyen beteg gyermekeknél kiemelte a gondtalan, sima arcot, ami angyali kinézetet adott nekik.¹ Az a tény, hogy a betegség az egyik ízületből a másikba vándorol, azt a benyomást kelti, hogy a betegség túlcsordul, a fentebb említett éteri-vizes maradványok menekülnek az asztráltest hatása alól, és kiesnek a hatóköréből. Mivel itt az anyagcsere-folyamatok alulról indulnak, megérthetjük, hogy a nyaki ízületek, melyek a felső pólus strukturálási folyamataival állnak kapcsolatban, miért védettek ettől a betegségtől. Védettek az ujjak kisizületei is, mivel a periférián szintén az idegi-érzékszervi rendszer van túlsúlyban. A kislányok, mivel ők kevésbé mélyen inkarnálódnak, hajlamosabbak erre a betegségre, mint a fiúk. A túlzott izzadás arról tanúskodik, hogy az asztráltest megkísérli legyőzni a víz-szervezetet. Az izzadás egy lépés a gyógyuláshoz, és hiba lenne megakadályozni.

... és a gyógyítása. A gyógyításnak elsősorban a víz-szervezetet kell stimulálnia. Elsősorban nyírfa-levél-főzetet adunk, hogy a kiválasztás folyamatait segítsük, és a fehérjék strukturálódását segítsük, csökkentve azt, hogy exsudat-ként lépjenek ki. Szükséges az is, és ez nagyon fontos, hogy kezdettől fogva egy könnyű vegetáriánus diétát tartsunk, minimális mennyiségű fehérjével és sóval. Alapgyógyszerként kétóránként 5 csepp Rheumadon 1-et és Rheumadon 2-t adunk (a № 1 tartalmaz: Aconitum nap. pi. tota D4 / Arnica pi. tota D2 / Bryonia rad. D3 Dil; a №2 tartalmaz:— Colchicum D3 / Sabina D4 aa Dil). Helyileg Arnica 10% kenőcsöt használunk, beledörzsölés nélkül kenjük a bőrre, vagy kissé megnedvesített árnika borogatást helyezünk rá (kávéskanálnyit).

¹ Husemann F. Das Bild des Menschen als Grundlage der Heilkunst. / B. 1—3, p.449. Stuttgart, 1956.

Arnica 20% 1/3 pohár vízbe). Ezzel az oldattal könnyedén benedvesítünk egy flanell-darabot, s a beteg helyre helyezük. Az árnika és a gyapjú jól illenek egymáshoz, és jó szolgálatot tesznek. A borogatást naponta kétszer végezzük. A borogatás hőmérsékletét gumi melegítőpalack segítségével kell fenntartani. Ne feledkezzünk meg a beteg vérkeringésének fenntartásáról, ehhez Primula/Onopordon comp-ot adunk, napi 3*10 cseppet. A leírt gyógyítás nekem mindig teljes gyógyulást tett lehetővé, anélkül hogy szalicilátokat és más gyulladáscsökkentőt kellett volna használnom.

Scoliosis (gerincferdülés) és kyphosis. A második hét év folyamán a gerinc éber figyelem tárgya kell legyen, mivel éppen ebben a korban tűnnek fel olyan deformitások, mint a scoliosis, kyphosis és a lordosis. Ezek a betegségek az iskolalátogatással vannak összefüggésben, de teljesen helytelenül tartják, hogy fizikai okok hívják elő: hosszú ülés egy pózban, túlsúlyos iskolatáskák cipelése. Látjuk, hogy a függőleges kiegyenesedés és az állás helyzete az Én tevékenységének következményei (azok az állatok, amelyeknek nincsen énjük, vízszintes helyzetűek, még a majmok is). Az Én, ami az álom idején kiszabadul a testből, reggel tér vissza. Ez a testesülés normálisan gyorsan és teljesen meg kell, hogy valósuljon, ami általában örömben és jókedvben nyilvánul meg. Mégis, az oktatásunk intellektuális túlterhelése következményeként (ez a súly egyáltalán nem az iskolatáskában, hanem a fejben van), az Én vonakodva és nem teljességgel fogja a szervezetet elfoglalni. A gyermek rosszul ébred, morog, nem akar megmozdulni, és a gerincének nincs meg az ereje, hogy legyőzze a nehézséget – meghajlik. Ezen kívül, az étererőket túl erősen megragadják az intellektuális leépítő folyamatok, a vegetatív folyamatok kárára.

A scoliosis megelőzése és gyógyítása. Ebben az esetben egyszerű program-változtatások nem segítenek, magának az oktatási módszert kell megváltoztatni. Orvosi szemszögből feltétlenül az Ént és az étertestet kell erősíteni. Mindenekelőtt kalciumos étkezési sókara gondolunk, foszforra (D5 vagy D6 reggelente) vasra (Ferrum sidereum D10). Az Ént segíthetjük abban, hogy jobban testesüljön, ha hideg sósvizes bedörzsölést alkalmazunk a hát felső részén és a mellkason ébredés után (egy marék tengeri só egy liter vízhez). Hogy az étertestet erősítsük, Prunus spinosa D3-t adunk, napi 3*10 cseppet. A Scheuermann-kór nehéz eseteinél el kell gondolkozni azon, hogy kivegyük az iskolából, és Disci comp. c Stanno (Wala)-t adjunk, bőr alatti injekcióban, váltakozva Betonica D3 / Rosmarinus D3 (Weleda)-mal. Felbecsülhetetlen szolgálatot tesz itt is a gyogyeuritmia.

Mutálás (hangtörés). A második hét év során az asztráltest hatása a szervezetre mély változásokat hív elő, melyek a nemi érettség beköszöntésével fejeződnek be. Az, amit a teljes szervezet külső metamorfózisaként konstatálunk, nagyon rövid idő alatt zajlik le ahhoz képest a belső munkához, ami az első hét év alatt történik, s ez ezeknek a változásoknak különösen dramatikus karaktert ad. A hangmagasság a fiúknál egy oktávval csökken és csak egy hanggal a lányoknál, ami arról tanúskodik, hogy a lányoknál az inkarnálódás kevésbé mély, mint a fiúknál. Az étererők intenzívebb munkáját a lányoknál a gömbölyűbb, női formák megjelenése mutatja. A fiúknál, ellenkezőleg, az Én és az asztráltest szorosabban fűződik a fizikai testhez az idegi-érzéki pólusban, ami szögletes formák kialakulásához, hasi lélegzéshez (az asztráltest az idegi-érzékszervi póluson át sokkal jobban mélyed bele a szervezetbe), és szélesebb körű intellektuális lehetőségekhez vezet (az idegi-érzékszervi pólus túlsúlya miatt). Ezeket az átalakításokat elvégezve az asztráltest szabaddá válik és más feladatok végrehajtásához foghat. Az történik vele, mint a fizikai testtel, amikor születés során ebbe a világba lépett, és az étertesttel hétéves korában, azaz azt mondhatjuk, hogy az asztráltest tizennégy éves kor körül „születik meg”. Összességében ez az időszak különösen nehéznek minősül. A Waldorf-iskolák tanítói elég jól megküzdnek ezzel az időszakkal, ahol a tanítás elsősorban a lelki és szellemi jelenségek mély antropozófiai ismeretén alapszik.

9. fejezet

A 14. évtől a 21.évig

Az asztrálest születése. Az asztrálest szabaddá válása, ami a 14. év körül megy végbe, lehetőséget ad a tizenévesnek, hogy a nemi érettség küszöbét elérve új erőkre tegyen szert, melyeket meg kell tanulnia használni. Ezen erők birtoklásának jellege a fiúknál és a lányoknál ismét a két nem inkarnálódásának különbségét bizonyítja. A lányok kevésbé inkarnálódnak (testesülnek), náluk az asztrál-erők felületesebben nyilvánulnak meg. Tudat alatt a lányok ezeket az erőket ruhaként vagy dekorációként használják, váltogatják őket, játszanak velük, így tanulják meg érzékelni, hogyan látja őket a környezet. Ha a pedagógus beavatkozik ebbe a játékba, akkor hibázik, ezért a tanárnak nagy körültekintésre, türelemre és humorra van szüksége, hogy megőrizze a lélekjelenlétét. Nem egyszerűen a tekintély gyakorlásáról van szó, mint az előző hét éves periódusban. Abban az időben ez a tekintély helyénvaló volt olyan feltételek mellett, hogy vitathatatlan pozitív fölényből eredezett, ami a gyermek csodálkozását váltotta ki. Most ez a tekintély tekintélyelvűségbe megy át, és lázadást idéz elő.

A fiúknál a felszabaduló asztrál-erők sokkal mélyebben és bensőségesebben hatnak, ami a kényelmetlenség érzését hívja elő náluk, azt a vágyat, hogy bezárkózzanak, medvévé váljanak (vagy más vadállattá), a kérdésekre morgással és dörmögéssel válaszoljanak. És itt a tanár, ha a tekintélyére támaszkodik, az semmi jóhoz sem vezet.

Sok tapintatra, finomságra van szükség, hogy megmutassuk a fiatalnak, hogy azok az erők, amiket még nem tanult meg használni, az éntudat magasabb fokát adják neki, a következtetésre való képességet, amivel korábban nem rendelkezett. A véget nem érő baráti beszélgetések szintén nagyon jellemzőek a kamaszokra ebben az időszakban. A lelkük új lehetőségein kell munkálkodniuk.

Az ember és az állat. Az állatnál a szaporodási képesség megjelenésével a fejlődés megáll, s ez egyidejűleg az öregedés kezdetéről tanúskodik.

Az embernél, ellenkezőleg, a fejlődés a nemi érés után is folytatódik, s még akkor is, amikor fizikai téren már beköszönt a visszafejlődés. A lelki fejlődés egészen a halálig folytatódhat, kivéve ha teljesen átadja magát a materiális világnak, s ezzel együtt egyféle állatiságba süllyed.

Így az asztrál-erők szervezetbe történő integrációjára két jellemző mód mutatkozik: az egyik inkább a nőkre jellemző, a másik inkább férfias. Szélsőséges esetben mindkét tendencia különféle betegséget okozhat. Ha az újonnan született asztrálitás a fiatal nőnél kontroll nélkül marad, ha az asztrál-erők nem lesznek képesek az Én felügyelete alatt az étererők életerejét formálni, akkor ez a kaotikus vadság olyan jelenséget idéz elő, amit a szó tágabb értelmében mint hisztérikust jelölhetünk. A hisztériáról már beszéltünk a 4. fejezetben. Ha a férfi-tendencia esik túlzásba, azaz az asztrál-erők túl mélyen hatolnak bele a szervezetbe, akkor a lélek túlzottan fog az anyagi dolgok iránt érdeklődni, különösen a testtel, ami az erotikához való vonzódást hívja elő, és némely esetben skizofréniához vezet. Hisztéria előfordulhat a fiúknál is, s a lányoknál is lehet erotikára és skizofréniára való hajlam, de az ellenkezője lényegesen gyakrabban.

A klorózis... A lányoknál a nem mély inkarnálódás egy olyan betegség oka lehet, ami napjainkban ritkává vált: klorózis vagy esszenciális vérszegénység. A sportolás, az intenzívebb modern élet, bizonyos értelemben az Ént arra készítetik, hogy a szervezetet jobban vegye birtokába. Klorózis esetén, az Én mintegy elkülönül a szervezettől, késlekedve, vonakodva testesül, s emiatt a beteg úgy érzi magát a földön, mint egy idegen. Fizikai szinten a testesülés folyamatának elégtelensége hipokróm anémiaként (vashiányos vérszegénység) realizálódik. A vas, az inkarnáció fémjének anyagcseréje az Én-erők részvétele nélkül nem tud helyesen megvalósulni. Itt nem

vashiányról van szó, hanem arról, hogy nem tud helyesen asszimilálódni. Ráadásul nagyon nagy dózisú vas alkalmazása is csak rövid ideig könnyíti az ilyen betegség tüneteit.

...és a gyógyítása. A terápiának a vas-anyagcsere stimulációjára kell irányulnia, s ez a csalán (*Urtica dioica*) használatával lehetséges, ami az egyik összetevője az Anaemodoron preparátumnak. A másik összetevője a földieper (*Fragaria Vesca*). A csalán nem annyira a vassal hat, amit nem is túl sokat tartalmaz, hanem a „vas-folyamattal”, ami őt jellemzi. Ami a földiepret érinti, azt mondhatjuk, hogy ő irányítja a vére ezt a folyamatot. Használhatjuk az „éterizált” formáját is: *Urtica Ferro culta* D3 sőt D2, ez olyan vas, amit növényen keresztül dinamizáltak (ld. 4. fejezet 7. bejegyzés). Mivel az anémia kapcsolatban áll a fényvel és az Énnel, így, mint a többi, a testesülés folyamatával kapcsolatos betegségben, itt is foszfort alkalmazunk (D6, reggel). Végül, a „föld felett lebegő” lányoknál egy kevés ólmot is alkalmazunk, D6 v. D10 formában, de nagyon óvatosan. Ne feledkezzünk meg a rézről sem, ami a szervezetet a vasra fogadóképessé teszi. Mint a többi esetben, krém formájában használjuk (Ung. Cupri 0,4%), naponta kengetve vele a lép területét. Emlékezzünk, hogy a vasnak vannak „testvérei”, a periódusos táblázat 27. és 28. sz. elemei, s ezek egyike, a kobalt hasznos lehet makacs, gyógyulni nem akaró esetekben.

Tuberkulózis. Tuberkulózissal gyakran találkozunk a harmadik hétéves ciklusban, habár ez nem tipikusan ennek az életkornak a betegsége, és máskor is megjelenhet. Etiológiailag a hisztériával áll rokonságban, amit a vegetatív növekedés túlzott folyamataként jellemeztünk, s ezért teljesen helyénvaló a tuberkulózisról éppen itt beszélni. Amikor a vegetatív folyamatok a tüdő területére hatolnak be, akkor az tuberkulózisra való hajlamot hoz létre. Következésképpen nem a fertőzéssel kezdődik a betegség, az csak a szervezetben hosszan fennálló rendellenes körülmények eredménye. Ez nem azt jelenti, hogy nincs fertőzés, de az inkább a lelki, mint a fizikai szintéren zajlik. Az együtt élő emberek, akik típus vagy öröklődés kapcsán nem hajlamosak erre vagy arra a betegségre, egymásra erős lelki befolyást gyakorolnak. Az utánzás jelensége (mimikri) különösen azoknál jelentkezik, akiknek gyenge az Énjük, s ez a betegségre való hajlam megjelenéséhez vezethet. A „hisztérikus” típus az erős lelki labilitása következtében jobban ki van téve az ilyen fertőzésnek. Ezek a tények egybeesnek a tuberkulózisos betegek pszicho-emocionális jellemzőivel. Ezeket a betegeket a fantázia szárnyalása, a művészi érzék jellemzi, ami magában is oppozícióban áll az absztrakt gondolkodással, ami az idegi-érzéki pólus formaképző erőitől függ. A tuberkulózisos betegeknél az állapotukkal kapcsolatban gyakran az aggodalom hiányát konstatálhatjuk, ami annak a kifejeződése, hogy elutasítja a jelenlegi megtestesülését? Nem emlékeztet-e ez bennünket arra az állapotra, amit a klorózisnál konstatáltunk?

Tüdő-tuberkulózisra való hajlam. Miért részesíti előnyben a tuberkulózis a tüdőt? Érdekes ezt a tényt azzal összekapcsolni, hogy ebben a szervben kevés a szilícium. A többi szervvel összehasonlítva a tüdő tartalmazza a legkevesebbet, míg a hasnyálmirigy, amelyik szilíciumban különösen gazdag, szinte sohasem betegszik meg tuberkulózisban. A szilíciumban szintén szegény mellékvese is kedvelt helye a Koch-bacilusoknak. Ezek a tények még mellbevágóbbak, ha megtudjuk, hogy a jobb tüdő, amelyiknek kisebb a szilícium-tartalma, mint a bal tüdőnek, lényegesen gyakrabban fertőződik meg tuberkulózissal. A szilícium hegyikristály formájában a felső pólus struktúraképző erőit fejezi ki, magán viseli a fény képzetét, a gondolat absztrakcióig eljutó világosságát, mindazt, ami hiányzik a tuberkulózisnál, ami a vegetatív folyamatok túlsúlyával jellemezhető, váladékok, caseous, genny képződésével. Ez utóbbiak az anyagcsere-erők kifejeződésai. Azután, hogy a tuberkulózis meggyógyul, ismét a mineralizáció és kalcifikáció folyamatai kerülnek előtérbe. Végül, a tüdő, a felső pólus legalsóbb szerve, helyzeténél fogva, a formaképző erők hatásának kevésbé van kitéve.

A fény szerepe. A szilícium és a fény szoros kapcsolatára már rámutattunk, s a fény szintén fontos szerepet játszik a tuberkulózisban. Tudjuk, hogy a fényhiány kedvez a betegségek fejlődésének, s azt is tudjuk, hogy a Koch-bacilusok rendkívüli módon érzékenyek a nap tevékenységére, különösen az ultrabolya sugarakra. Azt is tudjuk, hogy a fény kedvező hatással van

a tuberkulózisos betegekre, itt persze speciálisan szabályozott fényről van szó. S ellenkezőleg, a fény túlzott megnövelése a tuberkulózis különösen súlyos formájához vezethet. Rudolf Steiner beszélt nekünk a fény metabolizmusáról. A fény, a szervezetbe bejutva, metamorfózison megy keresztül. Ahogy az ételnek, mielőtt asszimilálódik, előbb teljesen át kell alakulnia, ugyanígy a fénynek is, hogy megemésztődjön, előbb transzformálódnia kell. Ez az átalakított fény szintén baktériumölő hatású. Ha a szervezet elegendő „belső” fényvel rendelkezik, a bacilusok nem tudnak fejlődni. Van, hogy az átalakított fény elégtelenségének a külső fény hiánya az oka, de sokkal gyakrabban fordul elő az, hogy éppen a szervezet válik képtelenné a fény átalakítására, mivel az Én tevékenysége a bőrben, ami a fény-átalakítás szerve, nem megfelelő. Ne csodálkozzunk, hogy az ember, akinek a bőrét túl sok napfény éri, nem lesz képes a fényt a bőrében transzformálni, és különösen fogékonyvá válik egy bacilus-invázióra. Ezzel a dupla etiológiával – egyik oldalról a nem elegendő fény, a másik oldalról pedig az átalakítás képtelensége – már az angolkórnál is találkoztunk.

A tüdő-tuberkulózis gyógyítása. A tuberkulózis gyógyításának a felső pólusból eredő formaképző folyamatok erősítésére kell irányulnia. Nagyon jó, ha ebből a célból a beteg arra veszi rá magát, hogy szigorúan logikai észgyakorlatokat végezzen, pl. tanulmányozza a geometriát. Csökkenthetjük az anyagcsere-pólus túlterjeszkedési hajlamát, ha csökkentjük az étel mennyiségét. Alapvető hiba, ha a tuberkulózis-beteget túltápláljuk. Ahhoz, hogy hatást gyakoroljunk a fény átalakítására, Phosphor D5-öt alkalmazunk, reggel. Ugyanakkor a foszfor alkalmazását áprilistól júniusig bezárólag fel kell függeszteni, mivel ebben az időben haemoptysis-t okozhat. Ebben az időben a helyettesítő szer Magnesium phosphoricum D6 lehet. Az inkarnáció-folyamatok stimulálására vasat alkalmazunk Ferrum rosatum D3 formában. Ez egy olyan készítmény, amely vasat és rózsaszirmot tartalmaz. Egyidejűleg hasznos, ha Graphites D15 preparátumot is alkalmazunk, amelyik szintén a formaképző erőket támogatja. Ferrum rosatum D3 / Graphites D15-öt napi 3x10 cseppet adunk. Aktív folyamatok esetén előtérbe helyezzük a Ferrum chloratum comp. készítményt. (Ferrum sesquichloratum D3 / Graphites D1 5). A szilícium formaképző erőit is használjuk, legjobb, ha növényi formában: Equisetum arvense. Sose felejtsük el a máj egyidejű gyógyítását, Chelidonium és Hepatodoron segítségével. A máj helyes tevékenysége meggátolja, hogy az anyagcsere-folyamatok belőle a tüdőbe terjedjenek át.

Az Én születése. A 21. életéve környékén történik a „negyedik születés”, mégpedig az Én születése. Egyáltalán nem véletlen, hogy sok országban éppen ezt az életkort választották a nagykorúság elérésének, mivel csak az Énnel való szabad rendelkezés biztosítja az individuum számára, hogy tudatosan tudja végrehajtani a rá háruló kötelezettségeket. 14 és 21 éves kor között a gondolkodásnak inkább érzelmi jellege van, és az Én csak teljes szabaddá válásakor kap lehetőséget valóban objektívnek lenni. Itt csak lehetőségről van szó, és egyáltalán nem törvénytörő, hogy ezzel a lehetőséggel éljenek. Sajnos, sok ember egész életében sem leli meg az objektív gondolkodás képességét.

Az ember fejlődésében további hétéves periódusokat is láthatunk, krízispontokkal és ezek megoldásaival, de mivel ezek nagyobb mértékben a lélek és a szellem erőivel állnak kapcsolatban, és kevésbé a testi fejlődéssel, ezeket nem érintjük ebben a könyvben.

Mégis megjegyezzük, hogy azok az ajándékok, amiket születésünkör kapunk, aktívan csak a 28. évig vezetnek bennünket. Hogy elhagyva ezt a kor, mivé válik az ember, az már a szabad akaratából saját magán végzett munkájától függ. És ezért nem meglepő, hogy némely ember az észbeli fejlődése alapján soha sem haladja meg ezt a kort.

Harmadik rész

A négy fő szerv

Némelyik szerv vagy szervcsoport az ősi időktől fogva vezető szerepet kapott. Így nevezték: fő vagy kardinális szervek. Tradicionálisan a négy természeti elemhez kapcsolták őket: a földhöz, a vízhez, a levegőhöz, a tűzhöz, továbbá a négy temperamentumhoz. Az antropozófia megmutatja, hogy ezeket a szerveket az ember 4 lénytaggal is kapcsolatba lehet hozni. A következő táblázatban összefoglaljuk ezeket az összefüggéseket.

1. táblázat

Lénytagok	Fő szervek	Természeti elemek	Temperamentumok
Én	Szív	Tűz	Kolerikus
Asztrálest	Vese	Levegő	Szangvinikus ¹ v. „idegi”
Étertest	Máj	Víz	Flegmatikus v. „limfatikus”
Fizikai test	Tüdő	Föld	Melankolikus

A fent vázolt kapcsolatok segítenek, hogy jobban megértsük ezeknek a szerveknek a patológiáját. Törekszünk megmutatni, hogy a megfigyelés milyen szinten teszi lehetővé ezeknek a kapcsolatoknak az alátámasztását, és mindegyik szervhez leírjuk néhány tipikus betegségüket, mind fizikai, mind lelki megnyilvánulásukban.

A 4. fejezetben láttuk, hogy a zavarok három területen tudnak megnyilvánulni: éteri vagy funkcionális, fizikai, asztrális vagy lelki területen. A következő leírások során arra törekszünk, hogy megvilágosítsuk e különböző területek közötti kapcsolatokat, és világosan demonstráljuk, hogyan funkcionálnak a szervek a „lélek tükréeként”. Ez lehetővé teszi, hogy az antropozófus orvoslás által ajánlott új terápiás impulzusokat eljárásokat találjunk.

¹ A „szangvinikus” kifejezés, melyet Rudolf Steiner használt, zűrzavart okozhat, mert néhány rendszerben „kolerikus” értenek alatta. Ezért inkább az „idegi” terminust fogom használni, mivel Steiner a „szangvinikus” temperamentumot összekapcsolta azzal, hogy ezeknél az embereknél az idegrendszer dominál

10. fejezet

A tüdő

A tüdő a föld szerve. Úgy tűnhet, hogy a tüdő a lélegző funkciója okán a levegő szerve kell hogy legyen. De itt nem a szerven áthaladó anyagnak van jelentősége, hanem annak a szerepnek, amit ez a szerv a szervezetben játszik. S így, a tüdő, mindenekelőtt egy olyan szerv, amelyik közvetlenül összeköt bennünket a külső fizikai világgal. Pl. az emésztőrendszer nem kapcsol bennünket össze a külvilággal, mivel az ételt az asszimiláció előtt át kell alakítani, de ez nem levegő segítségével történik. A tüdő abban a pillanatban kezdi meg működését, amikor erre a világra jövünk, amikor földi lényekké válunk, következésképpen, a megtestesülés szerve.

Az első lélegzetvételnél az asztráltest egyesül a fizikai-éteri komplexummal, az utolsó kilégzésnél, a halál pillanatában, örökre elhagyja a testet. De minden belélegzéssel erősödik a felső és az alsó komplexum kapcsolata, és minden kilégzéssel gyengül.

Ez már elegendő ahhoz, hogy a tüdőt mint a „föld szervét” tekintsük, de léteznek más tények is. A tüdő szorosan kapcsolódik az idegrendszerhez (következésképpen a szervezet hideg pólusához). Ez jól látható mind az embrionális fejlődés folyamatában, mind a szerv funkcionális szabályozásában, ami jobban kapcsolódik az idegrendszerhez, mint a szívhez, s ez teszi lehetővé számunkra, hogy a lélegzés ritmusát saját kívánságunk szerint változtassuk.

A tüdő egy hideg szerv, kb. 35,5 °C-os, a hideg szintén a föld elem egyik fontos jellemzője.

Végül, a tüdő, mivel szabályozni tudja a CO₂-szintet, részt vesz a karbonát-anyagcseréjében, főleg a kalcium-karbonátban, ami tipikusan föld-elem, s a túl intenzív élet-folyamatok egyensúlyának biztosításához szükséges. Általában a kő-lerakódás, pl. az osztriga kagylójában, az osztriga intenzív vitalitásával ellentétes folyamat. Az ember szervezetében ugyanaz zajlik, mint a külső természetben. Valóban, nem-e Conchea (Calcarea carb.)-t adunk azoknak a betegeknek, akiknél a túl intenzív életfolyamatok a tudat zavarához vezetnek, és a héjukban levő puhatestűekre emlékeztetnek?

Asztma. Mivel a tüdő a föld szerve, szükségszerű, hogy a fizikai-éteri és az asztrál közötti kapcsolat mindig a fiziológiai határaink között maradjon meg. Ha ez a kapcsolat kevésbé mozgékonyá, túl szilárdá válik, akkor ez az asztmához hasonló betegségekhez vezet. Ez a betegség, mint tudjuk, kilégzési görcsös jelenségekkel jár. A levegő az alveolusban (tüdőhólyag) marad, mivel az asztráltest túl erősen egyesül a tüdővel. A beteg, mintha félne kilélegezni, és ez a szorongás az asztráltest tevékenységének tipikus megnyilvánulása.

Természetes, hogy a levegő visszatartása akadályozza a kilégzést. Az asztráltest túl szoros kötődése a tüdőhöz, a „nyomás”, amit a tüdőre gyakorol, váladék-kiválasztásra ingerel, s ez még jobban elmélyíti a légzés nehézségét. Nem feledkezünk meg arról, hogy a szervezetről való kiválasztás az asztráltest funkciója, és annak a szétválasztása, hogy mit kell „kidobni” vagy felhasználni (pl. köpet, enzimek), lényegében az étertest feladata. Asztmatikus rohamnál a köpet sűrű, Curshmann-spirál vagy Charcot-Leyden-kristály formába rendezett, ami a mineralizációs folyamatot tükrözi, elég világosan kifejezett kapcsolatot a „föld” elemmel, és izomgörcsöt idéz elő az asztráltestnek az a törekvése, hogy legyőzze ezt a keménységet. Asztmánál a folyamat eltolódását észlelhetjük: ami normál esetben a fej területén zajlik, kórossá válva a tüdőbe ereszkedik le. Valójában, amikor az agy segítségével gondolkodunk, elképzelést kristályosítunk ki, megjegyezzük, formázzuk – mindez az asztráltestnek köszönhető. Ha ilyen folyamatokat észlelünk a tüdő területén, ahol a külső közeggel való cserének ritmikusan, harmonikusan kellene zajlania, az rendellenes.

Asztma és tuberkulózis. Az, ami az asztmánál történik, ellentétes azzal, amit a tuberkulózisnál

észlelünk, amikor az anyagcsere-pólus törekszik a tüdő szintjére. Tuberkulózis esetén formavesztést észlelünk, a szövetek szétesését és rendellenes bakteriális életet, míg az asztmát görcsjelenségek, mineralizációs folyamatok, formálódás jellemzi, a tüdő túl „földszerűvé” válik. Ugyanezzel a polaritással találkozunk a páciensek lelkében. A tuberkulózisos betegnek gazdag a fantáziája, gondtalan, az asztmás, ellenkezőleg, szorongó, zárkózott, mindent magára vesz. Az asztmás idősebbnek látszik a koránál, a tbc-s pedig fiatalabbnak, de a tuberkulózisból való gyógyulást kísérő mineralizáció gyorsított öregedést idéz elő az egész szervezetben.

Asztma és exsudatív diathesis. Az asztma előzményeként gyakran exsudatív diathesis-szel találkozunk. Ez olyan betegség, melynek során az anyagcsere-folyamatok az idegi-érzéki zónához tolnak, ahová a bőr is tartozik, s ez, úgy tűnik, ellentmond annak, amit az asztmáról mondtunk. Valójában, megint az inga-szabály van, minél inkább kileng az inga az egyik oldalra, annál inkább kileng a másikra is. Ezért nem csodálkozhatunk, hogy asztmával gyakran ott találkozunk, ahol az atópiás diathesis-t elnyomták, ahelyett hogy gyógyították volna. Ugyanezt az észrevételt lehet akkor is tenni, ha az asztma egy kihordott influenza, pneumonia, vagy akár tuberkulózis után fejlődött ki, különösen, ha ezeket a betegségeket antibiotikum segítségével gyógyították.

Asztma és bronchitis(hörghurut). Léteznek olyan asztmatikus állapotok, amikor a korábban elmondottaktól eltérően, a keletkezés oka az anyagcsere-pólusban keresendő. Ezt „digestív” (emésztési) típusú betegeknél (emésztési- és anyagcsere-folyamatok túlsúlyával) észleljük, akiknél az asztrálest által előidézett görcsös folyamatok csak az anyagcsere-területen lévő túlterhelésre adott válaszok. Ezek a betegek krónikus hörghurutban szenvednek, amihez néha asztma is társul.

Az asztma gyógyítása. Az asztma gyógyítására Rudolf Steiner három alapgyógyszert javasolt, bőr alatti injekció formájában beadva:

Prunus spinosa D5. Az injekciót a nyak területén kell a bőr alá beadni.

Nicotiana D10. Az injekciót az „arcus costovertebralis” területen kell a bőr alá juttatni.

Gencydo 1% - 3%. Az injekciót a lapockák közötti területen adjuk be.

Ezeket az injekciókat a megadott sorrendben kell alkalmazni, 2 napos intervallumban, azaz egy héten háromszor.

A Prunus spinosa (kőkény) éter-erők feleslegével rendelkezik, amiket nem használ el a gyors növekedése során. Ezek az erők az étertest erőit tudják segíteni. Éppen ez a növény való a kimerült szervezetnek, amely a vitalitását elvesztette.

A Nicotiana elsősorban a levegő-szervezetre hat, s ezért használják általában ezt a növényt a dohányzáshoz. A dohánylevél belülről porózus, ez is azt mutatja, hogy rokon a levegő-szervezettel, amely fenntartja az asztrálestet. Rudolf Steiner mondta, hogy a Nicotiana „az asztrálest deformációit javítja”. Az ebből a preparátumból készült injekciót a vesék szintjén kell használni. A vese, ahogy később látjuk, a levegő szerve, benne az asztrálest különösen aktív.

A Gencydo egy vegyület, amely citrom levéből (a héjának a fehér részéből) és birs-nyákból áll. Szelektíven hat a nyálkahártyákra, erősíti és érzékenységüket csökkenti. Ezt a gyógyszert szénanáthánál is lehet használni, de ezt kicsit később részletesebben tárgyaljuk.

Rudolf Steiner javaslata az injekciókhoz kiegészítésként Quercus cort 10% Dil, reggelenként 10 csepp, esténként Veronica off. teaként, vagy 10%-os kivonatából 10 csepp (homeopátiás változat: D1). A Veronica megkönnyíti az asztrálest szabaddá válását és az elalvást, ugyanakkor a Quercus pedig gyorsabban hat ugyanabba az irányba, mint a Conchae. Asztmaroham esetén néha nehéz lemondani a görcsoldó szerekről, különösen ha a beteg hozzászokott. Lehet Lobelia D6 -ra cserélni (cseppekben vagy bőr alatti injekció formájában). Ennek a növénynek a termése egy hólyagszerű kapszula, és azt a folyamatot képezi le, amikor az asztma-roham kapcsán a levegő foglyul esik. A

Nicotiana-hoz hasonlóan a Lobelia is a levegő-szervezettel áll kapcsolatban. Az észak-amerikai indiánok dohányzásra használják. A Belladonna D3 segít a görcsöt gyerekeknél megelőzni. A nagyon „megkeményedett” időseknél jó, ha a terápiát kénes fürdővel kezdjük (Kalium sulfaratum 30% egy evőkanálnyi egy kád vízbe). Ezek az intézkedések az asztma gyógyításának a kezdetét jelentik, melyek után individuálisabb gyógyítást kell alkalmaznunk, hogy erősítsük az eddigi eredményeket. Ahhoz, hogy meghatározzuk a gyógyítás ilyen módját, ki kell derítenünk a beteg temperamentumát, milyen klimatikus és meteorológiai feltételek stb. idézik elő a súlyosbodást. Azoknál a betegeknél, akik a nedves melegre érzékenyek, Blatta orientalis-t alkalmazunk. Conchae és Arsenicum album azoknak, akik a hidegre érzékenyek. Apis azoknak, akik a hőségre stb. Az ilyen gyógyításkor gyakran nagyon komoly lázas állapot keletkezik. Ez a gyógyulásról tanúskodik, s ezért üdvözlünk kell az ilyen lázat. Néha ekcéma jelenik meg, amit különösen óvatosan kell gyógyítani. Magam a fent leírt módon sok beteget gyógyítottam meg, akiknek a nagy része gyermek volt. Hatalmas öröm az orvos számára látni, hogy ezek a törekeny teremtesek, a vállukba beesett fejükkel, fokozatosan megszabadulnak a betegségüktől, behozzák az elmaradásukat, és még sportolásra, pl. síelésre is alkalmassá válnak.

Szénanátha és allergia. Beszéljünk a szénanátháról, mivel közel áll a veleszületett asztmához, habár nem tartozik az ún. tüdőbetegségek közé. Mint az asztma, a szénanátha is allergiás betegség. Mi is az az allergia? Jobban megértjük az allergiát, ha összehasonlítjuk a lelki analógiájával. Nehezen éljük meg némely más ember jelenlétét, erős antipátiát érzünk irántuk, és bármennyire is nem vagyunk haragra hajlamosak, egy velük való jelentéktelen kapcsolat is kibillent bennünket az egyensúlyból. Túlérzékenyek vagyunk ezekre az emberekre, ami szavakban vagy tettekben is megnyilvánulhat. Ez a fokozott antipátia az érzelmi állapotunk megnyilvánulása, s arra törekszik, hogy az asztráltestünk teljes erővel ellökje magunktól a másikat. De ez az erődemonstráció annyira aránytalan az öt előidéző okokkal, hogy egy külső megfigyelő egyáltalán nem érzi helyénvalónak ezt a reakciót. Ugyanez zajlik az allergiánál. A nyálkahártya reakciója szénanáthánál semmiképpen sem mérhető össze azzal a néhány szem pollennel, ami előidézte. A tüsszentés, ami kíséri a reakciót, fizikai szinten ugyanazt képviseli, mint lelki szinten a düh és az antipátia. Következésképpen az ok nem a pollen-részecske, hanem a nyálkahártya szerkezete, felépítése, aminek köszönhető, hogy a szervezet ennyire robbanásszerűen válaszol. Az asztráltest viharos reakciói, akár görcsökről, akár spazmáról van szó, a gyengeségéről tanúskodnak, amit az alpinista példájával jellemeztünk, aki a sziklán annál erősebben és görcsösebben kapaszkodik, minél fáradtabb (5. fejezet, hiszterikus alvászavar).

A szénanátha gyógyítása. A szénanátha terápiája az asztráltest erősítésére és harmonizálására irányul a nyálkahártyák szintjén. Ebből a célból Rudolf Steiner a Gencydo (Mucilago cydonia/Succus citri)-t javasolja. A citromfa virágzásakor intenzív kiáradási központ, ami sűrű, édeskés illatban nyilvánul meg. Ezután egy teljesen ellentétes folyamat következik: összehúzódnak a termésbe. Ez a centripetális tendencia nem folytatódik a teljes kiszáritásig, mint a gabonánál, hanem megáll a folyékonyonál, melyben már az étererők vesznek részt. Ezt a folyadékot borszerű héj szabályozza és korlátozza. Ilyen összehúzódnak nyilvánul meg savképződésnél is a cukrok rovasára, Citromot használva a terápiában, utat mutatunk a szervezetnek, melyet követnie kell, mintát adunk neki. A valóságban a nyálkahártyának ellenállónak kell lennie, nem szabad a folyadékot elveszítetnie, nem szabad kiszáradnia, lédúsnak kell maradnia. A birs szintén fékezi a cukorképződés folyamatát, de a növényi nyáknak köszönhetően, melynek a nyálkahártyánál betöltött szerepét már ismerjük. Ez egy fanyar, kemény gyümölcs, amely a citrom hatását erősíti.

A Gencydo-t bőr alatti injekcióban alkalmazzuk, a lapockák közti területen, heti 2 alkalommal. Nagyon fontos, hogy a kezelést a szénanátha megjelenése előtt kezdjük el, tehát március végén vagy április elején. A második sorozatot ősszel kell adni. Az injekciókhoz kiegészítésként az orrnyálkahártya nedvesítésére Gencydo 3% vagy 5%-ot adunk, inhalátor vagy permetező segítségével (ha a folyadék túl sűrű, kicsit felhígítjuk). Nagyon fontos, hogy a Gencydo az orrnyálkahártyát

teljes egészében elérje. Az első évtől gyakran a beteg állapotának jelentős javulását látjuk. A gyógyítást 3 évig folytatjuk. Az első évben Gancido 1%-os ampullát használunk, a másodikban és a harmadikban Gencydo 3% vagy 5% ampullát. Helyes, max. 3 évig tartó gyógyításnál rezisztensnek mutató esetet az évtizedek során nagyon kevésszer találok.

Az asztma és a szénanátha közötti különbség. A szénanáthát az asztmával annak okán egyesítettük, hogy mindkettő allergiás jellegű, és görcsös tünetekkel jár, ami részlegesen igazolja a terápiák hasonlóságát, de nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy más tünetekben gyakran ellentmondanak egymásnak ezek a betegségek. Míg a szénanáthánál túl erős centrifugális tendenciák mutatkoznak, az asztmánál a centripetális erők játszanak vezető szerepet, ami elmehegészen a kristályképződésben megmutató mineralizációhoz is. A tüdő, ami asztmánál sűrűsödési tendenciát mutat, túl hasonlónak válik a „föld” elemhez. A Gencydo abban segít, hogy megőrizze a nedvességet.

A tüdő hatása a lélekre. A tüdő szerepe abban áll, hogy folyamatosan levegőt cserél a külső világgal. Lelki szinten az a szerepe, hogy lelki kapcsolatot létesítsen az ember a környezetével. Mivel, ahogy már megjegyeztük, a szociális kontaktus szintén egy lélegzési forma, a szerv funkcionális zavara megakadályozza a „lélek tükre” szerepének betöltését, s ezáltal sérülnek a környezeti kapcsolatok (ld. 4. fejezet). Az ilyen zavarok okai konstitúciósak lehetnek, amik a temperamentumban nyilvánulnak meg. Deformációk sokkal később is feltűnhetnek, és különféle lelki zavarok okaivá is válhatnak.

Melankolikus temperamentum. Azokban az esetekben, amikor a tüdő (a „föld” szerve) túlsúlyba kerül a többi szervvel szemben, akkor az egész szervezet „föld” princípium megvalósítására törekszik. A szervezet sűrűbbé, fizikaibbá válik, amilyenek nem szabadna lennie, és akkor az Én az asztrálesttel nehézséget tapasztal a testesülés során. Ezek a felső elemek olyan helyzetben vannak, mint egy ember, ha olyan súlyt visel, melynek a súlya nem áll arányban a viseléséhez szükséges erővel. Az erőfeszítés az elérendő célhoz képest aránytalanul nagy.

Az ilyen „tüdő-emberek” fizikai teste a valóságban nehéz, sűrű, lomha. A betegek lépte nehéz, mintha súlyok lennének a lábán. A fejét gyakran leereszti, a háta hajlott. A teste mintha a földhöz vonzódná. Íme a melankolikus portréja.

Uralni a testet, amelyik lefelé húz, és amit nem tud teljes mértékben irányítani, ez a melankolikus számára szenvedés forrása, és arra törekszik, hogy magába zárkozzon. Félt a környező közegtől és a tömegtől. Inkább a nagy boltok anonimitását helyezi előtérbe a kiskereskedésekkel szemben, amelyekben az eladókkal közvetlenebb és személyesebb lenne a kapcsolat.

A pszichózis kapcsolata a tüdővel. Amikor a fent leírt folyamatok hangsúlyossá válnak, és kórosnak mutatkoznak, olyan lelki tünetek is megjelennek, mint a tériszony (agorafobia). Az ilyen betegek számára, ha egy nagy téren át kell kelni, gyötrelmes. Erősödik a bezártság, ábrándozik, de kevés fantáziával. A gondolkodás mozdulatlansága (nem szabad a butasággal keverni) fixa ideákban mutatkozik meg, melyektől a beteg nem tud szabadulni, pedig ő is felismeri azok abszurditását. Az ideáknak ez a „megtartása” emlékeztet bennünket az asztmánál tapasztalható levegő-visszatartásra. Végül, a beteg egyre inkább belenehezedik a melankóliába vagy a képzelgéseibe.

A melankolikus pszichózis gyógyítása. A tüdő betegségével kapcsolatban álló lelki zavaroknál először is meleg kénes fürdőre kell gondolnunk. Sulfur-t vagy Hepar-sulfur-t alkalmazhatunk. A kén aktivizálja az anyagcserét, és segít megelőzni az elkeményedési folyamatot. Mindamellet speciális gyógyszer a higany, a nagy mobilizátor, Nasturtium Mercurio cultum D3 formában, Pulmo D6 tal (injekciós fecskendőben összekeverni, és a mellkas magasságában bőr alatt beadni, heti 2-3-szor, vagy napi 3 x 5-7 cseppet bevenni mindkét készítményből). Felhívjuk a figyelmet, hogy Rudolf Steiner¹ azt tanácsolta, hogy keltsük fel a melankolikus temperamentumú emberek figyelmét mások

¹ Rudolf Steiner Das Geheimnis der menschlichen Temperamente. Zbinden Verlag, Basel, 1967

szenvédései iránt, ami megakadályozza, hogy túlzottan magukba zárkózzanak. A melankolikus temperamentumú gyermekeknek azt tanácsolta, hogy adjanak nekik több cukrot.

11. fejezet

A MÁJ

A máj az élet szerve. A májat megismerni majdnem olyan nehéz, mint behatolni egy trópusi erdőbe. A trópusi erdő forró és nedves. Ezek a minőségek a májra is jellemzőek. A máj alapjában vénás szerv, olyan mértékben gazdag folyadékban, hogy száraz anyag alig több van benne, mint a vérben. A testben a hő pólusa, szöveteinek a hőmérséklete kb. 40°C. A tüdővel ellentétben, melynek egy világosan felépített hörgő-fa szerkezete van, a máj puha, és gyengén struktúrált. A veséhez képest nagyobb a regeneráció-képessége: állatokon folytatott kísérletekben megfigyelhető, hogy még 80%-os amputáció után is regenerálódik a máj. Ilyen vitalitással csak a növényvilágban találkozhatunk.

A német nyelvben a „máj” szó („leber”) szoros kapcsolatban van az élet („leben”) szóval. Az angol nyelvben a „liver” (máj) a „to live” (élni) szóból ered. Ez arra utal, hogy az emberek régen ösztönösen érezték a máj és az élet kapcsolatát. Lehet, hogy a francia „foie” a „ficator” (élő) szóból ered. A fügefafa a bibliában az élet fája. A francia „figer” szó eredete (vastagodik) azt jelenti, hogy valamilyen folyadék „máj-állagot” vesz fel, azaz azt az állapotot, amit az alkimisták „Solve et Coagula”¹ állapotnak neveztek, azaz a folyékony és kemény közötti határon, az oldódás és az alvadás folyamatai között. És a mechanikai mellett más tényezők is megerősítik a máj szerepét a víz-háztartásban: hatása a vizelet-kiválasztásra, a szövet-áteresztőképességre, ödémák és ascites (hasúri vízkórság) keletkezésére portális hypertensio esetén, amely sokkal mélyebb eredetű, mintsem tisztán mechanikus rendellenesség. És végül, olyan állapot, mint a mesterségesen előidézett opsiuria, kísérletben támasztja alá a máj kapcsolatát a vízzel. Ez a folyékony fázis nem függ a szervben lejátszódó intenzív kémiai folyamatoktól. Ilyen módon, a máj a víz-háztartás központja, az étertestünk hordozója. Ezért nem csodálkozhatunk azon, amit Rudolf Steiner mondott és Theodor Swenk² a munkáiban bebizonyított, hogy a lakókörnyezetünk vízminősége erősen hat a májunk állapotára.

Az anyagcsere központja. A máj kémikus vagy alkimista? Abból a szempontból, hogy a máj, minden más szervnél jobban, a minket körülvevő természet enklávéjának minősül, a kémiával hozható kapcsolatba. Neki köszönhetően a belsőkben a külső természetnek megfelelő folyamatok játszódhatnak le, azt mondhatjuk, hogy a máj úgy működik, mint egy kémiai laboratórium. S pont ezért könnyű a máj folyamatait laboratóriumi kutatási módszerek alkalmazásával tanulmányozni. De más szempontból a máj alkimista is, ahogy az étererők részt vesznek a glikogén transzformálásában, szintézisében és lebontásában. A glikogenezis és a glikogenolízis ezt számunkra alátámasztják. A glikogenezis során a máj a vér glükóztartalmát glikogénné alakítja, olyan oldhatatlan állagúra, ami a keményítőhöz hasonlít. A glikogenolízis során a glikogén újra glükózzá alakul. A „Coagula” és „Solve” tipikus példái ezek a folyamatok, és váltakoznak egymással, függetlenül az étkezéstől. A glikogén szintézise, az asszimiláció folyamata főleg éjszaka történik, 15 órakor kezdődik és éjjel 3 órakor éri el a maximumot. Az ellenkező folyamat, a glikogenolízis, éjjel 3 órakor kezdődik és a maximumát 15 órakor éri el, így nappali folyamatnak minősül¹.

Érdekes megjegyezni, hogy a keményítő és a cukor képződése a növényeknél is hasonló ritmusokban történik, s ez közelebb visz bennünket a növényi világhoz és az étererőkhöz (amit korábban a trópusi erdőknél említettünk). A máj mellett, hogy mint minden más szervnek, artériás és vénás vérkeringése van, még portális vérkeringési rendszerrel is rendelkezik, ami őt kiegészítő CO₂-dal látja el. Ez a tény arról tanúskodik, hogy a máj anyagcsere-folyamatai hasonlítanak a

¹ solve et coagula, et habebis magisterium („válaszd szét, majd egyesítsd újra, s megkapod a mesterművet”), az alkímia egyik alaptanítása A fordító megj.

² Theodor Schwenk. Grundlage der Potenzforschung. Schwflbisch-Gmbnd, 1954.

¹ Wachsmuth G. Erde und Mensch. / P. 329. Dornach. 138

növényvilágban, különösen a levélben zajló anyagcsere-folyamatokra.

A hő pótlása. Forduljunk most a hő aspektushoz. Az etimológia itt is megmutatja, milyen igaz a népi bölcsesség: oroszul a „печень” (pecseny) (máj) a „печь” (pecs) kályha szóból ered, ami minden orosz házban megtalálható volt. A májnak ez a melegítő szerepe feltétlenül szükséges a zsíryanycseréhez és az epefolyamatokhoz. Az epe a hasnyálmirigy lipáz enzimjével együtt a zsírok emésztéséhez szükséges. A zsírok olyan anyagok, amik a test hőjének megtartásához szükségesek. Az epe kiválasztás olyan folyamat, ami a táplálék lebontásával kapcsolatos az emésztőtraktusban, és szintén ritmikus folyamat, mint a glikogének napi szintézise és lebontása. Hajnali 3-kor kezdődik, és a maximumát 15 órakor éri el. Az epe az epehólyagban gyűlik és az emésztéshez a szükséges mértékben használandó.

Az a tény, hogy ez a két feladat – a cukortartalom szabályozása és az epe kiválasztás – saját ritmussal rendelkezik, az étkezés időpontjától függetlenül, azt a koncepciót erősíti, hogy a máj a külvilág enklávéja.

Nedvesség és hő – ez a két alapelv gondoskodik a máj fiziológiájáról, és dominálnak a patológiájában. S azok között a betegségek között, amik a májjal kapcsolatosak, találunk olyanokat, amikben a nedvesség túl sok, vagy éppen túl kevés, vagy olyan kórtant, amiben a hő túl sok vagy túl kevés.

A vízanyagcsere rendellenessége. Amikor a máj nem biztosítja a korrekt vízanyagcserét, akkor ez utóbbi függetlenségre törekszik, mintha idegen test lenne a szervezet számára, nem cirkulál, hanem leáll. Ennek következtében ödémák és transsudatumok keletkeznek, néha annyira távol a májtól, hogy az orvosok az okát nem mindig a májban keresik, s többé vagy kevésbé hipotetikusan, lokális okot keresnek. S csak a terápia során derül ki az igazság. Néha, meghatározott feltételek esetén, a transsudatumokban gyulladás jelét fedezik fel, mivel a pangó folyadék a szervezet számára idegen testté válik, és gyulladással járó folyamat segítségével próbál tőle megszabadulni. Ellenkező folyamatot tapasztalunk májzsugornál, amit helyesebb, ha májelmeszedésnek hívunk. Ez a betegség a szerv megkeményedésével jellemezhető, „Coagula” legyőzi a „Solve”-t. Ebben az esetben a máj nem tudja az „éltető” szerepét teljesíteni, különösen a folyadékokkal kapcsolatban, melyek pangása hasúri vízkórságban mutatkozik meg. Ezek a formavesztések, melyek akár a folyadék-felesleg miatt, akár az artikuláris és periartikuláris szövetek megkeményedése miatt jönnek létre, a máj terápiájával gyógyíthatók.

Az epeműködés rendellenességei. Az epeműködés zavarai a „hő” elemmel kapcsolatosak. Ezt tapasztalhatjuk pl. a hurutos hepatitisznél. Ennek a betegségnek az etiológiájánál (ok-okozati összefüggés elemzése) sokszor a zsírokkal való visszaélést találhatjuk vagy rossz minőségű zsírok használatát. Amikor a szervezet nem képes a zsírokat helyesen átalakítani, azok idegen testként kezdenek viselkedni, Rudolf Steiner kifejezése szerint „parazita hő-góc”-okat alkotnak, melyek viszont némely vírus számára táptalaj lehetnek, s ennek következtében gyulladással járó folyamatok indulnak. A hepatitis hővel való kapcsolatát alátámasztja a meleg évszakokban és forró országokban való elterjedtsége. Ezek a gyulladást okozó folyamatok véráradatot idéznek elő a máj területén, ami az epe kiválasztást megnöveli, de ez az epeutakban már nem fér, s az történik, mint amikor a moziban tűz üt ki, és az eszeveszett nézők elzárják a kijáratot. Akkor az epe a vérbe kerül, és az egész testben szétáradva sárgaságot okoz.

Epekövek. Kőképződésnél fordított folyamatot észlelünk. A máj túlzottan hideg és az epetermelés alacsony. Üledék képződik, ami az epeutakban epekőként rakódik le. A májgörcsök, amik gyakran előfordulnak epekő esetén, arról tanúskodnak, hogy az asztrálest igyekszik megszabadulni a kövektől.

Új gyógyszerek. Rudolf Steiner a máj betegségeire új terápiát javasolt, 3 gyógyszert javasolva:

Hepatodoron (összetétel: *Fragaria vesca*, fol. 20%/ *Vitis vinifera*, fol. 20% aa),

Choleodoron (összetétel: Chelidonium D2/Curcuma rhiz D2 aa dil.) és

Stannum (ón) különféle homeopatikus potenciálban. Az olyan növények gyógyászati jelentőségére is figyelmet fordított, mint a Cichorium intybus (mezei katáng /vad cikória) és a Taraxacum (gyermekláncfű)

Hepatodoron. A Hepatodoron eper és szőlő leveleinek keverékéből áll. Az erdei eper az aljnövényzet párák melegében él, ez a párák meleg a trópusra emlékeztet, és a cukorképződés folyamatával jellemezhető, ami magokkal teli gyümölcsök képződésében fejeződik ki. A szőlőnél ugyancsak intenzív cukorképzési folyamat zajlik, de ez napsütés hatására történik, és a szőlőfűt képződésével fejeződik be, melynél minden gyümölcs csak néhány magot tartalmaz. Egyébként, ezeknek a növényeknek nem a gyümölcseit, hanem a leveleit használják fel, mert a levelekben zajlik legintenzívebben a cukorképződés folyamata. Ez a két növény, habár a cukorképződés folyamata közös bennük, mégis, polárisan viselkednek, ami a Hepatodoront olyan gyógyszerre alakítja, amely nemcsak egy izolált működésre, hanem működések komplex sorára is hat. Ez a gyógyszer, ami egyensúlyban tartja a máj különféle tevékenységeit, így használhatjuk a máj bármely betegségénél, de különösen hatásos a víz keringési és anyagcsere-zavarainál. Az olyan tünetek, mint az édes íz vágya, kívánása – ezek a fő szimptomák, melyek esetén használhatjuk ezt a preparátumot. Legjobb naponta 3-szor étkezés előtt 1-2 tablettát bevenni.

Choleodoron. A Choleodoron összetevői a Chelidonium majus (vérehulló fecskefű) és a kurkuma. A vérehulló fecskefű, amit nagy fecskefűnek is neveznek (majus=nagy, latinul), vagy varacskos disznónak, öreg falak mentén terem vagy köves pusztákon. Tányér alakú, puha levele ellentétben áll annak a környezetnek a keménységével, ahol nő. Sárga leve az epére emlékeztet. A kurkuma egy trópusi növény, azok közé a fűszerek közé tartozik, amelyek használata a hő-elemet aktivizálja. A Choleodoront két alkotórészének jellegzetességei olyan gyógyszerre teszik, ami segít az epehólyag betegségeiben, különösen epekő esetén. Különösen étkezés után javallott a fogyasztása, 10 cseppet fél pohár meleg vízbe cseppentve. Nagyon fontos hosszú ideig alkalmazni, legkevesebb 3 évig, s időről időre 2 hetes szüneteket beiktatni, hogy a szervezet újra meg tudja erősíteni saját ritmusát. Különösen gyorsan segít heveny epekövesség esetén, ami gyakrabban szőke nőknek és férfiaknak van, akik hajlamosak májkólikára. Kreol bőrű melankolikus temperamentumúaknak lassabban segít. Több mint 500 epeköves beteget meggyógyítva, és egyszer sem fordulván ezek során sebészeti beavatkozáshoz, azt gondolom, jogom van alátámasztani nemcsak az ajánlott preparátum hatékonyságát, hanem annak az eljárásnak a hatékonyságát is, amely segített azt felfedezni.

Ón. A „Stannum” hatása a szervezetben éppen a „Solve” és „Coagula” között van, a formavesztés és a túlzott megkeményedés között. Ez a Jupiter fémje, egyidejűleg kristályos és folyékony, ő alakítja a szervezet puha részeit, melyeket ő maga modellez (az ólommal ellentétben, ami az ásványi elemekre és a csontokra hat). Az ón megvéd a túlzott lágyulástól csakúgy, mint a túlzott megkeményedéstől, megelőzve a deformációk képződését. A savós hártályokban megjelenő transsudatumokat (vízgyülem) Stannum segítségével gyógyítjuk, Bryoniával (ol. Bryonia D6/Stannum D10) párosítva, bőr alatti injekció formájában, amit a beteg részhez közel adunk be, valamint per os (szájon át), cseppek formájában. Kenőcs formában is lehet használni, a máj környékét bekenve, cirrózis és ascites esetén (Stannum 0,4% ungt). A Stannum hatása felerősödik és célzottabb lesz, ha növény segítségével dinamizálják. A Cichorium Stanno cultum 0,1 % inkább degeneratív és krónikus folyamatokban javallott.

Messze nem az összes májbetegedést jellemeztük. A tipikus betegségek fenti leírása Ariadne fonalaként kell, hogy vezessen bennünket, lehetővé téve, hogy bármely esetben megoldást találjunk. A diagnosztikát gyakran megnehezíti a májbetegség renyhe lefolyása. A májgörcsöt kivéve, ami valójában az epehólyag megbetegedésének tünete, szinte nem beszélhetünk a máj fájdalmaról. Gyakran lehet azzal találkozni, hogy a máj súlyosan beteg, ami évek alatt fejlődött ki, de nincsen

semmilyen tünete, ami a beteg figyelmét felkeltette volna. Ezért különösen fontos, hogy ismerjük a szerv lelki tüneteit.

A máj és a temperamentum. A „máj-ember” egy olyan lény, akinél a víz-szervezet és az étertest dominál, és akkor átmehet limfatikus (nyirok-) vagy flegmatikus temperamentumba. Jólelkű és annyira komfortosan érzi magát a bőrében, mintha meleg kádban ülne. Jellemzője a tehetetlenség, ami a folyadékok velejárója, ugyanakkor képes spontán visszatérni egyensúlyi helyzetbe. Általában kissé vaskos, de ugyanakkor elasztikus, rugalmas benyomást tesz. Mozgása lassú, kimért, de nem nehézkes.

„Élet-félelem.” Azokban az esetekben, amikor a máj már nem képes a lélek eszközünek szerepét helyesen betölteni, ezek a jellemzők erősödhetnek és változhatnak. A jólelkűség az elme gyengeségébe transzformálódik, a lassúság depresszióba. Az a rögeszme kezd legyőzni, hogy elveszíti a vagyonát, elkezd félni az élettől, és a megrázkódtatásoktól, amit a sors hozhat neki. A máj – az „élet” szerve – a diszfunkcionalitása miatt kelti az élettől való félelmet, ami megnyilvánulhat pl. abban, hogy attól fél, hogy pénz nélkül marad, vagy a közelállókkal történik valami. Minden, amit a jövő hozhat, nyugtalanság tárgyává válik. A beteg hajlamos csökönnyössé válni, semmiségekért veszekedni. A legtipikusabb zavar kétségtelenül a depresszió. Azok a betegek, akiknek ilyen zavarai vannak, nem képesek a legalapvetőbb feladatok ellátására, mert megoldhatatlannak tűnnek számára.

Májpszichózis ... Végül ezek a betegek teljes akaratnélküliségbe és tettnélküliségbe süllyednek. A második fejezetben már megnéztük az akarat és az anyagcsere kapcsolatát. Ebben az esetben a máj válik ezeknek a zavaroknak az okává. Rudolf Steiner¹ az egyik előadásában az akarat energiáját összefüggésbe hozta az epe vékonybélben való felszívódásával. A túl intenzív felszívódás felizzít, cselekvésre sarkall, a lassú, ellenkezőleg, közönnyössé, érzéketlenné tesz bennünket. Így pl. sárgaságban, amikor az epe a vérbe jut, és felszívódás nincsen, leküzdhetetlen fáradtságot érzünk. Azokban az esetekben, amikor a felszívódás túl intenzív, a tettvágy mániába nőhet át. Ezek az állapotok váltakoznak mániás depresszió esetén.

A flegmatikus emberek ugyan jobban hajlamosak ezekre a rendellenességekre, de nem csak kizárólag ők. A modern táplálkozás, amely krónikus máj-elégtelenséghez vezet, emberek sokaságánál a depresszió oka, temperamentumtól függetlenül.

... és gyógyítása. Az összes, fent felsorolt esetben mindenekelőtt a máj terápiáját kezdjük el, és különösképpen ezt a szert használjuk depresszió esetén: Taraxacum Stanno cultum D1 /Hepar bovis D4, mániás állapotban: Cichorium Stanno cultum D1/Hepar bovis D4.

Ha lehetséges, azt tanácsolnám, hogy a Hepar bovis-t helyettesítsük Hepar delphini-vel. A delfinek bőrének rendkívüli érzékenysége arra utal, hogy a májuk különös felépítésű, mivel polaritás van a máj és a bőr között.

Az epeváladék működésének stimulálásához vasra kell gondolni: Chelidonium Ferro cultum 0,1% (D1), bőr alatti injekcióban, cseppekben, vagy Ferrum met. 0,4% ung. kenőcs formában. Az injekciót vagy a kenőcsöt az epehólyag környékén kell alkalmazni.

¹ Steiner R.: Das wirken des Geistes in der Natur (II Vortr.)

12. fejezet

A VESE

Részleges egyensúly. A fiziológia részleteiben tanulmányozta a vese kiválasztó tevékenységét. Precíz tájékoztatást ad a keringő vér mennyiségéről, a vér oxigéntartalmának viszonyáról a vese artériáiban és vénáiban, arról az energiáról, ami a kiválasztáshoz felhasználódik az ozmotikus nyomás kiegyenlítésére, és a véráram által elszállított kalória-mennyiségről. Ha energetikailag mérleget vonunk ezekről a folyamatokról, akkor azt tapasztaljuk, hogy az energia egy része eltűnik. A vese energia-mérlege negatív. Azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a vesékben a kiválasztás folyamata mellett még valamiféle más folyamatok is zajlanak.

Asztrális szerv. Rudolf Steiner 1920-ban elsőként hívta fel a figyelmet a vesék második feladatára, ami nem kevésbé fontos, mint a kiválasztás, nevezetesen, hogy a vesék az emésztőtraktusból felszívódó tápanyagokat transzformálják és asztrál-erőkkel telítik meg, hasonlóan ahhoz, ahogy a máj étererőkkel telíti ezeket a szubsztanciákat.¹ Általában, ha valamelyik szervnek külső funkciója van, akkor ennek ellensúlyozására bizonyos belső feladatot is betölt. A vesék esetében ez a belső funkció a tápanyagok „asztralizálása”, azaz „érzékelésre képes szubsztanciába” történő átalakítása. Ezenkívül szoros kapcsolatot találunk a vesék, az asztráltest és a levegő vagy gáz-elem között, amely az asztráltest fizikai hordozója az emberi szervezetben.

Ahogy láttuk, a kiválasztási funkciók az asztráltest hatása alatt állnak. Másik oldalról, a nagy oxigén-szükséglet, a vesék „oxigén-hiányra” való érzékenysége, és az, hogy nem képes a regenerációra, leginkább az idegszövetekkel rokonítja, vagy még inkább az idegrendszerrel, ami az asztráltest eszköze. Ez a hasonlóság már az embriónál is fennáll, amikor a veserendszer első csirái megjelennek. Az asztráltest félelemmel való gerjesztése a vesékre hat, gyakori vizelést okozva. Etimológiailag is össze lehet hasonlítani a „neuron”, ideg szót a „nephros”, vese szóval. Végül, az állatgyógyászatban érdekes adatok arról tanúskodnak, hogy a ló, amelyik kimagaslóan fejlett idegrendszerrel rendelkezik, és az egyik legokosabb állat, különösen hajlamos vesebetegségekre és kólikára. Ha ugrás közben látjuk, ahogy a szél borzolja a sörényét, igen jól megértjük a ló és a levegő-elem kapcsolatát. Azt is megjegyezzük, hogy a vesekiválasztás függ a légnyomástól. És végül, a vesebetegségeknél gyakran előforduló puffadás még egy ok, ami miatt a vesére mint „levegő-szervre” („légzőszervre”) kell tekintenünk.

Artériás szerv. A vese szintjén a levegő-elem csak kombinált (kapcsolt) formában jelenik meg. A vese elsősorban artériás szerv. Vénájában a vér kevés szén-dioxidot tartalmaz, és megőrzi az élő artériás vér élénk-piros színét, ellentétben azzal, amit a májnál tapasztalunk, amely, ahogy emlékszünk, alapjában vénás szerv.

Az oxigén vérrel való kapcsolata jól mutatja, hogy ezen a szinten az asztráltest, melynek hordozója az oxigén, a vesében a folyékony elemmel egységben hat az étertesten keresztül, lehetővé téve az asszimilációs folyamatokat (ld. 4. fejezet). A kiválasztó funkció, ellenkezőleg, az asztráltest közvetlen részvételét feltételezi, az idegi-érzékszervi területről irányuló dinamikus részvételt.

A fehérjék „emberiesítése” (humanizálása). Amikor a felépítő folyamatokhoz fordulunk, akkor elsősorban proteinekkal (aminosav) találkozunk. Habár fehérjék a növényvilágban is léteznek, mégis inkább állati szubsztanciát képviselnek, azaz olyat, ami képes az asztráltest lenyomatait fogadni, és ami gondoskodik az érzésről és a mozgékonyaságról. Az emésztőtraktusban való áthaladás során az élelmiszerek teljesen elveszítik az emberi szervezettől idegen éteri és asztrál-erőket, és a bélfal szöveteitől kezdve, újból asztralitással kezdenek telítődni, és csak a vesékben válik teljessé a szubsztanciák humanizálása. A vizeletkiválasztás végső soron ezzel a strukturáló, felépítő folyamattal poláris, és csak az választódik ki, amit az asztráltest és az Én nem tud

¹ Rudolf Steiner Szellemtudomány és orvoslás GA312// Steiner R. Geistwissenschaft und Medizin, Dornach, 1990.

felhasználni az emberi fehérje szintézise folyamán.

Vese-sugárzás. Ennek az asszimilációs folyamatnak Steiner a „vese-sugárzás” nevet adta, mivel nemcsak a vesében lokalizálódik, a vese csak a kiindulópont, ahonnan az egész szervezetbe szétterjed, s olyan megnyilvánulásai vannak, melyeket később röviden megvitatunk. Összegezve, mondhatjuk, hogy a „vese-sugárzás” az asztráltest közvetett hatásának az eredménye, ami az étertesten keresztül az asszimilációs folyamatokat indukálja, míg a kiválasztás az asztráltest közvetlen hatásának az eredménye, az idegi-érzékszervi tevékenység folyamataihoz hasonlóan. A későbbiekben látni fogjuk, mi történik, ha a „vese-sugárzás” túl erős, vagy fordítva, túl gyenge.

A vese-sugárzás elégtelensége... A gyenge vese-sugárzás eredménye az albuminok feldolgozásának elégtelensége, ami gyakran megfigyelhető a leptoszom alkatú betegeknél. Az elégtelenül asztralizált albuminok idegen testként viselkednek, s mint ilyeneket a vese kidobja. Az ilyen betegeknél az asztráltest nemcsak az alsó, hanem a felső pólusnál is gyenge. Általában ezek nem kellőképpen inkarnálódott emberek, akiknél a felső pólus (az asztráltest és az Én) vonakodik megragadni az alsót, a fizikai-éterit. Ennek következménye, mint tudjuk, az albuminok emésztőtraktusban való feldolgozásának elégtelensége, s így olyan fehérjék jutnak a vérbe, amik megőrizték a nem-emberi karakterüket, és a vese által kiválasztódnak. Ez a két tényező: az elégtelen asztralizáció a vesében, és az elégtelen lebontás az emésztő traktusban, ilyen vagy olyan mértékben összeadódnak az albuminuriával [albumin -fehérje- kiválasztása a vizeletben]. Ezeket az okokat találjuk a fáradtság-albuminuriában, az ortosztikus albuminuriában, a lipoid nephrosis, stb. betegségeknél is. Az olyan tünetek is, mint a hypotónia, a légzési ritmus l assulása, szénhidrát-emésztési zavarok, amit bőfűgés és szellentés kísér, nagyon jellemzőek a túl gyenge „vese-sugárzási” állapotra.

...és gyógyítása. Mindezek a tünetek vasért „kiabálnak”. A vas a megtestesülés fémje, amely arra készíti a felső pólust, hogy jobban birtokolja az alsót. Ferrum sidereum D10 / Pancreas D6 aa formában alkalmazzuk, triturációban, cseppekben (napi 3x) vagy injekcióban (bőr alá 1 ml heti 2x- vagy akár minden nap). Az arzén használata is megfontolandó, Levico D3 formában.

Kiválasztási rendellenességek... A kiválasztási zavarok az oliguria (kiválasztott vizelet mennyisége < 500 ml/24 óra), az anuria (kiválasztott vizelet mennyisége < 100 ml/24 óra), és a sóvisszatartás, mindez az asztráltestnek az idegi-érzékszervi pólusából való elégtelen működésének a jele. Ezek gyakran egy gyulladáshoz vezető akut nephritist (vesegyulladás) követnek, amely az anyagcsere-pólus túlsúlyának a kifejeződése.

... és gyógyításuk. Ebben az esetben a két folyamat közötti harmóniát kell a vesék szintjén helyreállítani. Mezei zsurlót (*Equisetum arvense*) használunk. Ebben a növényben, amelyik szilíciumban és kénben gazdag, s gyakorlatilag se gyökere, se virágja nincsen, így a gyökér „sófolyamata” és a virág „kénfolyamata” átszövik egymást a szárban, ami tulajdonképpen az egész növény. A szárnak „levegő-szerkezete” van, ami az ember „levegő-szervére” orientál bennünket, mint amilyen a vese. A zsurló a vese számára modellként szolgál, harmonizáló tényezőként az anyagcsere-erők („kén”) és az idegi-érzékszervi („só”) erők között. A zsurlót vesebetegségek esetén a tünetektől függetlenül használjuk. *Equisetum D6*-ot írunk fel (régóta fennálló betegségnél *D15*-öt) per os vagy bőr alatti injekció formájában. Anuria esetén meleg mezei zsurló-főzetes borogatást helyezünk a vesék területére (ebben az esetben köpölyözhetünk is). Idült esetekben írhatunk fel *Carbo vegetabilis D15*-öt vagy *Carbo Equiseti D15*-öt, *Pancreas D6*-tal együtt, injekcióban vagy cseppekben (ld. még II. kötet 28. fejezet)

A túlzott vese-sugárzás. Amikor a vese-sugárzás túl intenzívvé válik, a fehérje-feldolgozás hipertrófiás (megvastagodásos) jellegűvé válik, és nem tudja kiegyensúlyozni a felső pólusból eredő formaképző folyamat. Ekkor olyan szituációban találjuk magunkat, mint a hisztériánál (4. fejezet). De más is történik: az asztráltest, az anyagcsere-pólusnál történő túl intenzív hatása következményeképpen elveszíti a képességét, hogy harmonikusan hasson a fizikai testre az

étertesten keresztül. Az asztráltest meg akar szabadulni az étertest közvetítésétől, és kiszorítja azt. Ez görcsökhöz, izomrángásokhoz, magas vérnyomáshoz vezet, bűzös fehérje-képződményhez, székrekedéshez, puffadáshoz. Ezek a sympathicotonia tünetei. A piknik típusú (kerek, kövér, nehéz) emberek, akik alapján erős asztráltesttel rendelkeznek, a leginkább hajlamosak erre a zavarra. A vesék ilyenfajta betegsége arteriális jellegű lesz, tehát glomerulonefritiszre (nem gennyes vesegyulladás) lesz hajlamos.

A só kérdése. A vese-kórtannal szoros kapcsolatban áll a só kérdése, és a só szerepe a szervezetben. A növények kis mennyiségben, vagy egyáltalán nem tartalmaznak sót (NaCl), viszont káliumban gazdagok. Ez utóbbi csakúgy, mint az alkáli fémek, a növekedési, azaz étererők aktivitásáról tanúskodnak. A nátrium-klorid, ellenkezőleg, a „lelkes” lényekre jellemző, másképp mondva, az asztráltest hordozóira. Az ember és az állat nem tud só nélkül megélni. A szervezet sótartalma szinte mindig stabil, és nem függ a külső feltételektől és a táplálék jellegétől. A nátrium-kloridot az asztráltesttel kell kapcsolatba hozni. Só nélkül nem tudna az étertestre és annak hordozójára, a víz-szervezetre hatni. A só, megnyitva az utat az asztrálnak, felébreszti a tudatot. Ha az asztrál felett az étertest és az ő víz-szervezete kezd el uralkodni, akkor a tudat fokozatosan elhalványul. Így a gyermekek, akiket tehéntejjel etetnek, aminek a sótartalma magasabb a női tejnél, ingerlékenyebbek azoknál, mint akiket emberi tejjel tápláltak (ld. 7. fejezet). A só-vágy általában azt mutatja, hogy a „felső pólus” erős fölényben van az „alsóval” szemben. A sófogyasztás csökkentése fékezi az asztráltest túl intenzív működését. Következésképpen, az asztráltest elégtelen működésénél a sómentes diéta nem célravezető. A fejtegetéssel kapcsolatban nyilvánvalóvá válik, hogy a vese megbetegedéseinél szükséges a világos megértés, az extrém figyelem és a különféle folyamatok elhatárolása.

Ödémák. Az ödémák gyakran sóvisszatartással kapcsolatosak, azaz néha a vesék elveszítik vagy csökkentik az étkezési só kiválasztási képességüket, s ekkor a „víz-szervezet”, idegen szerepet magára véve, megkísérel megszabadulni a sótól elárasztással és ülepítéssel. Ugyanakkor nem minden ödémának ez az oka. Gyakran a „víz-szervezet” egyfajta lustasága okozza, s ennek köszönhető a folyadék pangása.

A túlzott vese-sugárzás gyógyítása. Ha a vese-sugárzás túl erős, a gyógyítás az asztráltest tevékenységének csökkentésére irányul, s tevékenységének az egyik pólusból a másikba való áthelyezésére. Ennek kapcsán beszéltünk már a Nicotiana szerepéről (ld. 10. fejezet). A Carbo vegetabilis hasonló esetekben egy másik orvosság. Ha elszenesítjük a növényt, akkor minden élő távozik belőle, a szénben csak az élet hordozója marad. A szén égési és abszorpciós képessége a levegővel való kapcsolatára utal. A Carbo a légzési folyamatot demonstrálva, segít az asztráltestnek a szervezetben magára venni a légzési folyamatokat, pl. puffadás gyógyításakor. Vesebetegségnél túlnyomórészt Carbo D15-öt használunk. Azt is megjegyezzük, hogy a Carbo D30 injekció formájában általában segít feltartóztatni a vese eredetű asztma-rohamokat. Ha nem a homeopátiában általánosan használt bükkfa-szenet, hanem Carbo Equiseti-t, azaz a zsurló szenét használjuk, akkor a szén hatását főleg a vesére irányítjuk.

A túl intenzív vese-sugárzás legfőbb orvossága az orvosi kamilla gyökere, melyet Rudolf Steiner javasolt. Ennek a növénynek a gyökere a só-pólust képviseli, így az ember idegi-érzékszervi rendszerével áll kapcsolatban, amire rendkívül erős strukturáló hatást gyakorol. (A virág, ellenkezőleg, főleg az anyagcsere-pólusra hat). Másik oldalról az orvosi kamilla gyökere alkáli sókban gazdag, amelyik a víz-szervezetre irányítja tevékenységét. Következésképpen mondhatjuk, hogy ennek a növénynek a gyökere képes strukturálni a víz-szervezetet. Ily módon, minden olyan esetben alkalmazzuk, amikor az asztráltest étertestre gyakorolt hatását kell harmonizálni. Egy olyan gyógyszerrel van szó, aminek rendkívül széleskörű hatása van. A Chamomilla radix-ot D6, D15 vagy D30 formában alkalmazzuk, attól függően, hogy a tünetek mely helyen dominálnak. Emlékeznünk kell, hogy az alacsony hígítás az anyagcsere-pólusnak felel meg. Idézzük vissza, hogy az orvosi kamilla gyökere lenyugtatja az izgatott beteget. Láttuk, hogy gyermekek

álmatlanságánál D4 hígításban használható.

Krónikus nefritisz... Az asztráltest túl intenzív idegi-érzéki tevékenysége a vesék területén olyan betegségek okává válhat, mint a krónikus nefritisz és a nefroszklerózis. Ezek a folyamatok gyakran más folyamatokkal párhuzamosan zajlanak, és hosszú évek alatt fejlődhetnek ki. A vese, a májjal ellentétben, nem képes regenerálódni, és ez kedvezőtlen prognózist nyújt e betegségekben.

...és gyógyítása. Ebben az esetben a terápiának az ellenkező dinamika erősítésére kell irányulni, éspedig az asszimilációs folyamatok stimulálására. Ebből a célból rezet használunk. Lehet az oxidját használni: Cuprit D4, és a réz vegetabilizált formáját is: Melissa Cupro culta D2-D3. Görcsös állapotokban Chamomilla Cupro culta D2-D3-at alkalmazunk. Mindkét preparátumot lehet bőralatti injekció és per os formában is használni. Egyszerű és hatásos módszer, ha a vesék környékére kenőcs formában visszük fel, az arcus costovertebralis területén. Felírhatunk magában Cuprum 0,4% ungt vagy Nicotiana-val együtt: Cuprum 0,4% / Nicotiana D6 aa ungt. Természetesen nem feledkezünk meg az Equisetum-ról, melynek a „kén-princípiumát” erősíthetjük, ha Equisetum cum Sulfure tostum D4 trit vagy D10 Dil formában írjuk fel.

Mellékvese. A vese-patológiát általában elkülönítik a mellékvese-patológiától. A valóságban, ha emlékszünk mindarra, amit a vese kapcsán elmondtunk, sok hasonlóságot fedezünk fel a mellékvese betegségeinél. A mellékvese-elégtelenség miatti alacsony vérnyomásról és aszténiáról (gyengeség) a túl gyenge vese-sugárzásra asszociálunk. S ellenkezőleg, a túlzott vese-sugárzás a vérnyomás emelkedését és a cirkuláció zavarait idézi elő, ami a mellékvese túlműködésénél is megfigyelhető. Minden felsorolt tünet végső soron az asztráltest szabálytalan tevékenységének a kifejeződése, és a mellékvese betegségeinél a vese-betegségeknél használt terápiához hasonlót fogunk alkalmazni.

Fertőző folyamatok... Szükséges, hogy pár szót ejtsünk a húgyrendszer fertőző betegségeinek gyógyításáról, habár ezek nem egészen a vese-kórtanhoz tartoznak.

... és gyógyításuk. Paraneftisz esetén Erysidoron 1 és 2-t használunk (Apis D3 / Belladonna D3 és Carbo betulae 5% / Sulfur D2), váltakozva a №1 és №2-t, mint általában sok súlyos betegségnél (ld. 6. fejezet). Echinacea D3 és Argentum D20-at is alkalmazunk injekció (vagy csepp) formában.

A pyelitis (vesemedence-gyulladás) és a cystitis (hólyaggyulladás) okozója szinte mindig meghülés, és mindenekelőtt borogatást kell készíteni, meleg cickafark-főzettel. Még jobb, ha ugyanezzel a főzettel ülőfürdőt alkalmazunk. Emellett még egy sor készítményt alkalmazunk: Cantharis D4, Vesica urinaria D6 vagy Ren D6 állati preparátum, Equisetum D3, Achillea D3 vagy a Cantharis D10/Equisetum D6 preparátum cseppekben vagy injekcióban. Annak a szükségessége, hogy Weleda terméket használjunk, és ne egy egyszerű homeopátiás cég készítményeit, azzal kapcsolatos, hogy a homeopatizált gyógyszerek hatékonyságában meghatározó szerepet játszik magának az előállításnak a módja. A preparátumok közül az utóbbit 7-10 cseppenként alkalmazzuk napi 3-6-szor, per os, vagy injekcióban a gyomor közelében heti 2-3-szor. Rendszeresen kell használni, legalább 10 napon keresztül. Az alkalmi használat semmilyen eredményt sem ad. Elegendőnek bizonyulhat a Cantharis D3 injekciókban, ha már a cystitis gyógyításának kezdetétől alkalmazzuk. Gondolnunk kell az Argentum nitricum D20-ra is.

Vesekő betegség... A fertőző betegségek ellentétes folyamata a vese lithiasis, melynek során a felső pólusból irányuló mineralizációs folyamatok azokig a szervekig eljutnak, ahol nem kívánatosak. A kövek összetételének nincs jelentősége, a szervezet olyan anyagot használ, ami az adott pillanatban éppen rendelkezésére áll (urátok, foszfátok, oxalátok, karbonátok). Itt az a hely a fontos, ahol a szervetlen mineralizáció végbemegy. Gyakran megfigyelhető ez a betegség kisgyermeknél D-vitamin túladagolása következtében, és akár végzetes is lehet. Érdekes megjegyeznünk, hogy a veseköves betegek egy típushoz tartoznak. Ez annyira gyakran fordul elő, hogy sokszor első látásra fel lehet ismerni a páciensen erre a betegségre való hajlamot.

... és a gyógyítása. Ennek a betegségnek Steiner által javasolt gyógyszere a Renodoron, ami

szilíciumból és folyami rák testének mészkőképződményeiből áll (Lapides cancrorum D15 / Silicea D15 aa). A szilícium kolloid formában a szerves világhoz közelít, és a víz-szervezetre gyakorol hatást. A Lapides cancrorum meszes képződmény, ami a rák gyomor-területén képződik a vedlés folyamán. A rák ezeket a „köveket” az új páncéljának a gyors mineralizációjához használja. Éppen ezért használhatjuk gyógyszerként a lithiasis terápiájánál (mivel a „rák-kövek” képződésének és feloldódásának– felhasználásának- a folyamata a vesék számára az ásványhoz való helyes viszonyt mutatja). A Renodoront használva a veseköves betegeknel sosem folyamodtam sebészeti beavatkozásra. Akut görcs esetén először is 3 orvosi köpölyt kell feltenni vagy az ágyéki területre, vagy a húgyvezetéknek megfelelő területen, attól függően, hol jelentkezik a fájdalom. Gyakran ez az egyszerű tevékenység már negyedóra elteltével megkönnyíti a krízist. Nagyon forró borogatást is lehet használni. Néha Belladonna D3/Oxalis D3 aa injekciót kell adni a legfájóbb pontokba, a bőr alá. Ezek az intézkedések szinte mindig helyettesítik az ópiátok használatát. Ha kételkedünk abban, hogy mi okozza a fájdalmat, vesegörcs vagy lumbágó, arra kell emlékeznünk, hogy lumbágónál a beteg a mozdulatlanságban keres javulást, vesegörcsnél pedig a mozgásban.

A vese és az érzelmi élet. Az asszimiláció és a kiválasztás, ez a két folyamat, ami a vesékben zajlik, egy sajátos ritmust, lélegzést képez. A vese tevékenységének ez a két oldala a lélek alapelemeinek, a szimpátiának és az antipátiának a tükröződése, metamorfózisa. A léleknek és a testnek ezzel a kapcsolatával a tüdőbetegségeknél már találkoztunk (10. fejezet). A belégzést és kilégzést akkor a szimpátiával és az antipátiával állítottuk párhuzamba. Ott ez a kapcsolat nyilvánvalóbb számunkra, mivel könnyebben észrevehető. A vese-tevékenységnél, mely mélyebben, organikusabban zajlik, a testi-lelki lélegzést ma még nem vagyunk képesek tudatosítani. Más szavakkal, a vesék az érzelmi élet mély megnyilvánulásaival kapcsolatosak, melyek a lélek számára tudatalattiak. Ilyen módon, a vesebetegek félelmeit szomatikus alapúnak, vagy „szervi félelemnek” kell értenünk. Az ilyen betegek pl. rejtett betegségektől félnek, mintha lenne nekik, de nincsen. A rákfóbia oka az ilyen típusú embereknel lehet vese-probléma eredetű. A szimpátia és az antipátia, mint tisztán lelki gesztusok, kívülre irányulnak. A testi pólusuk, mint a finom-anyagiak elfogadása és nem-elfogadása mélyen, a vesék szintjén, a lelkünk alapállapotára reagál, melyet hangulatunknak hívunk, reagál.

Vese-temperamentum. A vese levegőszerv, s ezért a vesebeteg állapotában mindig a levegő-elem labilitása érzékelhető. Az ilyen páciens érzelmileg ingatag és változékony, instabil, és sokszor meggondolatlan. Mint szélkakas a szélben, hajlamos a forgásra. Könnyen belső ellentmondásba kerül, nem képes döntést hozni, és ha ez az állapot elmélyül és sokáig tart, akkor skizoid állapot, sőt skizofrénia fejlődhet ki. Ugyanakkor ennek a mozgékonságnak nemcsak hátránya van. A gondolkodásban az agy élénkségét teszi lehetővé, a melankolikusok merev gondolkodásával ellentétben. Ugyanakkor az ilyen intellektus hűvös, közömbös marad, és ha benne valami „felgyullad”, akkor az gyakran csak pillanatnyi vaku, tűzijáték, ami megint csak teljes ellentétben áll a melankolikusok „fixa ideájával”. A szangvinikus, másként idegi temperamentumú testileg magas, kecses felépítésű, arca lefele irányuló háromszög formájú. Időnként tényleg légiesség benyomását kelti, és akkor a járása táncre emlékeztet. De a gyors fáradékonyság hamar apátiába viszi. Az ilyen páciens úgy látjuk, hogy könnyen halad az életben, úgy mondjuk, hogy „a széljárásnak megfelelően”, mégis, hirtelen mintha határozatlanságba és erőtlenségbe zuhana, s akkor hetekig tud otthon ülni, a fotelban.

Skizofrénia. A vese „felületes” sérülései, melyek nem annyira a testi, mint inkább a lelki funkciókat érintik, ha hosszú ideig állnak fenn, komoly lelki zavarok forrásává válhatnak. S akkor az idegi (szangvinikus) temperamentumú emberek aránylag veszélytelen skizoid hajlama egyszerűen skizofrénia fordulatát. Az asszimilációs zavar a vesékben (fizikai síkon) a lelki megemésztés képtelenségébe fordul át, nem elfogadva némely eseményt. És ilyen esetben nem a fehérjék, hanem a lelki események és állapotok válnak a lélek számára idegen elemmé. Mellesleg, az ilyen betegeknel nem ritka a Dysproteinemia. Így az Én a lélek központját nem irányítja többé, és

minden ezek körül a „lelki paraziták”, a lélek által meg nem emésztett események körül kezd forogni, az elején nagyon logikusan. Egy olyan betegség áll előttünk, amelyben az emberben az Én helyett az asztrálest uralkodik, s így nem lesz képes a lelki tartalmakat irányítani. Az ilyen betegek szinte mindig nagyon okosak, intellektuálisak, logikus következtetések vannak, de egy „fő” idea körül forognak, amelyiknek a valósághoz már nincsen köze (idővel az idea változhat). Az anamnéziséjük gyakran korai intellektuális fejlődésről tanúskodik, ami idő előtti fizikai és morális öregedéssel jár. Lesz még lehetőségünk erről beszélni, a ráknak szentelt fejezetben.

A vese-pszichózis gyógyítása. Az ilyen betegeknek mindenképp rezet, az asszimiláció fémjét írjuk elő, Melissa Cupro culta D2 / Renine D3 aa , bőr alatti injekció formájában az arcus costovertebralis területén, vagy cseppekben. Görcsök, izomrángások, magas vérnyomás esetén a fenti preparátumot másikkal helyettesítjük: Chamomilla Cupro culta D2 / Ren D3 aa. Mint a többi vesebetegségnél, gondoljunk az Equisetum-ra és a Carbo-ra. Felírhatunk pl. Carbo D30 / Equisetum D20-at (egy fecskendőben összekeverve) bőr alatti injekció formájában, és Carbo equiseti D15-öt. A Cuprum 0,4% / Nicotiana D6 kenőcs rendszeres használata nagyon hatásos lehet. Végül az ilyen betegeknek törekedhetünk „nehézséget” adni ólommal, szintén kenőcs formában (Plumbum 0,4% ungt), amit a lép területére kell felvinni. Ha a réz hatását az idegrendszerre szeretnénk irányítani, akkor a réz természetes szilikátját használhatjuk, a dioptáz-t (Cuprum silicicum nat.), általában magas potenciálban Nem szabad elfelejteni, hogy az ilyen betegnek általában sosem elég a meleg. Ezért gondoskodni kell róla, hogy melegen öltözködjének, és szükség esetén Apis-t kell alkalmazni.

13. fejezet

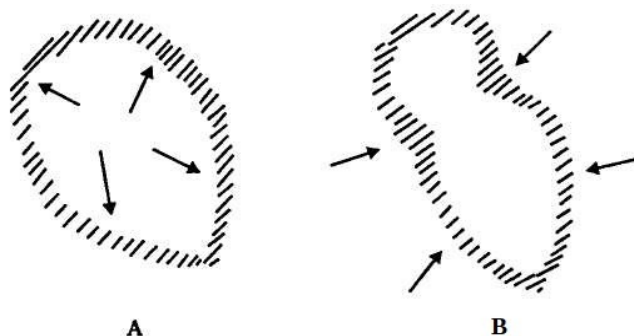
A SZÍV

A szív nemcsak a ritmikus rendszernek, hanem az egész emberi lénynek is a központja. Nem szabad izoláltan vizsgálnunk, mivel az egész vérkeringési rendszerrel egy egységet alkot, beleértve az összes artériát, vénát, kapillárisokat és magát a vért is.

A szív szerepe a vérkeringésben. Korábban már láttuk (ld. 2. fejezet), hogy a szívet nem szabad szivattyúhoz hasonlítani. Ez a hamis elképzelés annyira bennünk gyökerezik a gyerekkortól kezdve, hogy nehéz elképzelni, hogy nem a szív hozza a vért mozgásba, hanem ellenkezőleg, éppen a vér készlet munkára a szívet. De ezt nemcsak Manteuffel tapasztalatai erősítik meg, melyekről már beszéltünk, hanem Starling kísérletei is. Ez utóbbiakban abból állnak, hogy a szív-tüdő-körhöz egy kanülhálózatot kapcsolnak, a vérkeringés nagy hálózatát modellezve. Ahogy a vér mozgásba jön a rendszerben és eléri a szívet, a szív elkezd összehúzódni. Ráadásul néhány órá, sőt néhány napos szünet után is ez történik. Ily módon teljesen nyilvánvaló a vér irányító szerepe.

A vér és az idegek. A vér, a saját melegének, mozgékonyságának, az anyagcsere-folyamatokban betöltött szerepének, és a kifejezett regenerációs képességének (a vörös vérséjt mindössze egy hónapig él) köszönhetően, a vér az anyagcsere-pólushoz tartozik, és poláris az idegi-érzékszervi rendszerrel. A szív ennek a két pólusnak a találkozási helye, s az egyensúlyozza, harmonizálja a pólusokat. Starling kísérlete lehetővé teszi, hogy valami mást is meglássunk: amikor a szív felé irányul a véráram, akkor a szív az első fázisban az összehúzódás amplitúdójának növelésével reagál (azaz a kipumpált vér mennyisége, a pulzustérfogat növekszik), a második fázisban pedig a szívritmus gyorsításával. Ennek a két reakciónak köszönhetően a percenkénti mennyiség, a perctérfogat növekszik. A szívben a vérterhelés változását nem észleljük, de a szívritmus növekedését csodálatos módon tudjuk észlelni, fontos megértenünk, hogy ez utóbbi a vénás áram növekedésének, azaz az anyagcsereben történő valamilyen változás következménye

Diasztolé és szisztolé. A vénás ér belépése a szívben a diasztolét okozza. Ez után a centrifugális folyamat, a dilatáció (kitágulás) után az idegi-érzékszervi centripetális rövidülés (szisztolé) következik. A diasztolében a szív az anyagcsere-erőnek rendelődik alá: kikerekedik, elveszítve a formáját, s a szisztolében fordítva, az idegi-érzékszervi erők összenyomják, visszaadva a kiindulási formáját. Ilyen módon a diasztolé és a szisztolé a két poláris folyamat kifejeződése (ld. 4. ábra). Ez a két folyamat általában ritmikusan váltja egymást. De a különböző típusú embereknél a diasztolé vagy a szisztolé túlsúlya még a szív fizikai formájában is kifejeződik: a piknik-típusúaknál, akiknél az anyagcsere-pólus dominál, a szív kerekesebb formájú, az idegi-érzékszervi típusnál, a leptoszom alkatúnál pedig nyújtott.

4. ábra A – diasztolé; B – szisztolé

A szívritmus változásai. Míg az áramlás növekedése és a ritmus gyorsulása az anyagcsere-folyamatok intenzívebbé válását fejezik ki, ami evés után vagy lázas állapotban jól látszik, addig a lassulása, ellenkezőleg, az idegi-érzékszervi folyamatok dominanciáját fejezi ki. Ez megfigyelhető a bolygóideg ingerlésekor, a parakardiális reflexnél, a meningitis (agyhártyagyulladás), encephalitis (agyvelőgyulladás) és egy sor más betegség esetén, melyeket az anyagcsere csökkenése kíséri. A szívritmus lassulását konstatáljuk akut fájdalom esetén is, ami, mint tudjuk, a tudati folyamatok túlsúlyát feltételezi. S ellenkezőleg, az idegi-érzékszervi pólus aktivitásának csökkenése a szívritmus gyorsulásához vezet, ezt figyelhetjük meg bulbáris bénulásnál, némelyik polyneuritis esetén, mérgezések soránál, pl. belladonna-mérgezéskor.

A szívritmus-változások az emberi élet során ugyanezt a tendenciát fejezik ki: a gyermeknél az intenzív anyagcserével a pulzusszám magas, míg az idősnél alacsony.

Pulzus és lélegzés. A szív általában percenként 72-szer húzódik össze. Ha a lélegzés gyakorisága percenként 18, akkor egy lélegzési ciklusra 4 szívritmus esik. Ez a 4/1-es viszonyszám a piknikus típusú embereknél 5/1-re növekszik, míg a leptosom típusúaknál 3,5/1-re csökken. Ezt a tesztet mindig el kell végezni a betegnél, mivel ennek a viszonyszámoknak a változása arról tanúskodik, hogy a szív megpróbálja helyreállítani a pólusok közötti elvesztett egyensúlyt, és rámutat azokra a nehézségekre, melyekkel a szív találkozik ennek a feladnak a végrehajtása közben. Bármilyen eltérés ettől fel vagy le, korai és nagyon pontos tünet, melyet nem szabad szem elől veszítenünk.

A szívbetegségek eredete. Ilyen módon, a szív a szervezet fő poláris erőinek a találkozóhelye, ahol ezek a polaritások kompenzálódnak és kiegyensúlyozódnak. Maga a ritmikus rendszer nem tud megbetegedni, hiszen lényege a harmónia, következésképpen, az egészség. Ellenkezőleg, a fő fizikai szerve, a szív, akkor romolhat el, ha a kompenzációhoz szükséges erőfeszítések meghaladják a lehetőségeit, különösen, ha folyamatosan szükség van ezekre az erőfeszítésekre. Ezáltal a szív betegségei lényegében az egyik pólus dominanciáját fejezik ki. A szív betegségei másodlagosak, és gyakran hosszú évek alatt alakulnak ki, mivel a szív mindig helyre akarja állítani a harmóniát. A szív sérüléseinek a kutatása viszonylag kevés információt ad magukról a betegségi folyamatokról. A kórtörténet időbeni alakulását kell tanulmányozni, mély anamnézist használva. Az orvos a szívbetegségek megelőzéséhez és gyógyításához csak a szív sérüléséhez vezető betegségi folyamatok megértése útján juthat.

Az anyagcsere-pólus túlsúlyának betegségei. Az anyagcsere oldaláról való túlzott nyomás idővel gyulladós folyamatokat idéz elő, de ez nem magyarázza meg, hogy a gyulladás miért a szívben lokalizálódik. Nyilvánvaló, hogy ez a lokalizáció sohasem elsődleges. Gyakran akut ízületi reuma, skarlát, diftéria stb. következménye. Gyakran lappangó fertőzést lehet találni, pl. a fogakban, mint olyan anyagcsere-folyamat kifejeződését, ami nem a maga helyén mutatkozik, és amit a felső pólus formaképző ereje nem tud legyőzni.

Példa. Példaként egy olyan folyamat változatát vizsgáljuk meg részletesen, ami Ariadné fonalaként segít nekünk a külön vett kóros megnyilvánulások labirintusán keresztülhaladni. Képzeljünk el egy anyagcsere-pólus túlsúlyával rendelkező beteget. Mindig intenzív fehérjefeldolgozó folyamatok zajlanak nála, és a felső pólus csak nehézségekkel tudja strukturálni ezeket. Bármilyen belső konfliktusos helyzet esetén (akár lelki, akár testi eredetű) a felső pólus jobban megfeszül, a formaképző erők lefékeződnek, és a fel nem dolgozott fehérjék elkezdik túltelíteni a szervezetet, megőrizve az idegen test tulajdonságait. A szervezet gyulladós folyamattal reagál, pl. torokgyulladással, így próbálja meg megemésztetni ezeket a fehérjéket.

(Dr. Viktor von Weiczäcker számára a torokgyulladás mindig valamilyen megoldatlan konfliktusos helyzet eredménye. Következésképpen, a valódi gyógyítás az alábbiakra irányul: 1) magának a torokgyulladásnak a gyógyítására 2) a szervezet harmonizálására 3) a betegnek segíteni kell, hogy a konfliktusos helyzetből kijöjjön). Ha a szervezetnek sikerül megemésztenie ezeket a megmaradt gazdátlan, idegen fehérjéket, akkor minden a helyére kerül. De van olyan is, hogy ez az

emésztés nem teljes körű, s akkor a „kóros” fehérjék folytatják a létezésüket. Ezek a részlegesen strukturált fehérjék lerakódnak a szervezet „réseiben”. A szervezet, amelyik elfáradt a harmonizációs erőfeszítésektől, megfelelő helyé válik az ilyen fehérjék lerakódásához, ami fertőzések forrásává válhat, hiszen az ilyen nem teljesen humanizált fehérjék ínyenc lakomának bizonyulnak a baktériumok számára. Ily módon a szív fertőző gyulladással kapcsolatos folyamatok melegágyává válik, ami oda vezethet, hogy tönkremegy a szerv, elveszti normál formáját. Éppen ezzel találkozunk endokarditisz (szívbelhártya-gyulladás), miokarditisz (szívizomgyulladás) és perikarditisz (szívburokgyulladás) esetén. Ezeknek a betegségeknek az anatómiai és a funkcionális megnyilvánulásai jól ismertek.

A szív fertőző betegségeivel együtt kell megvizsgálnunk azokat a kóros folyamatokat, amik közvetlen kapcsolatban állnak a szív egyensúlyteremtő, harmonizációs folyamataival. Amikor az anyagcsere-pólus dominál, akkor a „lentől” irányuló intenzív véráram túl akarja terhelni a szívet, túltelíteni. A diasztolé bizonyos értelemben erősebbé válik a szisztolénél, amit a felső pólus strukturáló erők formálnak. Egy idő után a szív enged ennek az anyagcsere oldal felől jövő nyomásnak és kitágul. Ez a folyamat funkcionálisan egészen az aszisztoléig erősödhet, és ugyanúgy, mint a fertőző folyamatoknál, a szerv deformációjához vezet. Az ilyen állapot kifejlődése általában lassan, és megszakításokkal és alattomosan zajlik. Az anyagcsere-pólus túlsúlya az idegi-érzékszervi pólussal szemben a tudati folyamatokat gátolja, és ezért ezek a betegségek fájdalom nélkül zajlanak. Ezzel magyarázható az ilyen betegek hirtelen halála. Néha elegendő lett volna figyelmesen kikérdezni őket, hogy észrevegyünk kisebb légszomjat, vagy erős fáradékonyságot, aminek sem maga a beteg, sem az orvos nem tulajdonítottak különös jelentőséget.

Az anyagcsere-túlsúllyal kapcsolatos szívbetegségek gyógyítása. Bizonyára már világos, hogy az ilyen szívbetegségek gyógyítása elsősorban a megelőzés. Akut izületi gyulladással, skarlátnál és általában a fertőző betegségeknél az anyagcsere-pólust tehermentesíteni kell, más szavakkal a betegnek diétát kell elrendelni és ágy-nyugalmat. Ilyen körülményeket kell biztosítani pár napig és a láz csökkenése után is, természetesen a betegség lefolyásától függően. Ezeket az intézkedéseket gyermekeknél néha nehéz betartatni, de itt a teljes orvosi bölcsességet és tekintélyt latba kell vetni. Az állati fehérjéket (hús, tojás) és a sót törölni kell az étrendből a teljes gyógyulásig. A betegségből való kijövetelhez ideális táplálék az almakompót és a rizs. Mivel az izomtevékenység aktív anyagcsere-folyamat, nyilvánvaló az ágynyugalom. De az intenzív idegi-érzékszervi munkától is tartózkodni kell mindaddig, amíg újból tudja teljesíteni az általános feladatait, következésképpen nem ajánlott a tévénézés, a rádióhallgatás, sőt az olvasás sem. A kórházi elhelyezés, amely a beteget a megszokott környezetéből és a mindennapi gondjaiból „eltávolítja”, néha megmentő szerepet játszik. De csak minőségi betegellátás esetén, másképpen csak idegi megterhelés forrásává válik a kórház. Akut betegségeknél az elkülönítés szigorú előírás, de ha a betegség krónikus, akkor másokkal egy szobában lenni, különösen jószándékú páciensekkel, elősegítheti a gyógyulást. Az összes olyan fertőző betegségnél, ami a szívre veszélyt jelent, különösen a magas lázzal járóknál, megelőzési célból ezt a készítményt kell alkalmazni: Primula / Onopordon comp, (Németországban, Svájcban és egy sor másik országban az eredeti nevén ismert: „Cardiodoron”): felnőtteknek napi 3-5 x 7-10-15 cseppet, gyermekeknek 1-7 cseppet kell bevenni. Itt csak megjegyezzük, hogy ennek a készítménynek óriási terápiás előélete van, pontosan a szív szabályozó, kiegyenlítő tevékenységére hat, s ennek köszönhetően a gyógyászatunkban a leghatékabban használjuk.

A szív fertőző betegségeinél Apis D3 /Belladonna D3 (Erysidoron 1)-et használunk (felnőtteknek 5-7 cseppet, gyerekeknek 1-3 cseppet kell bevenni), felváltva ezzel a készítménnyel: Carbo Betulae 5% / Sulfur D2 (Erysidoron 2) (felnőtteknek 1-2 tableta, gyerekeknek 0,5-1 tableta). Nagyon fontos a váltás ritmusa: pl. Erysidoron 1, 3 óra múlva Erysidoron 2, az állapot súlyosságától függően akár óránként bevenni (ld. még 6. fejezet, a gyulladások gyógyításáról). Miokarditisz esetén gyűszűvirágot alkalmazunk (Digitalis e fol., Digestio D3 napi 3x5 cseppet). Perikarditisz esetén Bryonia D6 / Stannum D10 -et alkalmazunk (ld. még 11. fejezet, a máj gyógyításáról).

Szubakut endokarditisz esetén, vagy Osler-kórban könnyű növényi diétát alkalmazunk, nyers gyümölcsökből és zöldségekből, és intravénás injekciót: Argentum D30 és Echinacea D3 (1ml, napi egyszer, felváltva). Bőralatti injekciót is használunk: Aurum D10 (3 rész) / Stibium D8 (2 rész) és Lachesis D12 (vagy D15) (heti 2x, vagy akár naponta mindegyik készítményből, állapot alapján). Az összes anyagcsere-eredetű szívbetegségnél alapgyógyszerként használjuk a Primula /Onopordon comp. (Cardiodoron)-t, per os vagy injekcióban, Aurum-ot alacsony potelniálban (D10, szükség esetén D6). Írhatunk fel vegetabilizált fémeket: Hypericum Auro cultum D3, ami a kihagyhatatlan arany-terápiához tonizáló árnyalatot ad hozzá (Hypericum=orbáncfű). Amikor már szívhibák és dekompensációs állapot alakult ki, akkor galagonyát célszerű használni, külön, mint bázisszer, vagy a következő összeállítású kompozícióban: Adonis Vernalis I % / Convallaria majalis 5% / Crataegus oxyacanta 2% / Scilla maritima 2% aa. Ez a kompozíció a tengeri hagymának köszönhetően segít az ödémák elmulasztásában. A Convallaria majalis, májusi gyöngyvirág nevű növényt nézve, látható, hogy felépítésében fontos szerepet játszik a ritmikus kezdet. A gyöngyvirágot (angolul a völgyek liliomja) „muzikális” növénynek lehet nevezni, a virágai a szárán olyanok, mint a hangjegyek a kottavonalon, és gyakran kvintet képeznek (öt virágból), néha pedig oktávot (nyolc virágból). Érdekes, hogy ugyanezt a ritmikus rajzot fedezhetjük fel a növény gyökerén növekvő egymást követő csomóknál. Ha a gyöngyvirágot összehasonlítjuk egy másik, rá nagyon hasonló növényvel, a salamonpecséttel (Polygonatum Adans), amelyik általában ugyanott nő, mint a gyöngyvirág, akkor láthatjuk, hogy a növényi növekedés külső formái kiegészítő tudást adnak a gyógyászati lehetőségekről: ez a két növény valóban nagyon hasonló, mégis a gyöngyvirágnál a ritmikus elem jobban kifejeződik a virágok felépítésénél, míg a salamonpecsétnél a ritmikuság (azaz a harmonizálás) inkább a gyökérnél látszik. Más szavakkal, a salamonpecsétnél a gyógyító ritmikus princípium inkább a nehézségi erővel kapcsolatos, azaz a föld elemmel, s ráadásul a föld feletti része osztottabb, következőképpen telítettebb levegővel, levegősebb. Ha visszaemlékszünk, hogy az alapvető fehérjeképző szervünk, ami a föld elemmel áll kapcsolatban, a tüdő, akkor könnyebben megértjük, hogy ezt a növényt miért használjuk szívesen a tüdőbetegségek gyógyításánál. Míg a gyöngyvirág, amely a gyógyító ritmizáló princípiumát a virágokban hordja, melyek inkább az anyagcsere-folyamatokkal és a tűz elemmel kapcsolatosak, terápiásan a szívre hat, amelyben az anyagcsere-folyamatok túlzott befolyása a szövetek deformálódásához vezetett.

A pleorikus betegeknél sikeresen használjuk a Carduus ben. 10% / Paeonia off. 10% aa -t (napi 3x10 cseppet). Paeonia – bazsarózsa, vagy „pünkösdi rózsza” maga is kissé emlékeztet a beteg pleorikus arcára.

Az összes szívbetegség esetén ügyelni kell a táplálkozásra és az életmódra. A szív sokkal nagyobb túlterhelést kap a táplálkozástól, mint akár a fizikai aktivitástól. Ezért a gyógyítást alma-diétával kell kezdeni egy hétig, s a következő 3 hónapban vegetáriánus diétát kell tartani.

Az idegi-érzékszervi pólus túlsúlyának betegségei. Amikor a szív az idegi-érzékszervi pólus részéről állandóan erős strukturáló hatásnak van kitéve, sokkal tarkább tünetek jelentkeznek ahhoz képest, mint amikor az anyagcsere-pólus van fölényben. Ilyenkor a szisztolé dominál a diasztolé felett, a véredények, különösen a koszorúerek elmeszesednek és összeszűkülnek, az artériás görcsök akadályozzák a véráramlást. Néha vérrög, amely a vér túlzott strukturálódási folyamatának eredménye, teljesen blokkolja a véráramlást. Az ilyen folyamatok sztenokardiához (angina pectoris), szívizom-infarktushoz, trombózishoz vezetnek. Ezeknek a betegségeknek a tünetegyüttese a fájdalom és szívszorongás, a közelgő halál előérzete, s ez ellentétes azzal, hogy az anyagcsere-pólus túlsúlyánál a betegnek nincsenek tünetei. A cardialgia (szívtáji fájdalom) és a szívneurózis a túlzott tudatosságról tanúskodnak a szív szintjén. Ami a tachycardiát (túl gyakori szívverés) illeti, az a szív reakciója az alsó pólusból jövő hirtelen véráramra, s ezért az inkább az anyagcsere-eredetű betegségekhez tartozik. Fontos megjegyezni, hogy az angina pectoris és a miokardiális infarktus elsősorban a mélyen inkarnálódott embereket érinti (azaz akik erősen a testükben vannak), akik piknikus típusúak és kolerikus temperamentumúak. Ezeknél a

betegségeknel nem az idegi-érzékszervi pólus veleszületett túlsúlya, hanem annak a túlzott kizsákmányolása játszik szerepet, ami egy bizonyos típusú életmódra jellemző. Tipikus a menedzserek példája. Itt valóban lehet „igazgató-szindrómáról” beszélni. Megdönthetetlen bizonyítékot találunk az életmód hatására Enos és Holmes¹ következő feljegyzésében: „A koreai háború idején rendszeresen boncolták olyan amerikai katonák holttestét, akik a csataterén haltak meg. A boncolásnál 77%-ban mutattak ki koronaér-szklerózist, ami nyilvánvalóan az intenzív, hosszan tartó és ismétlődő stresszel áll kapcsolatban, aminek az amerikai katonák ki voltak téve. És fordítva, angina pectoris-szal és a miokardiális infarktussal sohasem találkozunk elmélkedő életmódot folytató rend szerzetesénél, ráadásul függetlenül attól, hogy vegetáriánusok vagy sem.”

Az idegi-érzékszervi túlsúlyból származó szívbetegségek gyógyítása. Míg az anyagsere-eredetű betegségekben a betegnek olyan gyógyszert adunk, ami lédús gyümölcsből készült, pl. galagonyából, addig a szív megkeményedésével járó betegségeknel, amik idegi-érzékszervi eredetűek, olyan preparátumot használunk, ami a sztrofantusz (lián) gyümölcsének kemény magjából készül, a szervezetnek a megkeményedéssel ellentétesen ható erőt stimulálva². Oleum Strophanti D3-at és Aurum-ot alkalmazunk, de adott esetben az Aurum metallicum-ot D30-as potenciálban, s szükség esetén Tabacum-mal együtt (másik neve Nicotiana) D10 hígításban (Rudolf Steiner). Primula Auro culta D3-at felírva az arannyal való gyógyítás finom életadó oldalához fordulunk. Ezekben az esetekben is alapgyógyszernek minősül a Primula/Onopordon comp. (Cardiodoron).

Sztenokardia esetén Cactus grandiflorus D1-D4-et és Magnesium phosphoricum D3 trit-t alkalmazunk. Infarktus esetén a Prunus spinosa revitalizáló erejéhez fordulunk, D2-D3, együtt a Skorodit D10-zel és Arnica planta tota D10-zel. Kardialgia esetén a roham kezelésére és a beteg megnyugtatóására a bal karba bőr alá Arnica pl. tot. D10 + Nicotiana D10-et adunk (mindkettőből 1 ml egy fecskendőben). Trombózis esetén az Arnica-t Hirudo D4-gyel egészítjük ki. Meg kell jegyeznünk, hogy a szív területére felvitt Aurum D5/Oleum Hyperici 10% aa-nak csodálatos hatása van mind szívneurózisnál, mind a komolyabb szívbetegségeknel. Ezekből a betegségekkel csak teljes életmódváltással lehet valóban kigyógyulni. Először, és ennek nyilvánvalónak kell lenni, teljes pihenés. Azután nyugodt élet szükséges, amiben az anyagi javakra való törekvés átadja a helyét az ember szellemi fejlődésének. A művészetekkel való foglalkozás (festészet, euritmia, zene, stb.) segít egy harmonikus életritmust megtalálni a betegnek.

A szívritmus és a Nap-ritmus. Az ember ritmusai kapcsolatban állnak a kozmosz ritmusával. Némelyek közülük közvetlenül függenek a bolygók vagy a föld kívülről látható mozgásaitól. Mások interiorizálódtak, azaz belső testi ritmusokká váltak, mintha „emlékeket” őriznének a kozmikus származásukról. Ilyen pl. a menstruációs ciklus, ami a hold ritmusának (28 nap) emléke, tükröződése., de már nincs közvetlen kapcsolatban a hold külső mozgásával az égbolton.

Ha szemügyre vesszük a lélegzés ritmusát, amelyik percenként 18, akkor napi 25.920 lélegzési ciklust kapunk (18x60x24=25.920). Ez a szám egyenlő a Napév (platoni év) földi évben kifejezett hosszával. S most, ha fordított irányban haladunk, és a platoni évet 12 részre osztjuk, akkor platoni hónapot kapunk, ami 2160 földi évvel egyenlő. Átlagosan ennyi év alatt a tavaszpont a zodiákus-körön egy csillagképet halad. Osszuk el ezt a platoni hónapot 30 részre, 72 földi évet kapunk, azaz az emberi élet átlagos hosszát. Ez következésképpen egyenlő egy kozmikus vagy platoni nappal. De a 72 a szív-összehúzódnások átlagos percenkénti száma is. Ezek az első ránézésre absztrakt számítások megmutatják nekünk, hogy az ember szívének ritmusa mennyire egyenesen és világosan állnak kapcsolatban a Nap ritmusával.

Aritmia (szívritmuszavar). Csak egy ép szerv tudja kinyilvánítani ezt az alapritmust. A szív valamely területének sérülése oda vezet, hogy nem lesz képes megtartani ezt a harmóniát, és ez

¹ Enos and Holmes. J.A.M.A. 1953/XII, p.1090.

² Rudolf Steiner

néha átmeneti, gyakrabban állandó szívritmuszavar lehetőségét teremti meg. Aritmia esetén mindig arra kell gondolni, hogy van egy komoly sérülés, ami ugyan még nem észlelhető, de amit sürgősen keresni kell. Az aritmia mellett még léteznek ritmus-zavarok, melyekről már beszéltünk, amikor valamelyik pólus túlsúlyban van: bradycardia és tachycardia. Röviden áttekintjük a tachycardia három formáját, melyek okát feltétlenül tudnunk kell.

Bouveret-szindróma (paroxysmalis tachycardia). A Bouveret-betegség a szívösszehúzódnások ritmusának váratlan rohamokban történő felgyorsulásával jellemezhető. A krízis kezdetének és megszűnésének a váratlansága miatt ezt a betegséget az idegrendszerrel, azaz az asztráltest eszközével hozzuk kapcsolatba. Ez arra a gondolatra vezet bennünket, hogy ennek a rohamnak az idején váratlanul és rövid időre megszakad az idegrendszeri impulzus, az asztráltest ezalatt mintha különválna az idegrendszer egy meghatározott helyén, pl. váratlan és rövid ideig tartó bolygóideg-bénulás történik. Az asztráltestnek ez a labilitása minimális okot szolgáltat, hogy krízist idézzen elő.

Érzelmi tachycardia. Érzelmi tachycardia esetén fordított folyamatot észlelünk. Az előző fejezetben már összekapcsoltuk az érzelmeket a vese tevékenységével. Érzelmi tachycardia esetén azt észleljük, hogy a „a vér a fejébe száll”; a franciák azt mondják, hogy a „harag emelkedik”(on sent la colere monter). Valóban, érzelmi tachycardia esetén a vér a szív felé áramlik. Ugyanakkor a vértömeg tehetetlensége következtében itt nincs az a spontán krízis, mint a paroxysmalis tachycardia esetében, a roham kezdete és vége jobban elmosódik.

Basedow-betegség (angol nyelvterületen a neve: Graves-betegség). A lelki tachycardia-hoz közel áll a Basedow-betegség. Mellesleg ez a betegség gyakran erős érzelmi megrázkódtatás következtében fejlődik ki. Az asztráltest aktivitásáról tanúskodik az egész szervezetben, s ezért van, hogy némelyik tünetet az asztráltestnek az alsó pólusban lévő aktivitása okozza (tachycardia), más tünetet pedig szintén az asztráltest aktivitása, de a felső pólusnál (súlyvesztés). Ez a magyarázata annak, hogy ennek a betegségnek annyi különböző klinikai formája van és a betegség lefolyásának némely ellentmondásos szempontját. A pajzsmirigy-funkciók zavarai, mind a hyper-, mind a hypothyreosis arra a szoros kapcsolatra mutatnak, ami a pajzsmirigy és az asztráltest között van.

Pár szó a Basedow-betegség gyógyításáról. Hogy lazítsuk és harmonizáljuk az asztráltest túlzott behatolását a fizikaiba-éteribe, rezet használunk. A szőkénél Cuprit D4-et, a barnánál Cuprum sulf. nat. D4-et. Pontosabban, barna és szőke hölgyeknél, ugyanis szinte mindig nő-páciensekről van szó. Nicotiana (Tabacum) D10-et is használunk, és szívtünetek esetén Oleum Strophanthi D3-at.

A hőszervezet központja. Ahogy az előző fejezetekből tudjuk, a máj a szervezetben a meleg pólus szerve, a tüdő pedig a hideg-pólusé. A szív ezek között a szervek között a középső helyet foglalja el, az egyensúlyteremtő funkciói révén. A szervezetünk egyik hőfolyamata sem képzelhető el vér és vérkeringés nélkül, így a szív a hőszervezetünk központja, amely nélkül az Én nem tudna az ember testében megnyilvánulni. Ahogy az idegrendszer az asztráltest eszköze, úgy a vér (és a szív) az Énünk eszköze.

A szív és a tűz elem. Ahogy a szerves anyag ásványi maradéka (hamu) égés során keletkezik, ami a szerves anyag számára megsemmisülés, leépülés, úgy a szervezetben a hőtermelés egyenes összefüggésben áll az Én tevékenységével, ami a felső pólusból ered. Ezért van az, hogy az agy valamelyik központjának a stimulálása lázat idéz elő. De valójában a meleg az alsó pólusnál keletkezik, és lehetővé teszi az Én számára (az asztrál- és az étererőkkel való egyesülés után), hogy hasson a vérré, és használva azt, ki tudja terjeszteni a tevékenységét alulról az egész szervezetre. Az Én ilyen módon kiegyensúlyozza az idegrendszer hatását, ami a felső pólusból terjeszkedik. Az Én nemcsak a fizikai hőben hat, hanem a lelki lángban is: mint lelkesedés, bátorság, személyes kezdeményezés, szeretet. Íme ezért teljesen helyes, ha a szívet a tűz elemmel kapcsoljuk össze.

A szív és a temperamentum. A hőnek ezek a formái alapvetően jellemzőek a „szív-emberekre”, azaz azokra, akiknek a testi-lelki felépítésében az Én a túlsúlyos. Ezek kétségtelenül erős

személyiségek, akik képesek tartósan törekedni a kitűzött cél elérésére, bármilyen eszközzel keresztülvinni az akaratukat, de képesek nagylelkű viselkedésre is; minden a céltól függ, amire az ilyen személyiség akarata irányul. Ez az akarat gondolkodással párosulva a legnagyobb csúcsokat is képes meghódítani. A másik oldalról viszont rosszul viseli az akadályokat és hajlamos dühkitőzésre. Fizikailag, mindenekelőtt köpcös, piknik típusú, könnyedség és hajlékonyság nélkül, ami a flegmatikusra jellemző. Testtartásában azt érezni, hogy nyomot akar hagyni a földön. A szemei leggyakrabban feketék, sötét lánggal égnek, és ebben is különböznek a flegmatikus típus némelyik képviselőjének barna, bársonyos szemétől. A gondolkodási rendszer általában jól fejlett. Rudolf Steiner tipikus kolerikus példaként Bonaparte generálist hozza fel, ugyanakkor aláhúzza, hogy amikor Napoleon császárrá lett, valamelyest flegmatikussá vált. Beethoven szintén tipikus kolerikus.

Szív-pszichózis. Az Én túlsúlya átformálódhat a mindenben és mindenki ellen való önérvényesítésbe, olyan akaratba, ami szakadatlan előrehaladást követel a felállított cél eléréséhez, még akkor is, ha kiderül, hogy ez a cél hamis. Az, ami bátorság volt, azaz egy olyan érzés, ami lehetővé teszi tudatosan legyőzni a veszélyt, vakmerőségbe megy át, és ami akarat volt, dühöngő örületté válik. Itt jól látható, hogy az idegi-érzékszervi pólusból jövő kontroll alapjában az akarat fékje. Amikor kizárólagosan a felső pólus hat, akkor az akarat annyira lefékeződik, hogy néha teljesen lebénul. És fordítva, ha hiányzik az akarat kontrollja, tombolni kezd. Az ilyen koncepció a „motoros ideg” fogalmának a felülvizsgálatára ösztönöz bennünket, mely ellen Rudolf Steiner nem alaptalanul lépett fel. Az önkontroll elégtelensége és a korlátatlanság – ezek azok a fő veszélyek, amiknek egy kolerikus ki van téve. Néha elmegy az önpusztításig és gyakran másokat is magával ránt. Ez egy tűz, ami mindent elpusztít.

Szív-neurózis. Amikor a szívet a felső, idegi-érzékszervi pólusból túl erős hatás éri, akkor szívneurózis tünetei jelennek meg, ami igen gyakori betegség. Az idegi-érzékszervi pólusból származó leépítő és halálfolyamatoknak a tudattalan érzékelése kínhoz vezet, „szívszárazsághoz”, halálfélelemhez, ami a beteg életére még akkor is veszélyes lehet, ha nincs komoly sérülés. A szívnek éppen a sekély, felületes sérüléseit kísérik hasonló szimptomák (hasonlítsd össze a 4. fejezettel és a 3. fejezet bevezetésével).

A szív-neurózis és a szív-pszichózis gyógyítása. A felső pólus túlzott aktivitása által előidézett neuraszténias zavaroknál, mindenekelőtt *Primula Auro culta* D3-at javasolunk, bőr alatti injekcióban a szív területén, s ugyanúgy a szívterület bedörzsölését a következő összetételű krémmel: *Aurum* D5 / *Ol. Hyperici* 10% aa. Megfontolandó a *Prunus spinosa* D3 is, hogy új erők áramát biztosítsuk a betegnek. Akut mániában, ami az anyagcserehez kapcsolódó akaraterők fékevesztettségének a kifejeződése, *Hypericum Auro cultum* D3-at adunk, szükség esetén *Belladonna* D3-at is. Ha a beteg erőszakos, apomorfin-injekciót alkalmazhatunk (5-10 mg). A lényeg, hogy hányást előidézve, az asztrálest és az Én aktivitását a gyomor területére vonzzuk, ami fékezi az akarotpólus tudatalatti (és kontroll nélküli) aktivitását. Öngyilkossági gondolatok esetén, különösen ha inkább önérvényesítés, mint önpusztítás jellege van, *Aurum* D6-D10-et alkalmazunk (vagy *Hypericum Auro cultum* D3-at). Ezekhez a gyógyszerekhez minden esetben a *Primula /Onopordon comp.* (*Cardiodoron*)-t is adunk.

A szívbetegségek terápiájának rövid áttekintése

I. Az anyagcsere pólus túlsúlyával kapcsolatos betegségek

Bázis-terápia:

- a) *Cardiodoron*
- b) *Aurum praep.* D6-D10
- c) *Hypericum Auro cultum* 0,1 %

Gyulladásos folyamatok okozta elváltozásoknál

1. Endokarditisz:

Apis D3/Belladonna D3 (Erysidoron 1), felváltva Carbo Betulae 5% / Sulfur D2 (Erysidoron 2)-vel; Argentum metallicum praep. D30 (injekcióban); Echinacea D3 (injekcióban); Lachesis D12 (injekcióban)

2. Miokarditisz:

Az endokarditisz gyógyításának sémája szerint, kiegészítve Digitalis e fol. Digestio D3-mal (napi 3x10 csepp)

3. Perikarditisz:

Az endokarditisz gyógyításának sémája szerint, kiegészítve Stannum D10 / Bryonia D6-tal (injekcióban)

4. Szeptikus endokarditisz:

vegetariánus diéta

Argentum D30, felváltva Echinacea D3-mal (intravénás injekció)

Lachesis D12-D18 (injekcióban), Aurum D10 / Stibium D8 3:2 arányban (injekcióban), Carbo Betulae cum Methano D3 (Trit.)

5. Szívelégtelenség, szív dekompenzáció, melyet a szívbillentyűk károsodása okozott

Adonis vernalis 1%, Convallaria 5%, Crataegus 2%, Scilla mar. 2% aa Dil., mindegyikből napi 3x10 csepp.

Carduus ben 10% / Paeonia off. 10% aa, Dilution napi 3x10 csepp.

6. Dühögő örület

Apomorphin 5—10 mg (injekció)

Belladonna D3 (injekció)

7. Aritmia:

Aurum D10-D15,

Cactus D4,

Camphora D3,

Sarothamus D1 (D2)

aa Dilutio mindegyikből napi 3x10 csepp

II. Az idegi-érzékességi pólus túlsúlyából fakadó betegségek:

Alap-terápia:

Cardiodoron

Aurum praep. D30

Primula Auro culta D3

Oleum Strophanti D3

Aurum D5 / Ol. Hyperici 10% aa

1. Sztenokardia:

Cactus D1-D3

Magnesium phos. D3 (Trit)

Arnica D10 + Nicotiana (Tabacum) D10 (injekció)

2. Szívizom-infarktusz:

Arnica e pi. tot. D10 (injekció)

Skorodit D10 (injekció)

Prunus spin. D3-D6

Nicotiana D10 (injekció)

3. Trombózis:

Hirudo D4

Arnica e pi. tot. D10

4. Szívneurózis:

Primula Auro culta D3

Prunus spinosa D3

Aurum D5 / Ol. Hyperici 10% aa

5. Basedow-betegség:

Cuprite D4 (szőkéknek) Cuprum sulfur nat. D4 (barnáknak)

Nicotiana (Tabacum) D10 (injekció)

Ol. strophanti D3

Sémákon túl. Megpróbáltuk a négy emberi temperamentumot jellemezni a négy fő szerven, az ember négy alapelemén, és a négy természeti elemen keresztül. Az ilyen vázlat ugyanakkor nagyon sematikus, és csak az egyik fajta módját tükrözi annak, hogy a megértéshez közeledjünk. Ha valóban meg akarunk érteni és még inkább meg akarunk gyógyítani egy embert, akkor a tipikus vonásainak előzetes osztályozása után meg kell találnunk mindazt, ami az adott embert megkülönbözteti a másiktól, azt, ami belőle individuumot képez. Ennek a feladatnak a megoldása messze túlmegy a kombinatorika határain, a sémák felállításán, és ezért még a legmodernebb számítógép erejét is meghaladja. Az adott embert az időben kell tanulmányozni, fel kell állítani a biográfiáját, hozzászokni, hogy kezdjük megérteni, ami testileg, lelkiileg, szellemileg történik vele, mint a fejlődésének az útját. Csak ekkor reménykedhetünk a gyógyulásában, tanulva segíteni neki ezen az úton.

Különféle fébiák. És még egy: kortársaink közül sokan élnek félelemben, félelmekben, félelmek között. Ez egy ilyen kor. A szervektől függően, melyek előidézik ezt az állapotot, a félelem különféleképpen megnyilvánulhat: a környezettől való félelem a melankolikusnál a tüdővel kapcsolatos, az élettől való félelem a flegmatikusnál a májjal, a testi félelem a szangvinikusnál a vesével, és a halálfélelem a kolerikusnál a szívvel. Meg kell tanulni felismerni a különféle félelmek tüneteit, felmérni a jelentőségüket, mivel ezek értékes eszközök a betegség eredetének a meghatározásában.

A négy fő szerv összehasonlítása megmutatja, mennyire kapcsolódnak egymáshoz, és hogy az egyik hatása hogyan tükröződik a másik működésében. A gondolkodásunk és a nyelvünk jellege rákényszerít bennünket, hogy elkülönítve és sorban tanulmányozzuk őket. De ne felejtjük, hogy az embert egészében lehet megérteni, ha egy általános képünk van az adott emberről, mint egy egészről, aki 3 tagból áll: testből, lélekből és szellemből, és valamilyen részinformációnak az értéke erről az egészről mindig viszonylagos, s az állványzathoz hasonlítható, de nem magához a templom-épülethez, amely mögötte rejlik.

Negyedik rész

Néhány részterület tanulmányozása

Az antropozófus orvoslás távol áll mindenféle dogmatizmustól, nem szabad recept-gyűjteménynek tekinteni, melyet a felsorolt betegségeknél vagy tüneteknél alkalmazunk. Emberi, s következésképpen individuális gyógymód. Néhány részproblémát, amit a negyedik részben érintünk, csak példaként adunk, hogy segítsék a megtalálni a betegségek általános törvényszerűségeitől az egyéni terápiához vezető utat. Minden fejtegetésünk mellett soha sem szabad elfelejteni, hogy az orvoslás feladata nem valamiféle doktrina felépítése, hanem a gyógyítás.

14. fejezet

A rák problémája

A probléma öt alapkérdése. Ha a rák folyamatát, mint kóros növekedési folyamatot határozzuk meg, akkor mindaddig nem tudjuk megérteni, amíg nem adunk meghatározást a normális növekedésre. A normális növekedés problémáját két kérdésben összegezzük: „Mi az a növekedés?” és „Miért marad abba a növekedés?” S ha a kór aspektusából nézzük, fel kell tennünk a harmadik kérdést: „Miért kezdődik újból növekedés egy meghatározott időben?”. S még két alapkérdés marad: „A növekedés miért rosszindulatú?” és „A daganat miért éppen az adott konkrét helyre lokalizálódik?”.

Az első kérdést egy kutató, Sir William Savory tette fel, a következő hármat Holtzapfel egy kiváló munkában, amit 1967-ben publikált¹. A valóságban ezekre a kérdésekre Rudolf Steiner már rég megadta a válaszokat, és Dr. Leroi nagyszerű munkái, melyek a tárgy többéves gyakorlati tanulmányozásán alapulnak, lehetővé tették a probléma magjához való közeledést a megmutatott aspektusokban.² Annak fényében, amit az előző fejezetekben vizsgáltunk, megkísérlem a fent említett kísérletek eredményeit általánosítani.

A normális növekedés. Az első kérdésre: „Mi az a normális növekedés?” már válaszoltunk könyvünk első négy fejezetében. Láttuk, hogy két folyamat eredménye: az egyik a sejtek szaporodása, mely az étererők hatását fejezi ki, a másik a strukturálódás, ennek a növekedésnek a szabályozása, ami az asztrálist és az Én hatását fejezi ki, mely az étererőket formaképző erőkké alakítja. Ha a szaporodási erők önállóan működnek, az egész szervezet egy gigantikus „morulává” alakulna (ld. 1. fejezet 2. ábra), de az embriogenezis következő stádiumától, a blasztulától kezdve, megjelennek a strukturáló, rendező erők. Minden úgy zajlik, mintha a morula centrifugális erői egy láthatatlan héjba ütköznének. Az a benyomásunk támad, hogy a sejtek a szétáradó tendenciájukkal ennek a héjnak köszönhetően egy meghatározott helyzetbe csoportosulnak, így képezve a blastulát. Természetesen, a szó materiális értelmében, semmilyen héjról sincs szó. A valóságban, ez a fogalom, hogy héj, a strukturáló erők centripetális irányát fejezi ki. Ebben a stádiumban a rendező erők még kívülről hatnak befelé, és így hatnak továbbra is az élet folyamán, pl. a növénynél. Az embernél és az állatnál ezek az erők belülré helyeződnek már a gastrula stádiumban, interiorizálódnak, és oda helyeződnek, ahol kevésbé függenek a környezet külső feltételeinek változásaitól.

Arndt kísérlete, ahogy Leroi leírta nekünk, világosan demonstrálja nekünk ezeknek az erőknek a hatását, így bennük észlelhetjük a két folyamatot, a szaporodást és a strukturálódást. Dr. Leroi ezt írja: „Arndt professzor hosszú időn keresztül figyelt meg apró, erdőben növő gombákat: *Dictostelium muconoides*. Ezeknek a mérete mindössze néhány milliméter, és kapszula borítja, ami a spórákat tartalmazza. Arndt professzor ezeket a gombákat tápoldatban nevelte. Amikor megérték, a kapszula szétnyílt, és a spórák a tápoldatba estek. A spórák fejlődtek, és ennek a fejlődésnek az eredményeképpen amőbákká alakultak. Ha a tápoldat tartalmazott baktériumot, az amőbák elnyelték azokat. Amikor kb. 10.000 baktérium-sejtet elnyelt, az amőba elkezdett szaporodni, osztódás útján. Az amőba, lévén élő egysejtű lény, más sejtekhez hasonlóan, azaz mennyiségi növekedés útján fejlődik. A szaporodásnak ez az útja egészen néhány ezer darab mozgó sejt keletkezéséig folytatódik. Amikor elfogy a táplálék, csodálatos dolog játszódik le: Arndt leírta, hogy a sejt kultúrában buborékok keletkeznek és szóródnak szét, és mint sejtek, némelyik pontban elkezdnek koncentrálni. És apránként, a saját testükből gombát építenek” Először a szára

¹ Holtzapfel W. Raumliche und zeitliche Ordnungen im Wachstum der malignen Tumoren. / Beitr. Erw. Heilk., 6, 1967, Stuttgart.

² Leroi A. Le cancer, maladie d'époque. / Triades. II, 4, 1954. Leroi A. Causes et traitement du cancer. / Triades. XI, 2, 1963.

formálódik, majd az az elem, ami a kapszula elődje, és benne a spórák. Így születik a gomba, ami amőbákból áll. Egy metszet megmutatja, hogy az amőbák hogyan alakulnak át gombasejtté, attól függően, hogy kapszula vagy szár lesz belőlük.” Amikor Arndt professzort megkérdezték, ki irányítja az amőbákat a gomba felépítése során, azt válaszolta: „az amőbák istene”. Ez nem pontos. Ha már egyszer Isten neve szóba került, akkor azt kellett volna mondani: „a gombák istene” Különösen érdekes megfigyelni ennek a jelenségnek a lassított felvételét, ami lehetővé teszi, hogy saját szemünkkel lássuk az étererők hatásának fizikai tükröződését.

A kísérlet első fázisában a centrifugálisan ható szaporodási erőket látjuk, amik az amőbákat gyors szaporodásra és kiterjedésre készítetik. A második fázisban, a centripetális strukturáló erők („a gombák istene”) az amőbákat valamilyen központba irányítják, ahol azok gombát formálnak magukból.

Carrel kísérlete. Amikor valamely szerv sejtjeit izoláljuk tenyésztés céljára, mint Carrel kísérletében (ld. 1. fejezet), fordított jelenség figyelhető meg. A forma és differenciálódás elvesznek, és a szaporodás tempója felgyorsul. Ilyen módon választ tudunk adni az első kérdésre, és a normális növekedést úgy határozhatjuk meg, mint szaporodási folyamatot, amit formaképző erők szabályoznak.

Az egyensúly változása az életkorral. Az élet folyamán a két erő egyensúlya változik. Inkább a formaképző, és vele együtt az ásványi erők érvényesülnek a szaporodási erők felett. A szervezet keményedik és öregszik.

Az étererők metamorfózisa. Feltételezhetnénk, hogy ez az egyensúly a strukturáló erők növekedése következtében borul fel. De a valóságban a szaporodási erők csökkennek, az étererők aktivitása csökken, vagy pontosabban, átalakul. Ahogy a 8. fejezetben megjegyeztük, a gondolkodás erőivé tudnak transzformálódni, de azoknak a szerveknek a normális működését is szolgálhatják, melyeket már az élettevékenységük elején felépítettek. Ez az, amit pl. a pubertásban a herék és a petefészkek esetén megfigyelhetünk. Később, a nők menopauza időszakában, ezek a szervek folyamatosan abbahagyják tevékenységüket, és a fenti erők felszabadulnak. Újból metamorfózison kell átesniük, és nem lelki-fizikai, hanem szellemi szinten kell realizálódniuk, átalakulni bölcsességbe és jószágba.

A szaporodási erők metamorfózisával párhuzamosan a strukturálódási erők is átalakulnak, melyekre az igény idővel szintén csökken. Ezek az erők a gondolkodást kezdik szolgálni. A gondolkodásnak szintén strukturálnak kell lennie.

Következésképpen, a második kérdésre így válaszolunk: a növekedés megállása azzal kapcsolatos, hogy a szaporodási és a formaképző erők átalakulnak és a szervezetben más téren hasznosulnak.

A harmadik kérdésre, hogy „Rák esetén egy meghatározott időben miért indul újra a növekedés?”, a válasz már a patológia területére tartozik.

A fent elmondottakkal kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy a növekedés újbóli megindulása csak a szaporodási és formaképző erők egyensúlyának felbomlása esetén következhet be, azaz ha súlyáthelyeződés történik az első javára, szükségtelen helyen, szükségtelen időben. Ez is történik: a szaporodási erők elégtelen átalakulása (túl sok marad belőlük), a strukturáló erők normális csökkenése mellett.

Élégtelen metamorfózis. A vegetatív erők elégtelen metamorfózisát több tényező magyarázhatja. Így a szarkóma gyakran a csontok növekedésének befejeztével jelenik meg. A lányoknál a növekedés hamarabb lezajlik, és náluk a szarkóma az élet korábbi szakaszaiban jelenik meg. Heredaganat akkor keletkezik, ha ektopikus elhelyezkedés esetén nem tud funkcionálni, és a növekedési erők így kihasználatlanul maradnak. Méhdaganat, emlő- és prosztatatarák általában akkor

keletkezik, ha a feladat fokozatos elvesztése során a tevékenységüket biztosító erők átalakulása nem megfelelő. Ily módon a mellrák sokkal gyakrabban jelentkezik azoknál a nőknél, akik sohasem szoptattak.

„*Szervképződés szigetei.*” Ugyanakkor az átalakulás hiánya nem mindig jár sejtburjánzással, csak megteremti az ehhez kedvező feltételeket. Steiner az orvosok számára tartott első kurzusában¹ mondta, hogy az étererők hiánya vagy nem megfelelő átalakulása megalkot valamit, amit ő a „szervképződés szigeteinek” nevez, melyek tétlenek, várva a kedvező feltételeket. Ez egy olyan elmélet, aminek sok közös vonása van Cohnheim teóriájával az „embrionális szigetéről”, csak azzal a különbséggel, hogy nála fizikai maradványról van szó, míg Steiner koncepciója feltételezi, hogy ezek a „szervképződés szigetei” az étererők szigetei (azaz nem fizikaiak).

A rák és a skizofrénia. Ha túl korán fordulnak a gondolkodási erőkhöz, amikor az Én még nem elég érett annak az irányítására, hogy a testi felépítő erőket lelki erőkké alakítsa, akkor az étererők, melyeknek a vegetatív karaktere így idő előtt elpazarolódik, lényegesen később skizofréniaira való hajlamot határozhatnak meg. Az étererőknek ez az idő előtti használata magyarázza, hogy a lelki betegeknél lényegesen kevésbé elterjedt a rákbetegség.

Az étererő maradványok, amik ezek a „szervképződés szigetei”, mindaddig nem ébrednek fel, amíg a strukturáló erők elegendő mértékben kiegyensúlyozzák őket. Ellenkező esetben sejtszaporodás formájában mutatkoznak meg.

Amikor a strukturáló impulzusok elegendő mértékben kézben tartják az étertest növekedésének életburjánzását, formáló erővé válva, a szaporodási erőkhöz hasonló metamorfózison mennek keresztül, és új, a testiséggel kevésbé kapcsolatos feladatot kapnak. Ez még inkább megvilágosítja számunkra a rákos szövetekkel való helyzetet, de mégsem ad teljes választ a harmadik kérdésre.

Gyulladás, szklerózis és rák. Hogy még jobban megértsük a talált jelenségek közti összefüggést, újból az Ének és az asztráltestnek az idegi-érzékszervi pólusnál való közvetlen tevékenységéhez kell fordulnunk, ami a devitalizáció, strukturálás és mineralizáció folyamatait stimulálja. Ha az étertest az Én segítségével nem állítja helyre a sérülést (mint ahogy pl. éjjel helyreállítja a nap során keletkezett sérülést), akkor idegen elemek halmozódnak fel, melyektől a szervezet gyulladós folyamat segítségével próbál megszabadulni. Viszont, ha ezek az idegen zárványok megmaradnak, akkor a szervezet apránként megadja magát, a gyulladós folyamatok aktivitása csökken, s ez szklerózishoz vezet. De ezzel együtt a felső pólusból eredő formaképző folyamatok intenzívebbé válnak (mivel mindig ott aktivizálódnak, ahol több vagy kevesebb ásványi anyag található), viszont „szuperszklerózis”, amire számíthatnánk, nem következik be. Mivel az élet valójában egy ritmus, semmi sem tud végtelenül nőni, és ha egy folyamat túlmegy az önkiegyensúlyozó rendszer határain, akkor valami újba alakul át. Az inga-szabályt figyelhetjük meg: valamely pont elérése során az, amit centripetális erők formáltak meg, ellenkezőjébe fordul: a szabadulás centrifugális erőibe: az Én és az asztráltest eltávolodik a szervtől, és külső, idegen hatásoknak adja át a helyet.

Ez azt jelenti, hogy van valamiféle polaritás a gyulladás és a rák között, amit megerősít néhány spontán gyógyulás a daganatból, amit súlyos gyulladós betegségnél figyeltek meg, mint pl. az orbánc (ezen alapultak daganatos betegségek gyógyításánál használt „régik” módszerek, melyek sajnos félig feledésbe merültek). A rák és a szklerózis között is van egy polaritás, de másfajta, és azzal a ténnyel lehet alátámasztani, hogy rákos betegeknél nagyon ritkán lehet szklerózisos tünetekkel találkozni. Ily módon, a szklerózis és a rák ugyanannak a folyamatnak a két változata: amikor az egész szervezetben szétterjed az, aminek természete szerint csak az idegi-érzékszervi rendszerben van helye.

„*A rák: egy ál-érzékszerv*”. Rudolf Steiner egyik megállapítása, miszerint „a rák egy

¹ Rudolf Steiner: Szellemtudomány és orvoslás (GA 312). // Steiner R. Geisteswissenschaft und Medizin Dornach 1990.

ál-érzékszerv”, segít nekünk abban, hogy jobban megértsük ezt a folyamatot. Az érzékszervekben és az idegi-érzékszervi rendszerben van a legnagyobb strukturáció, ami a regeneráció rovására és kárára érhető el. De valami más is történik ott: ahhoz, hogy a szerv érzékelésre legyen képes, egy meghatározott mértékig nemcsak hogy „életmentesített” kell lennie (azaz elválasztódik tőle az étertest), még az asztráltestnek és az Ének is el kell tőle választódnia. Valójában ezt nem is annyira nehéz megérteni. Az embernek bármelyik érzékszerve, de különösen a szem és a fülek, inkább egy fizikai szerszámra emlékeztet minket, majdnem egy készülék. Az Én és az asztráltest csak úgy tudja használni, ha hátralépnek, mindannyiszor, amikor csak az érzékelés aktusa zajlik, úgy, mint ahogy a teleszkópot is csak úgy tudjuk rendeltetészerűen használni, ha kívülről vagyunk (habár először meg kellett építenünk belülről és kívülről).

Emlékszünk, hogy ami az idegi-érzékszervi pólusnál normális, az betegséggé válik az anyagcsere pólusánál. Ha az asztráltest és az Én a fent leírt módon távol tartják magukat valamely szervtől, de nem az idegi-érzékszervi rendszerben, ahol kevés az éteri erő, hanem az anyagcsere-rendszerben, ahol sok az éteri erő, akkor „szabad mező” marad, „foglatlan hely”, amiben csak a „felügyelet nélkül” maradt, nem átalakított étererők (azaz növekedési erő) maradnak, a szervezet belső közege számára idegen külső erőkkel. S így képződnek a fent említett „ál-érzékszervi szigetecskék”.

Következésképpen, a harmadik kérdésre a következő választ adjuk: sejtosztódás akkor indul, amikor a strukturáló és a szaporodási erők közötti egyensúly felborul ez utóbbiak javára.

Most már könnyű megértenünk, hogy az idegrendszer, ami rendkívül strukturált és differenciált, nagyon ritkán képez daganatot, ráadásul ezek a daganatok viszonylag jóindulatúak (az idegszövetek daganatai az összes rákeset 2%-át adják).

A másik oldalról, a strukturáló erők idő előtti gyengülése ezen a szinten lehetőséget teremt a korai gyermekkorban az idegszövet daganatainak megjelenésére.

Az anyagcsere pólusánál, azaz az anyagcsere szerveinek területén, ahol a regenerációs folyamatok intenzíven folynak az egész élet folyamán, gyakran találkozunk daganatos betegséggel (a rákbetegségek 75%-a emésztőszervi vagy nemi szervi), és különös rosszindulatúságukkal tűnnek ki.

A forma katasztrófája. Miben mutatkozik meg ez a rosszindulatúság? Herbert Siegmund, a nevezetes patológus ezt mondta: A rák: a forma katasztrófája.” Minden természeti katasztrófa káoszt hagy maga után, azaz minden szervezettnek az ellentétét. Pontosan ezt észleljük a ráknál. Amikor az anyagcsere-rendszer egyik szerve átalakul „ál-érzékszervvé”, másként mondvá, amikor elhagyják az Én és az asztráltest szervező erői, akkor megnyílik a külső hatásoknak, és az anarchia-erők eszközévé válik. A rend helyett, amit az emberi lény felső tagjai biztosítanak, a szervben rendtelenség kezd uralkodni, egzisztenciális aritmia, ami annyira jellemző a modern világra. Akkor a sejtek, ahelyett hogy annak a meghatározott felső tervnek megfelelően fejlődnének, amely veleszületetten a szervbe íródott, saját önálló életüket kezdik élni, s utána masszívan (a láncreakció típusának megfelelően) szaporodni, egyre inkább elszakadva a szervezet egészétől, és mindinkább megnyílni a külső hatásoknak, melyek a külső fizikai világból származnak.

Anarchikus hatások. Feltétlenül hozzá kell tenni, hogy ezek a külső hatások rendkívül különfélék. Eredhetnek olyan dolgokból, melyek az ember ipari tevékenységének az eredményeképpen jöttek létre, s amelyek ellen az emberi szervezet védtelen. Az ember, akinek a természettel közös gyökerei vannak, a természetes anyagokra képes reagálni, de a szintetikus anyagokkal szemben fegyvertelen. Így pl. a természetes kőolaj magában nem rákkeltő, de a lepárlásával nyert termékek, habár különböző mértékben, de mind kifejezetten rákkeltőek. Ezekhez a külső hatásokhoz kell számítani mindent, ami az emberbe az érzékszerveken (különösen a hallószerveken) keresztül bejut és a tudatalattiba kerül, mivel a tudat nem szűri meg őket.

Próbáljanak meg emlékezni, s elképzelni a „gépzajt” és „városi zajt”, amik között élnek gyerekkortól kezdve a modern városok lakói: az autók zaját, a repülőké, a gépekét, a rádióét, televízióét, stb. Érthető, hogy a hanghatásoknak csak egy kicsi része válik a tudatos érzékelés tárgyává. Mivel orvosok vagyunk, nem lehetünk annyira naívak, hogy feltételezzük, mindez az erőszakos, aritmikus és kaotikus lárma, az ember lelkére és szervezetére egészében évek és évtizedek során hatva, nem teszi meg a romboló hatását, mely gonoszságban teljesen hasonlít a táplálékban, az italban és a levegőben lévő anyagi rákkeltő anyagokhoz. Az összes ilyen modern „csendes agresszió” elősegíti a szövetek káoszának fokozatos keletkezését, amit a rák során tapasztalunk.

Lelki tényezők. A külső hatásokhoz sorolhatjuk a lelki sokkot is, amelynek a szerepe a rák keletkezésében ismert. Dr. A. Leroi leír egy esetet a gyakorlatából¹. Egy nőről van szó, akinek húgyhólyag-rákja volt. Először a daganat a gyógyítás hatására teljesen meggyógyult. Ezután a nő férje megbetegedett, amputálták a lábát, s a nőnél kiújult a betegség. Az energikus terápia ismét visszaszorította a betegséget. Egy év elteltével meghalt a férj, s a feleségnél ismételt kiújult a rák, amit melleleg megint visszaszorítottak.

Az utóbbi évek statisztikája az USA-ban és Svédországban azt mutatja, hogy a rák gyakrabban sújtja azokat az elvált nőket, akik pszichotraumatát éltek át, mint a férjénél levőket.

És íme itt a válasz a negyedik kérdésre: a rosszindulatúság a különféle anarchikus, kaotikus külső hatások kifejeződése, melyeket a belső szervezőerők már nem képesek kontrollálni.

A vírusok kérdése. A rák eredetét időről időre vírusokkal kapcsolják össze. Ha igaz is az, hogy állatoknál előidézhető a rák onkogén vírus segítségével, de nem szabad elfelejteni, hogy laboratóriumi módszerrel között oltják be őket, ami semmi köze sincs ahhoz, amivel az életben találkozunk. Ugyanakkor tényleg találnak vírusokat a rákos sejtekben, és ebben semmi csodálkozni való nincsen, csak nem szabad az okot és a következményt összetéveszteni: a vírusok természetük alapján a növényvilág és az ásványvilág között foglalnak helyet (közülük némelyik még kristályosodásra is képes). És valóban, a vírusok lehetőséget kapnak, hogy fejlődjenek azokban a szövetekben, amelyekből az emberi szervezőerők eltávolodtak. Ezért a vírusokat a külső hatások közé soroljuk, a következményekhez. Nem ők a rák okai, de a többi tényezővel együtt, valószínűleg a dezorganizációs, anarchiát okozó hatások sorába tartoznak.

A daganat az utolsó fázis kezdete. A rosszindulatú daganat megjelenése nem a rák kezdete, hanem az utolsó fázis kezdete. Rákos betegeket tanulmányozva látjuk, hogy különféle, világosan pre-karcigén jellegű rendellenességeik voltak, ráadásul nem ritkán több éven keresztül. Maga a rákos daganat csak a lokalizációnak és a rákos betegség befejező fázisának a jele.

A lokalizáció tényezői. A fentebb áttekintett „szervképződési szigetek” már magukban hordozzák a betegség lokalizációjának okát, de van még sok más tényező is. Például, a bőr erős, többszöri irritációja, ugyanazon a helyen, amire a szervezet az előfordulás gyakorisága és intenzitása miatt már nem képes gyulladáshoz vezetni, olyan terület képződéséhez vezet, amit az asztrálest és az Én strukturáló ellenőrzése már nem hat át, akkor a rák fejlődésének lehetősége nyílik meg. Ez a lehetőség minden konkrét hajlam nélkül is létrejöhet: a szervezet formaadó.

Ami az okozó anyagot illeti, lehet mechanikus, kémiai vagy fizikai, pl. égési sérülés, vagy ionizáló sugárzás. Ismerjük a rosszindulatú daganatok lokalizációját dohány vagy alkohol fogyasztása esetén. A japánoknál a gyomorrák gyakori előfordulása nem tűnik furcsának, ha ismerjük a szokásukat: forró teát isznak.

Druckrey kísérlete. Druckrey patkányokon végzett kísérleteinek köszönhetően tudjuk, hogy a vajhoz használt sárga színezék májrákot képes előidézni.² Némely anyag szelektíven támadja

¹ Leroi A. Causes et traitement du cancer. / Triades. XI, 2, 1963.

² Bauer K. H. Das Krebsproblem.

valamely szervet. Ezekben a kísérletekben érdekes megjegyezni, hogy a májrák akkor jelent meg, amikor a patkányok fogyasztása a karcinogén anyagokból egy bizonyos mennyiséget elért, ráadásul függetlenül attól az intervallumtól, amelynek során a fogyasztást megszakították. Innen látható, hogy a máj valóban „ál-érzékszervvé” alakult, amelyik „méri” és „összegezi” a kapott adagot. A megelőzés szempontjából megjegyezzük, hogy a patkányoknál, melyek tápláléka még kölest is tartalmazott, a sárga vaj adagjának, ami a hepatóma kifejlődéséhez szükséges volt, nagynak kellett lennie. A köles ebben az esetben rákellenes tulajdonságokkal rendelkezett, nyilvánvalóan a szilícium-tartalma következtében, ami stimulálja a formaképző erőket.

Kémiai termékek a táplálkozásban. Druckrey kísérleteiben az „összegződés” jelensége nem hagyhat bennünket közömbösnek. A mai táplálkozásunk szintetikus kémiai anyagok sokaságát tartalmazza, amelyek közül valamelyik egymagában és abban a mennyiségben, ami a termék egy adagjában található, nem képes rákot előidézni – ezen az alapon nem rákkeltőnek tüntetik fel – a gyakorlatban mégis nyilvánvaló, hogy a sokszori használatuk, az „összegződésük” (amit a szervezetünk mindig folytat), veszélyes küszöbhez vezet bennünket. Pl. ismert, hogy a benzopirén egy meghatározott küszöbérték felett rákkeltő. J. Bornfelt¹ bebizonyította, hogy mosószernek (detergensnek) minősülő anyagok jelenléte esetén benzopirénnel a gyomorrákot sokkal gyorsabban elő lehet idézni, mint ha hiányoznak.

A gyenge pont. Gyakran észlelik, hogy a rák a szervezet gyenge pontját támadja, pl. azt a szervet, amelyiket a közelmúltban vagy régebben sebészeti beavatkozás ért, vagy régi sérülés helyein. Klasszikus példa, hogy régi vagy észrevétlenül maradt ütés, amely a mellét érte, olyan tényező, ami utat nyit a ráknak. Nem törekedve a kérdés teljes megvilágítására, mégis mondhatjuk, hogy a rák ilyen vagy olyan lokalizációjának az összes alapvető okát érintettünk: az „ál-érzékszerv” jelenléte, sérülés (mechanikus, fizikai, kémiai és lelki), és általánosabb értelemben, a szervezetben a „gyenge pont” megléte.

Miután válaszoltunk a fejezet elején feltett ötödik kérdésre, a rákbetegség időben való kifejlődésénél időzünk és felvázoljuk a gyógyítás lehetőségeit.

A betegség fokozatai. A rákbetegség kifejlődésének három stádiuma van: daganat-előtti, daganatos és az áttét periódusa. Ennek a három periódusnak az időtartama elég változatos. A daganat-megelőző periódus folyamán a formaképző erők még eléggé erőteljesek a növekedési folyamatok kontrollálására. Ezért a fizikai elemző kutatások az orvos számára ebben az időszakban még némák, s csak a célzott kérdezősködés és a gondos megfigyelés képes olyan tényekre rávilágítani, melyek jelentőssé válhatnak, ha a modern orvosra nem jellemző szintetizáló gondolkodással egy képben egyesítjük.

A daganatmegelőző állapot szemiológiája. Az első tünetek egyike, amire a beteg rámutat: a fáradtság egy különös módja, ami különbözik az intenzív fizikai munka (pl. hegymászás) utáni, vagy az intenzív intellektuális munkát követő fáradtságtól. Ez a daganatos fáradtság inkább az aktivitás vagy az iniciatíva hiányának a következménye. Így a háziasszony, aki mindig annak élt, hogy a házában rendet tartson, a munkáját mintegy nem akarva kezdi végezni. Vagy az ember, aki mindig szeretett olvasni, a könyvet már az első oldalaknál becsukja. Az „ezermester” abbahagyja a kedvenc tevékenységeit és szerszámaikat rozsdásodni hagyja. Ezek az emberek nem érzik magukat betegnek, és ritkán panaszkodnak. Az őket körülvevők gyakrabban észreveszik a hangulatuk változását és felhívhatják a figyelmüket, hogy forduljanak orvoshoz. A fáradtságnak ez a módja (elfordulás) gyakran megnyilvánul a külső kinézetükön is. A szemük homályos, a tekintetük inkább befelé, mint kívülre irányul. Ahogy Dr. Schoch helyesen mondta: „olyan emberek benyomását keltik, akik folyamatosan mintha valamire belülről hallgatónának”.

Az anamnézis során gyakran az derül ki, hogy ezeknek a rendellenességeknek a kiinduló pontja

¹ Bornfelt J. Arch. Hyg. Bakt., 1960, 249. 190

egy kóros „meg nem emésztés” Ez lehet egy drága dolog elvesztése, amivel nem tud az ember megbékélni, lehet, hogy képtelen elfogadni a fennálló körülményeit, amiben az adott pillanatban elhelyezkedik, nem tud valami olyat megvalósítani, ami a szívéhez közel áll. Pl. egy fiatal ember, aki zeneileg tehetséges, a megélhetése miatt abba kell hagynia a zenélést, ami ellenkezik a lelkével.

Az álmatlanság egy olyan tünet, amit semmi esetre sem szabad figyelmen kívül hagyni, akár fennáll, akár korábban volt. Azt lehet mondani, hogy minden álmatlanságot, aminek nem találják az okát, egy látensén zajló rák szemszögéből kell megvizsgálni. Mivel a betegek gyakran nem panaszkodnak, célirányosan ki kell őket kérdezni az alvásról.

A rosszindulatú daganatok első megnyilvánulásai nagyon meglepőek a szegénységükkel, homályosságukkal. Az ilyen páciensek gyakran mondják, hogy sohasem voltak betegek. Különösen, hogy **sohasem volt magas lázuk és gyulladásoos betegségekre való hajlamuk**. De valamiféle lelki jellegzetesség van: észrevehető, hogy egyre inkább csökken a közlési képességük, s ez a kommunikációjukat csökkenti. Megjegyezzük, hogy ezeknél a betegeknél nagyon ritkán fordul elő cancerofóbia, s mivel lelkileg egyre inkább kiszáradnak, nem fordítanak figyelmet a saját lelki állapotukra.

Az anyagcsere lassulása gyakran emésztési zavarok okává válik, és akkor figyelni kell: az étvágy csökkenésére, a májelégtelenség különböző megnyilvánulásaira, atopikus székrekedésre, stb. Ezeknél a betegeknél gyakran alakul ki többé vagy kevésbé kifejezett húsundor.

A felmérések során gyakran tapasztaljuk a bőr fakó színét. Nem száraz, hanem rosszul lélegzőnek látszik. A beteg néha bőrfoltokról beszél, ezek gyakran anyajegyek, amelyek valamivel korábban keletkeztek. Szintén megfigyelhető a szklerózis tüneteinek hiánya, még az éltes embereknél is.

A korai diagnosztika jelentősége. Az orvos számára különösen fontos, hogy feltáruljon a rákbetegségnek ez az első fázisa, mivel a terápia valójában éppen ebben a stádiumban a leghatékonyabb. Valódi segítséget csak a nagyon kifinomult laboratóriumi kutatási módszerek nyújtanak. Elvben itt is rendelkezésre áll az a két módszer, amire Rudolf Steiner komoly figyelmet fordított, a szenzitív kristályosítási módszer, és a kapilláris-dinamikus kép módszere. Az elsőről már beszéltünk, ezt Dr. Pfeiffer dolgozta ki, és sikeresen folytatta többek között Bessenich. A második Kolisko hosszás kutatásának volt tárgya, és 40 éven át tanulmányozta dr. Kaelin rákos betegségek során¹. Ezek a módszerek többek között alátámasztják a rák-fejlődésének három szakaszának meglétét, és mindig fontos előrejelzéseket adnak. Ezek az étererő-vizualizációs módszerek ennek a kóros folyamatnak a minőségi nézőpontját nyitják meg. Korunkban az egész világon használják ezeket úgy rák-diagnosztikára, mint különféle minőségi kísérletezésre. A másik oldalról, a szérum vas és réz rutinszerű meghatározása ennek vagy annak a terápiának a dinamikáját és hatását pontosabban jelzi. Egészséges embernél a vas és a réz szintje 80 és 150 mg% között mozognak. Rákos betegeknél a szérumréz növekszik, ugyanakkor a szérumvas szintje csökken. Dr. H. Müller 3 éven keresztül kutatta a szérum réz- és vas-tartalmat olyan rákos betegeknél, akiket Iscador preparátumal gyógyítottak (ld. később). A kutatás a réz és vas mutatók progresszív normalizálódását mutatták, amikor klinikai javulás történt, és fordítva, a réz és vastartalom változása mindig gyors visszaesés vagy áttét lehetőségére utalt. Nem fogunk időzni a rákfolyamat második és harmadik fázisánál, mivel a patológiás tankönyvekben ezek elég jól vannak ábrázolva. És mégis szükséges, hogy néhány pontosítást tegyünk ebben a rákbetegség fejlődésének 3 részre osztásában.

Második fázis. Láttuk, hogy a folyamat kezdetén a vegetatív erőket még kontrollálják a formaképző erők. A második fázisban (ami a valóságban már daganatos), a szervezet adott pontján a védelmen már „rés támadt”, és szabadabbá válik az út a sejtburjánzás folyamataira. Konstatálható – ráadásul a folytatott gyógyítástól függetlenül – a tumor környéki helyen a hő-emelkedés, ami jelzi a

¹ Kaelin W. Der Kapillar-dynamische Bluttest zur Fruhdiagnose der Krebskrankheit. / Phil. Anthr Verlag, Dornach, 1969.

szervezet védekezési erőfeszítését. Ezzel ellentétben, hogy az első periódusban a beteg érzékenyebb a hidegre, és hideget érzékel azon a helyen, ahol a későbbiekben a daganat képződik. Visszatérve a daganat második fázisához, emlékeztetünk, hogy a vérben nagyszámú rákos sejt található, de áttétnek semmi jele. Következésképpen, ezeket a cirkuláló ráksejteket maga a szervezet elpusztítja. És íme, a védelem jelenlétének másik bizonyítéka: nem rákban elhunytak boncolásánál rosszindulatú sejt-csoportokat találtak prosztatában, pajzsmirigyben, de úgy, hogy a ráknak semmilyen klinikai tünete nem volt. Ez azt jelenti, hogy ezeket a sejtcsoportokat a szervezet saját védekező erői kordában tartották.

Harmadik fázis. Csak a harmadik fázisban, az egymástól elkülönült áttétek megjelenésével, kezdi a szervezet elhagyni a csatateret. Ugyanakkor még ebben a fázisban is rendelkezik terápiás erőforrásokkal, melyek képesek gyógyuláshoz vezetni.

A kifejlődés időtartama. Ez változó, az életkor függvényében. Fiataloknál, a nagyon aktív életfolyamataikkal, gyorsabban kifejlődik a betegség és annyira összemosódnak a stádiumok, hogy nehéz azokat elválasztani. S ellenkezőleg, az olyan korú embereknél, akik már elveszítették a regenerációra való képességet, néha a szakaszok annyira meghosszabbodnak, hogy haláluknak nem a rák lesz az oka.

A rák gyógyítása. A fentebb kifejtettek fényében a rák gyógyításának feladata: helyreállítani a formaképző és a szaporodási erők egyensúlyát. Nézzük meg részletesen a rák adekvát terápiájának 3 feladatát: 1. a szervezet védekező erejének és azok strukturáláshoz való képességének erősítése; 2. az életerők metamorfózisra való képességének javítása 3. a szervezet megvédése a külső káros hatásoktól. Elérhetők-e ezek a célok a klasszikus terápiás módszerekkel?

A gyógyítás klasszikus változatai. Sem a sebészeti beavatkozás, sem a sugárzás, sem a citosztatikumokkal való gyógyítás nem közelítenek bennünket a fent megnevezett célok eléréséhez. Nem erősítik a formaképző erőt és életerők átalakítását sem teszik lehetővé. A sugárterápia, mint a sebészet is, a daganat megsemmisítésére törekszik, mely a rákbetegségnek csak helyi szimbóluma. Mindkét módszer erősen gyengíti a szervezet védekező erejét, s ezért a gyógyításnak ezek a módjai gyakran az ismétlődés feltételeit és a beteg általános állapotának súlyosbodását idézik elő. De ez azt jelenti-e, hogy el kell őket vetnünk? Teljesen világos, hogy a daganatot, amelyik a szervezet rovására él, és a gyengítés és mérgezés tényezője, el kell távolítani. A sebészet (ha képes arra, hogy csak minimálisan avatkozzon be a szervezet egységébe) alkalmasabbnak tűnik a sugárzásnál, amelyik a szervezetet majdnem erőn felüli munkára kényszeríti, hogy a röntgensugár okozta lebontási maradványokat eltávolítsa.

Ami a citosztatikumokat illeti, azok vakon harcolnak a sejtburjánzás ellen, ráadásul olyan mértékig, hogy nem csak a daganat, de maga a szervezet is életképtelenné válik. Ez a citosztatikumok úgynevezett „mellékhatása”, ami az egyidejű pozitív hatás mellett a szervezetet mint rendszert egyszerűen lassú halálhoz vezet.

Maradnak a hormonok, melyek hatása lényegesen szelektívebb. A szervezet védekező ereit nem erősítik, a szaporodási tendenciát sem csökkentik (inkább növelik), ugyanakkor a szervezetet az ellenkező nem fiziológiai megnyilvánulásaira készítik, melyeket minden individuum magában hordoz rejtett formában. Ez a „pozitív” hatás klinikailag kifejezett tünetekkel jár, melyek túl jól ismertek ahhoz, hogy itt ne beszéljünk róluk. Következésképpen, ezek adekvát gyógyító hatásáról nem lehet hihetően beszélni.

Fagyöngy. De létezik-e olyan gyógyszer, ami az első feladatot képes végrehajtani: a formaképzés szemszögéből erősíteni a szervezet védekezőereit? Dr. Rudolf Steiner, akihez orvosok csoportja fordult tanácsért a rákbetegségeknek a századunk első negyedében tapasztalható növekvő tendenciája miatt, azt ajánlotta, hogy fehér fagyöngyből (*Viscum album*) készült originális preparátum alkalmazásával dolgozzanak. Ezt a növényt, aminek a terápiás értéke már nagyon régi

korokból ismert, sohasem használták rák gyógyítására. Steiner a nagyszámú feljegyzéseiben útmutatót adott úgy a gyógyszerészeti elkészítésére, mint a terápiás használatára.

Miért a fagyöngy? Tanulmányozzuk csak egy kissé figyelmesebben ezt a növényt! Először is meglep bennünket a szférikus formájával. Más zöld növénynél hasonló orientációval nem találkozunk, a növények abszolút többsége geo- vagy heliotropikus. A fagyöngy a növekedési formájában is szférikus tendenciát mutat, ráadásul függetlenül a lenttől és a fenttől. A fagyöngy, parazita lévén, mely a fákon nő, először a megkapaszkodás helyére merőlegesen növeszt hajtást, ráadásul a saját növekedési tervének és a saját vegetatív ritmusának megfelelően, ellentétben a földi összes más növényvel, melyeknél a növekedés pl. az évszakokkal kapcsolatos. A fagyöngy egész évben zöld marad, függetlenül a megvilágítástól, a gyökérszerű szervei megőrzik a klorofillt a fakéreg vagy kambium sötétségében, ahová nőttek. A fagyöngy terméshozása különleges – télen virágzik, amikor nincs meleg. Még a levelük irányultsága is független a fényforrástól. Ilyen módon, a fagyöngy se nem geo-, se nem fototropikus. Függetlenné vált a Nap és a Föld erőitől, ezáltal egy teljesen különleges helyet foglal el a növényvilágban. Ez egy nagyon ősi növény, növényi ereklye, mely a földi evolúciójában egy másik flórából maradt vissza. Ezért nem tud közvetlenül a talajból nőni, és közvetítőre van szüksége. Mondhatjuk, hogy a fagyöngy mintegy ellenáll a földi erőknek és a földi ritmusoknak (hasonlóan, ahogy a daganatok az emberi szervezetnek ellenállnak). Így dinamikailag és szubsztanciálisan is magában hordozza a daganatos folyamat fejlődésének való ellenállás képességét. Rudolf Steiner azt is mondja¹, hogy a fagyöngy ellenáll a fentebb említett „gazdátlan” étererőknek, vagyis a proliferációnak. Ezek a tulajdonságai az évtizedek folyamán biokémiai, farmakodinamikai és klinikai kutatások sokaságával lettek alátámasztva.²

Az onkológiai fagyöngy-preparátumok készítési módja. Rudolf Steiner sok más javaslatot adott a fagyöngy daganatellenes tulajdonságai kapcsán. Nem fogjuk most mindet érinteni, mivel ezeknek a tulajdonságoknak a megértése az antropozófia mélyebb ismeretét feltételezi³. *A fagyöngy-preparátumok kapcsán figyelembe kell venni, hogy Steiner nem egy egyszerű fitoterápiás vagy homeopátiás szerről beszélt, hanem a fagyöngy feldolgozásának olyan módszereit javasolta, melyek belőle valódi rákellenes preparátumot tudnak létrehozni, különösen a kozmikus és földi erők hatásától való függetlenségét megerősítve. Ilyen preparátumot készített a Weleda cég még Steiner életében, s a neve Iscador lett.*

A fagyöngy kutatása. Dr. Kaelin, 1928-tól kezdve, és Dr. Leroi a munkatársaival 1934-től ennek az orvosságnak a tökéletesítésén dolgoztak. Leroi 1949-ben megalapította Arlesheimben (Svájc) a Hiscia Intézetet, melyben a feleségével, Dr. Rita Leroi von May-lyel folytatta a rák-kísérleteket. Dr. Rita Leroi hosszú időn keresztül vezette a Lukas Klinikát is, amely a rák posztoperációs gyógyítására specializálódott és a Hiscia Intézettel szomszédos volt. Ilyen módon a fagyöngy elkészítésének és használatának módjai folyamatosan fejlődnek. (Nyilvánvaló, hogy azalatt a 20 év alatt, ami eltelt e könyv megírása óta, a fagyöngy-kutatások és rákellenes anyagok belőle való készítése egészen messzire jutottak. A fagyöngy tulajdonságainak egyik meghatározó központja a Karl Gastav Karus Intézet (Eschelbronn, Németország), melynek munkái még egy értékes onkológiai fagyöngy-preparátum megalkotásához vezettek: Abnoba Viscum. A fagyöngy-terápiás gyógyszereknek már egész családja létezik, melyek ennek a betegségnek az antropozófiai értésével kapcsolatosak: Iscucin, Helixor, Visorel. *Az orosz kiadó megjegyzése*)

A citosztatikumokkal ellentétben, az Iscador nem idéz elő vér-rendellenességeket, és sok éven át lehet használni minden negatív következmény nélkül. Nem vak hatásról van szó. Az Iscador

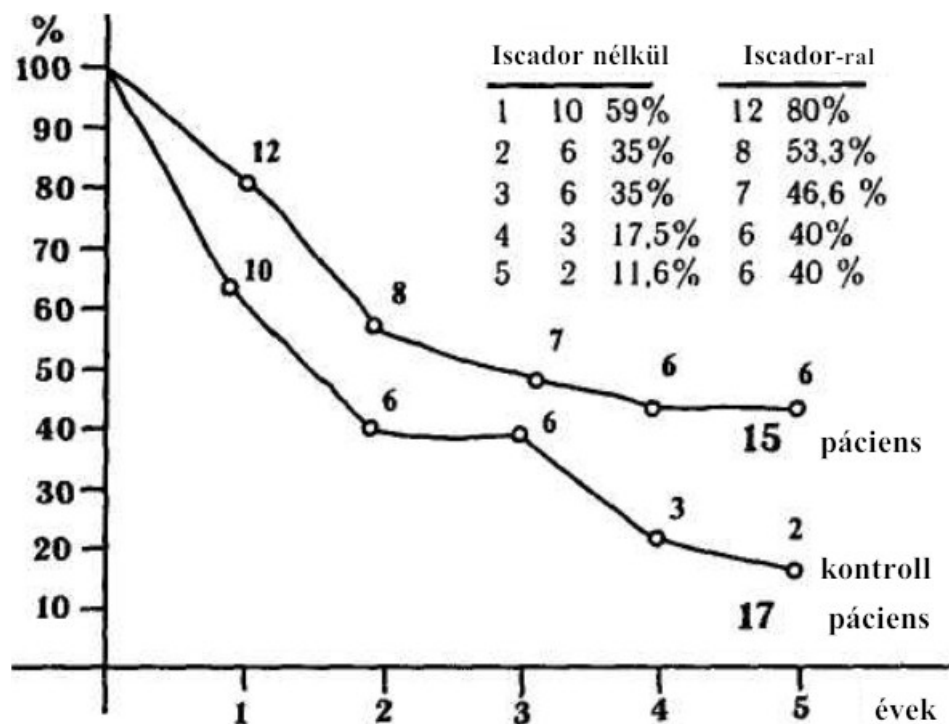
¹ Rudolf Steiner: Szellemtudomány és orvoslás (GA 312) // Steiner R. Geistwissenschaft und Medizin. Dornach, 1990.

² Stelter. Zur Wirkung von Extracten aus viscum album mali auf Gewebekulturen normaler und maligner Zeller. / Diss. Heidelberg, 1957.— Selawry O.S. et all. Tumor-inhibitory activity of products of floricaceae. / Proc. Amer. Ass. Cancer Res. 3.1, 1959, 63.— Mathe G. Revue française des Etudes cliniques et biologiques. 8, 1963, 1017

³ Boie D.. Mistel u. Krebs. Verlag Freies Geistesleben. Stuttgart 1970.

koncentrált hatása abban áll, hogy hyperaemiát és magasabb hőmérsékletet okoz a daganat körüli zónában. Ez a reakció óvatosságra int az agydaganatok gyógyításakor, mivel a fejen belül nyomás-emelkedést okozhat.

Az Iscadorral való gyógyítás eredményei. Az Iscador preparátum folyamatosan fejlődik. De még nincsen elérve a cél, melyet Rudolf Steiner prognosztizált neki: a sebészkést helyettesíteni. Mindamellet az Iscador (a fent említett „kisebb testvéreivel”, a fagyöngyterápia készítményeinek csoportjában. *Az orosz kiadó megjegyzése*) az egyedüli készítmény, mely a szervezet védekezőereit nem általában növeli, hanem kifejezetten a szövetek konkrét strukturálása érdekében, amelyek elveszítették az eredetileg célszerűen differenciált karakterüket. Ezen kívül, ha azok a betegek, akiket Iscador-ral gyógyítanak, röntgensugarakat vagy kemoteriát kapnak, könnyebben átvészelik ezeket a gyötrő folyamatokat, és az ilyen terápiák súlyos következményei az immunrendszer számára jelentősen kismulnak az Iscadornak köszönhetően, és ami fontos, nem csökkentve a pozitív daganatellenes hatást. Az évek hosszú során keresztül Európa különböző klinikájában végrehajtott összehasonlító kutatások azt mutatják, hogy az onkológiai betegségek gyógyításában az Iscador fölényesen a legjobb a többi terápiás módszerrel összehasonlítva. Meg kell említenem Günzler és Salzer munkáit¹, az általuk készített statisztika világossága miatt. Íme az általuk publikált grafikon:

5. ábra. Rák miatti gyomor-reszekciót követő túlélési görbe Iscadorral és anélkül történő gyógyításkor

A gyógyítás részleteibe azért nem megyek bele, mert az olvasó ezeket megtalálhatja az Institut

¹ Salzer et all. Erfahrungen mit der eingeschränkten Radikaloperation und Iscador-Nachbehandlung beim Brustdrüsen Karzinom. / Krebsarzt, 17, 1962, 198.— Günzler M. Das Magenkarzinom. / Beitr. Erw. Heilk., 6, 1968.

Hiscia és a Weleda cég által kiadott „Az Iscador használati útmutatója”¹ c. kiadványban.

Hatása az étererők metamorfózisára. A második feladat: hatással lenni az étererők helytelen metamorfózisára, nem érhető el gyógyszerek segítségével. Meg kell kérdeznünk magunktól: milyen mértékben lehet egyáltalán a metamorfózist elérni, ha annak normálisan az emberi élet hetedik évének végén kellett volna lezajlania, de elmaradt? Kicsi a valószínűsége, hogy a szervezet építő erői egy részének a tudatosodás erőibe való átalakítását felnőttkorban pótolni lehessen. Ami a későbbi metamorfózisokat illeti, ami a felépítés fiziológiai erőire vonatkozik, melyek a szerv funkcióinak részleges vagy teljes megszűnésével válnak szabaddá, ezekre különféle művészeti terápiákkal tudunk lényegesen hatással lenni: festés, agyagozás, zene, orvosi euritmia. A Szent Lukás kórházban és más antropozófiai alapon álló gyógyító klinikán rendszeres alkalmazásuk a gyógyítási eredményeket lényegesen javítja (mellesleg, nemcsak az onkológiai betegségeknel).

A pszichikum szerepe. Az onkológiai páciensek lelki állapota rendkívül fontos a betegség lefolyásának prognózisára. Ahogyan láttuk, a lelki állapot lehet annak az oka, hogy rákkeltő tényezőkből rák alakuljon ki, de maga is lehet rákmegelőző állapot kialakulásának az oka. Teljes gyógyulás csak olyan mértékben következhet be, amilyen mértékben a beteg belülről át tudja alakítani, megelőzni a betegséget. A művészeti terápia már egy nagy lépés az ember átszellemiesítése szemszögéből, segítségével megtörténhet a fiziológiai erők metamorfózisa, amik kiszabadultak az ellenőrzés alól. A beteget feltétlenül be kell vonni a gyógyulásban való aktív részvételre, ami nem lehetséges anélkül, hogy a betegségről magáról ne tudjon. Nincs jogunk hazudni vagy a beteget tudatlanságban és bizonytalanságba tartani. Másrészt, sok tapintatra van szükség, hogy a beteggel helyes módon közöljük a rákos betegségét, egyidejűleg rámutatva, hogy a betegségét nem lehet gyógyíthatatlannak nevezni, hogy a rákkal sikeresen lehet harcolni. Akkor meglátjuk, hogy a beteg újból visszanyeri az életkedvét és a bátorságát, és aktívan részt fog venni a harcban. Ennek a nézőpontnak semmi köze absztrakt teóriákhoz; az ember elsősorban egy tudatos lény, ezért az állapotáról való hazugság útján megfosztani őt ettől a tudattól, ez azt jelentené, hogy a betegséget támogatjuk. Én magam mindig jobb eredményt kaptam azoknál a betegeknél, akik tudtak a betegségükről. Az informált beteg tudja, hogy az orvos nem csapja be, és a hit erőteljes tényezője a gyógyítás sikerének. Csakugyan, az igazság tudását, még ha az keserű is, összehasonlíthatjuk annak az embernek az állapotával, akit baljós és szűkszávú félelem vesz körül, a becsapás hálója, mely a beteget hamis szánalmával utolsó lélekerőitől is megfosztja.

Kiegészítő gyógyítás. A rák gyógyításához az összes rendelkezésre álló szer mobilizálására van szükségünk. Az Iscador-ral való fagyöngy-terápiát különféle gyógyítási módszerekkel egészítjük ki (ld. még az „Iscador alkalmazási útmutatóját”), emellett különös figyelmet kell szentelnünk a máj gyógyításának. Dr. Kaspar Blond² rámutatott, hogy rák esetén a máj gyógyításának kiemelkedő szerep jut.

Ne feledkezzünk meg a harmadik feladatról, amit megneveztünk: megvédeni a szervezetet a külső negatív hatásoktól. Szükséges az életstílus megváltoztatása, kedvező környezet megteremtése és különösen az egészséges táplálkozás. Ennek a megvalósítása, különösen városban, problémás, szinte lehetetlen. Hogyan biztosítsunk magunknak pl. minőségi természetes termékeket? Mennyire megbízható az ökológiai tisztasága? Káros anyagok, pl. növényvédő szerek jelenléte, legrosszabb esetben analízisekkel kimutatható, de a terméknek pont a minőségét csak a szenzitív kristályosodási vagy hasonló módszerrel lehet kutatni, de ezek nem terjedtek el országaink laboratóriumaiban, egyszerűbben szólva, nem elérhetők. Az élelmiszer-kereskedelem feltételei, sőt a ruházaté is, mivel annak kémiai összetétele is hathat a betegségre, messze van attól, hogy komoly garanciákat adjunk. A kereskedők általában nem foglalkoznak az általuk megvett termékekkel az egészségügyi-járványügyi szempontokon túl, a lózungot, hogy „Ökológiailag tiszta termék”, felírni nem nehéz,

¹ Institut Hiscia. CH 4144. Ariesheim. Ugyanitt publikálják az Iscador preparátum kutatásainak újabb publikációit (a kiadó megjegyzése)

² Blond C. The liver and cancer. / Ed. John Wright, Bristol, 1960.

mivel sok országban ez a fogalom nem kapcsolatos kemény jogi normákkal. S a terméket a versenytársak megbuktatásának szándékával árusítják. Ha a cégek annak, amit a termékük reklámozására fordítanak, legalább egy századát minőségibb és tisztább nyersanyagokra fordítanak! Az egyedüli lehetőség, ha nincsen saját kertünk, az előállítóval (azaz a paraszttal) való személyes ismeretség és a becsületességében való hit. Az európai és amerikai fiatalok nemzedéke gyakran egész életében még csak nem is kóstolt egészséges módon termesztett zöldséget vagy gyümölcsöt. S ezért nincsen saját minőségi kritériumuk, ami az egészséges termék ízének vagy külső kinézetének emlékéen alapul. Csak azok a termények alkalmasak a rákbetegek ideális táplálékának, melyeket biodinamikusan termesztettek, vagy a régi jó természetes gazdaság termékei². De ezekből a modern „civilizált” országokban kevés van, s általában ezért is jelentősen drágábbak.

Korai terápia – a siker tényezője. A rosszindulatú daganatok Iscadorral való gyógyítása néha váratlan, majdnem „csodaszerű” eredményeket ad. Ugyanakkor sokkal fontosabb nem a csodát hajszolni, hanem lehetőség szerint minél korábbi diagnosztika felállításán dolgozni. Hiszen a rákmegelőző állapotban és a rák első stádiumaiban a fagyöngyterápia, legalábbis az orvosok számára, akik megfelelően tudják ezt a módszert alkalmazni, teljesen hétköznapi. Ellenvethetjük, hogy a rákmegelőző állapot gyógyítását daganatok híján nehéz megítélni. De ez nem igaz. A beteg általános állapotának makacs gyógyulása – ez a mutató. A betegség fejlődésének időszakos ellenőrzése különféle vérvizsgálatokkal, kezdve a banális klinikai vizsgálatokkal, egészen a szenzitív kristályosítás, vagy a kapilláris dinamika módszeréig, ebben a dologban szintén megbecsülhetetlen segítséget nyújt. Kár, hogy a rák modern, kissé szűk értése arra készíti a betegeket, és magukat az orvosokat is, hogy indokolatlanul korán elzárkózzanak a terápiától és a kontrolltól. Ezért gyakran megtörténik, hogy olyan betegek, akiknél rákmegelőző állapot diagnosztizáltak, s különféle okokból kifolyólag nem tartják be a gyógyítási programot, néhány évvel később rosszindulatú daganat áldozatává válnak. Emlékezzünk, hogy a rák „a forma katasztrófája”, ami hosszú időn keresztül fejlődik ki, s butaság lenne azt feltételezni, hogy a ráadásul időben diagnosztizált rákmegelőző állapot esetén el szabad utasítani a gyógyítást az első sikeres eredmények után.

A nevelés és a pedagógia szerepe a rák megelőzésében. A rák megelőzésének gondolata értelmében, figyelembe kell venni mindent, amit az ember belső életéről, a környezetéről, az életmódjáról és a táplálkozásáról mondtunk. De az onkológiai betegségek valódi megelőzése a modern civilizációtól még egy elemet követel. Éppen a modern kor materializmusa és pragmatizmusa, s következésképpen a gyermekek modern nevelése és oktatása vezet ahhoz, hogy a szervezet növekedési és formaképzési erőinek fent leírt gondolkodási erőkké való metamorfózisa az iskoláskor kezdetén helytelen és nem idején való. S ezeknek az egész élet folyamán helyrehozhatatlan következményei lesznek. Ezért kitartunk és ki fogunk tartani amellet, hogy a gyermek harmonikus fejlődésének a biztosításában a pedagógusoknak döntő szerepe van. A pedagógus köteles a fizikai és lelki fejlődésnek azokat a tényezőit figyelembe venni, melyeket e könyv megfelelő fejezeteiben határoztunk meg.

² A biodinamikus termékek használatának alapelveivel való részletesebb megismerkedésre fordulhatunk a következő irodalomhoz: Pfeiffer E. *Fécondité de la terre*. Ed. Triades, Renzenbrink U. *Diet and Cancer*, Rudolf Steiner Press, London, 1988.

15. fejezet

A női ciklus

A menstruációs ciklus és az Én. Ha a menstruációs ciklust megvizsgáljuk, két alapfázist találunk benne. Az első a kidolgozás és felépítés, a második pedig az első stádium termékeinek leépülése és kiválasztása. Az ilyen és ehhez hasonló folyamatok, ahogy a második fejezetben láttuk, az Én és az asztráltest étertesten keresztüli tevékenységét fejezik ki az alsó pólusnál (a felépítés folyamatai), vagy közvetlenül, az étertest közreműködése nélkül, a felső pólusnál (a lebontási folyamatok). Ennek a két stádiumnak a váltakozása egy alapritmus, ami a női nemi szervekre és funkciójukra jellemző.

Az Én szerepe még abban a tényben is megnyilvánul, hogy a menstruáció szorosan kapcsolódik a vérhez – az Én szervéhez – és a hemopoézishez. Az Én szerepét az a tény is alátámasztja, hogy a menstruáció kizárólag emberi folyamat, mely az állatvilágban nem fordul elő. A nőtényeknél azok a fiziológiai jelenségek, amelyek a fajfenmaradást lehetővé teszik, éves ritmust követnek, azaz olyan ritmust, amilyennel a növényeknél is találkozunk, s amit következőképpen éterinek kell neveznünk. Az állatoknál nincsen menstruáció a szó igazi értelmében, még a rhesus majmok pszeudo-menstruációja sem tartalmaz ivarsejtet. Végül, az emberi fiziológiából az a tény, hogy néha a lázas állapot tompíthatja a menstruációt, szintén az Énnek az erre a folyamatra gyakorolt hatásáról tanúskodik.

Interiorizált Hold-ritmus. Korábban az ember szívritmusát a Nap ritmusával kapcsoltuk össze. Most a 28 napos menstruációs ciklus periódusait a Hold-fázisokkal kapcsoljuk össze. Jelen könyv második kötetében, amelyet a bolygók, a fémek és a szervek funkciói kölcsönhatásainak szentelünk, részleteiben fogjuk tanulmányozni a planetáris ciklusok és az emberi ritmusok közötti kapcsolatot.

Ugyanakkor, ahogyan tudjuk, a fizikailag megfigyelt Hold-fázisok nem egyenes kölcsönhatásban állnak a menstruációs ciklussal, hiszen akkor minden nő ugyanabban az időpontban menstruálna, egyszerűen a holdfázisok váltakozását követve. De nem ez történik. A valóságban a Hold-ritmus valamikor még az ember evolúciós folyamatában interiorizálódott, a szervezet belsejébe hatolt, (ahogy a fejlődés másik időszakában a Nap-ritmus interiorizálódott). Ezért azt mondhatnánk, hogy a női szervezet magába véste ennek a ritmusnak az emlékét.

A materialista elmélet mondhatná, hogy ez a váltakozás csak egy automatizmus, melynek során mindegyik folyamat az előzőt folytatja, mint az órában az inga, amely újra visszatér, ha elért egy bizonyos magasságot. A valóságban az a tény, hogy az ilyen vagy olyan külső körülmények miatt lerövidült ciklust gyakran egy hosszabban tartó ciklus követ (és fordítva), ami a kompenzáció létezésének, következőképpen a belső szabályozásnak a bizonyítéka, melyet csak időlegesen tudunk megváltoztatni. Ebben nincsen semmi közös az automatizmussal. Míg, ha az órát helytelenül állítjuk be, akkor a normális időtől való eltérést mindaddig megőrzi, amíg be nem állítjuk a helyes időt, addig, ha hormonok bevitelével eltoljuk a menstruációs ciklust, akkor a szervezet maga törekedni fog, hogy ezt a visszatartást kompenzálja, hogy újból rátaláljon a maga természetes ritmusára. A szervezet organikus funkcióját megzavarhatjuk, de a funkció leépülése sosem lehet bizonyíték a hiányára.

A ciklus két fázisa. A ciklus első fázisa, amelyik a tizennegyedik napon az ovuláció pillanatában fejeződik be, az Én hatásával jellemezhető. Ez a hatás folyamatosan változik, előbb az asztráltest, aztán az étertest, majd a fizikai test segítségével az Én tevékenységének olyan dinamikát közvetítve, amely az anyagcsere-pólus sajátja, melyet a szubsztanciák és minőségek szaporodási, létrehozási és transzformációs folyamatai jellemeznek. A petefészek szintjén ez a dinamika teszi lehetővé a petesejt megérését és a Graaf-tüsző képződését. A méh szintjén a nyálkahártya sejteinek szaporodási folyamata a petesejt számára készíti elő a helyet. Ez a szaporodási folyamat

időtartamában kicsit meghaladja az ovuláció pillanatának csúcsát, mivel a sárgatest képződése is ebben a fázisban történik. Ha a petesejt megtermékenyül, akkor a sárgatest az egész terhesség folyamán létezni fog. A terhesség ebből a szempontból a ciklus első fázisának a folytatása és megerősítése. Ellenben a meg nem termékenyült petesejt elhal, ami a második fázis kezdő lépése, az Én közvetlenül hat a szervezetre, a leépítés folyamatait kezdeményezve. Ekkor a sárgatest elsorvad, kis heg marad vissza a petefészken. A méh nyálkahártyája leépül, a vér felhalmozódásának helyévé válik, elveszíti vitalitását, és a menstruáció periódusa alatt kiürül a szervezetből. Ez annak a kivezetése, amiben már nincs élet, és a méh összehúzódásával jár, ami az asztrálest megnövekedett aktivitásáról tanúskodik.

A valóságban az elsőből a második stádiumba való átmenet nem annyira világosan fejeződik ki, mint ahogy azt feltételezni lehetne a fenti leírás alapján. Így az ovuláció, mivel kiválasztási folyamat, az asztrálest beavatkozását igényli. A második stádiumra mutat, pedig az első végén van. S a másik oldalról, a sárgatest képződése egy olyan folyamat, ami az első stádiumhoz tartozik, holott valamennyire folytatódik a második stádium idején is. A follikulin és lutein hormonok képződése a mirigyek tevékenységéről tanúskodik, ami az étertestből indul ki, és az első fázishoz tartozik, de ezeknek a hormonoknak a vizeletbe történő kiválasztása eltávolítási folyamat, ami a második stádiumhoz tartozik, az asztrálest nagy aktivitásával. Ez még egyszer azt bebizonyítja, hogy a szervezetben az anyag kevésbé számít, mint a folyamat, melynek beteljesülése éppen az anyag képződésében áll.

Terhesség idején folytatódik ennek a két hormonnak, a follikulinnak és a luteinnek a képződése. A szintézisük következképpen általában a teremtési folyamatokhoz tartozik, csak terhesség hiányában az első fázis időtartamában korlátozottabb.

Kóros folyamatok. Ez a fiziológiai vázlata a menstruációs ciklusnak és az emberi lény főbb részeivel való kapcsolatának, s feltétlenül szükséges ismernünk, hogy a menstruációs zavarok okait megértsük. Még a zavarok gyógyításának racionális módszereit is sugalmazhatja. Elvben két anomália lehetőségét látjuk: az egyik, ami a teremtés és szaporodás túlsúlyával, a másik a leépítő folyamatok túlsúlyával jellemezhető.

A szaporodás felépítő erőinek a túlsúlya. Ha az egyensúly a szaporodási oldalra billen át, akkor az mirigy hyperplasia-hoz, nyálkahártya hypertrophia-hoz, és follikulin-többletchez vezet. A hyperaemia, ami az első fázist kíséri, a második fázis idején is tart, ekkor a menstruáció nagyon erős. A kiválasztott vér világos piros színű, ami arról tanúskodik, hogy nincs teljesen átdolgozva és megőrizte artériás jellegét. A véres váladék, a normálistól eltérően, nem a nyálkahártya leépüléséből származik, hanem abból, hogy vér áramlik belé, ez valamiféle szakadás, amit egy gyulladáshoz vezet. Az ilyen rendellenességhez gyakran társul szédülés, gyengeség, a figyelem hiánya, feledékenység, melyek a tudat gyengülésére jellemzőek. Az ilyen típusú nők gyakran pletorikusak, migrénre hajlamosak. A homeopátia Calcarea carbonica típusa figyelhető itt meg. Képletesen mondva, az ilyen betegeknek az dominál a rák halott ásványi anyagai felett, ami az osztriga puha élő anyagának felel meg.

A leépítő folyamatok túlsúlya a szaporodási szerveknél. Amikor a második fázis van túlsúlyban, és degradációs, leépítő és halálfolyamatok kerülnek felülre, akkor pangást észlelünk, amely nem korlátozódik a méhen belüli nyálkahártya keretei közé. A vénák kitágulnak, a végtagok kékes színezetűek lesznek, a menstruáció kevés, sötét színű, és késik. A homeopátia „Pulsatilla” típusa van előttünk. Ezek azok a betegek, akiknél a földerők, leegyszerűsítve a „nehézségi erők” dominálnak. A vénákban a pangás a nehézségi erők hatásának a kifejeződése. A melankóliára való hajlam, a lefelé irányuló tekintet és fej a nehézségi erők túlzott hatásának a jelei. A kökörtörök (Pulsatilla) erős rúdszerű gyökere van, ami még földerőkkel is telítve van. A levelei, ellenkezőleg, finoman szeltek, és a kozmosz-erők hatásának szélesen megnyílnak. A virág, ami ezután tűnik fel, harangformára emlékeztet, a föld felé fordul, és az is a földerők hatásának adja meg magát. Végül,

elvirágzás után, a szár kiegyenesedik. És a szárnyas termés újból a kozmosz felé fordul. Ilyen módon az egész növény a földi és kozmosz-erők harcának a ritmikus kifejeződése, mely az utóbbi győzelmével zárul. Ez a húsvéti virág a halált és az újjászületést koncentrálna magában. Az, hogy a szilíciumban gazdag talajt részesíti előnyben, a *Calcarea carbonica* és a *Pulsatilla* típusok polaritását mutatja.

Amenorrhoea. Amikor az Én-erők túl erősen tevékenykednek a felső pólusnál, ami gyakran előfordul túlzott intellektuális munkánál, pl. tanulmányok idején vagy vizsgákra való készülés során, nem lesznek használhatók az alsó pólusnál a nemi funkciók végrehajtására. És általában is, a szervezetben a leépítő funkciók intenzitását, amihez az intellektuális túlterhelés vezet, a regeneráció éteri erőivel kell állandóan kompenzálni, ami komoly zavarokhoz vezethet, elsősorban a szaporodás szférájában. Az Én-erőknek és az éteri erőknek ilyen állandó erőszakos elvonása a női szervezet alsó pólusából a felső pólus magasabb lelki tevékenységének hasznára, lehetetlenné teszi a petesejtek megérését és a méhen belüli nyálkahártya felépítését. A ciklus első fázisa mintha elfojtódna, és mivel a második fázis nem tud az első nélkül bekövetkezni, nincs többé ciklus, nincs mensruáció. amenorrhoea-val van ekkor dolgunk, ami az életerők elvonásának, kimerülésének következtében fejlődik ki. Ezekben a kóros folyamatokban gyakran más tényezők is kritikus ponttá válnak: fürdés után túlzott lehűlés vagy pl. lelki sokk.

Amikor az okok ismétlődnek, pl. állandó szélsőséges intellektuális munka, a gyógyulás lehetetlen. Mindenekelőtt az életmódon kell változtatni. Ugyanakkor még ebben az esetben is nehéz gyógyulást elérni. Az Én, mely az alsó pólusnál közvetlenül ténykedik, színészkedik, a felső pólusnál inkább nézőként viselkedik, és ha egyszer már a páholyban berendezkedett, többé nem akar kimenni s színpadra és ismét felvenni a szerepét. Néha szükség van kellő „ravaszra”, hogy az Ént emlékeztessük a tevékeny alkotó szerepére. Az alsó pólus felmelegítése az egyik ilyen „ravasz”, mivel a meleg valójában az az elem, amiben az Én él.

A fentebb leírtaktól az amenorrhoea valamennyire eltér az anémiás lányoknál. Ebben az esetben nem találkozunk túlzott intellektuális tevékenységgel. Az Én, általában beletestésül a felső és az alsó pólusokban is, mintegy nem akarva. Az előző képre emlékeztetve, nem szereti sem a színpadot, sem a páholyt, és a színházba nagyon kelleetlenül megy. Az ilyen amenorrhoeásoknál mindenekelőtt az anémiát kell gyógyítani. Még hozzátesszük, hogy az amenorrhoea e két formája néha egymásba fonódik.

Elsődleges amenorrhoea. Általában a nemi szervek a második hétéves periódus folyamán az asztrálest hatása alatt alakulnak át. Ha ez utóbbi a szerepét hibásan tölti be, akkor a szervek nem érik el az érettségüket, infantilisak maradnak, és a másodlagos nemi jegyek – szőrzet, tejmirigyek fejlődése, mutálás – nem jelennek meg, vagy nem eléggé. Az étererők átalakulása funkcionálisan nem történik meg, ami az olyan tisztán éteri növekedési szervek megőrződéséhez vezet, mint a timusz (csecsemőmirigy). Így néz ki az elsődleges amenorrhoea folyamata.

Amenorrhoea, ami az étererők feleslege által jött létre. A másodlagos amenorrhoeák között vannak azok, amiket korábban az éteraktivitás elégtelenségével jellemeztünk, de létezik az ellenkezőjük is, amely az étertest túlzott aktivitásának a tükröződése. A hypertrófia idővel bizonyos értelemben az asztrálest és az Én számára „áthatolhatatlanná” válik, és ezek ebben az esetben képtelenek a szerepüket betölteni a feladatok differenciálásában és specializálásában. Következésképpen az ovuláció nem történik meg, mivel a második fázis leépítő folyamatai minimálisak. A sejtszaporodás, amelynek a méh-nyálkahártya szintjén kellene maradnia, törekszik az egész szervezetet meghódítani, túlzott kövérséget és infiltrációt okozva. Ez kissé emlékeztet arra, ami terhesség során történik, és gyakran megfigyelhető, hogy az amenorrhoeának ez a formája terhesség után következik.

A menorrhagia gyógyítása. Ha visszaemlékszünk a *Calcarea carbonica*-ra és a *Pulsatilla*-ra, akkor már meg is mutattuk magunknak a megalapozott terápia útjait. Mészkövet alkalmazunk,

amikor a ciklus első fázisa minősül túlzottnak. Ellenben Pulsatilla-t alkalmazunk azokban az esetekben, amikor a második fázis a túl intenzív. A menorrhagia-s tendenciák esetén Rudolf Steiner Corallium rubrum-ot javasolt használni, amely ebben az esetben jobb, mint a Calcarea. D3-as hígításban írjuk fel, és még jobb, ha naponta bekenjük a szeméremtest feletti területet (Unguentum Corallii rubri compositi). Erős menorrhagia esetén a szeméremtest feletti területen egy vagy néhány Marmor D6 / Stibium D6 aa injekciót adunk. Szintén jó eredményeket érhetünk el az olyan növények segítségével, mint a Capsella bursa pastoris (10% -tól D3-ig).

A hypomenorrhea gyógyítása. Amikor a második fázis leépítő erői dominálnak, azaz a földi nehézségi erők, vénás torlódás és melankóliára való hajlam esetén, Pulsatilla-t rendelünk, D3-tól D6-ig. Az étertest hatását is erősítenünk kell, ehhez Argentumot írunk fel, amit jobb, ha kenőcs formában viszünk fel (Argentum 0,4% Ung.), a szeméremtest feletti területre. Ilyen bekenést alkalmazunk a ciklus első fázisa során, felváltva Pulsatillával, melyet a ciklus második fázisa során alkalmazunk. Az Argentumot kiegészítve, Prunus spinoza-t alkalmazunk, D3-tól D5-ig.

Dismenorrhéák ... A gyakorlatban gyakran találkozunk olyan rendellenességekkel, melyeket nehéz az általunk ismert irányzatokba besorolni, s melyeket általában a „dismenorrhea” fogalommal csoportosítanak. Ezek a zavarok arról a diszharmóniáról tanúskodnak, melyek az emberi szervezet különböző lényegjait között vannak. Gyakran görcsös jelenségek kísérik, melyek az asztrálest hatásával kapcsolatosak. Ezek a görcsök a ciklusnak azokban az időpillanataiban tűnnek fel, amikor normális feltételek esetén az asztrálestnek aktívan be kellene kapcsolódnia a folyamatba. Így, a második fázis végén, a menstruáció idején a levált nyálkahártya maradványainak kiürülése a méh összehúzódásával jár, melyet az asztrálest hatása idéz elő. Ez az összehúzódás lehet görcsös jellegű, ami fájdalmat okozhat. Hasonló zavarok tűnhetnek fel, még ha kevésbé intenzív módon, az ovuláció időpontjában, ami szintén kiválasztási folyamat, s az asztrálest jelenlétét igényli.

... és gyógyításuk. A görcsös természetű zavarokat könnyíteni tudjuk, ha Chamomilla D20 / Tormentilla D30-at alkalmazunk, evés előtt 10 cseppet, napi háromszor (két nappal a menstruáció előtt elkezdve, és addig, amíg szükséges). Használhatunk Belladonna D6-ot is (barnáknál) vagy Chamomilla D3-at (szökéknél). Ezt a gyógymódot (per os), ha szükséges, kiegészíthetjük Oxalis 10% Ung. (szükség esetén 30%) kenőcsnek a szeméremtest feletti bekenésével, minden nap. Alkalmazhatunk Cuprum metallicum praep. 0,4% Ung.-ot is, a derék környékén.

Ugyanakkor teljes gyógyulás csak alaposabb kezelés esetén lehetséges. A hasonló zavarok abból származhatnak, hogy az alsó végtagok krónikusan fáznak, így az adott esetben teljes gyógyulás mindaddig nem következhet be, amíg a beteget meg nem győzzük arról, hogy öltözzön melegebben. Érintsék meg betegük lábát, nagyon gyakran jéghideg, habár azt mondják, nem zavarja őket. Az alapos kezelés, amit a menstruációs zavarok összes fajtájánál lehet használni, a „Menodoron” preparátum alkalmazásából áll, melynek összetételét dr. Rudolf Steiner dolgozta ki (Achillea millefolium, flos. 4% / Capsella bursa past., herba 3% / Majorana, herba 1 % és semen 3% / Quercus, cortex 5% / Urtica dioica. flos 2%). 5-10, vagy akár 20 cseppet alkalmazunk napi háromszor, evés előtt. A gyógyítást néhány hónapig kell folytatni, megszakítva a menstruáció idejére. A gyógyítást kiegészíthetjük vagy folytathatjuk „Metratee” teakúrával (a forrázatot este használjuk). A Menodoron és a Metratee harmonizáló hatást gyakorolnak az összes menstruációs zavar esetén, az októl függetlenül.

Az amenorrhéa gyógyítása. Az amenorrhéa gyógyítása gyakran összetett probléma, különösen, ha elsődleges amenorrhéáról van szó, amelyik mindenekelőtt konstitúciós gyógyítást igényel. Ahhoz, hogy az Ént rávegyük, hogy ereszkedjen le a nemi területre, és ott a feladatát végrehajtsa, Mucilago levisitici dil D6 -ot alkalmazunk, Ovarium D3-mal felváltva, mindkettőből napi 2-szer 10 cseppet. Ugyanerre a célra Phosphor D6-ot alkalmazunk, 10 cseppet ébredés után. Felírunk Conchae-t vagy Pulsatilla-t, a beteg típusától függően. A menstruáció megjelenése vagy újbóli megjelenése után még sokáig kell a Menodoron-kúrát tartani, ugyanúgy, mint a Metratee-

gyógykúrát.

16. fejezet

Bőrbetegségek problémája

A dermatológiai könyvek meglepnek a leírások bőségével, a részletek megfigyelésének gondosságával, ráadásul a mikroszkopikus kutatások ezeknek a műveknek a legfontosabb részét képezik. De ezek a művek gyakorlatilag sohasem kutatják a betegség okait, és a terápia gyakran kiábrándító a palliativitása (tünetkezelés) miatt. Néhány elterjedt bőrbetegség példáján megmutatjuk, hogy jobban és mélyebben meg lehet érteni ezeknek a betegségeknek a geneziséét, ha felállítjuk a bőrön mutatkozó tünetek és az egész emberi szervezet kapcsolatát, és ezen az úton találjuk meg a legracionálisabb terápiát.

A bőr hármasság tagozódása. A bőrben az emberi hármasság: az idegi-érzékszervi pólus, az anyagcsere-pólus és a ritmikus rész tükröződésével találkozunk. A bőrnek ez a hármasság tagozódása mind anatómiai, mind működési szempontból megmutatkozik. Arra törekszünk, hogy megvilágítsuk ennek a hármasságnak a jellemző vonásait.

A bőr, mint idegi-érzéki szerv. A bőr, mint érzékszerv, az idegi-érzékszervi rendszerhez tartozik. De még egy vonása van, ami a fej-pólusra jellemző: különösen aktívan működnek benne a formaképző erők. A bőr lehatárolja a fizikai testet, és ő adja meg az ember külső formáját. A növekedés centrifugális étererői itt találkoznak az asztrálvilág centripetális erőivel.

Ezeknek az erőknek – melyek mind az emberi Én lenyomatát viselik – az egyensúlyában rejlik a formák szépsége, melyek pl. az antik Aphrodite szobroknál varázsolnak el bennünket.

Gyerekkorban a centrifugális erők dominálnak, amik arra törekszenek, hogy kitöltsék az egész formát, kikerekítsék, sőt felfújják. Az öregeknél, ellenkezőleg, inkább a strukturálódás és az ásványosodás erői érvényesülnek, aminek kapcsán a centrifugális erők formálta rugalmasság eltűnik, a bőr elveszti az elaszticitását, aszottá válik. A durvábbá váló bőr részei között ráncok képződnek, melyek arra emlékeztetnek, még ha messziről is, ahogy a gerinctelenek páncéljának különálló részei találkoznak. Testileg öregedve, bizonyos értelemben a gerinctelenné válás folyamata mutatkozik meg. A természetes öregedést az évek teltével a morális alapok megerősítésével kellene kompenzálni. Hajlékony és ugyanakkor kemény „etikus gerinc” formálásával, és ezt a személyes belső moralitást nem szabad összekeverni a társadalmi és vallási konvenciók által kívülről ránk helyezett héjjal.

A növekedés átalakult erői. Az állatoknál, és ráadásul nemcsak a gerincteleneknél, a bőr kemény elemei (prém, toll, a pikkely, a szarv, a pata stb.) sokkal fejlettebbek, mint az embernél, aki az evolúció során ezeknek a növekedési erőknek egy részét gondolkodási erőkké alakította. De emiatt az embernek ruhát kell magára öltenie, hogy a külsejét megvédje és eltakarja. Megízlelve a tudás fájának gyümölcsét, a mezítelenségét is megismerte.

Ritmikus folyamatok. A felhám külső rétege, amely folyamatosan elpusztuló sejtekből áll, az idegi-érzékszervi pólus halál- és ásványosodási folyamatainak a kifejeződése. A bőrszövetek és a védőréteg magas szilícium-tartalma némileg áttetszővé teszi a bőrt. Ez az áttetszőség, ami egyébként csökken a pigmentáció megjelenésével, lehetővé teszi, hogy bepillantsunk a bőr érhálózatába, ami a bőr ritmikus része. A lélek mozgásai a vérkeringés változásaival járnak, ez pedig a bőr elvörösödését vagy elsápadását idézi elő, az érzelem karakterének megfelelően. A bőr ritmikus prinócípiuma a lélegző funkcióiban is megnyilvánul, melynek jól ismert a jelentősége.

Anyagcsere-funkciók. Végül, a bőr legmélyebb rétegében – főképpen a hypodermisben – találjuk mindazt, amit az anyagcsere-folyamatokhoz sorolhatunk. Ebben a rétegben helyezkednek el a verejtékmirigyek, a hajhagymák, melyeket intenzív proliferációs folyamatok, és vékony mimikai izmok jellemeznek, melyek az arc kifejezést biztosítják.

Az anyagcsere zavarai. Ilyen módon a bőr szoros kapcsolatban van a szervezet három területével

– az idegi-érzékszervi, a ritmikus és az anyagcsere-rendszerrel, s lényegében ezek tükröződése. Ezért a bőrbetegségek gyakran olyan belső események felszíni tükröződései, melyek a belső szervek sérüléseivel kapcsolatosak. A bőr részvétele ezekben a zavarokban általában a megbetegedési folyamatok exteriorizációja (kivezetése), s következésképpen a szervezet öngyógyítási kísérlete. Az atópiás diathesis gyakori megjelenése az asztma átgondolatlan kezelésének következménye, és fordítva, az asztma meggyógyulása a bőr-tünetek egyidejű visszatéréseivel, világosan alátámasztják ezt a gondolatot. Az ilyen típusú megbetegedés lényegében a szervezetben a fehérjék nem teljes átalakításának a következménye. A bőr arra törekszik, hogy átalakítsa és kilökje azt, amit a szervek elégtelenül alakítottak át. A bőr ilyen túlzott anyagcsere-aktivitását az irharétegben centrifugális megnyilvánulások kísérik. Az erythema, a papula, a vesicula csak az ilyen „emésztési” folyamat különböző fázisai, a „nem-emberesített” fehérjék eltávolítási kísérletével. Ezt a tünetet észleljük a pyoderma, a furunkulus, a nedvedző ekcéma, stb. esetén, csak különböző árnyalatokkal. Meg kell jegyeznünk, hogy ilyen zavarokkal lényegesen többször találkozunk az élet kezdetén, mint az öregkorban.

Száraz dermatitis. Amikor a devitalizációs és mineralizációs folyamatok túl intenzívvé válnak, száraz bőrbetegségeket észlelünk: ichtiózis, pszoriázis, száraz ekcéma, stb. Alapjában véve a különböző viszketések is ilyenfajta megnyilvánulások, továbbá a viszketés intenzitása gyakran ellentétben áll az objektív tünetek szegényességével vagy hiányával. Az erős viszketés, a pruritus, az idegi-érzékszervi folyamatok aktivizálódásáról tanúskodik, vakarózásra készítet. A vakarózás kísérlet arra, hogy megszabaduljunk a túl kemény részekről, pl. a vartól. Egyszerűen csak bele kell gondolnunk ezekben a folyamatokba.

A ritmikus működés zavarai. Némelyik bőrbetegség a megnyilvánulásaival egyidejűleg az anyagcsere- és az idegi-érzékszervi folyamatokhoz is tartozik. Ilyen a csalánkiütés, amelynél a kiütés anyagcsere-tünet, a viszketés pedig idegi-érzékszervi. Az ilyen kettősség valójában a bőr ritmikus rendszerének zavaráról tanúskodik, mégpedig a cirkulációs folyamatok sérüléséről. A ritmikus rendszer zavarát tükröző más betegségek inkább a bőr „légzési” működésével kapcsolatosak. Ennek a funkciónak a szerepe a szervezet egészéhez viszonyítva hatalmas, de általában kevésbé számolnak vele. Valószínű, hogy pl. a mycosis (gombásodás) éppen a bőr lélegzési működési zavarának a következménye. Hiszen közismert, hogy a gombák csak oxigénhiányos közegben fejlődnek. A mikotikus sérülések alapjaként vagy gombásodásra való hajlam mögött gyakran rossz minőségű kozmetikai szerek vagy szintetikus mosószerek használatát látjuk. Ilyen módon, ha a kereskedelemben bizonyos tisztítószerek (kémiai mosószerek) megjelennek, valóságos paronychia (körömredő-gyulladás)-járvány tör ki a háziasszonyoknál.

A dezodorok és más izzadás elleni szerek, megakadályozva a verejték-kiválasztást, valódi önmérgezést idéznek elő, aminek, higgyék el, a szervezetre gyakorolt hatása hasonló ahhoz, mint amit a vizelet-visszatartás okoz. Fontos tudni, hogy némely kellemetlen szag, ami az izzadság fermentációjakor képződik, erősödik a szappanok lúgosságával és a szintetikus anyagból készült ruházatokkal. Más esetekben az izzadság szaga a táplálkozás jellegével áll egyenes arányban. Az izzadás intenzitását és a szag jellegét sokan el tudják mondani az orvosuknak. Tessék szaglászni és következtetni!

Szemölcsök. Némelyik bőrbetegség nem tartozik az előbbi kategóriákba, pl. a szemölcsök és papillómák. Ezeknek az oka a bőr korlátozó szerepkörének helyi sérülése. Minden úgy zajlik, mintha létezne egy lyuk, amin keresztül burjánzási folyamatok tudnak kívülre kerülni. És valóban, ezekben az esetekben létezik egy lyuk, egy éteri lyuk, egy kis zóna, ahol hiányoznak az éteri erők, ami lehetővé teszi a vírusoknak, hogy a saját életüket, növekedésüket és szaporodásukat fejlesszék. Ez a folyamat – de csak bizonyos értelemben – valamelyest emlékeztet bennünket a rosszindulatú sejtburjánzásra (14. fejezet). Az étererők helyi gyengesége azzal van kapcsolatban, hogy másik helyen, ahol sérülés történt, túlzott intenzitás van, s ez pedig éppen az éteri hiperaktivitással kapcsolatos. Gyakran elegendő azt a sérülést javítani, s akkor az étererők újból visszatérnek az adott helyre a feladatukat ellátni, és a fenti tünetek maguktól elmúlnak.

A bőr és a belső szervek. Bármilyen bőrtünet belső rendellenességre utal a szervezetben, ez általában univerzális szabály, s azokra az esetekre is jellemző, amikor látszólag külső támadás (kórokozó) játszik főszerepet, hiszen az, hogy a támadás éppen ezt a szervezetet éri, arra mutat rá, hogy megvan benne a hajlamosító tényező. Ez magyarázza meg számunkra, hogy egyes személyek miért ellenállóbbak az ilyen támadásnak, mint mások. Ez a belső tényező gyakran a májfunkciók sérülése, mivel a máj és a bőr között világos fiziológiai polaritás áll fenn.

Polaritás a máj és a bőr között. A máj puha, határozatlan formája ellentétben áll a bőr egzakt strukturáltságával, a kemény elemeivel, mint a szaruréteg, a haj és a köröm. A májban a folyékony elemek túlsúlya kontrasztban áll a bőr szárazságával és ásványosodásával. Míg a máj a szervezet meleg pólusa, addig a bőr, ellenkezőleg, a hideg pólus. A máj olyan szerv, amiben a vénás vér dominál, míg a bőr belső rétegében artériás vér van jelen; mindig emlékezzünk erre cianózis esetén. Végül, a máj, az anyagcsere szerve, gyenge érzékelésével, ellentétben áll a bőr, az alapjában idegi-érzéki szerv külső érzékenységével. Ugyanakkor ez a két szerv közös tulajdonságokkal is rendelkezik, pl. a határozott regeneráció-képességgel. A bőr e tulajdonsága az epidermális sejtek és függelékek sérülése és helyreállása szempontjából hasonló, mint a májnál.

Az exszudatív diatézis... Amikor a májnak valamilyen működési zavara támad, a bőr megpróbálja kompenzálni azt. Forróbbá, nedvesebbé, érzékenyebbé válik, elveszíti a formáját, papula, vesicula, stb. képződik. A két szerv közti polaritás csökken. Ezt észlelhetjük az exszudatív diatézis esetén.

... és a gyógyítása. Az ilyen bőrbetegségek gyógyítása mindenekelőtt diétát követel, amelyek a máj munkáját könnyítik, következésképpen, alapvetően hepatotróp preparátumokat kell használnunk (ld. 11. fejezet), s ezekre alapozva egy specifikusabb terápiát alkalmazunk.

Látjuk, hogy a nyírfának megadatott az a képesség, hogy a fehérje-szintetizáló folyamatokat harmonikusan elválassa a mineralizáció folyamataitól. A fehérje-szintetizálás a nyírfánál különösen hangsúlyosan a levelekben megy végbe, a mineralizáció pedig különös hangsúllyal a kéregben. A nyírfalevél-kivonattal korrigálhatjuk a fehérjék emésztését, és készíthetjük a szervezetet, hogy a szükséges helyen dolgozza fel a fehérjéket. Ilyen módon megakadályozzuk, hogy az a folyamat a bőr szintjére helyeződjön át, és úgymond helyes példát mutatunk ennek a folyamatnak. *Betula folium D3*-at alkalmazunk, naponta 3*10 cseppet étkezés előtt.

A helyes fehérje-anyagcseréhez kén szükséges, pl. *Sulfur D3* -tól *D6*-ig. Eközben gyakran a tünetek rövid ideig tartó súlyosbodása következik be, ami nem teszi ellenjavallttá az alkalmazását. A bőr légzőfunkcióinak erősítésére vasat célszerű hozzáadni. A foszfort és a vasat lehet egy preparátumban egyesíteni: *Ferrum sulfuricum naturale* (pirit) *D3*. Amikor a kén a szervezetben azt a kívánságát jeleníti meg, hogy szabadulni akar az élet-folyamatoktól való részvételtől, ami a testváladékok rossz szagában nyilvánul meg, *Hepar sulfur-t* alkalmazunk, *D6*-tól *D10*-ig. Még a homeopatizált antimon egyedülálló strukturáló erőihez is fordulhatunk: *Stibium metallicum praep. D6-D10*.

Azoknak a pácienseknek, akiknek túlteng az anyagcseréje, akik puhatestűség benyomását keltik, határozatlan körvonalakkal, segít az osztriga-preparátum, a *Conchae*, közepes vagy magas potenciálban.

A kísértés arra, hogy „külsődlegesen” gyógyítsuk ezeket a bőrbetegségeket, igen erős, főleg, mivel a betegeknek mindig negatív benyomásuk támad, ha a terápia nem közvetlenül a helyi tünetek gyógyítására irányul. Fontos a betegnek elmagyaráznunk a bőrbetegség belső okait. Soha sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a tünetek külsődleges kezeléssel való durva elnyomása a belső szervek komolyabb zavarához vezethet. Következésképpen, higiénikus intézkedésekre kell korlátozódni, ami 20% *Kalendula*-kivonattal való mosakodást vagy meleg fürdőt foglal magába (1-2 teáskanállal meleg vizes edénybe), vagy még jobb, ha *Species contra eczema* keveréket teaként belsőleg, napi egy-két bögrével, és borogatás formájában is. A szappant, mosószereket, különféle krémeket szigorúan korlátozni kell.

A demineralizáció funkciója. Láttuk, hogy az Én közvetlen hatása a felső pólusnál a devitalizáció és a mineralizáció folyamataiban realizálódik (ld. 3. fejezet). De az Én azzal a képességgel is rendelkezik, hogy ezeket a folyamatokat a logikus végkifejletig vigye, az ásványiság teljes szétrombolásáig. A devitalizáció folyamata szükséges a felébredt tudat létezéséhez. A demineralizáció folyamata viszont egészen az anyag lebontásáig bensőséges kapcsolatban van az emberi öntudat folyamatával, önmagának mint individuumnak a megélésével. De az Énnek korlátozott a lehetősége az ásványiság lebontására. Ha a devitalizáció és a destrukció túl intenzívvé válik, és az Én lehetőségeinek nem felelnek meg, lerakódások képződnek, melyek úgy viselkednek, mint idegen testek. Ezekkel a demineralizációs sókiválasztási folyamatokkal az ember bőrének szintjén találkozunk. Nem csodálkozunk, mivel a bőr az adott esetben az idegi-érzéki pólus tulajdonságait mutatja. Amikor a demineralizáció folyamatai nem elegendőek a mineralizáció folyamataihoz képest, akkor a bőrben felhalmozódó kemény részek azt szárazzá, pikkelyessé teszik, ez figyelhető meg ichthyosis, száraz ekcéma és pszoriázis esetén. A bőr bizonyos értelemben állati tulajdonságú lesz, ami különösen az ichthyosis esetén fejeződik ki. Itt a bőr és az öntudat közötti kapcsolat figyelhető meg: az állatok bőrével összehasonlítva az ember bőre sokkal kevesebb kemény anyagot tartalmaz és csak az embernek van öntudata.

A száraz dermatózis gyógyítása. A bőr száraz betegségeinek gyógyítására nyírfa-kérget használunk (*Betula cortex*), ami a szervezet perifériás területein hat, és segít stimulálni minden megkeményedés és ásványi kiválasztását. *Betula cortex* 1%-ot rendelünk, bőr alatti injekció formájában vagy belsőleg. A gyógyításhoz nyírfaleveleket is adunk, az éltető és vízajtó tulajdonságai miatt, koncentrált főzet formában, vagy nyírfa-leveli-elixír formában („*Birken-Elixier*” Weleda). Az Én szükséges lebontó erőinek felébresztéséhez olyan kemény ásványt alkalmazunk, mint a szilícium. Alacsony hígításban írjuk fel, közepes vagy magas potenciálban: Quarz D15-től D30-ig trit., késhegynyit hetente egyszer vagy kétszer. A nyírfakéreg párhuzamos használatával hatását a bőrre irányítjuk.

Általános megelőzésként az Én demineralizáló tevékenységét rozmaring segítségével stimuláljuk, finom eloszlású formában. Ehhez jó, ha *Rosemary Bath Milk* (Weleda) vagy rozmaringos masszázsolajat használunk. A reggeli órákban alkalmazandó folyamatok felébresztik a tudatot és jótékonyan hatnak az éjszakai álomra, de ha este használjuk, álmatlansághoz vezethet. Még egy kiváló szert javasolunk a száraz dermatitisz elleni háborúban: ez a kénes fürdő (*Kalium sulfuricum* 30%, egy evőkanálnyit a fürdővízbe)

Az erős viszketés (pruritus) gyógyítása. Azoknál az elváltozásoknál, amik erős viszketéssel járnak, forró vizes lemosást alkalmazunk, *Species contra eczema* főzettel. Minél intenzívebb a viszketés, annál forróbb legyen a víz. Ha a sérülés kiterjedt területen van, a főzetet forró fürdőhöz adhatjuk. Öregkori viszketésnél, ami mindig arterioszklerózissal kapcsolatos, nem szabad megfedkezni a *Plumbum mellitum* D12-D20 és a „Weleda” Nyírfakivonat felírásáról.

A pszoriázis gyógyítása. A pikkelysömörnél csak akkor kapunk jó eredményeket, ha a gyógyítást alma-diétával kezdjük (egy hét), és a következő 3 hónapban vegetáriánus diétát tartunk. A későbbiekben a betegnek örökre tartózkodnia kell az állati zsír használatától. A *Betula cortex*-en és a *Quarz-on* kívül használunk *Gallae halepenses* D2 vagy D3 Trit, késhegynyit naponta 3-szor, és *Agaricus muscaricus* D10 naponta 2x10 cseppet, *Species antipsoriasis-főzettel* együtt. Súlyos esetekben heti 2x *Formica* D6–D15 injekcióhoz fordulunk.

Akne (pattanás)... A kamaszkori pattanás faggyú- és elhalt sejt-töredékek visszatartásával kapcsolatos. Ez a tartalom idegen testként működik, gyulladási folyamatokat idéz elő, a szervezet megpróbálja kiválasztani, s pont ez a pattanás képződésének az alapja. Az akné oka a kiválasztási folyamatok gyengesége. Kislányoknál, akik hajlamosak pattanások képződésére, a menstruációs ciklus első fázisában dominál, és feminin-hormon(folliculin)-felesleg figyelhető meg, (ld. 15. fejezet). Ez a betegség gyakrabban fordul elő nőknél. Ha a pattanások különösen a mellkas területén vannak magas, nyurga betegeknél, az arra sarkall bennünket, hogy megfontoljuk a tuberkolózis

lehetőségét. Megjegyezzük, hogy a furunkulus, ami a pattanással bizonyos közös vonásokkal bír, lehetséges, hogy „közbünső betegség” a tuberkolózis kifejlődése előtt, és ezért az alap-terápiának ebben az esetben inkább az általános állapot gyógyítására kell irányulnia, mintsem a furunkulusok elnyomására.

...és a gyógyítása. A pattanások gyógyítása a pszoriázis gyógyításához hasonló: egy hét alma-diéta, utána 3 hónap vegetariánus diéta. Az alapgyógyításhoz kiegészítésképpen Quarz D30-at alkalmazunk, amit némely betegnél Conchae-val helyettesítünk, Sulfur D3-mal váltakozva. Nehéz esetekben Erysidoron 1 és 2 kúrát tartunk. Harcolnunk kell a szorulás ellen is, hashajtó teákat (szenna nélkül!) lefekvés előtt. Stimulálni kell az asztrálest kiválasztó funkcióit, különösen az izzadást. Helyileg célszerű nagyon forró vizes lemosás vagy borogatás, 1-2 kávéskanál Calendula 20%-os oldat hozzáadásával, reggel és este. Alapjában mindenféle krém használatától tartózkodni kell, kivéve a nagyon megkeményedett aknét, amikor használhatunk Mercurius vivus D15 kenőcsöt. Érdemes megjegyezni, hogy ez a kenőcs más megkeményedésnél is jó eredményeket ad, pl. az árpánál. Este kell használni, a körömvirágos mosakodás után. A mértékletesen alkalmazott tengeri és napfürdők jótékony hatással vannak a pattanásokra.

A mycosis gyógyítása. A bőr gombás betegségeit szintén napi kétszeri nagyon forró vizes körömvirágos lemosással gyógyítjuk, reggel és este. A reggeli mosdás után Wecessin-port (Weleda) használunk, az esti után pedig kevés Cuprum 0,4% / Nicotiana 1% aa krémmel kenjük be. Intertrigo (gyulladás??) esetén, különösen a hajlatokban, jó szellőzéstől kell gondoskodni, a kiszáraitására pedig gézlapokat kell használni. A gombák fejlődését segítik a lúgot tartalmazó szappanok, ezért tartózkodni kell a használatuktól. Feltétlenül savas szappanokat javasoljunk a betegnek, és az érintett területeket savas oldattal kenjük be (ecetes vagy citromos víz). A ruházat ne érjen hozzá az érintett területekhez. Ugyanezek az előírások használandók az erős szagok eltávolítására.

Sebek és égési sebek. Habár a sebek és égési sebek nem tartoznak a bőrbetegségek közé, hanem beleset következményei, mégis fontos a gyógyítás kérdéseit megemlítenünk, mivel a későbbi eredmények gyakran attól függnek, milyen módon nyújtottunk elsősegélyt.

A sebek gyógyítása. A sebeket 20%-os körömvirágos meleg vízzel mossuk le (1 teáskanálnyit 1 bögre vízbe). Szükség esetén a sérült szöveteket megigazítjuk, és a sebre hígított körömvirág-kivonattal átitatott borogatást teszünk (sosem szabad tiszta, hígítatlan kivonatot használni). Amikor a seb elkezd összehúzódni, a borogatást Calendula / Mercurialis comp kenőccsel helyettesítjük. Fertőzésre való hajlam esetén mosakodásnál és borogatásnál a meleg vizet forróra váltjuk. A gyógyítás ilyen módja jó eredményeket ad. Vágott seb esetén a gondos körömvirág-oldatos lemosás után a seb széleit leukoplast segítségével összehúzhatjuk, hogy a varratot és a kapcsok használatát elkerüljük. Mély seb esetén, pl. ha rozsdás szögtől van, a betegnél forró vizes körömvirágos lemosást alkalmazunk. Ha tetanusz-megelőzésre van szükség, akkor bőralatti Belladonna D3 / Hyoscyamus D15 aa injekciót adunk (dr. Rudolf Steiner tanácsa).

Égési sérülések gyógyítása. Az égési sérüléseket Combudoron (Arnica, pl. tot. 2,5% / Urtica urens herba 47,5%) „Weleda” folyékony preparátumos borogatás segítségével gyógyítjuk. Közvetlenül használat előtt 1:10 arányú oldatot készítünk, vagy 1 evőkanál Combudoron-t 9 evőkanál vízhez. Az így kapott oldattal benedvesítjük a borogatást. Ezt az égett részre helyezük öt napra, és időről-időre megnedvesítjük, mert sohasem szabad kiszáradnia. Öt nap után a borogatást levehetjük, szükség esetén újra cserélhetjük. Ha az epithelizáció elkezdődött, akkor a folyékony Combudoron preparátumot Combudoron-Gelee -re (gél) cseréljük, ha pedig az epithelizáció teljes, akkor a borogatást rögtön Combudoron krémre cseréljük. Az 5 nap, amíg a borogatást nem vesszük le, lényegesen rövidíthető abban az esetben, ha kicsi és nem mély az égési sérülés. Az égési sérülések ilyen gyógyítása jelentős javulást nyújt általában már az első négy órában, gyors gyógyulást biztosít, jó minőségű gyógyulást, többek között kozmetikai értelemben is, nem lesz tályog utána. Nagy felületű égésnél a fent leírt kezelést ki kell egészíteni egy intézkedés-sorozattal, amely a beteg általános állapotának a javítását célozza: Arnica pl. tot. D3, naponta 3-6 x 10 csepp,

Cardiodoron naponta 3 x 10 csepp, Argentum D30 naponta vagy kétnaponta, bőr alatti injekcióban, és bőségesen kell folyadékot inni, Birken-Elixier hozzáadásával, a diuresis ösztönzésére. A Combudoron megkönnyebbülést okoz és kedvez a gyors gyógyulásnak még égési vakulás esetén is (1:20 arányban hígítani és a lezárt szemhéjra borogatást helyezni), és napon való leégéskor is (gyógyítás, mint a többi égésnél).

A külső szerek szerepe. Az antropozófus farmakopea (gyógyszerkönyv) nagy mennyiségű krémet tartalmaz, melyeknek csak egy részét használjuk bőrbetegségek gyógyításakor. Ha a gyógyszert per os (szájon át) alkalmazzuk, akkor főképpen az anyagcsérére hatunk, bőr alatti injekciónál pedig a ritmikus rendszerre. Ha a gyógyszert krém formában alkalmazzuk, akkor az érzékszervre hatunk, amilyen a bőr, és közvetlenül az idegi-érzékszervi rendszerhez fordulunk. A külső gyógyszer hatása nem annyira abból áll, hogy a bőrön át anyagként behatol, hanem inkább a saját dinamikájával, mivel potenciált szubsztanciákat használnak bennük. A terápia ilyen formájának kétségtelen hatásossága meggyőző bizonyítéka annak, hogy az élet összefüggéseiről a modern fizika tudása nem elegendő.

Utószó az I. kötethez.

Ezt a könyvet kinyitva, kérdések sokaságára kereste a választ a kedves olvasó. Ha tudtam ezek közül némelyikre válaszolni, akkor az bizonyára sok új kérdést vetett fel.

Ezeken az oldalakon csak néhány betegségről beszéltem. Ezen kívül, nem törekedtem arra, hogy dr. Rudolf Steiner összes, medicinát érintő előírására emlékeztessenek, hanem lehet, hogy közelebb kerültem a célohoz, ha felébresztettem Önökben az érdeklődést az ember és a terápiák megértésének új lehetőségei iránt, mintha egyszerűen kész receptek sorát javasoltam volna.

Első olvasatra némelyik ötlet szokatlannak mutatkozhat, mivel szimplán intellektuális gondolkodás segítségével nehéz megérteni, sőt, némelyik mód, amit a szövegben elővezettem, mosolyt idézhet Önöknél elő.

Tegyék félre a könyvet. Ha visszatérnek hozzá, valami újabb fényben nyilvánul meg: az, ami első olvasásra abszurdnak tűnt, valóságossá válhat az Önök számára. Ilyen a természete minden valódi megismerésnek – valamennyi idő elteltével történik, és többszöri ismételt erőfeszítést igényel.

Mégis, az orvoslás mély kérdéseire igazi válaszokat apránként akkor kaphatnak, ha az antropozófus gyógyászatot gyakorolják. A könyv erre nem elegendő. Mivel az Antropozófia bármelyik területe egy út, amin csak járni lehet. A térkép tanulmányozása, amelyen ez az út be van jelölve, fontos. De csak a rajta haladó ember tudja az utat megérteni és erősíteni.

Megjegyzés a gyógyszerészeti preparátumokhoz

Azok a gyógyszerek, melyeket Rudolf Steiner javasolt, nem egyszerűen különféle anyagok keverékei – legyenek azok homeopatizált vagy anyagilag mérhető adagok. Az antropozófus gyógyszerészet aspektusait mélyebben megérthetik, ha a jelen kiadás második kötetét is elolvassák: „Bolygók és fémek”. Ahhoz, hogy egy természeti anyag antropozófiai értelemben gyógyszerre váljon, szükséges, hogy át legyen alakítva nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is. Ebből a célból Rudolf Steiner konkrét előírásokat adott, melyek használatával a tanítványai gyógyszereket állítottak elő olyan orvosok számára, akik nem voltak megelégedve a gyógyszereknek azzal az arzenáljával, amely a világon akkor megtalálható volt. Ebből a célból szükségessé vált létrehozni egy laboratóriumot, amely mind a kutatásra, mind az új orvoslás számára szükséges gyógyszerek gyártására is irányult. A 20-as évek legelején ilyen laboratóriumot hoztak létre Arlesheim-ban (Svájc), és Rudolf Steiner a Weleda nevet adta neki. Aztán fokozatosan megnyíltak a részlegei a világ sok országában. A preparátumok hatásosságának, a növények optimális termesztésének és betakarításának, a potenciálás módjának és más farmatikus részleteknek a vizsgálata olyan orvosok ezreivel való közös munkán alapul, akik az antropozófus gyógyászatban praktizálnak. Ez a munka a mennyisége alapján, és a modern és a jövő orvoslásra való jelentősége alapján hatalmas. Jelenleg antropozófiai gyógyászati készítmények főleg a Weleda gyárban készülnek (Svájcban és a részlegeiben, mindenekelőtt Németországban és Franciaországban) és a kisebb Wala cégnél (Németország). Mivel jelenleg a Wala-preparátumok Franciaországban hivatalosan nem kaphatók, tartózkodtam, hogy ennek a cégnek a preparátumát említsem. A rákról szóló fejezetben a fagyöngy-preparátumok egész sorát említettem meg, melyeket más antropozófiai gyógyszercegek dolgoztak ki és állítanak elő: Abnoba, Helixor, Visorel.

<http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/Bott.doc>
fordította: Rákos Éva